

**TURUN
YLIOPISTO**
Kauppakorkeakoulu

Vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden asetanta, toteutuminen ja vertailtavuus

Tutkimus suomalaisista metsäalan pörssiyrityksistä 2020–2022

Laskentatoimen ja rahoituksen
pro gradu -tutkielma

Laatija:

Eemeli Suvanto

Ohjaaja:

Prof. Hannu Schadewitz

26.11.2023

Turku

Turun yliopiston laatujajestelmän mukaisesti tämän julkaisun alkuperäisyys on tarkastettu Turnitin OriginalityCheck -järjestelmällä.

Pro gradu -tutkielma

Oppiaine: Laskentatoimi ja rahoitus

Tekijä: Eemeli Suvanto

Otsikko: Vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden asetanta, toteutuminen ja vertailtavuus – Tutkimus suomalaisista metsäalan pörssiyrityksistä 2020–2022

Ohjaaja: Prof. Hannu Schadewitz

Sivumäärä: 137 sivua + liitteet 5 sivua

Päivämäärä: 26.11.2023

Yritysten toiminta vaikuttaa merkittävästi ilmaston lämpenemiseen, mikä aiheuttaa edelleen kasvavia yhteiskunnallisia vahinkoja. Tämä tutkielma keskittyy erityisesti metsäalaan, joka on yksi Suomen taloudellisesti vaikuttavimmista teollisuudenaloista. Alalla käydään myös laajaa keskustelua vastuullisuusteemoista ja ympäristöasioista. Metsäalaa kohtaavat monet vakavat vastuullisuushaasteet, mukaan lukien biodiversiteetin väheneminen, ilmastonmuutos ja paikallisyhteisöjen oikeudet. Näiden haasteiden käsittelemiseksi metsäala pyrkii edistämään kestävää metsänhoitoa, tukemaan laillista puunkorjuuta ja kehittämään ympäristöystävällisiä teknologioita. Vastuullisuusraportointi on myös noussut tärkeäksi välineeksi, jota yritykset käyttävät seuratakseen ja raportoidakseen toimintansa vastuullisuutta ja kestävyyttä.

Tutkielman keskiössä ovat metsäalan pörssiyritysten UPM-Kymmenen, Stora Enson ja Metsä Boardin, vuosina 2020–2022 julkaisema vastuullisuusraportointi. Tarkastelun kohteena ovat näiden yritysten asettamat vastuullisuustavoitteet, niiden toteutuminen ja vertailtavuus. Tutkimuksessa hyödynnetään sidosryhmä- ja legitimaatioteorioita, jotka tarjoavat teoreettisen viitekehyksen vastuullisuusraportoinnin ymmärtämiseen. Tutkimuskysymykset liittyvät yritysten asettamiin vastuullisuustavoitteisiin, niiden onnistumiseen ja keskinäiseen vertailtavuuteen sekä sisäiseen vertailtavuuteen. Tutkielman tavoitteena on tuottaa syventävää tietoa näiden yritysten vastuullisuusraportoinnista sekä laajentaa aiempaa tutkimuskirjallisuutta.

Tutkielma toteutetaan kvalitatiivisena tapaustutkimuksena. Painopiste on vuoden 2022 vastuullisuusraporteissa, mutta vertailtavuutta arvioitaessa otetaan huomioon myös aiemmat raportit vuosilta 2021 ja 2020. Tutkimusmetodina käytetään sisällönanalyysiä ja abduktiivista lähestymistapaa, joka mahdollistaa teorian ja aineiston vuorovaikutuksen. Käsiteanalyttinen lähestymistapa tukee teoreettista viitekehystä.

Tutkimus tuo esiin suomalaisten metsäalan yritysten monimuotoiset vastuullisuustavoitteet, joita ohjaavat erilaiset näkökulmat ja strategiset valinnat. Tavoitteet vaihtelevat luonteeltaan ja mitattavuudeltaan. Erityisesti ympäristöön liittyvät tavoitteet ovat korostuneita, heijastaen metsäteollisuuden riippuvuutta luonnonvaroista. Ulkoiset viitekehykset, kuten GRI:n viitekehys ja YK:n tavoitteet, ohjaavat yritysten tavoitteita, mutta niiden vaikutus vertailtavuuteen on rajallinen. Sidosryhmien odotusten huomioiminen on keskeistä tavoitteiden perusteluissa. Sisäinen ja ulkoinen vertailtavuus on sidosryhmänäkökulmasta monin tavoin puutteellista.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että vastuullisuus on noussut tärkeäksi osaksi suomalaisten metsäalan yritysten liiketoimintaa ja maineenhallintaa. Sidosryhmien odotusten huomioiminen ja avoin raportointi ovat keskeisiä tekijöitä vastuullisuuden onnistuneessa toteuttamisessa. Kuitenkin vertailtavuuden parantaminen voi vaatia yhtenäisempiä standardeja ja selkeämpää raportointia, jotta sidosryhmät voivat tehokkaasti arvioida yritysten suoritusta ja edistymistä vastuullisuustavoitteissa. Tulevaisuudessa on keskeistä lisätä vastuullisuusraportoinnin vertailukelpoisuutta sidosryhmien hyödyksi. Yhtenäiset standardit ja käytännöt voisivat edistää vertailtavuutta samanlaista liiketoimintaa harjoittavien yritysten välillä. Sääntelyn kehittyessä ja vakiintuessa on myös odotettavissa selkeyttä raportointistandardeihin, mikä vahvistaisi sidosryhmien huomioimista ja vastuullisuuden roolia liiketoiminnassa.

Avainsanat: vastuullisuusraportointi, vastuullisuustavoitteet, GRI, ESG, TBL, metsäala, Suomi

SISÄLLYS

1	Johdanto	9
1.1	Aiheen taustaa ja aiempaa kirjallisuutta	9
1.2	Tutkimusongelma ja tavoitteet	14
1.3	Rajaukset	17
1.4	Tieteenfilosofiset lähtökohdat ja metodologiset valinnat	20
1.5	Tutkielman eteneminen	22
2	Vastuullisuus ja vastuullisuusraportointi	24
2.1	Vastuullisuuden käsitteellinen kehitys ja yhteiskuntavastuu	24
2.2	Yhteiskuntavastuun taustalla vaikuttavat teoriat	29
2.2.1	Triple bottom line -teoria ja ESG	29
2.2.2	Sidosryhmäteoria	33
2.2.3	Legitimaatioteoria	35
2.3	Vastuullisuusraportointi	36
2.3.1	Vastuullisuusraportointiin liittyvää sääntelyä ja kritiikkiä	39
2.3.2	Vastuullisuusraportoinnin tarkoitus ja hyödyt	41
2.4	Vastuullisuuden raportointityökalut	42
2.4.1	Viitekehykset, standardit ja indeksit	43
2.4.2	Pääkohdat ja yhteenveto raportointityökaluista	46
3	Tavoiteasetanta ja vertailtavuus vastuullisuusraportoinnissa	48
3.1	Tavoitteet vastuullisuusraportoinnissa	48
3.2	Tiedeperusteiset tavoitteet	51
3.3	Ulkoiset viitekehykset vastuullisuustavoitteissa	53
3.3.1	Yhdistyneiden Kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteet	54
3.3.2	Tavoitteet GRI-viitekehysessä	57
3.3.3	Euroopan Unionin energia- ja ympäristötavoitteet	58
3.4	Vertailukelpoisuus ja vastuullisuustavoitteet aikaisemmassa kirjallisuudessa	59
3.4.1	Näkökulmia vastuullisuustavoitteiden vertailukelpoisuuteen	60
3.4.2	Vastuullisuustavoitteet tutkimuskirjallisuudessa	61
4	Tutkimusmetodologia ja aineisto	65
4.1	Kvalitatiivinen tapaustutkimus	65

4.2 Kohdeyritykset	67
4.3 Aineisto	70
4.4 Dokumenttianalyysi ja abduktiivinen päättely	72
5 Tutkielman tulokset	75
5.1 Yleistä tutkielman tuloksista	75
5.2 UPM-Kymmene	77
5.2.1 Vastuullisuustavoitteet	77
5.2.2 Perusteet tavoitteille	81
5.2.3 Tavoitteissa onnistuminen	82
5.2.4 Sisäinen vertailukelpoisuus	84
5.3 Stora Enso	86
5.3.1 Vastuullisuustavoitteet	86
5.3.2 Perusteet tavoitteille	89
5.3.3 Tavoitteissa onnistuminen	91
5.3.4 Sisäinen vertailukelpoisuus	92
5.4 Metsä Board	94
5.4.1 Vastuullisuustavoitteet	94
5.4.2 Perusteet tavoitteille	97
5.4.3 Tavoitteissa onnistuminen	99
5.4.4 Sisäinen vertailukelpoisuus	100
5.5 Keskustelua yhtiökohtaisista tuloksista	102
5.6 Ulkoinen vertailukelpoisuus	106
6 Johtopäätökset ja yhteenveto	110
6.1 Yhteenveto tutkielman tavoitteista ja toteutuksesta	110
6.2 Johtopäätökset ja yhteydet aikaisempiin tutkimustuloksiin	111
6.2.1 Johtopäätökset	111
6.2.2 Yhteydet aikaisempiin tutkimustuloksiin	116
6.3 Tutkimustulosten merkittävyys ja rajoitukset	119
6.4 Tutkimusetiikka ja jatkotutkimusmahdollisuudet	121
Lähteet	124
Tutkimusaineisto	137
Liitteet	138

Liite 1. UPM-Kymmene vastuullisuustavoitteet	138
Liite 2. Stora Enso vastuullisuustavoitteet	141
Liite 3. Metsä Board vastuullisuustavoitteet	142

KUVIOT

Kuvio 1 Valentinin ja Spangenbergin kestävä kehityksen pyramidi (mukaillen Stenberg 2001)	27
Kuvio 2 Triple bottom line: vastuullisuuden ulottuvuudet (mukaillen Zag 2015)	31
Kuvio 3 Vastuullisuusraportoinnin työkalut (mukaillen Siew 2015)	43
Kuvio 4 2030-vastuullisuustavoitteiden painopisteet, UPM-Kymmene	79
Kuvio 5 Tavoitteissa onnistuminen, UPM-Kymmene	82
Kuvio 6 Tavoitteissa onnistuminen, Stora Enso	92
Kuvio 7 2030-vastuullisuustavoitteiden painopisteet, Metsä Board	95
Kuvio 8 Tavoitteissa onnistuminen, Metsä Board	99

TAULUKOT

Taulukko 1 Kohdeyhtiöt vuonna 2022	68
Taulukko 2 Kvantitatiivisia mittareita, UPM Kymmene	78
Taulukko 3 Epäselviä tavoitteita, UPM Kymmene	83
Taulukko 4 Vastuullinen vedenkäyttö, UPM Kymmene	85
Taulukko 5 Prosentuaalisia mittareita, Stora Enso	88
Taulukko 6 Saavuttamattomia tavoitteita, Stora Enso	94
Taulukko 7 Fossiiliset hiilidioksidipäästöt, Metsä Board	100
Taulukko 8 Havaintoja yhtiökohtaisista tutkimustuloksista	102
Taulukko 9 Case-yhtiöiden metsien monimuotoisuuteen ja biodiversiteettiin liittyvät tavoitteet	108

KÄYTETYT LYHENTEET

CDP	Carbon Disclosure Project
CSRD	Corporate Sustainability Reporting Directive
DJSI	The Dow Jones Sustainability Indices
ESG	Environmental, Social and Governance
EU	Euroopan unioni
FTSE	The Financial Times Stock Exchange
GRI	Global Reporting Initiative
KPL	Kirjanpitolaki
SASB	Sustainability Accounting Standards Board
SBTi	Science Based Targets -initiative
SBTN	Science Based Targets Network
SDA	Sectoral Decarbonisation Approach
SDG	Sustainable Development Goals
TBL	Triple bottom line
WBCSD	World Business Council for Sustainable Development
YK	Yhdistyneet kansakunnat

1 Johdanto

1.1 Aiheen taustaa ja aiempaa kirjallisuutta

Tilintarkastus- ja konsulttityhtiö KPMG:n teettämän tutkimuksen mukaan vuonna 1993 ainoastaan 12 % sadasta suurimmasta yhtiöstä 52 eri maassa teki vastuullisuuteen liittyvää mittausta tai julkaisi vastuullisuuteen liittyviä raportteja. Vuonna 2020 sama luku oli 80 %. Threlfallin ym. (2020) tutkimuksen mukaan vuonna 1997 vain 35 % 250 liikevaihdon mukaan suurimmasta Fortune 500 -listauksen yhtiöstä raportoi vastuullisuudestaan. Vuoteen 2020 mennessä luku oli noussut jopa 96 %:iin. Kuten tutkimukset osoittavat, vastuullisuusraportointi on ollut ajankohtainen aihe jo kahden vuosikymmenen ajan. 90-luvulla nähtiin ensimmäisiä versioita yritysten vapaaehtoisesta raportoinnista vastuullisuuden saralla. Vastuullisuusraportoinnin pioneerien ensimmäiset raporttiversiot eivät jääneet pelkiksi kokeiluiksi, sillä vastuullisuusraportointi on sen jälkeen vuosi vuodelta kehittynyt ja kasvattanut suosiotaan yritysmaailmassa. Nykyään voi kiistatta sanoa, että vastuullisuusraportointi on tullut jäädäkseen osaksi yritysten muuta raportointia.

Vastuullisuuden ottaminen osaksi yritysten raportointia on alkanut varsin markkinalähtöisesti vastauksena sidosryhmien kysyntään, aiheeseen liittyvän regulaation ollessa vielä vaatimatonta. Kysyntä vastuullista liiketoimintaa ja siihen liittyvää raportointia kohtaan on lisääntynyt samalla kuin yleinen tietoisuus vastuullisuutta kohtaan on kasvanut. Taustalla on ollut erityisesti tärkeänä tekijänä ilmastonmuutos, mutta myös muut vastuullisuuden aspektit ovat keränneet huomiota. Samaan aikaan yritykset, järjestöt ja erilaiset julkisen vallan organisaatiot ovat vapaaehtoisesti ryhtyneet mittaamaan ja raportoimaan omaa vastuullisuuttaan. Vastuullisuusraportoinnista on tullut keino tuoda julki omaa vastuullisuuttaan ja tämä on ikään kuin avannut vastuullisuuden kilpailukentän yritysmaailmaan. Sidosryhmien näkökulmasta vastuullisuusraportointi on niin tärkeää, että yrityksille siitä on tullut jopa keino markkinoida itseään. Tuomalla esiin vihreitä tavoitteita ja korostamalla liiketoiminnan vastuullisuutta voidaan voittaa sidosryhmien hyväksyntää ja luoda positiivista yritysimagea. (Kühnen & Hahn 2013.)

Yritysten välinen kilpailu ja sidosryhmien kiinnostus vastuullisuusasioita kohtaan vauhdittivat vastuullisuusraportoinnin kehittymistä, mutta erityisesti viime vuosina kirittämään on tullut myös regulaatiota ja erilaisia kansainvälisiä ohjeistuksia. Suomessa

vuonna 2016 voimaan tullut uudistunut kirjanpitolaki määritteli vastuuraportoinnin pakolliseksi kaikille pörssiyhtiöille. Kansainvälisellä tasolla esimerkiksi EU:n vuonna 2014 voimaan tullut Euroopan Unionin eli EU:n kestävän kehityksen raportoinnin direktiivi, virallisesti EU Directive 2014/95/EU, ja vuonna 2022 direktiivin päivitetty versio CSRD eli Corporate Sustainability Reporting Directive, ovat vauhdittaneet vastuullisuusraportoinnin implementointia (Eurooppa-neuvosto 2022.). Kaikesta huolimatta säätelystä annetaan edelleen yrityksille paljon vapauksia vastuullisuusraportin toteuttamiseen, tiettyjä reunaehtoja ja sisältöön liittyviä vaatimuksia lukuun ottamatta (KPL 3§). Ohjeistusten osalta tunnetuin ja tässäkin tutkielmassa laajasti käsiteltävä raportointiviitekehys on vuodesta 1997 lähtien kehitetty Global Reporting Initiative eli GRI (Siew 2015).

Vastuullisuusraportoinnin verrattain vähäinen säätely antaa raporttien sisällön tarkasteluun erityistä kiinnostavuutta ja eroaa täten yritysten muusta säännellystä tilinpäätösraportoinnista. Perinteinen tilinpäätösraportointi noudattaa valmista ja ennalta määrättyä kaavaa pienin poikkeuksin riippuen esimerkiksi yrityksen koosta. Vastuullisuusraporttien kohdalla samanlaista sitovaa peruskaavaa ei ole ainakaan vielä kehitetty. Vaikka suurten yritysten kohdalla vastuullisuusraportit on usein laadittu pohjautuen raportointiviitekehyksiin, kuten GRI:n ohjeistuksiin, kyse on silti vain ohjeellisista standardeista.

Aiheena vastuullisuusraportointia on tutkittu erityisesti viime aikoina todella paljon ja monista eri näkökulmista. Aiheen mielenkiintoisuus on helppo ymmärtää pelkästään sen uutuusarvon kautta. Kiinnostusta herättää myös vastuullisuusraporttien vapaamuotoisuus ja sen vaikutus raporttien sisältöön. Ovatko raportit esimerkiksi alan eri yhtiöiden kesken vertailtavissa? Entä ovatko yksittäisen yrityksen eri vuosina julkaistut raportit keskenään verrannollisia? Tai millaisista asioista yritykset ylipäättään raportoivat vastuullisuusraporteissaan? Vapaus raportoinnissa luo monimuotoisuutta, toisaalta vaakakupissa painaa vertailtavuuden tärkeys. Vertailtavuus mahdollistaa eri yritysten ja saman yrityksen eri vuosien raporttien vertailun, auttaen arvioimaan niiden vastuullisuustavoitteiden saavuttamista. Se myös tuo esiin, mitä yritykset painottavat raporteissaan, mikä on olennaista niiden vastuullisuuden ymmärtämisessä ja arvioinnissa. Vertailtavuus luo pohjan syvemmälle ymmärrykselle vastuullisuusraporteista ja niiden merkityksestä liike-elämässä ja yhteiskunnassa. (Whittingham ym. 2022, Giesekam ym.

2021.) Tässä tutkielmassa tarkastellaan vastuullisuusraporttien sisältöä tavoitteiden ja niiden ominaisuuksien, kuten vertailtavuuden näkökulmasta.

Suomalainen metsäala edustaa yhtä maamme keskeisintä teollisuudenalaa, ja sen merkittävyyttä mitataan usein sen tuoman taloudellisen vaikutuksen kautta, joka on kiistattomasti suuri. Vuonna 2021 metsäteollisuuden tuotannon arvo ylitti 18 miljardia euroa, kuten Maa- ja metsätalousministeriö raportoi. Tämä on osoitus siitä, kuinka merkittävästä toimialasta on kyse Suomelle. Lisäksi metsäteollisuuden viennin osuus Suomen tavaraviennistä oli noin 17 prosenttia. On huomionarvoista, että metsäalan tuotantoon tarvittavat resurssit ja palvelut hankitaan pääosin kotimaasta, mikä korostaa metsäteollisuuden taloudellista vaikutusta Suomessa. (Maa- ja metsätalousministeriö 2023.)

Metsäalaan liittyvässä keskustelussa on kuitenkin jo kauan ollut kyse myös vastuullisuusteemoista ja erityisesti vastuullisuuden ympäristöllisestä ulottuvuudesta. Erityisessä tarkastelussa ovat olleet suomalaiset ja ulkomaiset metsät ja niiden kestävä kehityksen mukainen hoito, monimuotoisuus sekä teollisuuden ylikapasiteetin välttäminen. Metsäalaan liittyvää vastuullisuuskeskustelua kirvoitti entisestään Euroopan Unionin komission valmisteleva lakipaketti, joka vaatisi, että jäsenmaissa palautetaan ihmisen heikentämää tai turmelemaa luontoa yhä enemmän takaisin luonnontilaiseksi (Ympäristöministeriö 2022). Euroopan unionin hiilineutraalius- ja monimuotoisuustavoitteiden nimissä esitetyllä asetuksella olisi huomattavia vaikutuksia metsätaloudelle.

Metsäala kohtaa laajan kirjon vakavia vastuullisuushaasteita, jotka vaikuttavat paitsi ympäristöön myös yhteiskuntaan laajemmin. Näitä haasteita ovat muun muassa metsäkato, luonnon monimuotoisuuden väheneminen, ilmastonmuutos, uudelleenmetsittäminen, metsäojitus, yhteisöjen oikeudet, kemikaalit, vesien saastuminen sekä työolosuhteet ja ihmisoikeudet (Adhikari & Ozarska 2018). Metsäkato on yksi merkittävimmistä ongelmista, kun metsiä raivataan laittomasti tai laillisesti maankäytön muutosten vuoksi. Tämä ilmiö johtaa ekosysteemien heikentymiseen ja monimuotoisuuden menetykseen. Samalla se lisää ilmastonmuutoksen painetta, sillä metsät ovat tärkeitä hiilinielujä. Metsäkato, maankäytön muutokset ja metsäpalot vapauttavat suuria määriä hiilidioksidia ilmakehään. Monimuotoisuuden väheneminen on myös huolenaihe, kun metsiä muutetaan viljelysmaiksi tai plantaaseiksi, mikä vaarantaa

lajien elinympäristöt ja saattaa johtaa lajien sukupuuttoon. Lisäksi metsäteollisuuden monokulttuuriset istutukset voivat vähentää paikallista luonnon monimuotoisuutta. Uudelleenmetsittäminen ja metsäojitus ovat käytäntöjä, joita käytetään metsien ylläpidossa ja puuntuotannossa. Ne voivat kuitenkin vaikuttaa haitallisesti vesistöihin ja ekosysteemin toimintaan, erityisesti silloin kun niitä ei toteuteta kestäväällä tavalla. (Adhikari & Ozarska 2018.)

Metsäala pyrkii vastaamaan näihin haasteisiin edistämällä kestävä metsänhoitoa, käyttämällä sertifiointijärjestelmiä, tukemalla laillista ja vastuullista puunkorjuuta, edistämällä alkuperäiskansojen ja yhteisöjen osallistumista sekä kehittämällä ympäristöystävällisiä teknologioita metsäteollisuudessa (Adhikari & Ozarska 2018). Vastuullisuusraportointi on myös keskeinen väline yrityksille seurata ja raportoida toimintansa vastuullisuutta ja kestävyyttä. Vastuullisuusraportointi on yleistynyt merkittävästi liike-elämässä (Whittingham ym. 2022, Threlfall ym. 2020).

Kuitenkin samalla, kun vastuullisuusraportointi yleistyy, aiheeseen liittyvässä kirjallisuudessa nousee esiin vastuullisuustavoitteiden asettamiseen ja raportointiin liittyviä haasteita. Cöster ym. (2020) korostavat tutkimuksessaan vastuullisuusraporttien vertailtavuuden puutetta ja niiden vapaamuotoisuutta, mikä vaikeuttaa sidosryhmien, kuten sijoittajien, näkökulmasta tärkeiden vertailujen tekemistä. Tämä voi johtua siitä, että yritykset eivät aina noudata yhtenäisiä viitekehyksiä vastuullisuusraportoinnissaan. Tutkijoiden mukaan vastuullisuusraportoinnin tulisi perustua huolelliseen sidosryhmäanalyysiin, joka ottaa huomioon yrityksen koko arvoketjun, jotta tavoitteet olisivat selkeästi määriteltyjä ja vastaavat sidosryhmien odotuksiin (Cöster ym. 2020).

Whittinghamin ym. (2022) tutkimus puolestaan osoittaa, että YK:n vuoden 2015 kestävä kehityksen ohjelman julkaisun jälkeen yritysten vastuullisuusraportit heijastavat osittain tätä ohjelmaa. Vaikka tämä voi näyttää myönteiseltä kehitykseltä, se voi myös aiheuttaa haasteita. Yritysten tavoitteet voivat muuttua ulkoisten odotusten mukaan, mutta samalla saattaa syntyä epäselvyyksiä siitä, kuinka hyvin ne todella linjautuvat kestävä kehityksen tavoitteisiin. Giesekam ym. (2021) korostavat vastuullisuusraporttien tavoitteiden merkitystä ja pyrkivät selvittämään, ovatko ne yhdenmukaisia kansainvälisten kestävä kehityksen linjausten kanssa. Tämä nostaa esiin kysymyksen siitä, kuinka tavoitteet asetetaan ja miten niitä seurataan, jotta ne olisivat sekä ymmärrettäviä että relevantteja kestävä kehityksen kannalta.

Boirallin ja Henrin (2017) tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota vastuullisuusraporttien vertailukelpoisuuden haasteisiin ja niiden mahdollisiin vaikutuksiin liiketoimintaympäristössä. Tutkimuksessa tunnistettiin useita syitä, jotka vaikeuttavat vastuullisuusraporttien vertailtavuutta, ja näiden haasteiden ymmärtäminen on keskeistä. Yksi keskeinen syy vertailukelpoisuuden puutteelle on se, että yritykset voivat käyttää erilaisia mittareita, indikaattoreita ja viitekehyksiä vastuullisuutensa raportoimiseen. Tämä johtaa siihen, että yritysten esittämät tiedot eivät ole suoraan verrattavissa keskenään. Lisäksi yrityksillä voi olla erilaiset tulkinnat ja painotukset siitä, mitä vastuullisuus heille tarkoittaa, mikä vaikeuttaa vertailua entisestään. (Boiral & Henri 2017.)

Lopuksi Arasin ja Crowtherin (2009) tutkimuksen tulokset viittaavat siihen, että monille yrityksille kestävydestä ja vastuullisuudesta puhuminen voi olla enemmänkin retorista ilmaisua markkinoinnillisista syistä kuin aidosta pyrkimyksestä vaikuttaa käytännön toiminnalla. Tämä tekee vastuullisuusraporteista arvokkaan tietolähteen yritysten todellisista pyrkimyksistä ja saavutuksista vastuullisuuden saralla. Tutkimuksen pohjana oleva kysymys siitä, mitä yritykset konkreettisesti raportoivat vastuullisuudestaan, on keskeinen, sillä se paljastaa, miten yritykset määrittelevät vastuullisuutensa ja seuraavat sen toteutumista. (Aras & Crowther 2009.)

Tässä tutkimuksessa olennaisessa asemassa ovat tutkimuksen taustalla vaikuttavat sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat, jotka tarjoavat viitekehyksen vastuullisuusraportoinnin ymmärtämiseen ja tulosten analysointiin. Aiheeseen liittyvässä aiemmassa kirjallisuudessa havaitut vastuullisuustavoitteiden haasteet koskettavat nimenomaan taustateorioiden asettamia periaatteita hyvälle vastuullisuusraportoinnille. Sidoryhmäteorian mukaan yrityksen menestyminen ja selviytyminen riippuvat sen suhteista ja vuorovaikutuksesta eri sidosryhmien, kuten sijoittajien, asiakkaiden, työntekijöiden ja yhteiskunnan kanssa. Kun vastuullisuustavoitteiden vertailukelpoisuus ja selkeys puuttuvat, sidoryhmät eivät pysty arvioimaan yrityksen suoritusta ja vastuullisuutta objektiivisesti. Tämä voi heikentää sidoryhmien luottamusta ja vaikeuttaa yrityksen suhteiden ylläpitämistä ja sen legitimaation säilyttämistä. (Freeman 1984, Niskala ym. 2019.)

Toisaalta legitimaatioteoria käsittelee sitä, kuinka yritykset pyrkivät osoittamaan olevansa yhteiskunnallisesti hyväksyttäviä ja oikeutettuja toimijoita. Yritykset käyttävät

vastuullisuusraportointia legitimiteetin välineenä. Jos vastuullisuustavoitteiden asettaminen ja raportointi ovat epäselviä tai vertailukelvottomia, yrityksen pyrkimykset osoittaa vastuullisuuttaan voivat vaikuttaa epärehellisiltä tai epäluotettavilta. Tällöin yritys voi menettää yhteiskunnallisen hyväksynnän ja joutua legitimaatiokriisin partaalle. (Suchman 1995, White 2016.)

Sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat korostavat myös tiedon ymmärrettävyyden ja relevanssin merkitystä. Vastuullisuustavoitteiden epäselvyys voi johtaa siihen, että sidosryhmät eivät ymmärrä, mitä yritys todella tavoittelee vastuullisuudessaan, mikä vaikeuttaa vuorovaikutusta ja päätöksentekoa. Lisäksi, jos tavoitteet eivät ole linjassa kansainvälisten kestävän kehityksen linjausten kanssa, yritys saattaa menettää legitimaationsa ja joutua kohtaamaan paineita sidosryhmiltä, jotka odottavat sen vastaavan globaaleihin kestävän kehityksen tavoitteisiin. (White 2016.)

Yhteenvedona tutkimuksen aihe, vastuullisuustavoitteet vastuullisuusraporteissa, on keskeinen ja ajankohtainen, sillä se liittyy suoraan yritysten kykyyn toteuttaa ja viestiä vastuullisuutta tehokkaasti. Tämä on erityisen merkittävää sidosryhmä- ja legitimaatioteorioiden näkökulmasta, koska epäselvät ja vertailukelvottomat tavoitteet voivat heikentää yritysten suhteita sidosryhmiin ja uhata niiden yhteiskunnallista hyväksyntää. Tutkimus pyrkii syventämään ymmärrystä siitä, miten yritykset asettavat ja esittävät vastuullisuustavoitteitaan vastuullisuusraporteissaan, edistäen siten vastuullisuuden tehokasta kommunikointia ja toteutusta liiketoimintaympäristössä, jossa vastuullisuuden merkitys jatkuvasti kasvaa.

1.2 Tutkimusongelma ja tavoitteet

Tutkielman tarkoituksena on analysoida vastuullisuusraportointia, erityisesti suomalaisten metsäalan yritysten UPM-Kymmene, Stora Enso ja Metsä Board vuosina 2020–2022 julkaisemien vuosikertomusten pohjalta. Kohdeyritykset valikoituvat, koska ne toimivat Suomen näkökulmasta taloudellisesti ja vastuullisesti tärkeällä toimialalla. Suuryritykset voivat olla suunnannäyttäjiä vastuullisuuden saralla, mutta sen ohella Suomen suurimmilla metsäalan yrityksillä on merkittävä vaikutus kestävään kehitykseen ja metsien hoitoon Suomessa. Tarkastelussa keskitytään näiden yritysten esittämiin vastuullisuuteen liittyviin tavoitteisiin, niiden toteutumiseen sekä vertailtavuuteen. Teoriapohjana tutkimuksessa hyödynnetään sidosryhmä- ja legitimaatioteorioita, jotka tarjoavat viitekehyksen vastuullisuusraportoinnin ymmärtämiseen. Metsäala on valittu

tutkimuskohteeksi sen merkittävän vaikutuksen vuoksi suomalaisessa talouselämässä sekä vastuullisen liiketoiminnan ja kestävä kehityksen edistämiseksi.

Käytännössä tutkimuksen painopiste on vastuullisuusraporttien tavoiteasetannassa ja niiden vertailtavuudessa. Tavoitteena on tuottaa uutta ja syventävää tietoa suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraportoinnin tavoitteista sekä laajentaa aiempaa tutkimuskirjallista taustaa. Tutkielman keskeisenä aiheena on tarkastella erityisesti vastuullisuustavoitteiden vertailtavuutta ja niiden onnistumista. Lisäksi pyritään ymmärtämään, mitä tavoitteita yritykset asettavat raporteissaan ja millä perusteilla. Tutkimus keskittyy ensisijaisesti yritysten viimeisimpiin vastuullisuusraportteihin vuodelta 2022, mutta vertailtavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös aiempia raportteja vuosilta 2020 ja 2021.

Tutkimuskysymyksiä ovat:

- Mitä vastuullisuustavoitteita case-yritykset asettavat ja millä perusteilla?
- Kuinka case-yritykset ovat onnistuneet asetettujen vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa?
- Ovatko case-yritysten vastuullisuustavoitteet keskenään verrannollisia ja kuinka ne mahdollistavat kunkin yrityksen sisäisen vertailtavuuden?

Mitä vastuullisuustavoitteita case-yritykset asettavat ja millä perusteilla, on tutkielman ensimmäinen tutkimuskysymys. Vastuullisuustavoitteista on siis tarkoitus analysoida, ovatko tavoitteet esimerkiksi muodollisia ja sanallisesti määriteltyjä vai kvantitatiivisia ja laskennallisia. Lisäksi voidaan arvioida sitä, kuinka paljon tavoitteita asetetaan ja mihin vastuullisuuden osa-alueisiin tavoitteet kohdistuvat. Asettavatko metsäalan yritykset esimerkiksi enemmän tavoitteita ympäristöasioihin liittyen? Lisäksi voidaan tarkastella, onko yritys tehnyt tavoitteissaan viittauksia ulkoisiin vastuullisuuden viitekehyksiin ja tavoitteisiin, kuten YK:n tai EU:n kestävä kehityksen tavoitteisiin. Mielenkiintoinen kysymys on myös tavoitteiden aikataulu eli ovatko asetetut tavoitteet pitkän vai lyhyen aikavälin tavoitteita. Näitä kaikkia seikkoja voidaan analysoida liittyen ensimmäiseen tutkimuskysymykseen.

Mielenkiintoinen ja olennainen seikka on myös se, millä perusteilla yhtiöt vastuullisuustavoitteita asettavat. Perusteita voidaan analysoida suoraan tarkastelemalla

yhtiön raportoinnissa esille tuomia asioita, mutta myös analysoimalla tavoitteiden ja vastuullisuusraportoinnin luonnetta. Tämä voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, ovatko tavoitteet ja raportointi enemmän asia- vai markkinointilähtöisiä, josta voi kertoa tavoitteiden painotus pehmeisiin ja sanallisiin tavoitteisiin kovien kvantitatiivisten tavoitteiden sijaan. Markkinointilähtöisyys ilmenee myös omien saavutusten korostamisella tavoitteissa, joissa on onnistuttu. (Aras & Crowther 2009.) Onnistumisten esittelyllä voidaan pyrkiä luomaan parempaa yritysimagoa. Vaikka pehmeiden tavoitteiden tärkeys ymmärretään, aiemman kirjallisuuden perusteella painotus laadullisiin tavoitteisiin on kuitenkin indikoinut laadultaan heikompaa raportointia muun muassa vertailtavuuden suhteen (Boiral & Henri 2017). Osittain kysymyksessä siis poiketaan myös tutkimuskysymyksen ensimmäiseen osaan siitä, millaisia tavoitteet ovat. Perusteiden suhteen voidaan katsoa myös ulkoisten viitekehysten roolia tavoitteiden asettamisessa. Lisäksi olennaisuuden määrittely on mielenkiintoinen kysymys: Mitkä asiat ja tavoitteet ovat vastuullisuuden näkökulmasta relevantteja? Otetaanko olennaisuus tavoitteisiin ulkoisten viitekehysten kautta vai luodaanko olennaisuudelle omat perusteet? Lopuksi yksi perusteisiin liittyvä asia on sidosryhmälähtöisyys eli mistä näkökulmasta ja mitä sidosryhmiä pyritään tavoittamaan. Tutkimuksessa sidosryhmälähtöisyyttä vastuullisuusraporteissa voidaan tarkastella monin tavoin. Tämä sisältää sidosryhmäanalyysin, sidosryhmäodotusten tunnistamisen ja vertailun sidosryhmäodotusten ja raportoitujen tavoitteiden välillä. Lisäksi voidaan peilata sidosryhmiin liittyvää raportointia suoraan sidosryhmä- ja legitimaatioteorioiden asettamiin periaatteisiin yritysten ja sidosryhmien välisestä suhteesta.

Toisen tutkimuskysymyksen tarkoituksena on selvittää, ovatko yritykset onnistuneet saavuttamaan asettamiaan vastuullisuustavoitteita. Tarkoituksena on siis selvittää, onko asetetuissa tavoitteissa edetty vai ei. Analyysissä otetaan huomioon, että osa tavoitteista on luonteeltaan sellaisia, joiden saavuttamista on vaikeaa määrittää. Lisäksi vastuullisuustavoitteiden pitkä tavoiteaikataulu on huomioitava seikka, minkä vuoksi analyysi keskittyy yleisesti siihen, onko tavoitteissa edistytty ja menty oikeaan suuntaan. Vastuullisuusraportoinnin tarkoituksenmukaisuuden kannalta on olennaista, että asetetut tavoitteet ovat realistisia, mutta samalla riittävän kunnianhimoisia. Mikäli tavoitteisiin ei kauttaaltaan päästä, voidaan tavoitteidenasettamisen onnistumista kyseenalaistaa. Vastuullisuustavoitteissa onnistumista ja edistymistä tutkitaan perustuen yhtiöiden omiin arvioihin. Stora Enso ja Metsä Board julkaisevat omat arvionsa onnistumisesta, mitä

voidaan käyttää arvioissa. UPM ei samanlaista arviota julkaise, mutta yksittäisiä tavoitteita voidaan verrata yhtiön julkaisemiin lukuihin ja tätä kautta arvioida tavoitteissa kehittymistä. Niinpä UPM:n kohdalla on luotu tutkimusta varten samankaltainen arviointi, jotta tavoitteissa onnistumista voidaan tarkastella. Arvio perustuu yhtiön itse julkaisemiin tavoitekohtaisiin vastuullisuuslukuihin suhteessa asetettuihin tavoitteisiin.

Kolmannella tutkimuskysymyksellä tarkoitetaan asetettujen vastuullisuustavoitteiden ulkoista ja sisäistä vertailtavuutta. Ulkoisella vertailtavuudella tarkoitetaan kohdeyritysten asettamien vastuullisuustavoitteiden välistä vertailtavuutta. Eli ovatko saman toimialan yritysten asettamat vastuullisuustavoitteet keskenään verrannollisia? Ulkoisen vertailtavuuden suhteen arvioinnissa kiinnostava asia nimellisten vastuullisuustavoitteiden sijaan on tavoitteissa käytetyt mittarit ja luvut. On perusteltua, että samaan aiheeseen liittyvä vastuullisuustavoite voi olla eri yhtiöillä täysin erilainen johtuen yhtiöiden yksilöllisistä eroista. Siksi tarkastelun keskiössä ovatkin juuri käytetyt tiedot ja mittarit. Jokaisella yhtiöllä voi esimerkiksi olla tavoitteena parantaa metsien monimuotoisuutta, mutta miten kukin yhtiö asiaa mittaa ja ovatko täten yhtiöiden tiedot keskenään verrannollisia? Aiemmassa kirjallisuudessa on nimenomaan korostunut vastuullisuusraportoinnin ulkoisen vertailtavuuden haasteet. Erityisesti vertailtavuuden puute, raportoinnin vapaamuotoisuus ja heterogeeniset mittarit on tunnistettu seikoiksi, jotka vaikeuttavat sidosryhmien näkökulmasta tärkeiden vertailujen tekemistä. (Cöster ym. 2020.)

Sisäisessä vertailtavuudessa on kyse yksittäisen yrityksen oman vuosittaisen vastuullisuusraportoinnin välisestä vertailtavuudesta. Kyse on siis siitä, onko tavoitteissa jatkuvuutta vuodesta toiseen. Alati vaihtuvat tavoitteet heikentävät vastuullisuusraportin hyödyllisyyttä ja tekevät yrityksen tosiallisen vastuullisuuden arvioinnista hankalaa. Ulkoisen vertailtavuuden tärkeys korostuu useamman yrityksen vastuullisuutta arvioidessa ja se on tunnistettu nykyisten vastuullisuusraporttien haasteeksi myös tutkimuksissa (Boirall & Henri 2017).

1.3 Rajaukset

Tutkielman rajaus asetetaan koskemaan vastuullisuusraportoinnissa esiintyviä vastuullisuustavoitteita. Arvioon otettavissa tavoitteissa tarkoituksena on huomioida kaikki kohdeyritysten vuosikertomuksissa vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet. Rajausta ei myöskään tehdä vastuullisuuden eri ulottuvuuksien tai yritysten itse käyttämien

raportointimallien, kuten ESG:n perusteella, vaan tarkoituksena on huomioida kaikki yritysten esittämät vastuullisuuden tavoitteet. Vastuullisuustavoitteisiin ei kuitenkaan lueta yritysten liiketoiminnallisia strategisia ja operatiivisia tavoitteita, minkä takia ne rajataan tarkastelusta pois. Rajanveto liiketoiminnallisten ja puhtaasti vastuullisuuteen liittyvien tavoitteiden välillä ei luonnollisesti ole mustavalkoista ja osassa vastuullisuuteen liittyvissä tavoitteissa voi olla myös liiketoiminnallinen elementti.

Erityisesti kysymys on aiheellinen vastuullisuuden taloudellisen ulottuvuuden ja muiden liiketoiminnallisten tavoitteiden erittelyssä. Tämän takia jokaisen yksittäisen tavoitteen kohdalla tehdään tapauskohtaista harkintaa, mikäli se kuuluu ottaa mukaan analyysiin. Yleisesti ottaen case-yritysten vastuullisuustavoitteet kulmineituvat virallisiin vastuullisuustavoitteisiin, jotka esitetään vuosittain selkeästi taulukkona osana vuosikertomusta. Viralliset vastuullisuustavoitteet ovat yhtiöiden yhteen kokoamat ja tärkeimpinä pitämät tavoitteet, jotka esitellään keskeisenä osana vastuullisuusraportointia. Pääasiallinen analyysi kohdistuu siis näihin vastuullisuustavoitteisiin, sillä yhtiöt ovat halunneet tuoda juuri ne tavoitteet esille. Muitakin raportoinnissa asetettuja tavoitteita on kuitenkin myös tarkoitus analysoida. Ennakko-oletuksena on, että yritykset ovat tuoneet esille vastuullisuusraportoinnissaan niin ikään vastuullisuuteen liittyviä tavoitteita ja tämän takia lähtökohtana on tarkastella kaikkia yhtiön itse asettamia vastuullisuustavoitteita.

Tarkasteltavista yrityksistä kaikki raportoivat vuonna 2022 vastuullisuudestaan vuosikertomuksen yhteydessä omassa osiossaan. Rajaus on varsin johdonmukainen jokaisen yrityksen kohdalla, sillä vuosikertomuksissa vastuullisuus on eritelty selkeästi omaan osioonsa ja on ikään kuin oma raporttinsa vuosikertomuksen sisällä. Odotuksena on se, että vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet on sijoitettu lähinnä vastuullisuutta käsittelevään osuuteen vuosikertomusta ja nämä osuudet onkin otettu tutkimuksessa tarkasteluun. UPM raportoi vuosikertomuksessaan (247 sivua) vastuullisuudesta sivuilla 58–98, Stora Enso (220 sivua) 51–94 ja Metsä Board (181 sivua) 20–66. Tutkielman pääasiallinen analyysi sijoittuu näihin vastuullisuusosioihin. Muita vuosikertomuksen osioita, joissa keskitytään myös vastuullisuuteen ja vastuullisuustavoitteisiin, on myös huomioitu analyysissä. Tutkielman empiirisessä osuudessa viitataan tarkemmin vuosikertomuksen sivulukujen kanssa vastuullisuusosioiden ulkopuolisiin osioihin.

Kuten sanottu, tutkimus keskittyy ensisijaisesti yritysten viimeisimpiin vastuullisuusraportteihin vuodelta 2022, mutta vertailtavuuden arvioinnissa hyödynnetään myös aiempia raportteja vuosilta 2020 ja 2021. Vuosien 2020 ja 2021 osalta käytössä olivat alkuperäiset vuosikertomusraportit eikä vertailutiedot, jotka on raportoitu vuoden 2022 raportissa. Tämä valinnan perusteella pystytään paremmin arvioimaan kohdeyritysten sisäistä vertailtavuutta, eli ovatko tavoitteet tosiasiallisesti johdonmukaisia vuosittain vai tehdäänkö niihin muutoksia. Mahdollisia muutoksia vuosien 2020 ja 2021 originaalitietojen ja jälkikäteen raportoitujen tietojen välillä kommentoidaan tutkielman luvussa viisi tutkielman yhtiökohtaisten sisäiseen vertailtavuuteen liittyen tulosten yhteydessä.

Tutkielmassa tarkasteltavan vastuullisuusraportoinnin rajaksi asetetaan yksittäinen toimiala eli metsäala. Tarkemmin sanottuna tutkielma rajataan kolmeen suurimpaan suomalaiseen Helsingin pörssissä listattuun metsäalan yritykseen. Rajauksen tarkoituksena on tukea tutkielman menetelmällisiä valintoja ja tavoitetta tuottaa uutta ja syventävää tietoa suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraportoinnin tavoitteista sekä laajentaa aiheen aiempaa tutkimuskirjallista taustaa. Metsäala on tutkimuskohteena ajankohtainen ja kiinnostava erityisesti vastuullisuuden näkökulmasta. Toimialalla on hyvin suora yhteys varsinkin vastuullisuuden ympäristölliseen ulottuvuuteen metsien hyvinvoinnin, hiilinielujen koon, luonnon monimuotoisuuden ja monien muiden seikkojen kautta.

Tarkasteltavat yritykset ovat myös mielenkiintoisia tutkimuksen kannalta, sillä ne ovat olleet viime vuosina varsin meritoituneita toimijoita vastuullisuuden ja vastuullisuusraportoinnin saralla. Stora Enso on muun muassa palkittu useana vuotena peräkkäin Suomen parhaana riippumattomien asiantuntijaorganisaatioiden järjestämässä vastuullisuusraportointikilpailussa (Stora Enso 2021 & 2020). UPM on tunnustettu alan edelläkävijäksi Dow Jonesin kestävän kehityksen indeksissä, kuten mainitaan UPM-Kymmene vuosiraportissa 2022 (UPM-Kymmene 2022). UPM on ainoa paperi- ja metsäteollisuuden edustaja, joka on listattu sekä Euroopan että maailmanlaajuisiin Dow Jonesin kestävän kehityksen indekseihin (DJSI) vuosille 2022–2023. DJSI-indeksi arvioi yritysten taloudellista, sosiaalista ja ympäristövastuuta kansainvälisesti. Suomesta indeksiin on valittu UPM:n lisäksi vain Kesko, Neste, Valmet ja Wärtsilä. (Print & Media 2022.)

1.4 Tieteenfilosofiset lähtökohdat ja metodologiset valinnat

Yhteiskuntatieteelliset tutkimukset voidaan luokitella objektivistiseen ja subjektivistiseen lähestymistapaan perustuen, kuten Burrellin ja Morganin (1979, 3) määritelmä huomioi. Tässä tutkielmassa noudatetaan subjektivistista lähestymistapaa, joka pohjaa tutkimuksen taustalla oleviin tieteenfilosofisiin valintoihin. Burrellin ja Morganin (1979, 3) mukaan nämä valinnat liittyvät tutkimuksen ihmiskäsitykseen, ontologiseen ja epistemologiseen luonteeseen sekä metodologisiin päätöksiin. Tutkimuksen ontologia koskee näkemystä siitä, millainen todellisuus on, ja se vaikuttaa merkittävästi tutkimuksen luonteeseen (Hirsjärvi ym. 2009, 125). Tässä tutkielmassa ontologinen lähestymistapa on subjektivistinen, koska tutkimuksessa analyyseja ja johtopäätöksiä muodostetaan vuoropuhelussa empiirisen aineiston ja taustalla vaikuttavan teoreettisen viitekehyksen välillä.

Epistemologia puolestaan koskee sitä, miten tietoa ymmärretään ja jaetaan (Hirsjärvi ym. 2009, 125). Tämän tutkielman epistemologia kuuluu subjektivistisen lähestymistavan piiriin, koska siinä pyritään ymmärtämään, vastuullisuustavoitteiden taustalla vaikuttavia motiiveja ja kannustimia vastata sidosryhmien ja muun yhteiskunnan odotuksiin vastuullisesta liiketoiminnasta. Ihmiskäsitys puolestaan viittaa siihen, miten ihmiset nähdään suhteessa toisiinsa ja ympäristöön tutkielmassa (Burrell & Morgan, 1979, 1–7). Tässä tutkielmassa ihmiskäsitys sekä epistemologia ovat selvästi lähempänä subjektivistista lähestymistapaa, koska ilmiöön vaikuttavat toimijat, kuten yritysjohto ja omistajat sekä sidosryhmät nähdään itsenäisinä toimijoina, jotka vuorovaikutuksessa toistensa kanssa vaikuttavat vastuullisuusraportoinnin käytäntöihin.

Metodologia viittaa tutkimukselliseen lähestymistapaan ja tutkimusmenetelmiin, joita tutkija käyttää tiedon hankkimiseen ympäröivästä maailmasta. Metodologiset päätökset heijastavat valittua tutkimuslähestymistapaa ja liittyvät olennaisesti aiempiin tieteenfilosofisiin valintoihin (Burrell & Morgan, 1979, 2; Neilimo & Näsi, 1980, 6). Tässä tutkielmassa subjektivismi onkin nähtävissä myös metodologiassa, joka pyrkii syventämään ymmärrystä taustalla vaikuttavista tekijöistä käyttämällä laadullista tapaustutkimusta.

Tutkielman päätarkoitus on saada syvälinen käsitys tutkimusilmiöstä, joka liittyy vastuullisuusraportointiin ja sen asetettuihin vastuullisuustavoitteisiin. Tämä ymmärrys tavoitellaan käyttäen kvalitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Tutkielman aineisto koostuu

UPM:n, Stora Enson ja Metsä Boardin vuosien 2020–2022 vuosikertomusten yhteydessä julkaistavista vastuullisuusraporteista, jotka ovat vapaasti saatavilla yritysten verkkosivuilta. Tutkielmaa toteutetaan näin ollen kolmen yrityksen näkökulmasta tietyn ennalta määrätyn tarkasteluajanjakson aikana.

Empiirisen aineiston analysointi toteutettiin hyödyntäen sisällönanalyysin menetelmää, tarkalleen ottaen dokumenttianalyysiä. Sisällönanalyysi on monipuolinen analyysimenetelmä, joka soveltuu erinomaisesti laadullisiin tutkimuksiin. Se voi toimia joko itsenäisenä analyysimenetelmänä tai laajempaa teoreettisena viitekehyksenä (Tuomi & Sarajarvi, 2018). Sisällönanalyysi mahdollistaa tutkittavan ilmiön tiivistämisen ja yleistämisen, ja se perustuu vahvasti teoreettiseen pohjaan.

Tässä analyysissä lähestytään tutkittavaa ilmiötä abduktiivisella, myös teoriasidonnaisena, menetelmällä. Abduktiivinen analyysi pyrkii syventämään ymmärrystä ilmiöstä sekä teorian että empiirisen aineiston avulla (Eskola & Suoranta, 1998). Teoria ja aineisto vuorovaikuttavat tässä analyysissä, mahdollistaen uusien oivallusten syntyminen. Taustateorioina toimivat sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat, jotka tarjoavat viitekehyksen sidosryhmien ja yritysten vuorovaikutuksen syvällisemmälle ymmärtämiselle.

Tutkimuksen kannalta on siis olennaista huomioida yhteys taustateorioihin. Tutkielma toteutetaan laadullisena case-tutkimuksena abduktiivisella lähestymistavalla. Sisällönanalyysissä tutkimuskysymyksiä lähestytään etsimällä tulkintoja, vahvistusta ja selityksiä teoriasta. Käsiteanalyttisen menetelmän avulla tutkielman teorialuvuissa pyritään luomaan selkeä teoreettinen viitekehys, joka perustuu sidosryhmien ja yritysten väliseen vuorovaikutukseen vastuullisuusraportoinnin kontekstissa (Neilimo & Näsi, 1980, 32). Tätä teoreettista viitekehystä hyödynnetään tutkielman empiriassa perustana, johon palataan tulosten analyysissä havaintojen ja teorian välisenä vuoropuheluna. Abduktiivinen lähestymistapa mahdollistaa uusien näkökulmien ja ymmärryksen syntyminen tutkittavasta ilmiöstä, ja se korostaa teorian ja empiirisen aineiston vuorovaikutusta.

Kuten aiemmin mainittiin, käsiteanalyttisellä menetelmällä on myös tärkeä rooli erityisesti tutkielman teoreettisen viitekehyksen kannalta. Yleisesti ottaen käsiteanalyttinen tutkimusote on pääasiassa deskriptiivistä ja teoreettista. Se voi toimia itsenäisenä tutkimusotteena tai tukea muita tutkimusotteita. Voidaan sanoa, että

tutkimuksen kannalta on tärkeää sisällyttää joko suppea tai laaja käsitteellisteoreettinen osuus (Lukka, 1991, 167). Käsiteanalyysi hyödyntää erityisesti ajattelun metodia, jossa käytetään analyysiä ja synteesiä uusien käsitteiden luomiseksi. Painopiste on argumentoinnissa, ei tiedon vahvistamisessa. Käsiteanalyysin avulla syntyy uusia käsitteitä ja mahdollisesti myös käsitejärjestelmiä, jotka auttavat liiketaloustieteen ja yritysmaailman ilmiöiden jäsentämisessä (Neilimo & Näsi, 1980, 32). Tässä tutkielmassa käsiteanalyysillä on merkittävä rooli taustateorian asettamisella tutkielman toisessa ja kolmannessa pääluvussa. Luvuissa käsitellään muun muassa vastuullisuuden ja kestäväen kehityksen käsitteitä, sekä vastuullisuustavoitteita ja niiden vertailtavuutta. Lisäksi keskitytään tutkielman teoreettiseen viitekehykseen sidosryhmä- ja legitimaatioteorioiden kautta. Teoriat ohjaavat tutkielman kulkua alusta loppuun, vaikuttavat oletuksiin ja vaativat vuoropuhelua empiiristen tulosten kanssa.

1.5 Tutkielman eteneminen

Tutkielma koostuu kuudesta luvusta. Johdannon jälkeen toisessa luvussa käsitellään laajasti vastuullisuutta, vastuullisuusraportointia ja vastuullisuuden raportointityökaluja. Aluksi keskitytään vastuullisuuden käsitteeseen, sen historialliseen kehitykseen ja eri määritelmiin. Yksittäisistä käsitteistä tarkemmin käsitellään Triple bottom line -teoriaa, joka avaa tarkemmin vastuullisuuden kolmea eri ulottuvuutta eli sosiaalista, ympäristöllistä ja taloudellista ulottuvuutta. Toinen tärkeä ja nykyään paljon vastuullisuusasioiden yhteydessä esiintyvä käsite on ESG eli Environmental, Social ja Governance. ESG kuvaa yritysten ja sijoittajien käyttämää arviointikehystä, joka perustuu niin ikään vastuullisuuden eri näkökulmiin. Lopuksi käsitellään tutkielman teoriapohjan kannalta tärkeää sidosryhmäteoriaa. Vastuullisuusraportointia käsittelevässä luvun osuudessa pyritään selvittämään, mitä raportoinnilla tarkoitetaan, mitä hyötyjä ja motiiveja vastuullisuusraporttien laatimiselle on. Lopuksi käydään läpi vastuullisuusraportoinnin sirpaleista sääntely- ja ohjeistuskenttää raportointityökalujen kautta. Raportointityökalut voidaan jakaa viitekehyksiin (Frameworks), standardeihin (Standards) sekä arviointiin ja indekseihin (Ratings and indices) (Siew 2015).

Kolmannessa luvussa keskitytään vastuullisuusraportoinnin tavoitteisiin ja niiden asettamiseen, samoin kuin vertailukelpoisuuteen vastuullisuusraportoinnissa. Aluksi tarkastellaan tavoitteiden merkitystä vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta, ja tämän jälkeen tarkastellaan erilaisten ulkoisten viitekehysten näkökulmia. Tutkielmassa

käsitellään kolmea keskeistä ulkoista viitekehystä vastuullisuustavoitteiden asettamiseen: GRI-viitekehys, EU:n ilmasto- ja energiaohjelma sekä YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. Myös vertailukelpoisuuden merkitystä tarkastellaan vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta ja, mitä vastuullisuustavoitteista on havaittu aikaisemmissa tutkimuksissa.

Neljännessä luvussa tarkastellaan tutkielman käyttämää aineistoa ja tutkimusmenetelmiä. Aiheet tarkastellaan tieteenfilosofisesta näkökulmasta, ja tavoitteena on määrittää tutkielman lähtökohdat, käytetty aineisto ja tutkimusmenetelmät, jotka ovat käytössä aineiston analysoinnissa. Tavoitteena on antaa perustelut sille, miksi valitut menetelmät ovat hyödyllisiä juuri tässä tutkielmassa. Lisäksi luvussa tarkastellaan yksityiskohtaisesti analysoitavat yritykset sekä niiden liiketoimintaan ja vastuullisuuteen liittyvät taustat.

Viidennessä luvussa tutkitaan aineistoa ja esitetään havainnot, jotka on löydetty analyysin aikana. Luku on jaettu alalukuihin, joista kolmessa analysoidaan kunkin yrityksen vastuullisuusraporteissa esitetyt tavoitteet, niiden vertailukelpoisuus ja tavoitteiden saavuttaminen. Yhtiökohtaisten tulosten jälkeen käydään kokoavaa keskustelua yhtiökohtaisista tuloksista ja analysoidaan ulkoiseen vertailtavuuteen liittyvät havainnot. Kuudennessa eli viimeisessä luvussa esitetään tutkielman päätelmät ja tehdään yhteenveto. Tässä luvussa tarkastellaan myös tutkielman luotettavuutta, rajoituksia, eettisiä näkökohtia ja jatkotutkimusmahdollisuuksia. Työn lopussa on luettelo käytetystä kirjallisuudesta ja muista lähteistä sekä liitteet.

Tulokset esitellään pääasiassa tekstimuodossa omissa alaluvuissaan, mutta tueksi on laadittu myös kolme taulukkoa. Liitteissä 1, 2 ja 3 esitetyissä taulukoissa on listattu kunkin yhtiön vuosille 2020, 2021 ja 2022 asettamat viralliset vastuullisuustavoitteet. Taulukossa esitetään kunkin tavoitteen painopistealue, tavoitteen seurannassa käytetty tulosmittari, vertailutiedot 2020 ja 2021 vuosikertomuksista ja tavoitteen edistymistä ja kehitystä kuvaava arvio. Taulukot ovat kokonaisuudessaan nähtävissä tutkielman liitteissä. Liitteiden taulukoihin on hyödyllistä perehtyä tutkielman tulosten lukemisen yhteydessä parhaan mahdollisen kokonaiskuvan saamiseksi kohdeyhtiöiden vastuullisuustavoitteista ja niiden luonteesta.

2 Vastuullisuus ja vastuullisuusraportointi

Tässä luvussa käydään läpi vastuullisuuden käsitteen kehitys ja määritelmä, vastuullisuusraportointi ja vastuullisuuden raportointityökalut. Aluksi käsitellään vastuullisuutta. Vastuullisuuden käsitteellisen kehityksen lisäksi käydään läpi kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun määritelmiä ja käyttöyhteyksiä. Käsitteellisen analyysin tarkoitus on myös selvittää, kuinka vastuullisuuden määritelmällisellä ja käsitteellisellä kehityksellä on ollut vaikutus vastuullisuusraportointiin ja sen sisältöön. Keskustelua käydään kestävän kehityksen ja yhteiskuntavastuun käsitteellisestä ja historiallisesta kehityksestä, ja kuinka ajatus kestävästä kehityksestä on levinnyt liiketoimintaan yhteiskuntavastuun ja vastuullisen liiketoiminnan nimissä. Lisäksi otetaan huomioon aiheeseen liittyvä kirjallisuus, jota on julkaistu käsitteellisen kehityksen eri vaiheissa. Luvussa käsitellään myös Triple bottom line -teoriaa ja ESG:tä, mitkä ovat tärkeitä konsepteja modernissa vastuullisuuskeskustelussa. Lisäksi käydään läpi tutkielman teoriapohjan kannalta tärkeät sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat.

Luvun toinen osuus koskee vastuullisuusraportointia. Vastuullisuusraportointia käsitellään ensiksi sen käsitteen kautta ja selvitetään, mitä vastuullisuusraportointi on. Vastuullisuusraportointia käydään lyhyesti läpi sääteilyllisestä näkökulmasta kuin myös aikaisemman tutkimuskirjallisuuden näkökulmasta. Kirjallisuudesta nostetaan esille erityisesti kriittisiä näkökulmia aiheeseen. Lisäksi käydään läpi vastuullisuusraporttien tarkoitus eli, mitä tavoitteita ja hyötyjä niiden laatimisella on. Lopuksi käsitellään vastuullisuusraportoinnin kannalta tärkeimpiä raportointityökaluja. Viitekehyksistä eniten keskitytään maailmanlaajuisesti tunnetuimpaan GRI-viitekehykseen.

2.1 Vastuullisuuden käsitteellinen kehitys ja yhteiskuntavastuu

Vastuullisuudesta puhuttaessa käytetään usein erilaisia käsitteitä tai konsepteja riippuen asiayhteydestä. Voidaan puhua esimerkiksi kestävästä kehityksestä tai yhteiskuntavastuusta. Kestävällä kehityksellä viitataan laajemmin ympäristön ja maapallon kantokykyyn ja ympäristön suojeluun, kun taas yhteiskuntavastuu on yhteydessä liiketoimintaan ja yritysten velvoitteista muulle yhteiskunnalle. Käsitteet ovat kehittyneet ajan saatossa ikään kuin rinnakkain, mutta kestävän kehityksen konseptia pidetään edeltävänä vastuullisuuden käsitteistä, josta ajan saatossa omaksuttiin yritysmaailmaan ajatus yhteiskuntavastuusta. (Roome 1992, Cordeiro & Sarkis 1997.)

Kestävän kehityksen konsepti syntyi vuonna 1987 julkaistussa teoksessa “Our Common Future”, jota pidetään monella tapaa uraauurtavana vastuullisuuteen keskittyvän kirjallisuuden saralla. Kyseessä on niin kutsuttu Brundtland-raportti, joka on World Commission Environment and Developmentin laatima raportti. World Commission on Environment and Development oli YK:n alla toimiva organisaatio, joka tunnettiin myöhemmin myös nimellä The Brundtland Commission. Komission raportissa kestävä kehitys määritellään kehitykseksi, jolla pystytään vastaamaan nykyisiin tarpeisiin ilman, että tulevien sukupolvien mahdollisuutta vastata omista tarpeistaan vaarannetaan. (World Commission on Environment and Development 1987.)

Brundtland-raportin innoittamana monet kansainväliset instituutiot ovat kehittäneet kestäväälle kehitykselle muita samankaltaisia määritelmiä, joita voitaisiin käyttää erityisesti liiketoiminnassa. Esimerkiksi teoksessa “Business Strategy for Sustainable Development: Leadership and Accountability for the 90 s, ehdotettiin, että yritykset huomioisivat liiketoiminnassaan yrityksen ja sen sidosryhmien tarpeet tällä hetkellä, mutta samalla suojelisivat, ylläpitäisivät ja parantaisivat inhimillisiä ja luonnon resursseja, joita tarvitaan myös tulevaisuudessa. Tässä vaiheessa vastuullisuudella tarkoitettiin lähinnä ympäristön suojelua ja vastuullisuuden määritelmä oli paljon kapeampi suhteessa moderniin ajatteluun. Kuitenkin kestävä kehityksen konsepti alkoi siirtyä liiketoimintaan ja yritysmaailmaan, jolloin myös ajatus yritysten yhteiskuntavastuusta kehittyi. Yritystenkin kohdalla yhteiskuntavastuulla tarkoitettiin pääasiassa ympäristön suojelua kestävä kehityksen määritelmän mukaan (International Institute for Sustainable Development, Deloitte & Touche, & Business Council for Sustainable Development 1992.)

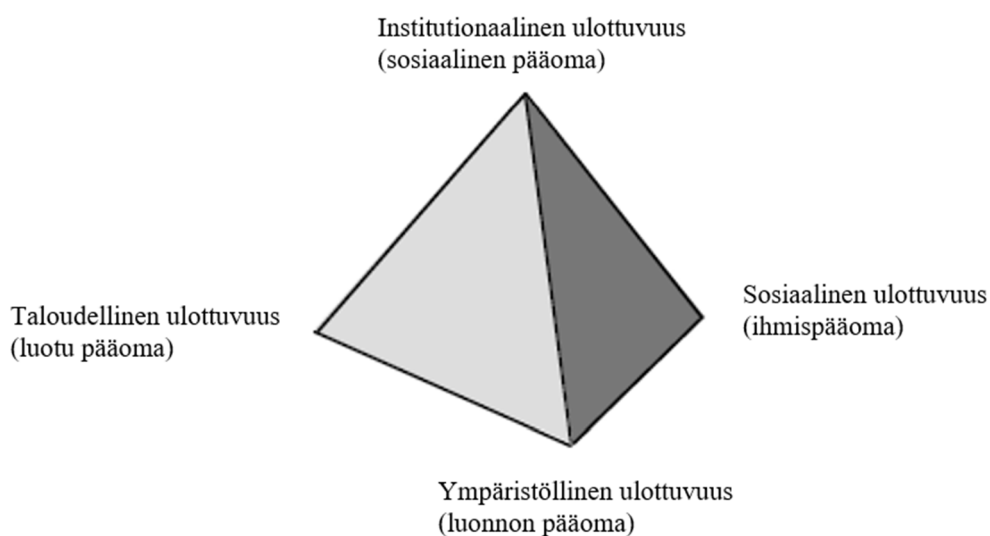
Yritysten yhteiskuntavastuu alkoi kiinnostaa myös akateemista maailmaa varsin nopeasti. Tutkijat alkoivat kehittää strategioita, joiden avulla yritykset pystyisivät suojelemaan ja säästämään luonnonvaroja. Lisäksi jo 90-luvulta on olemassa useita case-tutkimuksia, joissa arvioidaan yritysten ympäristöllisen ja taloudellisen suoriutumisen välistä suhdetta. (Roome 1992, Cordeiro & Sarkis, 1997, Rugman & Verbeke, 1998.) On myös tehty paljon arvioita mahdollisista hyödyistä, joita yritykset voivat ympäristönsuojelusta saada, ja lisäksi on tutkittu mahdollisia motiiveja ja esteitä yhteiskuntavastuuseen liittyen (Shrivastava 1995, Hart 1995, Oliver 1997).

Kestävän kehityksen konsepti sai lisää tunnettavuutta ja aiheutti keskustelua vuonna 1992 järjestetyn YK:n ”Environment and Development” konferenssin seurauksena. Konferenssissa käsiteltiin sosiaalisten toimijoiden merkitystä kestävän kehityksen ja sen tavoitteiden saavuttamisen kannalta. Aloite syntyi institutionaalisilta toimijoilta, jotka olivat huomanneet omissa organisaatioissaan haasteita kestävän kehityksen periaatteiden noudattamisessa. (Mebratu 1998.) Samaan aikaan yritysmaailmassa haluttiin vastata institutionaalsiin haasteisiin ja syntyi jälleen uusia strategioita, jotka perustuivat käsitteisiin, kuten ”clean production” eli ympäristöystävällinen tuotanto ja ”eco-efficiency” eli tehokkuus ympäristön ja luonnon varojen hyödyntämisen kannalta. (WBCSD 2000.) Tarkoituksena oli siis kehittää yritysten strategisen johtamisen tueksi keinoja, joiden avulla liiketoiminnalla voidaan vaikuttaa ympäristönsuojeluun ja tehokkuuteen. Kuluja voidaan siis samaan aikaan vähentää ja parantaa ympäristön suojelua, kun yritykset pystyvät tuottamaan enemmän tuotteita käyttämällä samalla vähemmän luonnon resursseja. (Figge & Hahn 2004, Evangelinos & Nikolaou 2011, Alves & Dumke de Medeiros 2015, Nikolaou & Matrakoukas 2016.)

YK järjesti Johannesburgissa vuonna 2002 niin kutsutun World Summitin eli huippukokouksen, jossa keskusteltiin jälleen kestävästä kehityksestä ja muista vastuullisuuden konsepteista. Samalla vastuullisuuden alalla nähtiin uusia mullistuksia ja vastuullisuuden käsitteellinen viitekehys otti merkittäviä harppauksia eteenpäin. Huippukokouksessa vastuullisuuden määritelmä laajentui aikaisemmasta ympäristöön keskittyvästä kestävä kehityksen konseptista laajempaan eri vastuullisuuden ulottuvuuksia huomioivaan käsitykseen. Vastuullisuuden konsepti kehittyi ja huomiota aloitettiin kiinnittämään vastuullisuuden kolmeen eri ulottuvuuteen: talous, ympäristö ja yhteiskunta eli sosiaalinen ulottuvuus. (Moldan ym. 2012.) Kestävän kehityksen käsitettä uudet mullistukset eivät varsinaisesti muuttaneet, sillä edelleen kestävällä kehityksellä viitataan nimenomaan maapallon kantokykyyn ja luonnonvarojen riittävyyteen. Kuitenkin yritysten yhteiskuntavastuun käsite ja yleinen ajattelu vastuullisuudesta muuttui merkittävästi.

Vastuullisuuden uusi kolmeen eri ulottuvuuteen perustuva määritelmä otettiin nopeasti käyttöön yritysmaailmassa. Uuden ja laajemman vastuullisuusnäkökuvan teoreettiseksi taustaksi syntyi Triple bottom line -teoria, jonka mukaan yritysten pitäisi samaan aikaan saavuttaa taloudellista menestystä, noudattaa ympäristön kannalta kestäviä toimintatapoja ja edistää yhteiskunnassa tasapuolisuutta. (Elkington 1997.) Jälkeenpäin

on käyty paljon keskustelua vastuullisuuden eri ulottuvuuksista ja kirjallisuudessa on monia muitakin ehdotuksia eri ulottuvuuksista. Esimerkiksi Lozano ja Huisingh (2021) esittävät artikkelissaan neljännettä ulottuvuutta, joka perustuu aikaan. Vastuullisuuden kolmeen ulottuvuuteen liittyisi siis vielä ajallinen elementti, joka ottaisi huomioon lyhyen, keskipitkän ja pitkän aikavälin perspektiivit. He ehdottavat, että TBL-ulottuvuuksien sisällä ja välillä on dynaamisia ja samanaikaisia keskinäisiä suhteita, ei vain tiettyinä ajankohtina vaan myös ajan mittaan.

Kuvio 1 Valentinin ja Spangenbergin kestävän kehityksen pyramidi (mukaillen Stenberg 2001)

Pyramidi koostuu neljästä eri ulottuvuudesta: taloudellinen, institutionaalinen, sosiaalinen ja ympäristöllinen ulottuvuus.

Vuonna 2001 myös Valentin ja Spangenberg esittivät oman ehdotuksensa vastuullisuuden ulottuvuuksista (Kuvio 1). Kuviossa 1 kolmen muun ulottuvuuden eli taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen, lisäksi esitellään neljäs ulottuvuus, jota kutsutaan institutionaaliseksi ulottuvuudeksi. Neljännessä ulottuvuudessa korostetaan instituutioiden merkitystä vastuullisen toiminnan ja sen toimeenpanon kannalta. Vastuullisuuden ulottuvuuksiin liittyy myös virallisesti vuonna 2004 esitelty ESG eli malli, joka jakaa vastuullisuuden ympäristöön (environment), sosiaaliin (social) ja hallintoon (governance) liittyviin seikkoihin. (Armstrong 2020.) Yritysten yhteiskuntavastuusta ja ESG:stä puhutaan usein melkein kuin samana asiana, vaikka asia ei tarkasti katsoen näin ole. Yhteiskuntavastuu on yleinen periaate, joka ohjaa yritysten toimintaa ja antaa sille viitekehyksen muun muassa Triple bottom line -teorian avulla.

ESG sen sijaan on lähtöisin vastuullisesta sijoittamisesta ja sitä käytetään enemmän vastuullisuuden raportoinnin ja tarkastamisen viitekehyksenä kuin toimintaa ohjaavana periaatteena. Yhteiskuntavastuun käsitteen laajentuessa ja kehittyessä syntyi kokonaisvaltainen näkemys vastuullisuudesta ja nykyään vastuullisuudesta puhuttaessa, liiketoiminnan kontekstissa, viitataan yleisesti ottaen aina juuri yhteiskuntavastuun käsitteeseen ja siihen liittyvän Triple bottom line -teorian kolmeen vastuullisuuden ulottuvuuteen. (Dhiman 2008.)

Lisäksi ESG on sijoitusstrategia, joka keskittyy ympäristö-, sosiaalisiin ja hallinnollisiin tekijöihin sijoituspäätöksissä. Se pyrkii yhdistämään taloudelliset tavoitteet kestäväan ja vastuulliseen liiketoimintaan. ESG-sijoittaminen voi sisältää sijoittamisen yrityksiin, jotka täyttävät tietyt ESG-kriteerit, välttämisen yrityksistä, jotka ovat sidoksissa haitallisiin toimialoihin ja äänestämisen ESG-asioissa. Tällainen strategia voi vaikuttaa pitkän aikavälin sijoitusmenestykseen ja on kasvattanut suosiotaan sijoittajien keskuudessa vastuullisen liiketoiminnan ja riskienhallinnan näkökulmasta. ESG-sijoittaminen on tullut merkittäväksi tekijäksi nykyaikaisessa sijoitusmaailmassa, ja se tarjoaa vaihtoehdon perinteisille sijoitusstrategioille. (Li ym. 2021.)

Viimeisen vuosikymmenen aikana vastuullisuuden saralla tunnetut kansainväliset organisaatiot, kuten YK, ovat julkaisseet omia tavoiteohjelmiaan kestäväan kehitykseen ja vastuullisuuteen liittyen. YK:n kaltaisten organisaatioiden kannanotoilla ja julkaisuilla on ollut merkittävä vaikutus vastuullisuusajatteluun niin käsitteellisestä näkökulmasta kuin myös tavoitteiden näkökulmasta. Yksi, ja ehkä tunnetuin, tavoiteohjelmista on YK:n vuonna 2015 julkaisema “Transforming Our World: The 2030 Agenda for Sustainable Development”, jossa listataan 17 eri vastuullisuuden tavoitetta ihmiskunnan ja maapallon näkökulmasta. Tavoitteet keskittyvät enimmäkseen kestäväan kehityksen teemoihin eli ilmaston muutokseen ja luonnon monimuotoisuuteen, mutta kantaa otetaan myös moniin muihin teemoihin, kuten köyhyyteen, koulutukseen, työelämään ja tasavertaisuuteen. (UN 2015, 3.) Tavoiteohjelmien lisäksi organisaatiot ovat julkaisseet vastuullisuuden käsitteille omia määritelmiään, jotka ovat enemmän tai vähemmän virallistuneet akateemisissa ja yleisissä vastuullisuuskeskusteluissa. Euroopan komission viimeisin määritelmä yhteiskuntavastuulle on esimerkki määritelmästä, johon viitataan usein. Euroopan komission määritelmän mukaan yrityksillä on vastuu toimintansa yhteiskuntavaikutuksista ja sosiaalisten, ympäristöllisten, eettisten, ihmisoikeus- ja

kuluttajanäkökohtien integroinnista liiketoimintaansa ja ydinstrategiaansa. (Euroopan komissio 2020a.)

2.2 Yhteiskuntavastuun taustalla vaikuttavat teoriat

2.2.1 Triple bottom line -teoria ja ESG

”Loistavaksi ja kauaskantoiseksi metaforaksi” kutsuttu Triple bottom line -teoria oli Elkingtonin vuonna 1997 luoma idea (Henriques 2007, s. 26). Ennen 1990-luvun loppupuolta termi ei ollut esillä laajasti eikä vastuullisuuden eri ulottuvuuksista ennen käsitteen kehittymistä käyty laajemmin keskustelua. Kuitenkin vuonna 2023 tämän tutkielman kirjoittamisen yhteydessä tehty yksinkertainen Google-haku termistä ”Triple bottom line” löysi jopa yli 281 miljoonaa tulosta, kun vuonna 2004 hakutuloksia oli vain noin 52 tuhatta (Norman & MacDonald, 2004). Triple bottom line -teoriassa on pähkinänkuoressa kyse vastuullisuuskäsitteen laajentamista koskemaan myös vastuullisuuden taloudellista ja sosiaalista ulottuvuutta (Elkington 1997). Kuviossa 2 on hahmoteltu vastuullisuuden eri ulottuvuuksia ja kuinka ne ovat vuorovaikutuksessa keskenään osana suurempaa kokonaisuutta TBL:n teorian mukaan. Eri vastuullisuuden ulottuvuudet muodostavat omat osa-alueensa, mutta ovat myös keskenään yhteyksissä toisiinsa ja kohtaavat yhdessä kuvion keskellä muodostaen vastuullisuuden kokonaisuuden (Kuvio 2). TBL antaa yrityksille viitekehyksen liiketoiminnan suorituskyvyn ja organisaation menestyksen mittaamiseen ja seuraamiseen käyttämällä taloudellisia, sosiaalisia ja ympäristöllisiä ulottuvuuksia (Goel 2010). Termiä on kutsuttu myös vastuullisuuden käytännön viitekehykseksi, sillä tiedetään, että sitä on hyödynnetty yritysten johtamis- mittaamis- ja raportointiprosesseissa viitekehyksenä, jonka avulla teoria yhdistetään käytäntöön (Milne & Gray 2013, 14). Yhteenvetona yrityksille suunnattu TBL-viitekehys keskittyy johdonmukaisesti ja tasapainoisesti organisaatioiden tarjoamaan taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristölliseen arvoon.

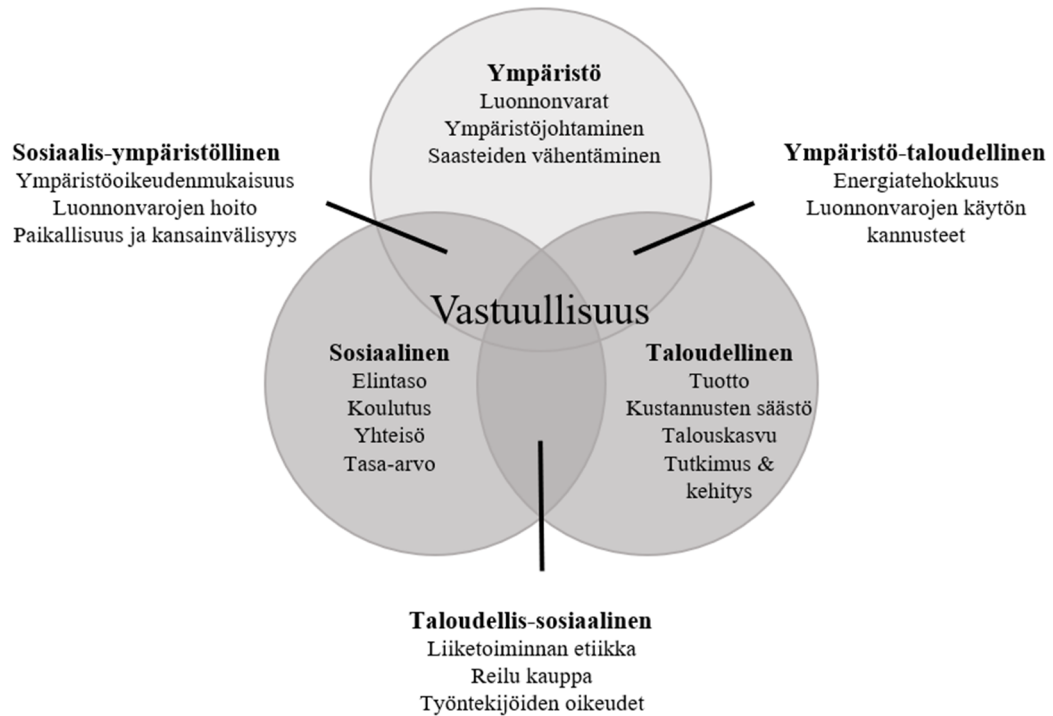
TBL-viitekehyksen taloudellinen ulottuvuus viittaa yrityksen liiketoimintakäytäntöjen vaikutuksiin taloudellisen järjestelmän ja yhteiskunnan kannalta (Elkington 1997). Ulottuvuuden perimmäinen ajatus liittyy talouden merkitykseen osana toimivaa ja kestävästä yhteiskuntaa, joka kehittyy ja pystyy tukemaan myös tulevia sukupolvia. Taloudellinen ulottuvuus nivoo yritysorganisaation kasvun ja kansantalouden kasvun yhteen ja siihen, kuinka hyvin yritys pystyy tukemaan talouden kasvua. Toisin sanoen

kysymys on yrityksen ympäröivälle yhteiskunnalle tarjoamasta taloudellisesta arvosta tavalla, joka on samaan aikaan yrityksen ja kestävän kehityksen kannalta menestyksekkästä. (Spangenberg 2005.) Käytännön tasolla taloudellisen vastuullisuuden ulottuvuudella viitataan usein yrityksen liiketoiminnan kestävyuteen ja kannattavuuteen. Lisäksi siihen liittyy taloudellisen lisäarvon jakaminen eri sidosryhmien ja itse yrityksen kesken (Niskala ym. 2019, 21).

TBL:n sosiaalinen ulottuvuus sen sijaan viittaa liiketoimintakäytäntöihin, jotka ovat oikeudenmukaisia työvoiman, inhimillisen pääoman ja yritystä ympäröivän yhteisön näkökulmasta (Elkington 1997). Ideana on se, että liiketoimintakäytäntöjen pitäisi luoda arvoa yhteiskunnalle ja ikään kuin antaa takaisin yrityksen työntekijöille ja muulle ympäröivälle yhteisölle. Käytännössä voidaan puhua esimerkiksi reilusta palkkauksesta ja muista työsuhte-eduista, kuten terveydenhuollosta työhyvinvointia, ihmisoikeuksien kunnioittamista ja kuluttajansuojasta. (Goel 2010.) Elkingtonin (1997) mukaan sosiaalisessa yhteiskuntavastuussa ei ole kuitenkaan pelkästään kyse moraalisesta velvoitteesta toimia ”oikein”, vaan sosiaalisella ulottuvuudella voi olla myös oikea vaikutus yrityksen menestykseen myös taloudellisessa mielessä. On olemassa oikean elämän esimerkkejä siitä, että sosiaalisen vastuullisuuden huomiotta jättämisellä on taloudellinen kustannus yritykselle. Vuonna 2002 Kalifornian Bayn alueella kansalaisvaalien aikana yleisö äänesti Home Depotin perustamista vastaan, koska he näkivät yrityksellä olevan kielteinen vaikutus paikalliseen yhteisöön ja naapurustoon (Dhiman 2008).

Ympäristöllinen ulottuvuus perustuu kestävän kehityksen käsitteeseen, joka on ollut vastuullisuudessa perustana alusta asti. Yrityksen näkökulmasta TBL:n ympäristöllinen ulottuvuus tarkoittaa siis liiketoimintaa, joka ei vaaranna tulevien sukupolvien mahdollisuutta elää ja käyttää luonnonresursseja. Käytännön tasolla puhutaan muun muassa energian tehokkaammasta käytöstä, hiilidioksidipäästöjen minimoinnista ja ekologisen jalanjäljen pienentämisestä. (Goel 2010.) Aivan kuten TBL:n sosiaalisessa ulottuvuudessa, myös ympäristöllisessä ulottuvuudessa on kysymys yrityksen menestymisestä ja kilpailukyvystä. On olemassa monia tutkimuksia, joissa on selvitetty vastuullisuuteen keskittyvien yritysten menestymistä suhteessa muihin alan yrityksiin. Kearneyn (2009) laatimassa 99 eri organisaatiota ja 18 toimialaa kattavassa selvityksessä todettiin, että yritysorganisaatiot, joiden toimintatavat ovat suunnattu omistajien lisäarvon tuottamisen lisäksi ympäristönsuojeluun ja sidosryhmien sosiaalisen hyvinvoinnin

parantamiseen, ovat menestyneet taloudellisesti toimialaansa paremmin. Taloudellinen etu on johtunut alentuneista käyttökustannuksista (energian ja veden käyttö jne.) ja suuremmasta liikevaihdosta innovatiivisten vihreiden tuotteiden kehittämisestä. (Kearney 2009.)

Kuvio 2 Triple bottom line: vastuullisuuden ulottuvuudet (mukaillen Zag 2015)

Vastuullisuuden ulottuvuudet muodostavat omat osa-alueensa, mutta ovat myös keskenään yhteyksissä toisiinsa ja kohtaavat yhdessä kuvion keskellä muodostaen vastuullisuuden kokonaisuuden.

ESG muodostuu sanoista Environmental, Social ja Governance, eli ympäristön, sosiaalisen ja hallinnon ulottuvuuksista, ja se on viitekehys, jota voidaan käyttää sijoituksen tai liiketoiminnan vastuullisuuden arviointiin. ESG-viitekehystä käyttävät sijoittajat, yritykset ja muut sidosryhmät arvioitaessa liiketoiminnan vaikutuksia yhteiskunnan ja ympäristön kannalta, suunnitellessaan sijoituspäätöksiä. TBL:n kaltaisesta ESG jakaa vastuullisuuden eri ulottuvuuksiin. Ympäristötekijöitä ovat muun muassa ilmastonmuutos, saastuminen, jätehuolto ja luonnonvarojen ehtyminen. Yhteiskunnallisia tai sosiaalisia tekijöitä ovat työnormit, ihmisoikeudet, yhteisölliset suhteet ja tuoteturvallisuus. Poiketen TBL:n taloudellisesta ulottuvuudesta ESG:ssä on hallinnollinen ulottuvuus. Hallintotekijöitä ovat hallituksen rakenne, johdon palkitseminen ja osakkeenomistajien oikeudet. (Li ym. 2021.)

ESG:tä käytetään yrityksen tai sijoituksen kestävyuden ja eettisen vaikutuksen arvioimiseen tutkimalla, miten yritys tai sijoitus menestyy eri ESG-kriteereillä. Luokituslaitokset, kuten yhdysvaltalainen S&P ovat luoneet ESG-viitekehyksen perusteella erilaisia vastuullisuuden mittareita, joiden perusteella yrityksiä voidaan keskenään pisteyttää. Esimerkiksi yritys, jolla on hyvät ESG-pisteet, olisi sellainen, jolla on vahva ympäristöpolitiikka, joka kohtelee työntekijöitään hyvin ja jonka hallitus on riippumaton ja vastuullinen. (Armstrong 2020.) ESG-pisteytysten ja -luokitusten perusteella on luotu monenlaisia vastuullisen sijoittamisen strategioita (Li ym. 2021). Reutersin mukaan vuonna 2021 erilaisissa ESG-rahastoissa oli sijoitettuna 649 miljardia dollaria (Reuters 2021).

ESG:n ja TBL:n välillä on monia yhdistäviä tekijöitä, mutta myös keskeisiä erottajia. ESG ja TBL ovat molemmat kestävään liiketoimintaan liittyviä käsitteitä, jotka korostavat yritysten vastuullisuutta. Molemmat käsitteet painottavat ympäristö-, sosiaalisia ja taloudellisia näkökohtia liiketoiminnassa. ESG keskittyy erityisesti ympäristöön, sosiaalisiin seikkoihin ja hallintoon sijoitusstrategian osana, kun taas TBL on laajempi kehityksessään, joka mittaa yrityksen menestystä kolmella aspektilla: taloudellisella, sosiaalisella ja ympäristöllisellä. Yhteinen piirre näille käsitteille on niiden pyrkimys arvioida liiketoiminnan vaikutuksia laajemmin kuin pelkän taloudellisen tuloksen kautta. Ne korostavat vastuullisuuden ja kestävyuden merkitystä ja voivat auttaa yrityksiä paremmin ymmärtämään ja hallitsemaan pitkän aikavälin riskejä ja mahdollisuuksia. (Li ym. 2021, Goel 2010.)

Vaikka sekä ESG:tä että TBL:ää käytetään arvioitaessa organisaation kestävyyttä, ESG keskittyy enemmän yritysten taloudelliseen suorituskyykyyn ja riskienhallintaan nimenomaan sijoitusnäkökulmasta, kun taas TBL ottaa laajemman näkemyksen kestävästä kehityksestä, joka sisältää sosiaaliset ja ympäristötekijät. Lisäksi TBL keskittyy suorituskyyvyn mittaamiseen ajan kuluessa toimien liiketoiminnan mallina, jolla voidaan vaikuttaa operatiiviseen toimintaan, kun taas ESG:tä käytetään usein yritysten seulomiseen ja arvioimiseen sijoitustarkoituksiin. TBL on vaikuttanut merkittävästi vastuullisuuskeskusteluun historiallisesta näkökulmasta ja lisäksi erityisesti yhteiskuntavastuun teoreettiseen taustaan. ESG on sen sijaan nykypäivänä näkyvämpi käsite liittyen sen tärkeään rooliin sijoitusmaailmassa ja vastuullisuusraportoinnissa. (ESG The report 2023.) Siitä lähtien, kun ESG-periaate esitettiin virallisesti vuonna 2004, sitä on harjoitettu aktiivisesti Euroopassa, Amerikassa ja muissa kehittyneissä maissa.

Konsepti on vuosien saatossa kehittynyt ESG-arviointijärjestelmäksi ja -osakeindeksiksi. (Li ym. 2021.) ESG:n saavutuksiksi voidaan luokitella myös The Global ESG Disclosure -standardit, jotka ovat ensimmäiset maailmanlaajuiset vapaaehtoiset ESG-standardit liittyen sijoitustuotteiden tavoitteisiin, sijoitusstrategiaan ja taloudenhoitoon (CFA Institute 2023).

2.2.2 Sidosryhmäteoria

Sidosryhmäteoria on ollut yksi merkittävimmistä yritysten yhteiskuntavastuun kehittämiseen vaikuttaneista teorioista. Se on nostanut esiin yrityksen roolin laajemman yhteiskunnallisen kokonaisuuden osana, jossa sen toiminnan vaikutukset ulottuvat yli pelkän taloudellisen tuoton. Sidosryhmäteorian mukaan yrityksen menestys ei riipu pelkästään sen sisäisistä toimista, vaan sen toimintaympäristön ja sidosryhmien yhteistyön on oltava kunnossa. Yksi sidosryhmäteorian tärkeimmistä oivalluksista onkin ollut huomio siitä, että yrityksen menestys on riippuvainen sen sidosryhmien tyytyväisyydestä ja heidän tarpeidensa huomioimisesta. (Niskala ym. 2019, 88; Bidhan ym. 2010.)

Sidosryhmät muodostavat olennaisen käsitteen organisaation toiminnassa ja johtamisessa. Freemanin (1984) perinteisen tulkinnan mukaan sidosryhmät ovat ne yksilöt tai ryhmät, jotka kykenevät vaikuttamaan organisaation toimintaan tai, joiden odotukset tai arvopohjat otetaan huomioon organisaatiossa. Tämä määritelmä on edelleen voimassa ja sitä käytetään yleisesti liiketoiminnan, yhteiskuntavastuun ja johtamisen tutkimuksessa. Sidosryhmäteorian käsitteet ovat laajentuneet ajan myötä, ja nykyään yritysvastuun merkitys on korostunut entisestään. Yritysten toimintaan kiinnitetään yhä enemmän huomiota, ja yritysten vastuullisuusvaatimukset ovat kasvaneet. (Phillips ym. 2008.) Tämä on johtanut siihen, että yritysten on otettava huomioon myös välilliset sidosryhmät, kuten kansalais- ja työntekijäjärjestöt, viranomaiset, media ja akateemiset tahot. Yritysten on myös laajennettava käsitystään ensisijaisista sidosryhmistä ja sisällytettävä niihin ryhmiä, joihin sen toiminta vaikuttaa suorasti, kuten paikallisyhteisöt. (Freeman 1984, 46, Niskala ym. 2019, 86.)

Sidosryhmät voidaan jaotella pääasiallisiiin ja toissijaisiiin sidosryhmiin. Pääasiallisilla sidosryhmillä viitataan niihin ryhmiin tai yksilöihin, joiden kanssa yritys on muodollisessa sopimussuhteessa, kuten asiakkaat, työntekijät, omistajat, toimittajat ja alihankkijat. Myös paikallisyhteisöt, joihin yrityksen toiminta vaikuttaa suoraan, voidaan

luokitella pääasiallisiin sidosryhmiin. Toissijaisiin sidosryhmiin kuuluvat sen sijaan ne ryhmät, joilla ei ole suoraa sopimussuhdetta yritykseen, mutta jotka voivat silti vaikuttaa sen toimintaan, kuten kansalaisjärjestöt, viranomaiset, media ja akateemiset toimijat. Ensisijaisilla sidosryhmillä on erityisen suuri vaikutus yrityksen menestymiseen, sillä heidän kanssaan on yleensä sovittu muodollisista suhteista. Yrityksen menestys riippuu suuresti näiden sidosryhmien tyytyväisyydestä, minkä vuoksi yrityksen on tunnistettava heidän tarpeensa ja intressinsä sekä otettava ne huomioon päätöksenteossaan. (Clarkson 1995, Niskala ym. 2019, 86.)

Lisäksi sidosryhmät jaetaan usein yrityksen sisäisiin ja ulkoisiin ryhmiin tai välittömiin ja välillisiin sidosryhmiin. Sidoryhmistä sisäiset koostuvat yrityksen omasta henkilöstöstä ja johdosta, kun taas ulkoiset sidosryhmät kattavat kaikki yrityksen ulkopuoliset ryhmät ja yksilöt. Välillisiin sidosryhmiin kuuluvat edustukselliset ryhmät, kuten kansalais- ja työntekijäjärjestöt, viranomaiset, media ja akateemiset tahot. Nämä ryhmät voivat vaikuttaa yrityksen toimintaan välillisesti esimerkiksi tiedottamalla, lobbaamalla tai vaikuttamalla yleiseen mielipiteeseen. Välillisiin sidosryhmiin kuuluvat myös esimerkiksi toimialan kilpailijat, joita yritys ei välttämättä tunnista tai ota huomioon toiminnassaan. (Niskala ym. 2019, 86–87; Elms ym. 2011.)

Vaikka yritys ei olisi sopimussuhteessa välillisten sidosryhmien kanssa, ne voivat silti vaikuttaa merkittävästi sen toimintaan ja maineeseen. Esimerkiksi kansalaisjärjestöt voivat nostaa esiin yrityksen vastuullisuuteen liittyviä kysymyksiä ja vaikuttaa siten yrityksen maineeseen. Media puolestaan voi nostaa esiin negatiivisia uutisia yrityksestä, mikä voi vaikuttaa sen asiakassuhteisiin ja maineeseen. Yrityksen kannattaa siis huomioida myös välilliset sidosryhmät toiminnassaan. (Marrewijk 2013.) Välilliset sidosryhmät voivat olla myös potentiaalisia kumppaneita ja yhteistyökumppaneita, jotka voivat auttaa yritystä kehittämään toimintaansa kestävämmäksi ja vastuullisemmaksi. Yrityksen kannattaa siis pyrkiä aktiivisesti löytämään yhteistyömahdollisuuksia myös välillisten sidosryhmien kanssa. (Niskala ym. 2019, 86–87.)

Yrityksen on tärkeää tunnistaa kaikki sidosryhmänsä ja ottaa ne huomioon päätöksenteossa ja toiminnassa. Kuitenkin usein yritykset huomioivat vain osan sidosryhmistään systemaattisesti. Tämä voi johtaa epäoikeudenmukaisuuteen ja epäonnistumisiin yrityksen liiketoiminnassa. Kuitenkin yritysvastuun korostuminen on laajentanut yrityksen ympärillä olevia intressejä ja lisännyt kiinnostusta sen toimintaa

kohtaan. Esimerkiksi sijoittajat ja asiakkaat ovat kasvattaneet kiinnostustaan yritysvastuuta kohtaan, mikä vaikuttaa suoraan yrityksen maineeseen ja taloudelliseen menestykseen. (Deng ym. 2013, Dmytriyev ym. 2021.)

Yhteenvetona voidaan todeta, että sidosryhmäajattelu on tärkeä osa kestävää ja vastuullista liiketoimintaa. Sidosryhmäajattelun avulla yritys voi löytää uusia tapoja kehittää toimintaansa vastuullisemmaksi, välttää riskejä ja löytää uusia mahdollisuuksia liiketoiminnan kehittämiseen. Kaikkien sidosryhmien huomioiminen on tärkeää, myös välillisten sidosryhmien, jotta yrityksen toiminta on kestävä ja vastuullista myös tulevaisuudessa.

2.2.3 Legitimaatioteoria

Legitimiteetti on käsite, joka liittyy organisaation oikeutukseen toimia yhteiskunnassa ja olla osa sitä. Se perustuu sidosryhmien odotuksiin ja arvioihin siitä, kuinka hyvin organisaatio vastaa näihin odotuksiin. Suchman (1995, 574) katsoo, että "Legitimiteetti on yleinen käsitys tai oletus siitä, että toimijan toimet ovat haluttavia, asianmukaisia tai sopivia jonkin sosiaalisesti konstruoidun normien, arvojen, uskomusten ja määritelmien järjestelmän sisällä." Legitimiteetti on siten vuorovaikutteinen suhde organisaation ja sen ympäristön välillä. Legitimaatioteorian mukaan organisaation on jatkuvasti pyrittävä ylläpitämään tätä oikeutusta säilyttääkseen toimintakykynsä ja maineensa pitkällä aikavälillä. (Suchman 1995, 574; Deegan ym. 2000.)

Vastuullisuusraportointi on prosessi, jossa organisaatio viestii avoimesti ja systemaattisesti toimintansa vaikutuksista talouteen, ympäristöön ja yhteiskuntaan. Tämä raportointi voi tapahtua eri kanavien kuten vuosikertomusten, verkkosivujen tai erityisten vastuullisuuskertomusten kautta. Vastuullisuusraportointi ei ole vain tietojen tarjoamista, vaan se tarjoaa mahdollisuuden avoimeen dialogiin organisaation ja sen sidosryhmien välillä. Tämä vuorovaikutus edistää legitimiteetin ylläpitoa. (White 2016, 13.)

Legitimiteetin ja vastuullisuusraportoinnin välinen yhteys on syvälinen. Organisaation on oltava tietoinen ympäröivän yhteiskunnan odotuksista ja vastattava niihin, jotta se voi säilyttää legitimiteettinsä (Lindblom 1994). Tässä kontekstissa vastuullisuusraportointi toimii ikään kuin välineenä, jolla organisaatio voi kertoa sidosryhmilleen, miten se vastaa näihin odotuksiin ja mitä konkreettisia toimenpiteitä se toteuttaa vastuullisuutensa edistämiseksi (Burlea & Popa 2013, 1579–1580).

Vastuullisuusraportoinnin rooli legitimitietin ylläpitämisessä on monitahoinen. Ensinnäkin raportointi tarjoaa kanavan organisaatiolle kommunikoida suoraan sidosryhmiensä kanssa. Tämä osoittaa, että organisaatio kuuntelee ja ymmärtää heidän huolenaiheitaan ja pyrkii vastaamaan niihin. Toiseksi vastuullisuusraportointi dokumentoi organisaation toteuttamat vastuulliset käytännöt ja toimenpiteet. Esimerkiksi raportoidessaan ympäristöystävällisistä toimistaan, kuten energiatehokkuuden parantamisesta tai päästöjen vähentämisestä, organisaatio voi konkreettisesti osoittaa sitoutumisensa vastuulliseen toimintaan. Lisäksi raportoinnin kautta organisaatio voi seurata ja arvioida toimintaansa ajan myötä. Tämä auttaa asettamaan tavoitteita ja mittareita vastuullisuuden parantamiseksi ja näiden tavoitteiden saavuttamisen seuraamiseksi. (Vitolla ym. 2017, White 2016.)

Negatiivisten tapahtumien yhteydessä vastuullisuusraportointi voi myös toimia välineenä reagoida kriiseihin ja ongelmiin. Avoimuus ja toimenpiteet ongelmien korjaamiseksi voivat auttaa organisaatiota säilyttämään legitimitietinsä vaikeissakin tilanteissa. Lopuksi kilpailuedun näkökulmasta, monet sidosryhmät painottavat vastuullisuutta päätöksissään. Organisaatio voi hyödyntää tätä kilpailuetuna raportoimalla avoimesti vastuullisista käytännöistään ja saavutuksistaan. (Vitolla ym. 2017, White 2016.)

Kokonaisuudessaan legitimaatioteoria ja vastuullisuusraportointi ovat keskeisiä tekijöitä organisaation pitkäaikaiselle menestykselle ja sen suhteiden ylläpitämiselle sidosryhmiinsä. Ne tarjoavat mahdollisuuden vuoropuheluun, avoimuuteen ja vastuullisuuden kehittämiseen ympäristön kanssa, mikä on olennaista organisaation oikeutuksen ylläpitämiselle ja sen aseman vahvistamiselle yhteiskunnassa. (Milne & Patten 2002, Wilmschurst & Frost 2000, O'Donovan 2002.)

2.3 Vastuullisuusraportointi

Vastuullisuusraportointi välittää yrityksen taloudellista, ympäristöllistä ja sosiaalista suoriutumista koskevaa informaatiota ulkoisille sidosryhmille. Sidosryhmät ovat kykeneviä arvioimaan ja vertailemaan yrityksen toimintaa eri ajanjaksoina tai pidemmällä tarkastelujaksoilla. Mikäli raportit sisältävät tietoja esimerkiksi yrityksen aiheuttamista kasvihuonekaasupäästöistä, ne mahdollistavat sidosryhmille arvioinnin organisaation kehitystoimista päästöjen vähentämiseksi. Lisäksi raportointi tarjoaa sisäisille käyttäjille mahdollisuuden tunnistaa ja hallita prosessien, tuotteiden, palveluiden ja muiden toimintojen vaikutuksia. (Newson & Deegan 2002, De Villiers & Van Staden, 2006.)

Vastuullisuusraportointi on keskeinen väline yritysten ja organisaatioiden pyrkiessä viestimään taloudellisesta, ympäristöllisestä ja sosiaalisesta suoriutumisestaan ulkoisille sidosryhmille. Nämä raportit eivät ainoastaan välitä informaatiota yrityksen suoriutumisesta vaan tarjoavat myös mahdollisuuden arvioida ja vertailla organisaation toimintaa eri ajanjaksoina tai pidemmällä tarkastelujaksoilla. (White 2016, 13.) Tämä luku keskittyy tutkimaan ja syventämään ymmärrystämme vastuullisuusraportoinnin merkityksestä ja sen roolista organisaation toiminnassa.

Vastuullisuusraportoinnin tarkoituksena on välittää sidosryhmille, kuten sijoittajille, asiakkaille, viranomaisille ja yleisölle, kokonaisvaltaista kuvaa organisaation suoriutumisesta taloudellisissa, ympäristöllisissä ja sosiaalisissa kysymyksissä. Näiden raportit voivat sisältää monenlaista informaatiota, kuten tietoja ympäristövaikutuksista, sosiaalisista ohjelmista, eettisistä käytännöistä, hallintorakenteista ja muista vastuullisuuteen liittyvistä asioista. (White 2016, 13–15; Branco & Rodrigues 2008.)

Sen lisäksi vastuullisuusraportointi on merkittävä väline, joka tarjoaa yrityksille mahdollisuuden viestiä avoimesti taloudellisesta, ympäristöllisestä ja sosiaalisesta suoriutumisestaan erilaisille sidosryhmille, kuten sijoittajille, asiakkaille, viranomaisille ja yhteisölle. Tämä raportointi ei ainoastaan mahdollista organisaation arviointia ja vertailua ajan kuluessa ja muihin yrityksiin, vaan sillä on myös syvemmät tarkoitukset. Ensinnäkin vastuullisuusraportoinnin avulla sidosryhmät voivat seurata yrityksen edistymistä ja saavutuksia eri vastuullisuuden osa-alueilla. Kun raportit sisältävät aikasarjoja ja vertailukelpoista tietoa eri raportointijaksoilta, sidosryhmät voivat arvioida organisaation kehitystä ja mahdollisia haasteita tietyillä vastuullisuuden näkökulmilla. (Azapagic 2003, 314.)

Vastuullisuusraportointi voi toimia markkinointityökaluna, jonka avulla yritys pyrkii rakentamaan mainettaan vastuullisena ja kestäväenä toimijana. Mainetta voidaan rakentaa esittelemällä vastuullisuustavoitteiden yhteydessä yhtiön saavutuksia vastuullisuuden saralla. Toisaalta hyvin laaditut raportit voivat vahvistaa yrityksen mainetta ja houkuttaa sidosryhmiä, kuten vastuullisuuteen painottavia sijoittajia ja vastuullisuustietoisia asiakkaita. Lisäksi vastuullisuusraportointi ylläpitää avoimuutta ja auttaa yrityksiä vastaamaan esiin nouseviin kysymyksiin ja haasteisiin. Se tarjoaa mahdollisuuden avoimeen vuoropuheluun sidosryhmien kanssa ja auttaa organisaatiota kehittymään kestäväen kehityksen suuntaan. (Azapagic 2003, 314.)

Lisäksi vastuullisuusraportoinnin kautta sidosryhmät voivat vertailla organisaation suoriutumista muihin vastaaviin yrityksiin tai toimialan keskiarvoihin. Vertailu muiden organisaatioiden kanssa tarjoaa arvokasta kontekstia ja auttaa sidosryhmiä ymmärtämään, kuinka organisaatio sijoittuu suhteessa muihin toimijoihin. Tämä voi olla erityisen tärkeää esimerkiksi sijoittajille, jotka haluavat arvioida, kuinka hyvin yritys hallitsee vastuullisuusriskejään ja -mahdollisuuksiaan verrattuna kilpailijoihin. (Bowen 2000, Line ym. 2002, Archel 2003.) Vastuullisuusraportointi tarjoaa myös organisaation johdolle ja muille sisäisille käyttäjille mahdollisuuden tunnistaa ja hallita prosessien, tuotteiden, palveluiden ja muiden toimintojen vaikutuksia. Tämä sisäinen hyöty liittyy organisaation pyrkimykseen vastuullisuuden edistämiseen ja kestäväen kehityksen tavoitteiden saavuttamiseen. (White 2016, 15) Aina 1960-luvulta alkaen sijoittajat ovat vaatineet yrityksiltä enemmän kuin pelkästään taloudellista informaatiota, ja vastuullisuusraportointi on muodostunut osaksi sijoitusstrategioiden kehittämistä. Tilintarkastustoimistot ovat saaneet keskeisen roolin vastuullisuuspalveluiden ammattilaisina vastuullisuusraportoinnin varmentamisessa ja laadun määrittämisessä (White 2016, 6, 14–16).

Vastuullisuusraportoinnin suosio on lisääntynyt merkittävästi erityisesti 2000-luvun alusta lähtien. Jo ennen varsinaisen lainsäädännön kehittymistä useat yritykset ovat lisänneet vastuullisuusraporttiansa julkaisua merkittävästi. Samanaikaisesti hallitukset, lainsäätäjät, yksityisen sektorin organisaatiot ja erilaiset ammatilliset tahot ovat perustaneet asiantuntijaryhmiä, joiden tavoitteena on käsitellä vastuullisuusraportoinnin eri näkökohtia ja tuottaa keskusteluasiakirjoja sekä parhaiden käytäntöjen ohjeistuksia (Brown & Fraser 2006).

Viimeisimmän KPMG:n vuoden 2020 tutkimuksen valossa voidaan huomata, että peräti 80 prosenttia yrityksistä koko maailmassa laati vastuullisuusraportin, ja jopa 90 prosenttia maailman suurimmista yrityksistä julkaisi vastuullisuusraportin. Tutkimuksessa tarkasteltiin kahta eri yritysten populaatiota: N100 ja G250. N100 on maailmanlaajuinen otos, joka sisältää 5 200 yritystä. Tämä otos koostuu jokaisen 52 maan ja alueen sadasta suurimmasta yrityksestä, mitattuna niiden liikevaihdon perusteella. Nämä N100-tilastot tarjoavat kattavan näkymän suurten ja keskisuurten yritysten vastuullisuusraportointiin ympäri maailmaa. G250 edustaa maailman 250 suurinta yritystä liikevaihdon perusteella Fortune 500 -luokituksen mukaisesti vuodelta 2019. Suuret globaalit yritykset ovat

yleensä edelläkävijöitä vastuullisuusraportoinnissa, ja niiden raportointitoiminta usein ennustaa trendejä, jotka myöhemmin yleistyvät laajemmalle. (KPMG 2020.)

Tämän kasvaneen suosion taustalla ei ole ainoastaan lainsäädännön muutokset, vaan yritykset ovat alkaneet ymmärtää vastuullisuusraportoinnin tuoman taloudellisen arvon. Erityisen yleistä vastuullisuusraportointi on Pohjois- ja Etelä-Amerikassa, missä jopa 90 prosenttia sadan suurimman yrityksen joukosta raportoi aktiivisesti vastuullisuudesta. Euroopassakin vastuullisuusraportointi on melko yleistä, koska 77 prosenttia yrityksistä raportoi vastuullisuudesta. Kuitenkin Suomessa ollaan vieläkin pidemmällä, sillä jopa 90 prosenttia yrityksistä sitoutuu aktiiviseen vastuullisuusraportointiin (KPMG 2020.)

2.3.1 Vastuullisuusraportointiin liittyvää sääntelyä ja kritiikkiä

Vuonna 2014 astui voimaan Euroopan Unionin direktiivi (2014/95/EU), joka asettaa vaatimuksen suurille yrityksille raportoida ei-taloudellisista tiedoistaan jäsenvaltioissaan. Suomessa tätä direktiiviä alettiin noudattaa vuonna 2016, kun lainsäädäntö uudistettiin määrittelemään, mitkä kriteerit yritysten tulee täyttää ilmoittaakseen ei-taloudelliset tiedot toimintakertomuksessaan. Tämä sääntely koskee organisaatioita, joilla on keskimäärin yli 500 työntekijää ja jotka ovat merkittäviä yleisen edun kannalta. (Eurooppa-neuvosto 2022.)

Nykyään yritysten on välttämätöntä raportoida monipuolista tietoa, kuten ympäristöasiat, sosiaaliset kysymykset, henkilöstöasiat, ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä toimet korruption ja lahjonnan torjumiseksi. Lisäksi näiden tietojen ohella on esitettävä muita ei-taloudellisia mittareita, jotka ovat merkityksellisiä yrityksen liiketoiminnan kannalta ja täydentävät taloudellista raportointia (KPL 3:1–2 §). Raportin julkaisemisessa on joustavuutta; se voidaan esittää osana toimintakertomusta tai erillisenä julkaisuna (KPL 3:3 §). Oleellista on varmistaa, että tilintarkastaja tarkistaa, että raportti on toimitettu ja sen tiedot ovat yhdenmukaisia tilinpäätöstietojen kanssa. Näiden ohjeiden noudattaminen ja ei-taloudellisten tietojen raportointi on ollut yrityksille pakollista vuodesta 2017 lähtien. (KPL 3:6 §.)

EU:n alkuperäistä direktiiviä (2014/95/EU) täydentämään on laadittu uusi Corporate Sustainability Reporting Directive (CSRD), joka tuli voimaan tammikuussa 2023. Tämä direktiivi vahvistaa aiempia sääntöjä yritysten velvollisuudesta raportoida sosiaalisesta ja ympäristötiedosta. Se laajentaa raportointivelvollisuutta koskemaan suuria yrityksiä sekä

listattuja pk-yrityksiä. Uudet säännöt varmistavat sijoittajille ja sidosryhmille paremman pääsyn yritysten vaikutuksia yhteiskuntaan ja ympäristöön koskeviin tietoihin sekä taloudellisiin riskeihin ja mahdollisuuksiin, jotka liittyvät kestävään liiketoimintaan. Lisäksi sääntöjen harmonisointi vähentää pitkällä aikavälillä yritysten raportointikustannuksia. Raportoinnissa yritykset noudattavat Euroopan kestävyysraportointistandardeja (ESRS), jotka perustuvat kansainvälisiin standardeihin ja EU:n politiikoihin. (Eurooppa-neuvosto 2022.)

Tämä velvoite ei rajoita yrityksiä ainoastaan yhden raportointitavan valintaan. Kirjanpitolaista huolimatta monet yritykset ovat noudattaneet yleistä trendiä ja ovat julkaisseet erillisiä vastuullisuusraportteja vastaten kasvaneeseen sidosryhmien tiedon tarpeeseen (Aras & Crowther 2009, 286). Empiirisessä osuudessa tarkasteltujen yritysten osalta huomataan, että niillä on erilaisia lähestymistapoja raportointiin. Toisaalta jotkut näistä yrityksistä ovat päättäneet sisällyttää vastuullisuustiedot osaksi vuosikertomusta vastustaen erillisten raporttien yleistä käytäntöä.

Joissakin tutkimuksissa on esitetty kritiikkiä kestävyden raportointia kohtaan. Esimerkiksi Deegan (2002) kyseenalaistaa, ovatko kestävyden raportit todella sitä, mitä ne väittävät olevansa, ja kattavatko ne kaikki vastuullisuuden keskeiset näkökulmat, viitaten taloudellisen, sosiaalisen ja ympäristöllisen ulottuvuuden integrointiin. Kestävyden raportointia on siten arvosteltu siitä, että ne ovat liian keskittyneitä ympäristöön ja "ekotehokkuuteen", eikä sosiaalista kestävyttä pidetä raportoituna riittävän kattavasti (Deegan 2002, Hubbard 2009). Kestävyden raportointia on myös arvosteltu siitä, että ne eivät ole integroituneet taloudellisten raporttien kanssa (Hubbard 2011, Hubbard 2009). Yksi syy tähän integroinnin puutteeseen voi olla se, että kestävyden hyödyt ovat luonteeltaan pitkäaikaisempia, mikä tekee niiden integroinnista organisaation suorituskykyyn haastavampaa (Epstein & Rejc Buhovac 2014).

Toisena kritiikin syynä on ollut se, että kestävyden tietojen keräämiseen käytetyt viitekehykset ovat liian keskittyneitä vastaamaan johdon tarpeita, jättäen muut sidosryhmäryhmät ulkopuolelle raportointiprosessista (Hubbard 2009). Muita tutkijoiden esille nostamia ongelmia ovat, että raportit keskittyvät usein kuvaileviin tuloksiin, antamatta riittävästi huomiota konkreettisille tavoitteille, luvuille tai suhteille esitettyjen tietojen välillä (Hubbard 2009). Lisäksi kestävyden raportit keskittyvät usein raportoimaan positiivisia tuloksia neutraalin tai realistisen lähestymistavan sijasta

(Comyns 2013, Adams 2002, Hubbard 2011, O'Dwyer 2001, Laine 2009). Termi "greenwash" on käytetty liiallisen positiivisen ja epärealistisen tiedon kuvaamiseen kestävyiden raporteissa (Hubbard 2011).

2.3.2 Vastuullisuusraportoinnin tarkoitus ja hyödyt

On olemassa monia perusteluja ja rationaaleja, joita on luotu selittämään vastuullisuusraportoinnin olemassaoloa. Selitykset siitä, mikä motivoi vastuullisuusraportointia, sisältävät muunnelmia erilaisista teorioista perustuen vastuullisuuteen, legitimizeettiin, sidosryhmiin ja talouspolitiikkaan. (Gray ym. 1995, Ullmann 1985, Tinker ym. 1991, Roberts 1992, Deegan 2002.) Kuten Buhr (2007) huomauttaa, nämä perusteet voivat olla tiiviisti sidoksissa toisiinsa ja niitä voidaan käyttää yhdessä, jotta yritys voi ymmärtää raportointitilanteensa. Spence ja Gray (2007) tutkivat sosiaalisen ja ympäristöraportoinnin taustalla olevia motiiveja Isossa-Britanniassa. Spencen ja Grayn havaitsemat hyödyt ja sisäiset sekä ulkoiset paineet vaihtelevat liiketoiminnan tehokkuudesta, markkinatekijöistä, maineen ja riskien hallinnasta, sidosryhmien hallintaan liittyvistä motivaatioista – jokaista näistä voidaan pitää osana yleistä liiketoimintaa ja siihen liittyvää ideointia. Strategian luominen vastuullisuusraportoinnin yhteyteen, ja yleisesti vastuullisuusraportoinnin näkeminen strategisena prosessina, voi auttaa yritystä saamaan ja ylläpitämään uskottavuutta tai korjaamaan legitimizeettiiä (Deegan 2002). Tämä koskee yhtiön yleistä hyväksyntää ja julkista kuvaa sekä tiettyjen johdon päätösten ja toimintojen hyväksyntää yhtiön keskeisiltä sidosryhmiltä.

Toinen kestävän kehityksen raportoinnin taustalla oleva selittävä motiivi voi olla yrityksen maineen parantaminen ja riskienhallinta (Bebbington ym. 2008). Yrityksen erinomainen maine liittyy usein korkeampaan brändin arvoon ja voi edistää liiketoiminnan menestystä (Fombrun 1996). Erityisesti mainetta voidaan parantaa raportoimalla onnistuneesta osallistumisesta liiketoiminnan kannalta toissijaiseen toimintaan eli sellaisiin sosiaalisiin ja ympäristöhankkeisiin, joita ei pidetä osana ydinliiketoimintaa (Godemann & Michelsen 2011).

Muidenkin kuin suoraan taloudellisen yritystoiminnan raportoiminen viestii halukkuudesta kommunikoida ja käsitellä yhteiskunnallisia asioita, ja se voi turvata jatkuvan hyvän suhteen yrityksen sidosryhmiin. Yritykset, jotka koetaan samanaikaisesti menestyviksi sekä markkinoilla että yhteiskunnassa, voivat kohdata vähemmän kitkaa ja

ongelmia liikesuhteissaan tavarantoimittajien, kauppiaiden, viranomaisten ja muiden sidosryhmien kanssa. Tämän seurauksena yritykset voivat yrittää saada kilpailuetua verrattuna muihin yrityksiin, jotka eivät harjoita kestäväen kehityksen toimintaa tai eivät viestitä saavutuksistaan tarpeeksi tehokkaasti. (Bebbington ym. 2008, Fombrun 1996.) Kilpailijoiden ja muiden vastuullisuuden saralla johtavien yritysten kanssa tehtävän ulkoisen vertailun lisäksi yritykset voivat käyttää yrityksen sisäisiä prosesseja, järjestelmiä ja valvontaa, esimerkiksi liiketoimintayksiköiden tai tuotantolaitosten tasolla, vertailuun myös vastuullisuuden osalta. Tässä yhteydessä vastuullisuusraportoinnilla voi olla keskeinen rooli avoimuuden ja läpinäkyvyyden luomisessa liiketoiminnan vastuullisuudessa ja sisäisessä suorituskykytestauksessa. (Godemann & Michelsen 2011.)

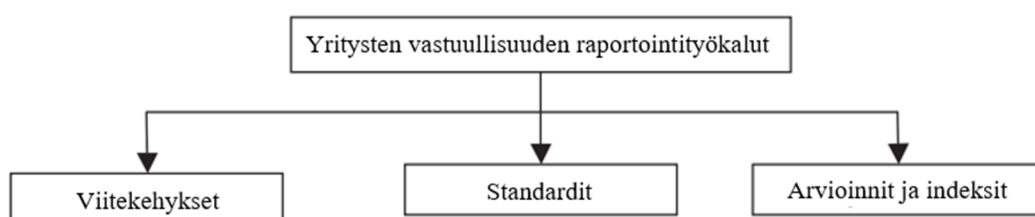
Tiedon keräämisen ja analysoinnin sekä suuremman avoimuuden ja läpinäkyvyyden luomisen ansiosta vastuullisuusraportointi voi tukea sisäisiä tiedotus- ja valvontaprosesseja. Vastuullisuusraportointi voidaan nähdä enemmänkin oppivana kuin mukautuvana prosessina, ja se voi myös käynnistää prosesseja, jotka lisäävät työntekijöiden ja esimiesten tietoisuutta ja motivaatiota, ja johtaa yksilöllisiin kuin myös organisaatiotason muutoksiin, jotka edistävät koko organisaation suorituskykyä. Tämä tosin edellyttää kriittisesti refleksiivisiä prosesseja, joissa hyväksytyt sääntöjä, strategioita ja normeja kyseenalaistetaan ja parannetaan jatkuvasti. (Gond & Herrbach 2006.)

Mikä näistä tavoitteista ja eduista motivoi yrityksen johtoa eniten käsittelemään vastuullisuusraportointia, riippuu yrityskohtaisesta tilanteesta, toimialasta ja markkinaolosuhteista sekä sidosryhmien kokoonpanosta ja johdon mieltymyksistä. Lisäksi, koska raportointialoitteet vastuullisuusraportoinnissa perustuvat paljolti ajankohtaisiin ilmiöihin ja yhteiskunnallisiin huolenaiheisiin, ne ovat muuttuneet viime vuosikymmeninä merkittävästi ja ovat ikään kuin jatkuvassa käymistilassa riippuen ympäröivästä yhteiskunnasta. (Godemann & Michelsen 2011.)

2.4 Vastuullisuuden raportointityökalut

Siew kuvailee artikkelissaan (2015) vastuullisuusraportoinnin standardeja ja viitekehyksiä laajemmin osana yritysten vastuullisuuden raportointityökaluja (Corporate SRTs eli Corporate Sustainability Reporting Tools). Kuviossa 3 työkalut on jaettu kolmeen kategoriaan, viitekehyksiin (Frameworks), standardeihin (Standards) sekä

arviointiin ja indekseihin (Ratings and indices). Raportointityökalujen tarkoitus on tarjota yrityksille ohjeita, vaatimuksia ja arvioita kestävän kehityksen tavoitteiden asettamiseksi, raportoimiseksi ja saavuttamiseksi. Monet yritykset käyttävät useita erilaisia työkaluja raportoidakseen kestävän kehityksen toimistaan ja osoittaakseen sidosryhmilleen, että ne ovat vastuullisia ja kestävän kehityksen periaatteita noudattavia organisaatioita. On kuitenkin tärkeää huomata, että nämä työkalut eivät ole oikeudellisesti sitovia, vaan ne ovat vapaaehtoisia ja yritysten omaehtoisesti valitsemissa keinoja raportoida ja osoittaa kestävän kehityksen toimiaan. (Siew 2015.)

Kuvio 3 Vastuullisuusraportoinnin työkalut (mukaillen Siew 2015)

Raportointityökalut voidaan jakaa viitekehyksiin, standardeihin sekä arviointeihin ja indekseihin.

2.4.1 Viitekehykset, standardit ja indeksit

Viitekehykset ovat yleensä periaatteita, aloitteita tai ohjeita, jotka on tarkoitettu yrityksille avuksi vastuullisuusraportoinnissa. Ne tarjoavat yrityksille suuntaviivoja siitä, mitä tietoja raporteissa tulisi olla ja miten niitä tulisi esittää. Esimerkkinä merkittävästä viitekehystä voidaan mainita Global Reporting Initiative (GRI), joka on perustettu vuonna 1997 ja on yksi maailmanlaajuisesti käytetyimmistä kestävän kehityksen raportointivälineistä. GRI:n ohjeet ovat vapaaehtoisia ja niiden avulla yritykset voivat kertoa visiostaan ja strategiastaan, yrityksen profiilista, hallintorakenteesta ja johtamisjärjestelmistä sekä taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristöllisestä suorituskyvystään. (Siew 2015.) GRI perustettiin vuonna 1997 Coalition for Environmentally Responsible Economies (CERES) -järjestön toimesta, tarkoituksenaan luoda globaalisti sovellettava vastuullisuusraportoinnin kehys (GRI, 2011). Sen jälkeen on julkaistu kaksi seuraavaa versiota kolmannen sukupolven GRI-ohjeista, nimeltään G3 ja G3.1 (päivitetty versio G3:sta). Viimeisimpänä on kehitetty neljännen sukupolven ohjeet G4. G4 sisältää ehdotettuja muutoksia teemoihin, kuten korruptio ja kasvihuonekaasupäästöt. Nämä ohjeet eivät ole juridisesti sitovia ja ne ovat luonteeltaan vapaaehtoisia (Adams & Narayanan 2007).

GRI-ohjeiden mukaan tyypillisen raportin tulisi käsitellä seuraavia alueita: visio ja strategia; yrityksen profiili; hallintorakenne ja johtamisjärjestelmät; GRI-sisältöindeksi; suorituskriteerit (taloudelliset, sosiaaliset ja ympäristölliset) (Adams & Narayanan 2007). Noudattamalla GRI-standardeja organisaatiot voivat parantaa vastuullisuusraporttinsa vertailtavuutta maailmanlaajuisesti ja samalla osoittaa avoimuutta. GRI-standardit auttavat organisaatioita hahmottamaan toimintansa seuraukset ottaen huomioon eri sidosryhmien tarpeet. Näiden standardien avulla varmistetaan, että kestävyysraportti kattaa olennaiset aiheet, niiden vaikutukset ja niiden hallinnan kattavasti. Tämä auttaa organisaatioita esittämään tietonsa selkeästi ja johdonmukaisesti, ja antaa sidosryhmille luotettavan kuvan organisaation kestävästä kehityksen suorituskyvystä. (GRI 2021.)

Standardit ovat samankaltaisia kuin viitekehykset, mutta ne ovat muodollisempia dokumentteja, jotka määrittelevät vaatimukset, tekniset eritelmiä tai ominaisuudet, joita voidaan käyttää varmistamaan, että kestävä kehitys tavoitteet saavutetaan johdonmukaisesti. Standardit ovat olemassa antamaan ohjeita parhaiden käytäntöjen määrittämiseen, osa tarkemmin kuin toiset. (Siew 2015.) Esimerkiksi sosiaalisiin vastuullisuuskriteereihin liittyvät standardit ja ohjeet tarjoavat organisaatioille puitteet sosiaalisen vastuun hallintaan. OECD:n (Organisation for Economic Co-operation and Development) monikansallisten yritysten ohjeet ovat suositeltuja toimintaperiaatteita, jotka auttavat monikansallisia yrityksiä noudattamaan vastuullisen liiketoiminnan periaatteita. (Escrig-Olmedo ym. 2010.)

YK:n Global Compact on aloite, joka rohkaisee yrityksiä sitoutumaan kymmeneen perusperiaatteeseen, jotka koskevat ihmisoikeuksia, työvoiman oikeuksia, ympäristönsuojelua ja korruption vastaista toimintaa. EFQM (European Foundation for Quality Management) puolestaan tarjoaa mallin organisaatioiden suorituskyvyn arviointiin ja parantamiseen, mukaan lukien sosiaalisen vastuun näkökohdat. (Escrig-Olmedo ym. 2010.)

Työturvallisuuden ja työterveyden hallintaan liittyvissä asioissa kansainvälinen OHSAS (Occupational Health and Safety Assessment Series) 18001 ja Australiassa sekä Uudessa-Seelannissa voimassa oleva AS/NZS (Australian/New Zealand Standard) 4801 määrittelevät vaatimukset ja käytännöt, joiden avulla voidaan varmistaa työntekijöiden turvallisuus ja terveys työpaikalla. SA8000 (Social Accountability) keskittyy puolestaan

työntekijöiden oikeuksien suojelemiseen eri teollisuudenaloilla. Ympäristöasioiden hallinnassa ISO (International Organization for Standardization) 14001 ja EU:n EMAS (Eco-Management and Audit Scheme) edistävät ympäristövastuullista toimintaa ja auttavat organisaatioita hallitsemaan ympäristöriskit. Nämä standardit ja ohjeet toimivat viitekehyksinä ja työkaluina, joiden avulla organisaatiot voivat toteuttaa ja seurata sosiaalisen ja ympäristöllisen vastuun toimenpiteitä liiketoiminnassaan. (Escrig-Olmedo ym. 2010.)

Erityisesti metsäsektorille on myös kehittynyt useita standardeja ja sertifikaatteja, jotka liittyvät metsien kestävään hallintaan ja ympäristövastuuseen. Yksi tunnetuimmista metsäalan sertifikaateista on Forest Stewardship Council (FSC) -sertifikaatti. FSC-sertifikaatti on maailmanlaajuisesti tunnustettu ja se keskittyy metsien hallintaan, joka ottaa huomioon biologisen monimuotoisuuden säilyttämisen, ekosysteemien terveyden, työntekijöiden oikeudet ja paikallisyhteisöjen hyvinvoinnin. (Siew 2015.)

Toinen merkittävä metsäsektorin standardi on Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC). PEFC-sertifikaatti on myös laajalti käytössä ja se pyrkii edistämään vastuullista metsänhoitoa ja kestävää puunhankintaa. Lisäksi metsäsektorin toimijoilla voi olla muita sidosryhmien tunnustamia standardeja ja sertifikaatteja, kuten edellä mainittu ISO 14001, tai erilaisia paikallisia sertifikaatteja, jotka voivat vaihdella alueittain. Näitä standardeja ja sertifikaatteja käyttämällä metsäsektorin yritykset voivat osoittaa sitoutumisensa kestävään metsänhoitoon ja ympäristövastuuseen, mikä voi parantaa niiden mainetta ja houkutelaa vastuullisia sijoittajia ja asiakkaita. Nykyään metsäalan standardeista ja sertifikaateista on tullut olennainen osa kestävänsä metsäteollisuuden edistämistä ja ympäristön suojelemista. (Escrig-Olmedo ym. 2010, Siew 2015.)

Vuonna 2014 voimaan tullut EU:n kestävänsä kehityksen raportoinnin direktiivi, eli virallisesti EU Directive 2014/95/EU, voidaan ajatella sopivan sekä viitekehysten että standardien joukkoon. EU:n kestävänsä kehityksen raportoinnin direktiivi on lainsäädännöllinen väline, jonka tarkoituksena on edistää yritysten avoimuutta ja vastuullisuutta kestävänsä kehityksen näkökulmasta. Direktiivi velvoittaa tietyt suuret yritykset raportoimaan ympäristöön, yhteiskuntaan, ihmisoikeuksiin ja korruption torjuntaan liittyvistä asioista osana niiden vuosittaista raportointia. Direktiiviä vahvistettiin entisestään, kun syksyllä 2022 Eurooppa-neuvosto hyväksyi yritysten uudet

raportointisäännöt, jotka tulevat voimaan vaiheittain vuodesta 2024 eteenpäin. Tavoitteena on lisätä yritysten tietoisuutta ja vastuullisuutta näissä kysymyksissä sekä tarjota sijoittajille ja sidosryhmille parempaa tietoa yritysten kestävydestä ja vastuullisuudesta. Direktiivi vaikuttaa merkittävästi vastuullisuusraportointiin Euroopassa, kun se ohjaa yrityksiä noudattamaan tiukempia raportointistandardeja kestävä kehityksen osalta. (Eurooppa-neuvosto 2022.)

Kolmannen osapuolen arviot ja indeksit ovat ulkopuolisten tahojen tekemiä arvioita yrityksen suoriutumisesta kestävä kehityksen tai ESG-periaatteiden (ympäristö, sosiaalinen vastuu ja hallintotapa) noudattamisessa. Näitä työkaluja tarjoavat erilaiset arviointi- ja rating-organisaatiot, jotka arvioivat yritysten vastuullisuutta ja antavat niille pisteitä tai luokituksia niiden suorituskyvystä. Esimerkkejä tällaisista arviointi- ja indeksityökaluista ovat Dow Jones Sustainability Index (DJSI), FTSE4Good, ja CDP (Carbon Disclosure Project). (Siew 2015.)

2.4.2 Pääkohdat ja yhteenveto raportointityökaluista

Luvussa 2.4 tarkasteltiin vastuullisuusraportointia ja siihen liittyviä raportointityökaluja, kuten viitekehyksiä, standardeja ja indeksejä. Tämä osa-alue tarjoaa yrityksille välineitä ja ohjeita vastuullisuusraportoinnin hallintaan ja kehittämiseen. Tärkeimpänä viitekehysenä esiteltiin GRI, joka tarjoaa kattavat suuntaviivat raportoinnin sisällöstä ja esittämisestä. Lisäksi keskityttiin standardeihin, kuten ISO14001 ja SA8000, jotka antavat tarkat vaatimukset ja tekniset eritelmät vastuullisuuden tavoitteiden saavuttamiseksi.

Keskeinen huomio tässä luvussa kohdistui myös EU:n säätelylliseen kehitykseen, joka vaikuttaa suuresti vastuullisuusraportointiin Euroopassa. EU on pyrkinyt yhdenmukaistamaan vastuullisuusraportointia Euroopassa, mikä on johtanut useisiin aloitteisiin, kuten EU:n kestävä rahoituksen toimintasuunnitelmaan ja EU:n kestävä rahoituksen luokitukseen. Nämä toimenpiteet edistävät kestävää liiketoimintaa ja varmistavat, että yritykset noudattavat tiukempia vastuullisuusstandardeja.

Voisi myös ajatella, että EU:n säätelypyrkimykset ovat luoneet kysyntää tietyille standardeille ja viitekehysille vastuullisuusraportoinnissa. Kun EU pyrkii yhdenmukaistamaan vastuullisuusraportointia ja edistämään kestävä liiketoimintaa, yritykset ovat joutuneet sopeutumaan näihin uusiin vaatimuksiin. Tämä on osaltaan

lisännyt GRI:n ja muiden vastaavien viitekehyksien merkitystä, koska ne tarjoavat yleismaailmallisia ohjeita ja suuntaviivoja, jotka täyttävät EU:n asettamat vaatimukset.

Toisaalta EU:n sääteilyllinen kehitys vaikuttaa myös sijoittajiin ja rahoittajiin. Kun EU edistää kestäväää rahoitusta ja antaa selkeämpiä ohjeita vastuullisuuden huomioimiseksi sijoituspäätöksissä, sijoittajat etsivät yrityksiä, jotka noudattavat näitä vaatimuksia. Tämä voi johtaa siihen, että yritykset, jotka noudattavat tiukempia standardeja ja viitekehyksiä vastuullisuusraportoinnissa, houkuttelevat enemmän sijoittajia ja voivat saada paremmat rahoitusmahdollisuudet.

Yhteenvedona voidaan todeta, että EU:n sääteilyllinen kehitys ja vastuullisuusstandardeihin sekä viitekehyksiin liittyvät asiat eivät ole irrallisia toisistaan, vaikka ulkoisesti ne vaikuttavatkin hyvin pirstaleiselta kokonaisuudelta. Ne ovat pikemminkin keskenään kietoutuneita ja vaikuttavat toisiinsa monin tavoin. Tämä vuorovaikutus on tärkeä ymmärtää, kun tarkastellaan yritysten vastuullisuusraportointia Euroopassa, ja se korostaa tarvetta ottaa huomioon sekä sääteilylliset vaatimukset että standardit ja viitekehykset vastuullisuusraportoinnissa.

3 Tavoiteasetanta ja vertailtavuus vastuullisuusraportoinnissa

Tässä luvussa on tarkoituksena käsitellä tavoitteiden ja tavoiteasetannan merkitystä vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta. Aluksi asiaa käsitellään tavoitteiden merkityksen ja roolin kautta vastuullisuusraportoinnissa. Tavoitteiden merkitystä ja roolia vastuullisuusraportoinnissa täsmennetään aiemman kirjallisuuden avulla. Lisäksi käydään läpi tiedeperusteisten tavoitteiden aloite eli Science Based Targets -initiative (SBTi). Aloitteen tarkoituksena on kannustaa yrityksiä tieteeseen perustuviin tavoitteisiin ja ilmastositoumuksiin, joilla pyritään vähentämään hiilidioksidipäästöjä ja saavuttamaan Pariisin ilmastopimuksen tavoitteet. (Gieseckam ym. 2021.) Luvussa pyritään myös avaamaan vastuullisuusraportoinnissa asetettujen vastuullisuustavoitteiden taustalla olevia perusteita eli, miksi juuri tietyntyylisiä tavoitteita asetetaan. Taustalla olevilla perusteilla on selkeä yhteys tutkielman tutkimuskysymykseen, mutta myös teoreettiseen taustaan sidosryhmäteorian ja legitimaatioteorian kautta ja keskusteluun, jota vastuullisuusraportoinnin taustoista käydään.

Perusteet yhdistetään usein ulkoisiin viitekehyksiin, joihin yrityksen omat vastuullisuuden tavoitteet sidotaan (Gouldson 2013). Näistä vastuullisuusraportoinnissa usein käytetyistä viitekehysistä tarkastellaan tarkemmin YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ja EU:n ilmasto- ja energiatavoitteita. Viitekehyksiin liittyen tarkastellaan myös GRI-viitekehysten ohjeistuksia tavoitteisiin ja niiden asettamiseen liittyen. Luvun lopussa taustoitetaan tutkielman tutkimuskysymyksistä vertailtavuutta ja sen merkitystä vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta. Vertailukelpoisuutta voidaan pitää tärkeänä periaatteena kaikenlaisen tilinpäätösinformaation näkökulmasta kuin myös vastuullisuusraportoinnin (Hopwood 2009). Vertailukelpoisuuden merkitystä ja periaatetta tarkastellaan aiemman vastuullisuusraportointiin liittyvän kirjallisuuden ja GRI-viitekehysten ohjeistusten näkökulmista. Keskiössä on lisäksi vertailukelpoisuuden merkitys vastuullisuusraportoinnin käyttäjien eli sidosryhmien näkökulmasta. Asiaa tarkastellaan tutkielman kannalta tärkeän sidosryhmäteorian kautta.

3.1 Tavoitteet vastuullisuusraportoinnissa

Tavoitteiden asettaminen on olennainen osa strategian hallinnan ja johtamisen prosessia, sillä se tarjoaa tärkeän kehyksen suorituskyvyn arvioinnille ja korostaa niitä toimenpiteitä, joita tarvitaan strategisten tavoitteiden saavuttamiseksi. Tavoitteiden tulisi

olla kriittisiä ja sisällyttää integroitu polku, joka kuvaa selkeästi, miten organisaatio voi saavuttaa pitkän aikavälin strategiset tavoitteensa. (Gouldson ym. 2013.) Tavoitteiden asettamisprosessi edellyttää organisaation arvojen, visioiden ja strategioiden ymmärtämistä ja analysointia. Tavoitteiden on oltava selkeitä, mitattavia ja saavutettavissa olevia, jotta ne voivat ohjata organisaation päivittäistä toimintaa. Tavoitteiden määrittäminen tarjoaa samalla tärkeän linkin strategisen hallinnan, budjetoinnin ja suunnittelun välillä, mikä auttaa organisaatiota priorisoimaan keskeiset toimenpiteet ja allokoimaan resurssit tehokkaasti. (Weiser 2006, Björnberg 2013.)

Tavoiteasetannan rooli korostuu erityisesti nykypäivän dynaamisessa liiketoimintaympäristössä, jossa organisaatioiden on kyettävä sopeutumaan nopeasti muuttuviin markkinaolosuhteisiin ja kilpailutilanteisiin. Tavoitteiden asettaminen auttaa organisaatioita pysymään kilpailukykyisinä ja varmistamaan pitkäaikaisen menestyksen. Tämän vuoksi onkin tärkeää, että organisaatiot panostavat tavoiteasetannan prosessiin ja kehittävät jatkuvasti tavoitteidensa seuranta ja arviointia. Tämä mahdollistaa organisaation kyvyn reagoida nopeasti muutoksiin ja varmistaa, että tavoitteet ohjaavat organisaation toimintaa tehokkaasti ja kustannustehokkaasti. (Weiser 2006, Groenenberg ym. 2002.)

Tavoiteasetannan roolia on tutkittu myös erityisesti vastuullisuusraportoinnin näkökulmasta. Rietbergen ym. (2015) toteuttivat tutkimuksen, jonka tavoitteena oli ymmärtää energianhallinnan ja hiilidioksidikirjanpidon tavoiteasetannan prosessia. Tutkimuksen havainnot paljastivat, että yritykset eivät asettaneet riittävän kunnianhimoisia tavoitteita hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi. Kunnianhimo tässä yhteydessä viittaa siihen, kuinka vaativia ja korkealle asetettuja tavoitteita yritykset asettavat hiilidioksidipäästöjensä vähentämiselle. Kunnianhimoiset tavoitteet tarkoittavat, että yritykset pyrkivät vähentämään päästöjään merkittävästi ja ottamaan aktiivisia toimenpiteitä ilmastonmuutoksen torjumiseksi (Rietbergen 2015). Tavoitteiden asettamisprosessin analyysi osoitti, että alhaalta ylöspäin suuntautuva tarkastuskäytäntö oli osittain jäsenelty arvioimaan yritysten hiilidioksidipäästöjen vähentämistavoitteita. Asetetuissa vastuullisuustavoitteissa puuttui arviointi siitä, oliko tavoitteiden taso riittävän vaativa. Tämä korostaa tavoiteasetannan prosessien ja suunnittelun merkitystä niin ikään myös vastuullisuusraportoinnissa, jotta yritykset voivat asettaa riittävän kunnianhimoisia tavoitteita hiilidioksidipäästöjen vähentämiseksi ja siten edistää kestävä kehitystä. (Rietbergen ym. 2015, Kolk ym. 2004.)

Rietbergenin ym. (2015) tutkimuksen havainnot viittaavat siihen, että monet yritykset eivät asettaneet riittävän korkeita tavoitteita hiilidioksidipäästöjensä vähentämiseksi. Tämä voi johtaa siihen, että niiden toimenpiteet eivät riitä merkittävään vaikutukseen ympäristön kannalta. Tutkimuksen mukaan on tärkeää, että yritykset asettavat riittävän kunnianhimoisia tavoitteita ilmastonmuutoksen hillitsemiseksi ja kestävä kehityksen edistämiseksi.

Tavoitteet voivat olla vastuullisuusraportoinnissa luonteeltaan laadullisia tai määrällisiä eli esimerkiksi tarkkoja määrällisiä päästövähennystavoitteita tai laadullisia yleisen tason linjauksia. Tiedon kvantifioiminen vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden kannalta voi olla hyödyllistä, koska se voi edistää ymmärrystä organisaation arvonluontiprosessista ja auttaa varmistamaan korkealaatuisen vastuullisuusraportoinnin. Tämän lähestymistavan taustalla on ajatus siitä, että kestävä kehityksen järjestelmä ja kirjanpitoinfrastruktuuri ovat välttämättömiä, jotta organisaatio voi kehittää selkeästi määriteltyjä vastuullisuuteen perustuvia strategisia tavoitteita. Luotettava vastuullisuusraportointi ja siihen liittyvät vastuullisuustavoitteet vaativat organisaatiolta tehokkaan kestävä kehityksen järjestelmän ja kirjanpitoinfrastruktuurin, joiden tarkoituksena on tukea selkeästi määriteltyjä vastuullisuutta korostavia strategisia päämääriä. (McNally ym. 2017, 495; Ngai ym. 2013, Alrazi ym. 2015.) Toisaalta epämääräinen laadullinen tavoite kuten esimerkiksi ”sitoudumme toiminnassamme kestävä kehityksen periaatteisiin”, voi olla itsessään tärkeä arvolinjaus osana muuta tavoiteasetantaa ja vastuullisuusraportoinnin kokonaisuutta, minkä avulla yritys voi osoittaa sitoutumisensa sidosryhmille ja muulle yhteiskunnalle. (Moldan ym. 2012.)

Vaikka ESG-tiedot (ympäristö, sosiaalinen vastuu ja hallinto) ovat kvantitatiivisia, niiden merkitys sidosryhmille jää vähäiseksi, ellei niillä ole vahvaa yhteyttä organisaation toimenpiteisiin, liiketoimintamalliin ja pitkän aikavälin tavoitteisiin (McNally ym. 2017, 495). Tämä tarkoittaa sitä, että organisaatioiden on tärkeää huolehtia siitä, että vastuullisuusraportointi on yhteydessä niiden strategiaan tavoitteisiin ja että niiden toimet vastaavat sidosryhmien odotuksiin. Tämä edellyttää organisaatiolta strategian selkeää määrittelyä ja sen yhdistämistä vastuullisuustoimiin. Ainoastaan tällöin vastuullisuusraportoinnilla voidaan saavuttaa sen tavoitteet ja tuottaa lisäarvoa sidosryhmille.

3.2 Tiedeperusteiset tavoitteet

Vuonna 2015 solmittu Pariisin ilmastopöytäkirja asetti tavoitteeksi globaalil ilmaston lämpenemisen rajoittamisen alle 2 °C:n esiteolliseen aikaan verrattuna ja kasvihuonekaasupäästöjen huomattavan vähentämisen (YK 2015). Vaikka kansainvälistä ilmastotoimintaa on lisätty, päästöt ovat kasvaneet ennen COVID-19-pandemiaa. Yritykset ovat lisänneet vastuullisuusraportointiaan ja ilmoittaneet erilaisista ilmastotoimista, mutta nämä ovat saaneet kritiikkiä siitä, että ne ovat liian markkinointilähtöisiä ja epärealistisia. (Figueres ym. 2018.) Science-based targets initiative (SBTi) on aloite, joka pyrkii yhdistämään yritysten hiilidioksidipäästöjen vähennystavoitteet globaaleihin tieteeseen perustuviin ilmastotavoitteisiin. SBTi kannustaa yrityksiä asettamaan tavoitteita, jotka ovat yhteneväiset polkujen kanssa, joilla on suuri todennäköisyys rajoittaa maapallon lämpeneminen alle 2 °C:een esiteolliseen aikaan verrattuna. Aloite on saanut tukensa useiden kansainvälisten järjestöjen, kuten luonnonsuojeluorganisaatio WWF:n eli World Wide Fund for Naturen, WRI:n eli World Resources Instituten, YK:n Global Compactin ja CDP:n toimesta. Vaikka yritysten ilmastotoimien rooli on tunnustettu, on kriittistä arvioida, ovatko yritysten itsensä itselleen asettamat tavoitteet pelkästään symbolisia vai aitoja. Yhä useampi yritys pyrkii nyt arvioimaan vastuullisuustavoitteidensa laatua ja vaikutuksia, ja onkin ryhtynyt käyttämään tieteeseen perustuvia SBTi:n kaltaisia tavoiteasetuksia. SBTi:n mukaisten tavoitteiden tukena ja perustana on myös usein laajasti hyväksytyjä ulkoisia vastuullisuuden viitekehyksiä, kuten vuoden 2015 Pariisin sopimus, YK:n kestävän kehityksen tavoitteet tai YK:n Global Compactin "Business Ambition for 1.5 °C" -kampanja. (Gieseckam ym. 2021, 1–3; Pomponi & Moncaster 2017.)

Halutessaan yritykset voivat antaa käyttämänsä tavoitteet vielä riippumattoman teknisen neuvonantoryhmän arvioimaksi ja hyväksyttäväksi ne virallisesti tiedeperusteisiksi tavoitteiksi (Gieseckam ym. 2021, 3). Vuonna 2023 2569 yritystä oli sitoutunut omissa vastuullisuustavoitteissaan hyväksytyihin tiedeperusteisiin tavoitteisiin ja 4918 muuta yritystä oli prosessissa siirtymässä SBTi:n mukaisten tavoitteiden käyttöön (SBT 2023). Aloitteen saama suosio on ollut lyhyessä ajassa merkittävää, sillä vuonna 2021 398 yritystä oli sitoutunut SBTi:n mukaisiin tavoitteisiin ja 517 yritystä oli prosessissa sitoutua. Aloite on myös saanut paljon tunnettuja tukijoita, esimerkiksi Japanin ympäristöministeriö asetti tavoitteekseen saada 100 japanilaista yritystä sitoutumaan SBT-tavoitteisiin vuoteen 2020 mennessä ja omistautui antamaan japanilaisille yrityksille

rahoituksellista apua SBT-tavoitteiden asettamisessa (Aden 2019). Tiedeperusteisten tavoitteiden aloite edistää ensisijaisesti yritysten ilmastotavoitteita ja auttaa niitä yhdistämään ne laajempiin globaalisti määriteltyihin ilmastotavoitteisiin (SBTi 2019).

Tähän mennessä yritysten käyttämät virallisesti hyväksytyt SBT:t ovat olleet varsin vaihtelevia. Yritykset ovat soveltaneet tavoitteissaan erilaisista tavoiteasetannan menetelmiä, rajauksia, mittareita ja kunnianhimon tasoja. Nämä perustuvat erilaisiin hiilivarauslaskelmiin, päästöskenaarioihin ja allokaatiotapoihin. (SBT 2019.) Yhä useammat yritykset ovat pyrkineet myös nimenomaisesti sovittamaan tavoitteensa YK:n "1,5°C" päästövähennystavoitteen mukaiseksi, vaikka enemmistö alun perin valitsikin "2°C" tavoitteen. Viimeaikainen sitoutuminen 1,5°C tavoitteeseen on johtunut YK:n Global Compactin "Business Ambition for 1.5°C" -kampanjasta ja muutoksista, jotka esiteltiin aloitteessa vuonna 2019, jolloin uusia tulokkaita vaadittiin ottamaan käyttöön alle 2 tai 1,5°C tavoitteet. (SBTi 2021.)

On olemassa monia erilaisia ympäristövastuun tavoiteasetannan menetelmiä, mutta sektorikohtainen hiilidioksidin vähentämismenetelmä eli Sectoral Decarbonisation Approach (SDA) on osoittautunut selvästi suosituimmaksi. SDA käyttää pääasiassa Kansainvälisen energijärjestön vuoden 2017 energiateknologian näkymiä globaalien sektorikohtaisten skenaarioiden luomiseen, josta voidaan johdattaa yrityksille liiketoimintasektorikohtaisia tavoitteita. Menetelmä perustuu erilaisiin toimialakohtaisiin eroihin tuotteiden ja niiden tuotannon osalta. Esimerkiksi sementti- ja alumiiniteollisuudelle, joilla on yksi standardituote, edellytetään niin sanottua intensiteettikonvergenssia eli käytännössä raaka-aineiden tehokkaampaa käyttöä. Absoluuttista supistumista eli absoluuttisen päästömäärän vähentämistä edellytetään "muille teollisuusaloille", eli toimialoille, joita SDA ei erikseen määrittele. (Giesekam ym. 2021, 6; Sachs ym. 2016.) Vaikka menetelmää on kehitetty laajan sidosryhmävuoropuhelun tuloksena ja sitä käytetään yleisesti, sitä on kritisoitu sovellettaessa aloille, jossa yritykset tuottavat monenlaisia tuotteita, kuten esimerkiksi rakennusalaalla. Kritiikin mukaan määrittely vaikeuttaa tiettyjen alojen mahdollisuuksia noudattaa tavoiteasetannan menetelmiä johtuen tuotantoperusteisesta määrittelystä. Eri tuotteille on määritelty erilaiset menetelmät päästöjen vähentämiseen ja erilaisten menetelmien noudattaminen aloilla, jossa tuotetaan monenlaisia tuotteita, on tämän takia monimutkaista ja haasteellista. (Giesekam ym. 2021.)

Yritykset asettavat sektorikohtaisten tavoitteiden perusteella fyysisiä ja taloudellisia mittareita, joiden avulla kehitystä seurataan. Fyysisiä mittareita ovat esimerkiksi päästöt kulutettua kilowattituntia kohden, päästöt neliometriä toimistotilaa kohden jne. Taloudellisia mittareita ovat esimerkiksi päästöt myynnin yksikköä kohden jne. Fyysisten ja taloudellisten tavoitteiden rajat ja luokittelut vaihtelevat yrityksittäin. SBT-aloitteessa yrityksen aiheuttamia päästöjä voidaan luokitella kolmeen erilaiseen ”Scopeen” perustuen WBCSD:n eli World Business Council for Sustainable Developmentin määritelmiin. Päästökategoriat eli ”Scopet” perustuvat siihen ovatko päästöt suoria vai epäsuoria. (Gieseckam ym. 2021, 6.) Asetettujen tavoitteiden seurannassa on oleellista huomioida, minkä luokitelman päästöjä tavoitteella pyritään vähentämään. Scope 1 -päästöt ovat suoria kasvihuonekaasupäästöjä, jotka johtuvat yrityksen omistamista tai hallinnoimista lähteistä (esim. polttoaineen suora polttaminen tehtaiden toiminnoissa). Scope 2 -päästöt ovat epäsuoria päästöjä, jotka johtuvat yrityksen ostaman energian tuotannosta (esim. päästöt sähkön tai lämmön tuotannosta, jonka yritys ostaa). Scope 3 -päästöt ovat muita epäsuoria päästöjä, jotka johtuvat yrityksen toiminnoista, mutta joita yritys ei omista tai hallitse (esim. päästöt, jotka johtuvat toimitusketjusta, joka tuottaa yrityksen tuotannon perustana olevia tuotantomateriaaleja). (WBCSD 2004.)

SBT-aloitteen hyväksytyissä tiedeperusteisissa tavoitteissa vaaditaan, että yritys sisällyttää omiin vastuullisuustavoitteisiinsa koko yrityksen kattavat Scope 1- ja Scope 2 -päästöt. Scope 3 -päästöt ovat usein huomattavasti suurempia kuin Scope 1- ja 2-lähteet, minkä takia SBT-hyväksyntää varten on suoritettava Scope 3 -seulonta. Jos yrityksen Scope 3 -päästöt ovat 40 % tai enemmän kokonaispäästöistä, Scope 3 -luokittelun päästöt on asetettava osaksi yrityksen vastuullisuustavoitteita. Tämä tavoite voi olla päästöjen vähennystavoite, toimittajasitoutumistavoite tai niiden yhdistelmä. Tunnustaen vähäisemmän kontrollin ja vaikutusmahdollisuuden, Scope 3 -päästöihin perustuvien tavoitteiden ei tarvitse olla yhtä ”tieteellisesti perusteltuja”, ja niihin liittyvät kriteerit SBT-hyväksynnälle ovatkin muuttuneet ajan myötä. (Gieseckam ym. 2021, 6; Davies 2014.)

3.3 Ulkoiset viitekehykset vastuullisuustavoitteissa

Lukuisat kansainväliset organisaatiot tuottavat erilaisia standardeja ja ohjeita, jotka tarjoavat suuntaviivoja vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden asettamiseen, sisältöön ja arviointiin. Yksi merkittävimmistä viitekehysistä on GRI, ja monet pörssiyritykset

noudattavat näitä standardeja vastuullisuusraportoinnissaan. Tässä luvussa tarkastellaan myös tavoitteiden asettamista YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja EU:n ilmasto- ja energiatavoitteiden valossa.

Tavoitteet ovat merkittäviä vastuullisuusraportoinnissa, sillä ne tarjoavat arvoperustaisen kehyksen, jonka avulla suoritusta arvioidaan. Arvoperusteisella kehityksellä voidaan viestittää yrityksen sidosryhmille ja muulle yhteiskunnalle yritykselle tärkeistä tavoitteista ja arvoista. Toisaalta ulkoiset vertailuarvot mahdollistavat myös erottelun yrityksen sisäisistä mittareista, joita käytetään tavoitteiden mittaamiseen, ja antavat uskottavan ja objektiivisen vertailukohdan yrityksen suoriutumiseksi. Ulkoisilla viitekehyksillä voidaan lisätä vastuullisuusraportoinnin uskottavuutta ja täten vastata yrityksen sidosryhmien ja yhteiskunnan odotuksiin. (Moldan ym. 2012, Okereke 2007.)

3.3.1 Yhdistyneiden Kansakuntien kestävän kehityksen tavoitteet

Vuonna 2015 Yhdistyneiden Kansakuntien jäsenmaat hyväksyivät New Yorkin huippukokouksessa toimintaohjelman ja kestävän kehityksen tavoitteet, jotka tunnetaan nimellä Agenda 2030. Tämä kattava ohjelma on suunniteltu ohjaamaan maailmanlaajuisia kehitystoimia vuoteen 2030 asti. Agenda 2030 keskittyy äärimmäisen köyhyyden poistamiseen maailmanlaajuisesti ja tasapainottaa kestävän kehityksen kolmea keskeistä elementtiä: ympäristön suojelemista, taloudellista kehitystä ja sosiaalista kehitystä. Tärkein periaate tässä ohjelmassa on, että kukaan ei saa jäädä kehityksen ulkopuolelle. Näitä tavoitteita sovelletaan universaalisti, sitoen kaikki maat riippumatta niiden taloudellisesta tilanteesta. Suomen YK-liitto, YK:n alueellinen tiedotuskeskus ja ulkoministeriö ovat yhdessä kääntäneet kestävän kehityksen tavoitteet suomeksi, ja ne ovat seuraavat:

1. Ei köyhyyttä
2. Ei nälkää
3. Terveyttä ja hyvinvointia
4. Hyvä koulutus
5. Sukupuolien tasa-arvo
6. Puhdas vesi ja sanitaatio
7. Edullista ja puhdasta energiaa

8. Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua
9. Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuuria
10. Eriarvoisuuden vähentäminen
11. Kestävät kaupungit ja yhteisöt
12. Vastuullista kuluttamista
13. Ilmastotekoja
14. Vedenalainen elämä
15. Maanpäällinen elämä
16. Rauha, oikeudenmukaisuus ja hyvä hallinto
17. Yhteistyö ja kumppanuus. (Suomen YK-liitto 2021.)

Yritykset ovat alkaneet kasvavissa määrin yhdistämään vastuullisuusraportointinsa YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Threlfall ym. (2020) selvittivät, että vuonna 2020 69 % sadan suurimman yrityksen joukosta 49 maassa ja 72 % maailman 250 suurimmasta yrityksestä Fortune 500 -listalla raportoivat YK:n kestävän kehityksen tavoitteista. Vaikka entistä isompi osa erityisesti suuryrityksistä käyttää vastuullisuusraportoinnissaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita, on myös huomattu haasteita tavoitteiden integroimisessa. Grainger-Brown ja Malekpour (2019) huomasivat tutkimuksessaan, että YK:n 17 kestävän kehityksen tavoitetta ovat haaste yrityksille, ja ne vaativat ohjausta raportoinnissa osana strategian kehittämistä ja organisaation toimintaa. Haasteena nähtiin erityisesti käytännön toteutus ja tavoitteiden integroiminen yrityksen omaan toimintaan.

Vastauksena yritysten kokemiin haasteisiin GRI, YK:n Global Compact ja WBCSD kehittivät yhteistyössä vuonna 2015 yrityksille SDG Compassin. SDG Compass on työkalu, jonka tarkoitus on auttaa yrityksiä YK:n kestävän kehityksen tavoitteista raportointiin. SDG Compass näyttää yrityksille loogisen mallin, joka auttaa heitä ymmärtämään omaa panostaan kestävän kehityksen tavoitteisiin käymällä läpi viisi vaihetta:

- panokset (mitkä resurssit ovat positiivisesti tai negatiivisesti yhteydessä tavoitteisiin?),
- toiminta (mitä toimintoja on tehty?)

- tulokset (mitä nämä toimet ovat tuottaneet?),
- vaikutukset (mitä muutoksia tai eroja on tapahtunut kohderyhmän kestävyysperiaatteissa?)
- vaikuttavuus (mitä muutoksia on tapahtunut tulosten perusteella?). (SDG Compass 2015.)

Whittingham ym. (2022) tutkivat SDG Compass -työkalun käyttöönoton normatiivista painetta S&P Global Sustainability Yearbookin kestävyysraportoinnissa parhaiten menestyvissä yrityksissä. Tutkimuksessa todettiin, että läheskään kaikki listauksen yritykset eivät valitse raportointiansa SDG Compassia työkaluksi, eivätkä kaikki, jotka niin tekevät, sitoudu siihen systemaattisesti, mikä edellyttää lisää ohjausta kestävyysraportointikehikkoon.

Useat tutkijat ovat keskittyneet tutkimaan sitä, kuinka monikansalliset yritykset sisällyttävät YK:n kestävän kehityksen tavoitteita strategiseen johtamiseensa ja miten ne voisivat tehdä niin tehokkaammin. Esimerkiksi Toppo, ym. (2017) ovat ehdottaneet, että kansainväliset kestävyysstandardit ja ohjeet, kuten GRI ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, voisivat auttaa monikansallisia yrityksiä saavuttamaan vastuullisuustavoitteita tehokkaammin. Tutkimalla 112 monikansallista yritystä Kaakkois-Aasian valtioissa he ovat havainneet, että monet näistä yrityksistä ovat jakaneet aiemmat onnistuneet käytännöt ja kokemukset vastuullisuudesta kaikissa sivuliikkeissään ja toimipaikoissaan, mikä on osoittanut viitekehityksen hyödyllisyyden. Schönherr ym. (2017) puolestaan tutkivat, kuinka YK:n kestävän kehityksen tavoitteet voisivat auttaa monikansallisia yrityksiä parantamaan CSR-suorituskykyään ja edistämään kestävä kehitystä. Samalla tavalla Kolk ym. (2017) ovat esittäneet todisteita siitä, kuinka monikansalliset yritykset ovat ottaneet käyttöön YK:n kestävän kehityksen tavoitteita ja mitä tuloksia tästä on ollut Agenda 2030:n perustana olevissa näkökulmissa, kuten ihmiset, planeetta, vauraus ja rauha.

Toinen merkittävä ulottuvuus aiheeseen liittyvän tutkimuksen saralla on viime aikoina ollut tutkimus sijoittajien vastauksesta yritysten sitoutumiselle YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin. Esimerkiksi Schramade (2017) on korostanut sijoittajien tarvetta tietää syvällisemmin, kuinka yritykset noudattavat YK:n tavoiteviitekehystä, joka lisää heidän kykyään arvioida yritysten ponnisteluja ja edistystä tavoitteiden käyttöönotossa.

Schramade (2017) on myös esittänyt joitakin erityisiä vaiheita yrityksen yhteyden määrittämiseksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, keskeisten suorituskykymittareiden suunnittelemiseksi ja järjestelmän perustamiseksi tavoitteiden arvioimiseksi ja raportoimiseksi.

3.3.2 Tavoitteet GRI-viitekehyksessä

Kun harkitaan vastuullisuusraportin sisältöä, noudatetaan GRI 101 -standardin raportointiperiaatteita, jotka koostuvat neljästä keskeisestä sisällön määrittelyn periaatteesta: kestävän kehityksen asiayhteys, sidosryhmien osallistuminen, olennaisuus ja kattavuus. Tämän lisäksi laadukkaan raportoimisen varmistamiseksi on aiemmassa kirjallisuudessa kuvailtu seuraavia suuntaviivoja: vertailukelpoisuus, luotettavuus, selkeys, oikea-aikaisuus, täsmällisyys ja tasapainoisuus (Niskala ym. 2019, 124–127). Voidaan sanoa, että tästä tutkielmasta käsin, periaatteista kestävän kehityksen asiayhteys ja vertailukelpoisuus ovat keskeisimmät. Periaatteet tulevat esille jo tutkielman tutkimuskysymyksissä korostaen raportoinnin ja sen vertailukelpoisuuden merkitystä vastuullisuuden näkökulmasta.

Periaatteellisesti kestävän kehityksen asiayhteys edellyttää, että yrityksen vastuullisuusraportissa kuvataan sen toimintaa laajemmassa yhteiskunnallisessa viitekehyksessä. Tämä edellyttää, että yritys arvioi omaa vastuullisuussuorituskykyään ja menestystään suhteessa paikallisiin, toimialakohtaisiin, alueellisiin ja globaaleihin vaatimuksiin ja rajoituksiin. Näihin vaatimuksiin ja rajoituksiin voi kuulua esimerkiksi luonnon kantokyvyn, sosiaalisten ja ympäristöressurssien niukkuus. Tällainen arviointi voi myös kattaa taloudelliset ja sosiaaliset näkökohdat. Yrityksen vastuullisuusraportin tulisi siis heijastaa sen toimintaa laajemmassa kestävän kehityksen kontekstissa ja tavoitteissa (Niskala ym. 2019, 127–128; Knight & Cavusgil 2004.)

Olennaisuusperuste on tutkimuksen kannalta keskeinen näkökulma, sillä se heijastaa raportoinnin merkitystä ja relevanssia sidosryhmien kannalta. Niskala ym. (2019, 129) painottavat, että vastuullisuusraportoinnissa on otettava huomioon ne sopimukset ja sitoumukset, jotka odotetaan ohjaavan yrityksen toimintaa. Tällaisia voi olla esimerkiksi EU:n ilmasto- ja energiastrategiat ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, jotka usein mainitaan vastuullisuusraporteissa. Organisaation on tärkeää sisällyttää olennaisuuden määrittelyyn myös oman strategiansa, arvonsa ja johtamisjärjestelmänsä (Niskala ym. 2019, 130).

Vertailukelpoisuus on toinen keskeinen periaate vastuullisuusraportoinnissa, joka edellyttää tietojen keräämistä ja raportoimista johdonmukaisesti. Tämä varmistaa, että sidosryhmät voivat analysoida ja arvioida raportin sisältöä ja asetettuja tavoitteita. Vertailukelpoisuus mahdollistaa myös organisaation toiminnan ja tulosten seuraamisen ajan myötä, sekä niiden vertaamisen aikaisempiin vuosiin ja asetettuihin tavoitteisiin. Myös niin sanottu ulkoinen vertailtavuus eli vertailtavuus muihin organisaatioihin ja yrityksiin on tärkeä edellytys sidosryhmien näkökulmasta. (Niskala ym. 2019, 135–136.)

3.3.3 Euroopan Unionin energia- ja ympäristötavoitteet

EU:n ilmastopolitiikan keskeisenä päämääränä on ohjata jäsenvaltioita kohti ympäristöneutraalia taloutta, ja tämä saavutetaan vaiheittain vähentämällä kasvihuonekaasupäästöjä vuoteen 2050 mennessä (Euroopan komissio 2020a). Tähän tavoitteeseen pyritään vuoden 2009 asetettujen vuoden 2020 tavoitteiden avulla. Keskeisenä keinona ilmailun, sähkön ja teollisuuden päästöjen vähentämisessä toimii päästökauppajärjestelmä, joka kattaa noin 40 % EU:n kokonaispäästöistä. Vuoteen 2020 mennessä tavoitteena vähentää näiden alojen päästöjä 21 % suhteessa vuoteen 2005. Jäljelle jäävät 60 % päästöistä käsittävät asumisen, maatalouden, jätehuollon ja teollisuuden, joka ei kuulu päästökauppajärjestelmän piiriin (Euroopan komissio 2020b).

EU:n ilmasto- ja energiapolitiikka sisältää useita tavoitteita, joiden tarkoituksena on vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja edistää kestävää energiataloutta. Vuoden 2020 tavoitteiden lisäksi vuoden 2030 tavoitteet ovat voimassa vuosina 2021–2030. Näiden tavoitteiden mukaan kasvihuonekaasupäästöjä on vähennettävä vähintään 55 % verrattuna vuoden 1990 tasoon. Lisäksi vuoden 2030 tavoitteisiin sisältyy vähintään 40 %:n vähennys kasvihuonekaasupäästöissä verrattuna vuoden 1990 tasoon, vähintään 32 % osuus uusiutuvista energianlähteistä sekä energiatehokkuuden parantaminen vähintään 32,5 % (Euroopan komissio 2020b). Tavoitteiden saavuttaminen perustuu päästökauppaan, jäsenvaltioiden päästövähennystavoitteisiin ja päästökaupan ulkopuolisiin toimintoihin liittyvään asetukseen, jonka tarkoituksena kaikki yritykset eri toimialoilta mukaan päästöjen vähennykseen. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää valtioiden ja yritysten tiivistä yhteistyötä. (Euroopan komissio 2020c.)

3.4 Vertailukelpoisuus ja vastuullisuustavoitteet aikaisemmassa kirjallisuudessa

Yritysten kestävyysraporttien julkaisu, joka aikaisemmin nähtiin vain harvojen proaktiivisten yritysten toimenpiteenä, on viime vuosina muuttunut yleiseksi käytännöksi. Itse asiassa vuoden 2011 KPMG:n yritys vastuun raportointia koskevan tutkimuksen mukaan maailman 250 suurimmasta yrityksestä 95 % julkaisee nyt kestävän kehityksen raportin (KPMG, 2011). Kuitenkin tällaisten raporttien uskottavuus perustuu suurelta osin alkuperäiseen oletukseen siitä, että kestävän suorituskyvyn mittaaminen ja vertaaminen on mahdollista ja siten voidaan osoittaa yritysten aito sitoutuminen tähän näkökohtaan (Hopwood 2009).

Tutkielman tutkimuskysymyksistä, ovatko case-yritysten vastuullisuustavoitteet keskenään verrannollisia ja kuinka ne mahdollistavat kunkin yrityksen sisäisen vertailtavuuden, keskittyy raporttien vertailukelpoisuuteen ja johdonmukaisuuteen. Useissa lähteissä ja raportointia käsittelevissä viitekehyksissä käsitellään vastuullisuusraportoinnin vertailukelpoisuutta. Esimerkiksi GRI-raportointi pyrkii saavuttamaan johdonmukaisen ja kansainvälisesti vertailukelpoisen raportoinnin (GRI 2021).

Vaikka vertailukelpoisuus on välttämätön osa kestävän kehityksen raportointia ja yksi GRI-kehityksen päätavoitteista, sen suhteen on havaittu haasteita aiemmassa kirjallisuudessa. Tämä luo keskeisen kysymyksen, joka vaatii huomiota: Onko todellakin mahdollista verrata huolellisesti saman toimialan organisaatioiden raportoimaa kestävän kehityksen suoriutumista? Ja jos näin ei ole, mitkä ovat näiden erojen perusteet? (Boiral & Henri 2017.) Vertailukelpoisuuden piirteiden tunnistaminen on erityisen merkittävää silloin, kun suoritusta arvioidaan toimialan sisällä. Vaikka monet empiiriset tutkimukset keskittyvät suorituskyvyn mittaukseen ja vertailuun, vertailukelpoisuuden näkökohtia ei ole käsitelty mittavasti (Boiral & Henri 2017). Esimerkiksi Boiral ja Henri (2017) ovat tutkineet kestävän suorituskyvyn mittaamisen ja vertailukelpoisuuden näkökohtia kaivosteollisuudessa noudattaen GRI-standardeja. Samoin Kozlowski ym. (2015) on tarkastellut vastuullisuusraportointia ja sen vertailtavuutta vaateteollisuudessa. Tutkimuksissa havaittiin merkittäviä haasteita mitattavuuden ja vertailukelpoisuuden suhteen. Aikaisempaa tutkimuskirjallisuutta käsitellään seikkaperäisesti alaluvuissa 3.4.1 ja 3.4.2.

3.4.1 Näkökulmia vastuullisuustavoitteiden vertailukelpoisuuteen

GRI-kestävyysindikaattoreiden vertailukelpoisuuden heikentäviä tekijöitä voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta, joilla on erilaisia oletuksia tietojen mitattavuudesta ja avoimuudesta. Funktionaalinen näkökulma on yhdenmukainen GRI-viitekehyksen kanssa ja se ohjaa myös vahvasti tutkimuskirjallisuutta. Se pohjaa ajatukseen siitä, että kestävän kehityksen suorituskykyä voidaan objektiivisesti arvioida ja vertailla avoimesti, käyttäen tarkkoja ja standardoituja raportteja (Boiral & Henri 2017). Kriittinen näkökulma puolestaan korostaa tiedon luotettavuutta, ja sen mukaan vertailukelpoisuuden ongelmat johtuvat usein pikemminkin poliittisista kuin teknisistä syistä, sillä raporteissa esiintyy viherpesua. Postmoderni näkökulma sen sijaan olettaa, että vastuullisuus on monimutkaista, hajanaisesti hahmotettavaa ja vaikeasti mitattavaa (diskursiivista). Tästä syystä raportit eivät välttämättä heijasta todellisuutta eivätkä sovellu suorituskyvyn vertailuun, vaikka organisaation johdon toimet olisivatkin aitoja (Owen ym. 2000).

Tutkimukset ovat osoittaneet, että kestävän kehityksen suorituskyvyn mittaaminen ja vertailtavuus GRI-raporteissa voi olla vaikeaa tai jopa mahdotonta toteuttaa uskottavasti ja luotettavasti (Boiral & Henri 2017, Kozlowski ym. 2015). Useita tekijöitä on tunnistettu vaikuttavan tähän mitattavuus- ja vertailtavuusongelmaan. Näihin kuuluvat epäselvät tai puutteelliset vastaukset, kvalitatiiviset ja vertailukelvottomat tiedot, epäspesifiset tiedot, erilaiset mittayksiköt, raportoinnin monimutkaisuus, sekä positiivisten näkökulmien korostaminen. Näillä tekijöillä voi olla useita vaikutuksia, kuten samojen indikaattoreiden vaikeutunut vertailtavuus, epämääräinen arviointi, epäselvä raportointi tai epämääräisten, mutta myönteisten lausuntojen antaminen (Boiral & Henri 2017). Kozlowski ym. (2015) totesi omassa tutkimuksessaan, että vastuullisuusraportoinnissa havaittiin merkittävää vaihtelua tiedonantokäytännöissä, vaikka yritykset toimivat samalla teollisuuden alalla. Nämä haasteet eivät välttämättä ole ilmeisiä ensisilmäyksellä, koska raportit ovat yleisesti ottaen laadukkaasti laadittuja, jäsenneiltyjä ja esitettyjä, mikä antaa vakuuttavan kuvan yritysten sitoutumisesta vastuulliseen liiketoimintaan (Boiral & Henri 2017).

Funktionaalinen näkökulma vastuullisuusraportoinnin ja -tavoitteiden mitattavuudesta ja vertailtavuudesta edellyttää tarkkojen ja helposti saatavilla olevien mittausmenetelmien tiukkaa noudattamista. Kuitenkin tutkimustulokset ovat osoittaneet, että tätä vaatimusta

ei pystytä täyttämään. Monet indikaattorit ovat luonteeltaan laadullisia, mikä tekee niiden mittaamisesta vaikeaa, ja mittayksiköt vaihtelevat huomattavasti raporteissa. Lopuksi haasteena nähdään, että tietojen integrointi vaihtelee usein merkittävästi eri raporttien välillä. Tämä vaihtelu voi johtaa siihen, että raporteissa esiintyy puutteita yhteensopivissa tiedoissa ja mittayksiköissä. Funktionaalisen ja positivistisen näkökulman mukaan voimme olettaa, että vertailukelvottomuusongelma osittain johtuu teknisistä ja epäjohtonmukaisuuteen liittyvistä kysymyksistä, jotka saattaisivat parantua, mikäli GRI-viitekehys määriteltäisiin, standardisoitaisiin ja otettaisiin käyttöön tehokkaammin (Boiral & Henri 2017).

Yhteenvedona vastuullisuustavoitteiden vertailukelpoisuutta voidaan tarkastella kolmesta eri näkökulmasta. Funktionaalinen näkökulma, joka on laajasti vallitseva kirjallisuudessa ja selkeästi yhdenmukainen GRI-periaatteiden kanssa, olettaa, että kestävän suorituskyvyn voi mitata ja vertailla avoimesti tiukkojen ja standardoitujen raporttien perusteella. Tästä näkökulmasta katsottuna tässä tutkimuksessa mahdollisesti havaitut vertailukelpoisuusongelmat voivat johtua puuttuvista määrällisistä indikaattoreista, organisaatioiden julkaisemasta puutteellisesta tiedosta ja joustavasta noudattamisesta GRI-vaatimusten suhteen. Kriittinen näkökulma ei aseta kyseenalaiseksi itse tiedon mittaamisen tai vertailukelpoisuutta, vaan sen luotettavuutta, jota heikentää "johtajien haltuunotto" (Owen ym. 2000). Vertailukelpoisuuden puutteen syitä ei siis nähdä teknisinä, vaan pikemminkin poliittisina, ja kestävyysraportit näyttävät harhaanjohtavana "greenwashingina", jota epäeettiset johtajat kontrolloivat. Viimeisenä postmodernistinen näkökulma perustuu oletukseen siitä, että kestävyys on periaatteessa diskursiivinen, vaikeasti hahmotettava ja mitattavissa olematon käsite. Tuloksena huolimatta indikaattoreiden tiukkuudesta ja johtajien hyvästä tahdosta, kestävyysraportit eivät kykene kuvaamaan todellisuutta eivätkä ole vertailukelpoisia suorituskyvyn arvioimiseksi.

3.4.2 Vastuullisuustavoitteet tutkimuskirjallisuudessa

Vastuullisuusraportointi on yleistynyt merkittävästi, mutta samalla se on tuonut esiin useita haasteita. Cöster ym. (2020) korostavat vastuullisuusraporttien vertailtavuuden ja niiden vapaamuotoisuuden olevan yksi merkittävimmistä haasteista kestävyysraportoinnissa. Tämä puute vaikeuttaa sidosryhmien, erityisesti sijoittajien,

mahdollisuutta vertailla eri yrityksiä keskenään. Tutkijoiden mukaan tämä johtuu siitä, että yritykset eivät aina noudata yhtenäisiä viitekehyksiä vastuullisuusraportoinnissaan.

Heidän analyysinsa osoittaa, että vastuullisuusraportoinnin tulisi perustua huolelliseen sidosryhmäanalyysiin, joka kattaa yrityksen koko arvoketjun. Tämä mahdollistaisi selkeästi määriteltyjen tavoitteiden asettamisen ja vastaamisen sidosryhmien odotuksiin. Käytännössä vastuullisuusraportoinnin ja -tavoitteiden parantaminen voisi tarkoittaa ulkopuolisesti asetettuja tavoitteita keskeisille vastuullisuuden painopisteille, relevanttien absoluuttisten ja suhteellisten mittareiden käyttöä sekä helposti luettavaa raporttia, joka esittelee pääsuorituksen vertailtuna tavoitteisiin vähintään seitsemän vuoden ajanjaksolta. Kokonaisuudessaan tutkimuksen mukaan useimmat yritykset näyttävät kamppailevan edelleen ymmärtääkseen, mitä kestävyys tarkoittaa heille. (Cöster ym. 2020.)

Tutkimus antaa merkittävää panosta keskusteluun kestävyysraportoinnin standardoinnista ja yhtenäistämisestä. Se korostaa tarvetta selkeille ohjeille ja viitekehyksille, jotka mahdollistavat yhdenmukaisemman ja vertailukelpoisemman vastuullisuusraportoinnin eri yrityksissä. Tämä voisi edesauttaa sijoittajia ja muita sidosryhmiä tekemään parempia päätöksiä ja arvioimaan yritysten kestävyyttä ja vastuullisuutta objektiivisemmin ja tehokkaammin. (Cöster ym. 2020.)

Whittingham ym. (2022) havainnoivat, että yritysten vastuullisuusraportit heijastelevat osittain YK:n vuonna 2015 julkaiseman kestävän kehityksen ohjelman vaikutuksia. Tämä viittaa mahdolliseen myönteiseen kehitykseen, jossa yritykset reagoivat ulkoisten odotusten paineeseen ottamalla huomioon kestävän kehityksen tavoitteet. Kuitenkin tutkijat huomauttavat, että tämä kehitys synnyttää myös haasteita. Yritysten asettamat tavoitteet saattavat muuttua ulkoisten odotusten ja sidosryhmien vaikutusten paineessa. Tässä prosessissa saattaa syntyä epäselvyyttä siitä, kuinka hyvin nämä tavoitteet ja toimenpiteet todella linjautuvat kestävän kehityksen yleisten päämäärien kanssa.

Tutkimus tuo esiin tarpeen tarkastella syvällisemmin yritysten vastuullisuusraportointia ja sen linjaantumista kestävän kehityksen tavoitteisiin. Tämä haastaa yritykset varmistamaan, että niiden julkittuomat tavoitteet ja toimenpiteet ovat aidosti yhteensovitettuja kestävän kehityksen periaatteiden kanssa, eikä ne ole pelkästään reaktio ulkoisiin odotuksiin ilman todellista linjaantumista kestävän kehityksen tavoitteisiin. Lisätutkimukset voivat tarjota syvempää ymmärrystä tästä dynamiikasta ja auttaa

luomaan parempia käytäntöjä yritysten vastuullisuuden arvioinnissa ja kehittämisessä. (Whittingham ym. 2022.)

Giesekam ym. (2021) korostavat vastuullisuusraporttien tavoitteiden merkitystä ja pyrkivät selvittämään, ovatko ne yhdenmukaisia kansainvälisten kestävän kehityksen linjausten kanssa. Tämä luo pohjaa kysymykselle siitä, kuinka tavoitteet asetetaan ja miten niitä seurataan, jotta ne olisivat sekä ymmärrettäviä että relevantteja kestävän kehityksen kannalta. Tutkimus hyödyntää tietoa Ison-Britannian rakennusteollisuudesta, tarkastellessaan nykyisten yritysten sitoumuksia ja edistymistä hiilidioksidipäästöjen vähentämisessä. Tutkimus analysoi rakennusalaan erityisesti koskevia haasteita tavoitteiden sovittamisessa yhteen kansainvälisten kestävän kehityksen linjausten kanssa.

Tutkimuksen tulokset osoittavat, että rakennusalan yritysten vastuullisuustavoitteiden asettaminen on monimutkaista ja moniulotteista. Case-yritykset määrittelevät tavoitteitaan useiden tekijöiden perusteella, joista yksi keskeisimmistä on tarve noudattaa tiukentuvaa regulaatiota ja lainsäädäntöä, erityisesti liittyen kansainvälisiin sitoumuksiin, kuten Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Lisäksi ne reagoivat aktiivisesti sidosryhmien odotuksiin, kuten asiakkaiden ja sijoittajien kasvavaan paineeseen kestävän kehityksen ja ympäristönsuojelun osalta. Samalla ne tunnistavat vastuullisuustavoitteiden keskeisen roolin liiketoiminnan pitkäaikaisessa kestävyudessa ja kilpailukyvyssä. (Giesekam ym. 2021.)

Vaikka yritykset asettavat erilaisia vastuullisuustavoitteita, tutkimus paljastaa vaihtelevia onnistumisen tasoja niiden saavuttamisessa. Osa yrityksistä on onnistunut vähentämään hiilidioksidipäästöjään asetettujen tavoitteiden mukaisesti, kun taas toisilla on ollut haasteita vastaavien tulosten saavuttamisessa. Tämä ero voi johtua käytetyistä strategioista, investoinneista uusiin teknologioihin, kestäviin materiaaleihin ja prosesseihin sekä painotuksista eri vastuullisuuden osa-alueilla. Yritysten välisen vertailun haasteet korostuvat, kun tarkastellaan niiden asettamia vastuullisuustavoitteita. Mittareiden ja mittausmenetelmien vaihtelu sekä eri painotukset vastuullisuuden eri osa-alueilla vaikeuttavat vertailua. Tämä korostaa syvempää tarvetta keskustelulle ja yhteiselle ymmärrykselle siitä, miten yritykset voivat parantaa sitoutumistaan hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen rakennusteollisuudessa. (Giesekam ym. 2021.)

Kuten aiemmassa luvussa käytiin läpi, Boiralin ja Henrin (2017) tutkimuksessa kiinnitettiin huomiota vastuullisuusraporttien vertailukelpoisuuden haasteisiin ja niiden

vaikutuksiin liiketoimintaympäristössä. Tutkimuksessa havaittiin, että yritykset voivat käyttää erilaisia mittareita, indikaattoreita ja viitekehyksiä vastuullisuusraportoinnissaan. Tämä monimuotoisuus johtaa siihen, että yritysten esittämät tiedot eivät ole suoraan verrattavissa keskenään. Lisäksi yritykset voivat tulkita ja painottaa vastuullisuutta eri tavoin, mikä edelleen vaikeuttaa vertailua.

Aras ja Crowther (2009) ovat tutkimuksessaan tuoneet esiin sen, että yritysten julkiset puheet vastuullisuudesta saattavat olla enemmän retorista ilmaisua markkinointitarkoituksissa kuin aitoa pyrkimystä vaikuttaa käytännön toiminnalla. Tämä korostaa vastuullisuusraporttien merkitystä tietolähteenä yritysten todellisista pyrkimyksistä ja saavutuksista vastuullisuuden saralla. Keskeinen kysymys on siis, mitä yritykset konkreettisesti raportoivat vastuullisuudestaan ja miten ne määrittelevät ja seuraavat vastuullisuuttaan.

Näiden haasteiden ymmärtäminen on keskeistä vastuullisuusraportoinnin kehittämisessä. Vertailukelpoisuuden puute ja epätarkkuudet voivat vaikeuttaa sekä sidosryhmien että tutkijoiden ymmärrystä vastuullisuudesta. Jotta vastuullisuusraportoinnista voisi tulla tehokas väline vastuullisen liiketoiminnan edistämiseksi, yritysten on pyrittävä selkeyttämään tavoitteitaan, käyttämään yhtenäisempiä mittareita ja viitekehyksiä sekä ottamaan huomioon sidosryhmien odotukset ja tarpeet. Tämä auttaisi luomaan yhtenäisempiä ja vertailukelpoisempia käytäntöjä vastuullisuusraportoinnissa.

Aiemman tutkimuksen perusteella odotusarvo tutkielmassa tarkasteltavien metsäalan yritysten vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden vertailukelpoisuudesta ei ole kovin korkealla. Vaikka aiempaa kirjallisuutta ei huomattavasti olekaan olemassa, vaikuttaa silti selvältä, että vastuullisuusraportoinnin vertailukelpoisuudessa on havaittu laajasti ongelmia. Tutkimukset keskittyivät lähinnä vertailukelpoisuuden ulkoiseen ulottuvuuteen eli vertailtavuuteen muiden yritysten välillä. Sisäinen vertailtavuus on helpompi asia tehdä oikein ja sille on myös olemassa selkeät kannusteet raportoivan yrityksen näkökulmasta. Johdonmukaiset tavoitteet ja raportointi helpottavat muun muassa yrityksen kehityksen seurantaan ja tarjoavat sidosryhmille arvokasta tietoa. Ulkoisen vertailtavuuden kannusteet eivät ole yhtä selkeät ja hyödyt eivät näy suoraan raportoivalle yritykselle. Myös nykyisen sääntelyn vertailtavuuteen ohjaava vaikutus näyttää olevan varsin vaatimatonta (Boiral & Henri 2017, Whittingham ym. 2022, Giesekam ym. 2021).

4 Tutkimusmetodologia ja aineisto

Tutkielman tavoitteena on ymmärtää paremmin vastuullisuustavoitteita ja niiden asettamista vastuullisuusraportoinnissa. Tässä osiossa syvennyttään tutkimuksen metodologiaan ja aineistoon tarkemmin. Alaluku 4.1 tarkastelee tutkimuksen luonnetta ja tutkimusstrategiaa johdantolukua yksityiskohtaisemmin. Lisäksi tutkimusmetodologian osalta käsitellään tutkimustyyppi ja päättelymenetelmä, jota laadullisen tutkimuksen teoreettisessa päättelyssä hyödynnetään. Alaluvussa 4.2 esitellään tutkielman case-yritykset eli UPM-Kymmene, Stora Enso ja Metso Board. Lisäksi luvussa 4.3 käydään läpi tutkielmassa analysoitava aineisto eli case-yritysten vastuullisuusraportit ja lopuksi luvussa 4.4 käsitellään analyysin vaiheita, dokumenttianalyysiä ja abduktiivista päättelyä.

4.1 Kvalitatiivinen tapaustutkimus

Tutkimuksessa yleisesti käytettävät lähestymistavat voidaan karkeasti jakaa kahteen pääkategoriaan: kvantitatiiviseen ja kvalitatiiviseen. Nämä kaksi lähestymistapaa eroavat toisistaan sekä tutkimuskäytänteiden että tieteenfilosofisten perusoletusten näkökulmasta (Hirsjärvi ym. 2009, 136). Tässä tutkielmassa on päädytty kvalitatiivisen tutkimuksen periaatteiden soveltamiseen. Kvalitatiivisessa eli laadullisessa tutkimuksessa tavoitteena ei ole etsiä tarkkoja yleispäteviä lakeja, vaan sen sijaan keskitytään syventymään tietynlaiseen toimintaan tietyssä ympäristössä tai tutkimaan yksilöiden näkemyksiä tietyistä ilmiöistä ja heidän ympäröivästä maailmastaan (Ahrens & Chapman 2006, Kiviniemi 2015, 74; Bryman & Bell 2015, 38). Kvalitatiivisessa tutkimuksessa todellisuus nähdään monimuotoisena, ja sen päämääränä on yleensä ilmiön kokonaisvaltainen kuvaaminen (Hirsjärvi ym. 2007, 157). Tämän tyyppiseen tutkimukseen kuuluu aineiston kerääminen luonnollisista arkielämän tilanteista, kuten tässä tutkielmassa, mutta myös mahdollisuus hyödyntää erilaisia ihmisten laatimia tekstiaineistoja. Tutkimuskohteen määrittely on joustavaa, ja yksittäiset tapaukset käsitellään yksilöllisesti (Hirsjärvi ym. 2009, 161). Kvalitatiivista tutkimusta voidaan myös kuvata prosessina, jossa tutkimuksen eri vaiheet voivat selkiytyä vasta tutkimuksen edetessä, ja tutkija toimii aktiivisena oppijana (Kiviniemi, 2015, 74).

Tutkimusstrategia on valittu lähestymistapa, jolla pyritään ratkaisemaan tutkimusongelma. Perinteisesti kokeelliset tutkimukset, kyselytutkimukset ja tapaustutkimukset, eli toisin sanoen case-tutkimukset, ovat olleet kolme pääasiallista

tutkimusstrategiaa (Robson 1994, 40). Tämän tutkielman valitsema tutkimusstrategia on tapaustutkimus, joka soveltuu erityisesti tilanteisiin, joissa pyritään paremmin ymmärtämään huonosti tunnettua ilmiötä ja avaamaan uusia näkökulmia (Robson 1994, 43). Tapaustutkimus tarjoaa syvällistä ja yksityiskohtaista tietoa rajatusta, usein yhden tai muutaman, tutkimuskohteen joukosta (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 181). Se on erityisen hyödyllinen vastatessaan "miten" ja "miksi" kysymyksiin (Yin 2014, 4). Tapaustutkimus erottuu holistisesta lähestymistavastaan, joka mahdollistaa tutkittavan ilmiön kokonaisvaltaisen tarkastelun (Saarela-Kinnunen & Eskola 2010, 182). Tämä strategia soveltuu erinomaisesti tutkimukseen, joka pyrkii avaamaan uusia näkökulmia ja ymmärtämään ilmiötä uudella tavalla, kuten tässä tapauksessa vastuullisuustavoitteiden asettamista ja niiden vaikutusta vastuullisuusraportointiin (Robson 1994, 43). Tapaustutkimus mahdollistaa kattavan ja kontekstisidonnaisen tiedon keräämisen tutkittavasta aiheesta (Parker 2012, 57).

Tapaustutkimuksessa keskitytään yleisesti ottaen yhden tai useamman yksittäisen tapauksen tarkasteluun (Saarela-Kinnunen & Eskola, 2010, 181). Tämän tutkielman yhteydessä päätettiin tarkastella tutkimuskohteina kolmea suurinta metsäalan yritystä Suomessa, mikä mahdollisti syvällisen ja laadukkaan aineiston keräämisen (Eskola & Suoranta, 1998, 18). Tutkielman rajoitettu laajuus ja käytettävissä olevat resurssit myöskin estivät vielä useamman yrityksen tutkimisen, sillä se vaatisi paljon aikaa ja muita resursseja. Yhden tapauksen tutkimuksessa on vaara, että aineisto jää pintapuoliseksi eikä tuota yleistettäviä tuloksia (Stake, 1995, 3). Tämä tutkielma voidaan nähdä tapaustutkimuksena astetta laajempaan eikä pelkästään välineellisenä tapaustutkimuksena. Vaikka yleistyksiä ei voida yleispätevästi tehdä kolmen yrityksen tapauksesta, tarkastelemalla kolmea alan suomalaista johtajaa voidaan silti ymmärtää ilmiötä paremmin ja saada syvällistä tietoa metsäalan suuryritysten vastuullisuustavoitteista vastuullisuusraportoinnissa.

Tutkimusstrategian ohella on mahdollista määritellä tutkimustyyppi. Lukka (1999) esittelee case-tutkimukset eli tapaustutkimukset ja kenttätutkimukset kuudessa eri tutkimustyyppissä, jotka liittyvät niiden suhteeseen interventioihin ja teorioihin. Tässä tutkielmassa tavoitteena ei ole aiheuttaa muutosta tai ratkaista perustavanlaatuisia ongelmia. Sen sijaan tutkielmassa keskitytään kuvaamaan ja ymmärtämään olemassa olevaa käytäntöä ja ilmiöitä. Intervention minimoimiseen tähtäviä tutkimustyyppisiä

ovat Grounded theory -metodi, etnografinen tutkimus, teoriaa havainnollistava tutkimus ja teoriaa testaava tutkimus. (Lukka 1999.)

Teoriaa havainnollistava case-tutkimus on tutkimustyypeistä lähimpänä tätä tutkielmaa. Teoriaa havainnollistava case-tutkimus viittaa tietyn tyyppiseen tapaustutkimukseen, jonka tavoitteena on havainnollistaa tai tarjota empiiristä näyttöä tietyn teorian tueksi. Tämän tutkielman tapauksessa kyseessä on sidosryhmä- ja legitimaatioteoria. Tässä tutkimustyyppissä keskeisenä tarkoituksena on osoittaa, miten tietty teoria tai käsitekehys voidaan soveltaa ja vahvistaa todellisessa ympäristössä. Tapausten valinnassa kiinnitetään huomiota siihen, että se on relevantti ja kuvastaa teorian esittämiä käsitteitä ja suhteita. Teoriaa havainnollistava case-tutkimus toimii tehokkaana välineenä teorian käytännön soveltuvuuden ja selittävän voiman esittelyssä. Se auttaa tutkijoita ja ammattilaisia ymmärtämään, miten teoriaa voidaan käyttää tulkita ja selittää monimutkaisia ilmiöitä tai organisaation käytäntöjä. Tämä tutkimustyyppin avulla tarjotaan yksityiskohtainen analyysi tapauksesta ja sen yhteydestä teoreettiseen viitekehykseen. Näin tapaustutkimus edistää teorian kehittämistä ja hienosäätöä, tarjoten empiiristä tukea ja vahvistaen sen uskottavuutta. (Keating 1995, 66.)

4.2 Kohdeyritykset

Taulukossa 1 on esitelty tutkielman kohdeyritykset. Kohdeyrityksiä on tarkasteltu yleisluontoisesti liikevaihdon ja markkina-arvon perusteella sekä vastuullisuusnäkökulmasta GRI-standardien mukaisen raportoinnin, SBT-aloitteen ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden noudattamisen näkökulmasta. Yleisellä tasolla UPM on yhtiöistä liikevaihdoltaan ja markkina-arvoltaan suurin 11,7 miljardin liikevaihdolla ja 18,6 miljardin markkina-arvolla. Stora Enso on kokoluokaltaan hieman pienempi yhtiön markkina-arvon ollessa 11,3 miljardia. Yhtiön liikevaihto on kuitenkin yhtä suurta kuin UPM:n. Metsä Board on selkeästi kohdeyrityksistä pienin 2,5 miljardin liikevaihdolla ja 3,2 miljardin markkina-arvolla. Tätä selittää osittain se, että Metsä Board on osa suurempaa konsernia ja keskittyy vain kartonkituotteisiin. Yhtiöistä UPM työllisti vuonna 2022 17200 henkilöä 55 eri maassa, Stora Enso 21790 henkilöä yli 30 eri maassa ja Metsä Board 2248 henkilöä 17 eri maassa. Vastuullisuuden osalta kaikki yhtiöt ovat sitoutuneet GRI-standardien mukaiseen raportointiin. SBTi-aloitteeseen ovat sitoutuneet UPM ja Metsä Board. Metsä Board on sitoutunut kahdeksaan YK:n kestävän kehityksen

tavoitteeseen, UPM on sitoutunut kuuteen tavoitteeseen ja Stora Enso ainoastaan kolmeen tavoitteeseen. (UPM-Kymmene 2023, Stora Enso 2023, Metsä Board 2023.)

Taulukko 1 Kohdeyhtiöt vuonna 2022

			
Liikevaihto	11,7 mrd.	11,7 mrd.	2,5 mrd.
Markkina-arvo	18,6 mrd.	11,3 mrd.	3,2 mrd.
GRI-standardien mukainen raportointi	Kyllä	Kyllä	Kyllä
SBTi Science based targets	Kyllä	Ei	Kyllä
YK:n kestävän kehityksen tavoitteet	6/17	3/17	8/17

UPM-Kymmene on suomalainen monialayritys, joka toimii metsäteollisuuden eri osa-alueilla. Yhtiö keskittyy erityisesti metsä- ja selluteollisuuteen, paperi-, kartonki- ja biomateriaalituotteisiin sekä energialiiketoimintaan. UPM-Kymmene on tunnettu innovatiivisista ja kestävästä ratkaisusta, ja se pyrkii edistämään bio- ja kiertotaloutta. Innovatiivisuudesta kertoo ainakin se, että yhtiöllä on globaalisti yli 3000 patenttia ja patenttihakemusta sekä noin 1400 tavaramerkkiä. Yhtiöllä on toimintaa ympäri maailmaa, ja se työllistää yli 12 tuhatta ihmisiä eri puolilla globaalia markkina-alueita. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2022 n. 11,7 miljardia euroa ja markkina-arvo n. 18,6 miljardia euroa. (UPM-Kymmene 2023.)

UPM-Kymmene on vastuullisuusstrategiassaan sitoutunut kestävän kehityksen periaatteisiin ja ympäristövastuuseen. Yhtiö on asettanut tavoitteita, kuten nolla fossiilisten polttoaineiden käyttö ja hiilineutraalius omassa tuotannossaan vuoteen 2030 mennessä. UPM-Kymmene kertoo myös keskittyvänsä metsän kestävään hoitoon ja vastuulliseen hankintaan, varmistaen, että puuraaka-aineensa ovat peräisin kestävästä lähteistä. Yhtiö on aktiivinen myös sosiaalisen vastuun alueella, edistäen

työturvallisuutta, monimuotoisuutta sekä yhteisöjen hyvinvointia. YK:n kestävän kehityksen tavoitteista yhtiö on sitoutunut kuuteen: 6 (Puhdas vesi ja sanitaatio), 7 (Edullista ja puhdasta energiaa), 8 (Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua), 12 (Vastuullinen kuluttaminen), 13 (Ilmastoteot) ja 15 (Maanpäällinen elämä). (UPM-Kymmene 2023.)

Stora Enso on kansainvälinen metsäteollisuuskonserni, joka keskittyy puupohjaisiin ratkaisuihin. Yhtiö valmistaa erilaisia paperi-, kartonki-, sellu- ja puutuotteita sekä kehittää uusia biomateriaaleja ja pakkausratkaisuja. Stora Enso on tunnettu kestävän kehityksen edelläkävijänä ja panostaa voimakkaasti ympäristöystävällisiin ja kierrätettäviin tuotteisiin. Myös Storan Ensolla on kattava patenttisalkku yli 3800 patentilla ja hakemuksella. Yhtiöllä on laaja toiminta-alue eri puolilla maailmaa ja se työllistää noin 22 tuhatta ihmistä. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2022 myös n. 11,7 miljardia euroa ja markkina-arvo n. 11,3 miljardia euroa. (Stora Enso 2023.)

Stora Enso kertoo olevansa omistautunut kestävään metsänhoitoon ja vastuulliseen puunhankintaan. Yhtiö pyrkii sanojensa mukaan myös vähentämään hiilidioksidipäästöjään ja edistämään kestäväää energiantuotantoa. Stora Enso on asettanut tavoitteen olla hiilineutraali koko arvoketjussaan vuoteen 2030 mennessä. Lisäksi yhtiö painottaa kierrätettävien ja uusiutuvien materiaalien käyttöä tuotteissaan, ja se on aktiivisesti mukana kehittämässä uusia biopohjaisia ratkaisuja. Stora Enso myös edistää työturvallisuutta, monimuotoisuutta ja vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä. YK:n kestävän kehityksen tavoitteista yhtiö on sitoutunut kolmeen: 12 (Vastuullinen kuluttaminen), 13 (Ilmastoteot) ja 15 (Maanpäällinen elämä). (Stora Enso 2023.)

Metsä Board on kansainvälinen kartonki- ja pakkauksia valmistava yritys. Se keskittyy korkealaatuisten kartonkituotteiden tuotantoon ja kehittämiseen. Metsä Boardin tuotteita käytetään laajasti erilaisissa pakkauksissa, kuten elintarvikepakkauksissa, kosmetiikkapakkauksissa ja korkealaatuissa kuluttajatuotteissa. Tietoa yhtiön patenttien määrästä ei ollut saatavilla eikä yhtiön vuosikertomuksessa ole mainintaa asiasta. Yhtiö kertoo panostavansa kestävään metsänhoitoon ja vastuulliseen tuotantoon, ja se on sitoutunut ympäristönsuojeluun ja hiilijalanjäljen pienentämiseen. Metsä Boardin toiminta ulottuu globaalisti, ja se työllistää yli kaksi tuhatta ihmistä eri puolilla maailmaa. Yhtiön liikevaihto oli vuonna 2022 n. 2,5 miljardia euroa ja markkina-arvo n. 3,2 miljardia euroa. Metsä Board on osa metsäteollisuuskonserni Metsä Groupia ja

muodostaa omana tytäryhtiönä konsernin kartonkeihin keskittyvän liiketoiminta-alueen. (Metsä Group 2023.)

Metsä Boardin vastuullisuusstrategian mukaan yhtiön panostaa vahvasti vastuulliseen ja kestäväan kartonkituotantoon. Yhtiö edistää puhtaan energian käyttöä tehtaillaan ja tavoittelee hiilineutraaliutta omassa tuotannossaan vuoteen 2030 mennessä. Metsä Board kertoo noudattavansa tiukkoja kestävän metsänhoidon periaatteita ja sertifiointijärjestelmiä, varmistaen, että puuraaka-aineet ovat peräisin hyvin hoidetuista metsistä. Yhtiö keskittyy myös pakkauksiensa kestävyteen, painottaen kierrätettävyyttä ja vähähiilisyttä. Lisäksi Metsä Board on aktiivinen yhteiskuntavastuun alueella, tukien paikallisia yhteisöjä ja edistäen kestäväa kehitystä. YK:n kestävän kehityksen tavoitteista yhtiö on sitoutunut kahdeksaan: 5 (Sukupuolten tasa-arvo), 6 (Puhdas vesi ja sanitaatio), 7 (Edullista ja puhdasta energiaa), 8 (Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua), 9 (Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja), 12 (Vastuullinen kuluttaminen), 13 (Ilmastoteot) ja 15 (Maanpäällinen elämä). (Metsä Group 2023.)

Vastuullisuusraportoinnin ollessa yhä keskeisempi osa yritysten toimintaa, tiedon luotettavuus ja laatu nousevat entistä tärkeämmiksi. Varmentaminen auttaa varmistamaan, että yritysten julkaisemat vastuullisuustiedot ovat luotettavia ja täyttävät sovitut standardit ja käytännöt. Tilintarkastusyhteisöt soveltavat vastuullisuusraportoinnin varmennuksissa kansainvälisiä ISAE-standardeja (International Standard on Assurance Engagements): ISAE 3000 tai ISAE 3410. Valinta näiden standardien välillä riippuu siitä, millaista varmennusta tarvitaan. Näissä varmennuksissa on käytössä kaksi varmuuden tasoa: rajoitettu tai kohtuullinen. Suomessa suoritettavat vastuullisuusraportoinnin varmennukset ovat tällä hetkellä pääosin rajoitetun varmuuden tasoa. Myös kaikki kohdeyritykset on varmennettu nimenomaan rajoitetun varmuuden tason mukaisesti. Niin ikään kaikki yhtiöt ovat tilintarkastusyhteisö Price Waterhouse Coopersin eli PWC:n varmentamia. (Grant Thornton 2021, White 2016, 6, 14–16).

4.3 Aineisto

Laadullisen tutkimuksen aineistonkeruussa voidaan käyttää erilaisia menetelmiä. Esimerkkejä menetelmistä ovat haastattelut, kyselyt, havainnointi ja erilaisten dokumenttien analysointi. Näitä menetelmiä voidaan hyödyntää joko erikseen tai yhdistettynä tutkimusongelman mukaan. Kirjallinen aineisto voi käsittää esimerkiksi

puheita, kirjeitä, sopimuksia, sanomalehtiä, elokuvia ja televisio-ohjelmia. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

Tässä tutkielmassa empiirisenä aineistona käytetään kolmen suomalaisen metsäalan pörssiyhtiön, UPM-Kymmene, Stora Enson ja Metsä Boardin, vastuullisuusraportointia. Vastuullisuusraportoinnilla käsitetään tässä tutkielmassa erillistä vastuullisuusraporttia tai vuosikertomuksen yhteydessä julkaistavaa vastuullisuutta koskevaa raportointia. Aineiston pääasiallinen analyysi kohdistuu kohdeyhtiöiden tuoreimpiin materiaaleihin eli tilikauden 2022 raportteihin. Lisäksi tutkimuskysymysten sisäistä eli kohdeyritysten omien tavoitteiden vuosittaista vertailtavuutta arvioidaan analysoimalla kahden aiemman vuoden 2021 ja 2020 vastuullisuusraportointia. Vuosien 2020 ja 2021 osalta käytössä olivat alkuperäiset vuosikertomusraportit eikä vertailutiedot, jotka on raportoitu vuoden 2022 raportissa. Tämä valinnan perusteella pystytään paremmin arvioimaan kohdeyritysten sisäistä vertailtavuutta, eli ovatko tavoitteet tosiasiallisesti johdonmukaisia vuosittain vai tehdäänkö niihin muutoksia. Mahdollisia muutoksia vuosien 2020 ja 2021 originaalitietojen ja jälkikäteen raportoidun tiedon välillä kommentoidaan tutkielman luvussa viisi tutkielman yhtiökohtaisten sisäiseen vertailtavuuteen liittyen tulosten yhteydessä. Kaikki yhtiöt ovat julkaisseet vuosien 2020–2022 vastuullisuusraportointinsa integroidusti osana vuosikertomusta. Stora Enso ja Metsä Board ovat tämän lisäksi julkaisseet erillisen vastuullisuusraportin, mutta ne ovat sisällöltään vastaavia integroitujen vuosikertomusten kanssa. Kaikki yhtiöt ilmoittavat laatineensa vastuullisuusraportointina tilikausien 2020–2022 GRI-standardien mukaan. Kaikki yhtiöiden raportit ovat avoimesti saatavilla yhtiöiden omilla nettisivuilla. Yhtiöiden vuosikertomuksissa esiintyy usein internetlinkkejä, jotka ohjaavat lukijan ulkopuolisille verkkosivustoille ja tarjoavat lisätietoa tai tukea raportointiin. Näitä linkkejä voidaan käyttää esimerkiksi yksityiskohtaisempien tilastojen, sidosryhmätietojen tai muiden relevanttien tietojen tarjoamiseen. Kuitenkin tässä tutkimuksessa päätettiin olla sisällyttämättä ulkoisia linkkejä osaksi analyysia, ja tähän päätökseen liittyy useita perusteluja.

Linkkien muuttuvuus voi aiheuttaa haasteita analyysille, sillä verkkosivujen sisältö voi muuttua ajan myötä, mikä vaikeuttaa linkkien dokumentointia ja tarkkailua. Tämä saattaa vaarantaa analyysin luotettavuutta ja toistettavuutta. Analyysin rajaaminen vuosikertomuksiin auttaa myös keskittymään olennaisiin kysymyksiin. Ulkoiset linkit voivat johtaa laajaan tietomäärään ja monimutkaisiin analyysihin, mikä voi johtaa

huomion harhautumiseen. Lisäksi ulkoisten linkkien analysointi voi aiheuttaa teknisiä haasteita ja vaatia merkittävästi aikaa raporttien analysointiin. Tämä voi vaikeuttaa tutkimuksen suorittamista tehokkaasti. Näistä syistä päätettiin olla sisällyttämättä ulkoisia linkkejä osaksi analyysia, mutta tästä huolimatta tutkimuksen tavoitteena on tuottaa arvokasta tietoa ilman niiden sisällyttämistä.

4.4 Dokumenttianalyysi ja abduktiivinen päättely

Tässä tutkielmassa analyysimenetelmäksi on valittu sisällönanalyysi. Sisällönanalyysi on tarkoituksenmukainen menetelmä, kun tavoitteena on systemaattisesti ja objektiivisesti analysoida kirjallisessa muodossa olevia dokumentteja. Sen päätarkoituksena on paljastaa tekstien merkitykset ja ymmärtää aineistoa aiemman tiedon valossa, mikä tekee siitä sopivan menetelmän tässä tutkimuksessa (Kyngäs & Vanhanen 1999; Tuomi & Sarajärvi 2009, 108). Sisällönanalyysi voi kattaa joko sisällön analysoinnin, jossa pyritään kuvailemaan aineiston sisältö sanallisesti, tai sisällön erittelyn, jossa keskitytään sisällön kvantitatiiviseen analyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2018, 106).

Analysoitaessa julkista dokumenttiaineistoa menetelmällisesti hyödynnetään dokumenttianalyysia, joka on yksi sisällönanalyysin muodoista. Dokumenttianalyysin päämääränä on saada syvälinen käsitys tutkittavasta kokonaisuudesta tarkastelun systemaattisen lähestymistavan avulla. Aineisto on jäseneltävä tarkasti, jotta voimme tehdä päätelmiä. Menetelmän keskeisenä tavoitteena on lisätä tietopohjaa. Dokumenttianalyysissa erottuvat kaksi erilaista lähestymistapaa: sisällön analyysi ja sisällön erittely. Sisällön analyysi keskittyy kuvaamaan dokumenttien sisältöä sanallisesti ja pyrkii tunnistamaan merkityksiä tekstissä. Sisällön erittely taas pyrkii kuvaamaan sisältöä määrällisesti, ja sitä voidaan kutsua myös teema-analyysiksi. On mahdollista esimerkiksi laskea, kuinka monta kertaa tietyt sanat esiintyvät analysoidavassa aineistossa. On tärkeää huomata, että nämä erilaiset analyysitavat voivat täydentää toisiaan eivätkä sulje toisiaan pois. (Ojasalo ym. 2009, 121–122.)

Tutkimuksessa keskityttiin sanalliseen sisällönanalyysiin, joka perustui aineiston jakamiseen pienempiin osiin ja niiden järjestämiseen loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysin pääasiallisena tavoitteena oli tuoda aineisto esiin selkeästi ja merkityksellisesti, mahdollistaen tulkintojen ja johtopäätösten tekemisen (Tuomi & Saarijärvi 2018, 116–117). Tutkimuksessa suoritettiin perusteellinen sisällönanalyysi vastuullisuusraportoinnissa esiintyvistä aineistosta. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena

oli syventää ymmärrystä siitä, miten organisaatiot käsittelevät ja raportoivat vastuullisuustavoitteitaan kyseisissä raporteissa. Analyysin perustana toimivat vahvat taustateoriat, erityisesti sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat, jotka tarjosivat viitekehyksen sidosryhmien merkitykselle ja organisaation ponnisteluille hankkia oikeutusta vastuullisuusraportoinnissa. Aineiston keruu ja huolellinen läpikäynti olivat ensiarvoisen tärkeitä, jotta voitiin hahmottaa aineiston monimuotoisuus ja laajuus. Aineisto jaettiin eri painopistealueisiin, jotka liittyivät organisaatioiden vastuullisuustavoitteisiin. Aineiston erittely auttoi analyysin rakenteen hahmottamisessa.

Analyysin vaiheet:

- Aineiston kerääminen ja moninaisuuden kartoitus aineiston luonteen ymmärtämiseksi.
- Vastuullisuustavoitteiden havainnointi ja erittely: Mittareiden ja mittausmenetelmien analyysi organisaatioiden vastuullisuuden arvioinnissa suhteessa tutkimuskysymyksiin.
- Kokonaiskuva vastuullisuustavoitteiden edistymisestä: Edistymiseen liittyvien tietojen tarkastelu ja konkreettisten toimenpiteiden analysointi vastuullisuustavoitteiden saavuttamiseksi.
- Vastuullisuustavoitteiden yhdenmukaistaminen taulukoiden avulla helpottamaan aineiston esittämistä ja vertailua eri kohdeyritysten välillä.

Lopuksi analyysin tulokset raportoitiin selkeästi ja havainnollisesti. Tulosten tulkinta perustui taustateorioihin ja aikaisempaan tutkimukseen, mikä tarjosi viitekehyksen ja kontekstin analyysin merkityksen arvioimiseen suhteessa teoreettiseen taustaan ja aikaisempiin tutkimuksiin. Tämä analyysi syvensi ymmärrystä kohdeyritysten vastuullisuusraportoinnista, tavoitteiden mittaamisesta ja niiden saavuttamisen seurannasta eri näkökulmista. Se tarjosi mahdollisuuden arvioida yritysten sitoutumista vastuullisuuteen ja kuinka näitä sitoumuksia raportoidaan laadullisesti ja määrällisesti tavoitteiden kautta. Analyysi perustui tiiviiseen vuorovaikutukseen taustateorioiden ja aikaisemman tutkimuksen kanssa, mikä vahvisti sen perusteluja ja antoi syvyyttä tulosten tulkintaan.

Sisällönanalyysin näkökulma voi olla joko aineistolähtöinen (induktiivinen), teorialähtöinen (deduktiivinen) tai teoriaohjaava (abduktiivinen) lähestymistapa. Valinta riippuu tutkimuksen aiheesta ja aiemmasta teoriasta. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 96–98.) Tutkimuksessa käytetään aineistolähtöistä abduktiivista päättelytapaa. Abduktiivinen päättely viittaa parhaan mahdollisen selityksen etsimiseen ja liittyy käytännön ajattelun ja toiminnan päättelyprosessiin. Se on teoriaan perustuvaa ja liittyy havaintoihin empiirisesti. Aineiston analysointi ei nojaudu suoranaisesti teoriaan, mutta siinä on havaittavissa yhteys teoriaan. Abduktiivisessa päättelyssä tutkijalla pitää olla teoreettinen pohja ja tietoa tutkittavasta aiheesta. Abduktiivisessa päättelyssä aineistosta tehtyjä havaintoja tulkitaan ja etsitään vahvistusta tai selityksiä olemassa olevalle teorialle. Tutkijan huomio keskittyy tärkeisiin seikkoihin, ja tutkimus etenee ikään kuin vuoropuheluna aikaisemmin asetetun teorian ja tutkimuksen havaintojen välillä, ja niitä tulkitaan uudelleen tutkimuksen edetessä. Teorian ja havaintojen välisen yhteyden sisäistäminen onkin keskeistä abduktiivisessa päättelyssä ja se liittyy hermeneutiikkaan (Dubois & Gadde 2002, Lukka 2014).

5 Tutkielman tulokset

5.1 Yleistä tutkielman tuloksista

Tässä luvussa esitellään tutkielman keskeiset tulokset ja havainnot, jotka perustuvat laadulliseen case-tutkimukseen, jossa tarkastellaan huolellisesti kunkin kohdeyhtiön vastuullisuusraportointia. Teoreettinen viitekehys, joka pohjautuu sidosryhmä- ja legitimaatioteorioihin, on ohjannut tutkimusta ja tarjonnut suuntaviivoja tulosten analysointiin. Teoreettinen viitekehys toimii olennaisena ohjaavana työkaluna, joka auttaa tutkijaa syventymään vastuullisuusraportoinnin ilmiöön, ymmärtämään sen taustalla vaikuttavia tekijöitä ja tekemään merkityksellisiä havaintoja kontekstissa.

Tuloksia käsitellään yhtiökohtaisesti omissa luvuissaan. Kolmen yhtiökohtaisen alaluvun lisäksi käydään läpi tutkimuskysymyksistä ulkoinen vertailtavuus omassa alaluvussa. Ulkoisen vertailtavuuden suhteen tarkastellaan muun muassa tavoitteiden samankaltaisuutta, tavoitteiden aikataulua ja ovatko raportit laadittu samoja periaatteita tai viitekehyksiä noudattaen. Yhtiökohtaisia tuloksia käsitellään jokaisen kohdeyhtiön kohdalla tutkimuskysymyksiä mukaillen. Aluksi käydään läpi se, millaisia tavoitteita ylipäätään yhtiöt ovat asettaneet. Kysymykseen kuuluu myös olennaisesti tarkempi analyysi asetettujen vastuullisuustavoitteiden luonteesta, ulottuvuuksista ja erityispiirteistä. Käsittelyssä on myös ensimmäiseen tutkimuskysymykseen liittyvä seikka perusteluista tavoitteiden taustalla. Tuloksilla pyritään siis vastaamaan siihen, millaisia vastuullisuustavoitteita on asetettu ja, millä perusteilla. Perusteluihin liittyen käsitellään muun muassa yhtiöiden sitoumuksia ulkoisiin viitekehyksiin, arvopainotuksia tavoitteiden valinnassa ja olennaisuutta, eli miksi juuri nämä tavoitteet ovat tärkeitä.

Tutkimuskysymykseen liittyy myös kysymys tavoitteissa onnistumisesta. Vastuullisuustavoitteiden valinnan onnistumista ja niissä edistymistä arvioidaan omassa kappaleessaan jokaisen yhtiön tavoitteiden näkökulmasta. Lopuksi vielä tutkimuskysymykseen kuului vertailtavuuden arviointi. Yhtiökohtaisissa alaluvuissa käydään läpi asetettujen vastuullisuustavoitteiden sisäistä vertailtavuutta ottamalla analyysiin mukaan viimeisimmän tilikauden lisäksi kaksi aiempaa raportointikautta ja niissä asetetut vastuullisuustavoitteet. Yhtiökohtaisten tulosten jälkeen luvussa 5.5 on keskustelua yhtiökohtaisista tuloksista tarkoituksena tuoda yhteen tuloksia ja vertailla

niitä keskenään. Luvussa käsitellään tulosten yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia yhtiöiden välillä ja, muita yleisiä huomioita havainnoista.

Tulokset esitellään pääasiassa tekstimuodossa omissa alaluvuissaan, mutta tueksi on laadittu myös kolme taulukkoa. Liitteissä 1, 2 ja 3 esitetyissä taulukoissa on listattu kunkin yhtiön vuosille 2020, 2021 ja 2022 asettamat viralliset vastuullisuustavoitteet. Taulukot on laadittu yhtiöiden omia tavoitteiden esitystapoja noudattaen. Taulukossa ensimmäisessä sarakkeessa esitetään kunkin tavoitteen painopistealue, joka antaa kuvan siitä, mihin vastuullisuuden osa-alueeseen tavoite liittyy. Toisessa sarakkeessa on esitelty tavoitteen seurannassa käytetty tulosmittari. Kolmannessa sarakkeessa on itse tavoite, jonka yhtiö on määritellyt. Neljäs, viides ja kuudes sarake koostuu vuosien 2020–2022 aikaisista raportoiduista tuloksista jokaiseen tavoitteeseen liittyen. Viimeisessä sarakkeessa on tavoitteen edistymistä ja kehitystä kuvaava arvio. Kuten sanottua, taulukot ovat kokonaisuudessaan nähtävissä tutkielman liitteissä, mutta lyhyitä otteita taulukoista on hyödynnetty tulosten läpikäynnissä. Liitteiden taulukoihin on hyödyllistä perehtyä tutkielman tulosten lukemisen yhteydessä parhaan mahdollisen kokonaiskuvan saamiseksi kohdeyhtiöiden vastuullisuustavoitteista ja niiden luonteesta.

Formaatiltaan taulukot ja esitystapa on pyritty yhdenmukaistamaan, mutta yhtiöiden tavoitteissa oli tiettyjä perustavanlaatuisia eroja, jotka on hyvä huomioida taulukkoja tarkastellessa. Ensinnäkin UPM:n ja Metsä Boardin tavoitteet ovat aina suhteessa vuoteen 2030. Stora Enson kohdalla iso osa tavoitteista on myös suhteessa vuoteen 2030, mutta poikkeuksiakin on ja jokaisen tavoitteen aikataulu on erikseen eritelty. Toinen huomio ja vertailtavuuteen vaikuttava seikka on taulukoiden kehityspalkki. Metsä Board ottaa kehittymisen huomioon suhteessa aiempaan tilikauteen, kun taas Stora Enso tarkastelee kehitystä suhteessa tavoiteaikatauluun eli esimerkiksi vuoteen 2030. Metsä Board ja Stora Enso arvioivat siis itse omien tavoitteidensa esittämisen yhteydessä niiden etenemistä ja onnistumista. Vastuullisuustavoitteiden edistymistä arvioitaessa Stora Enson ja Metsä Boardin kohdalla on voitu käyttää yhtiöiden omia tavoitekohtaisia arvioita (Stora Enso: Saavutettu/Aikataulussa/Ei Saavutettu, Metsä Board: Yli tavoitteen/Tavoitteessa/Alle tavoitteen).

Tähän liittyen UPM:n raportointi poikkeaa muista kohdeyrityksistä. Yhtiö ei itse arvioi omien tavoitteidensa esittämisen yhteydessä niiden etenemistä ja onnistumista. UPM:n kohdalla on luotu tutkimusta varten samankaltainen arviointi, jotta tavoitteissa

onnistumista voidaan tarkastella. Arvio perustuu yhtiön itse julkaisemiin tavoitekohtaisiin vastuullisuuslukuihin. Jokaisen tavoitteen vastuullisuuslukujen kehitys on taulukossa suhteutettu Stora Enson tavoin asetettuun tavoiteaikatauluun eli UPM:n tilanteessa 2030-tavoitteisiin. Taulukossa arvioinnissa käytetään neljää eri määrittelyä: (Tavoitteessa/Aikataulussa/Ei tavoitteessa ja Ei selkeää määrittelyä). ”Tavoitteessa” tarkoittaa, että vuoden 2022 luvut ovat jo asetettujen tavoitelukujen tasolla. Ero ”ei tavoitteessa” ja ”aikataulussa” välillä on määritelty vuosittaisen kehityksen mukaan. Mikäli yhtiö on parantanut tulostaan tavoitteen osalta johdonmukaisesti, on tavoite määritelty olevan ”Aikataulussa”, kun taas heikkenevää tulosta tai kehityksen puutetta kuvaa ”Ei tavoitteessa”. UPM:n kohdalla yhtiön oman arvioinnin puute voidaan nähdä raportoinnin laatua heikentävänä seikkana, mitä arvioidaan myös suhteessa ulkoiseen vertailtavuuteen.

Lopuksi Metsä Boardin tavoitteiden vertailtavuuteen vaikuttaa se, että osa tavoitteista on koko konsernin eli Metsä Groupin kattavia. Ne on merkitty taulukkoon merkillä ”MG”. Taulukoiden tarkoitus on havainnollistaa asetettuja vastuullisuustavoitteita selkeällä ja kompaktilla tavalla. Ennalta mainitut huomiot taulukoiden vertailtavuudessa on pyritty tuomaan esille myös itse taulukoissa.

5.2 UPM-Kymmene

5.2.1 Vastuullisuustavoitteet

UPM-Kymmenen vastuullisuusraportointi laaditaan vuosittain osana yhtiön vuosikertomusta. Vastuullisuuteen liittyvä raportointi keskittyy vuosikertomuksessa kahteen eri osioon: Beyond fossils ja Vastuullisuus. Vuosikertomuksen Beyond fossils -osiossa keskitytään enimmäkseen vastuullisuuden liiketoiminnalliseen ulottuvuuteen ja, kuinka UPM voi hyötyä ja luoda lisäarvoa sidosryhmilleen siirtymällä uusiutuvien energialähteiden käyttöön ja kehittämällä uusiutuvista materiaaleista tuotteita. Osioon on liitetty toimitusjohtajan katsaus tilikaudesta ja muut yleiset vuoden tärkeimmät tapahtumat ja tunnusluvut. Vastuullisuudesta kerrotaan yhtiön saavutuksia ja vastuullisuuteen liittyvistä hankkeista. Vastuullisuuden osalta osio on enemmänkin markkinointityylistä sisältöä. Markkinointityylisestä sisällöstä kertovat osiot, kuten ”Näin vaikutamme positiivisesti” ja ”Arvoa vastuullisuudesta”. Toisaalta Beyond fossils -osuus sisältää myös yhtiön viralliset vastuullisuustavoitteet: 2030-

vastuullisuustavoitteemme. Yhtiön viralliset vastuullisuustavoitteet on esitelty kokonaisuudessaan liitteessä 1.

Toinen osio, jossa UPM:n vuosikertomuksessa on vastuullisuuteen liittyvää sisältöä, on itse Vastuullisuus-nimellä kulkeva osuus. Osuus sisältää tarkempaa sisältöä erityisesti sosiaaliseen ja ympäristölliseen vastuullisuuteen liittyen. Sosiaalisen vastuullisuuden osuus on nimetty otsikolla ”Luomme arvoa ihmisille ja yhteiskunnalle”, kun taas ympäristöä käsittelevä osuus on nimeltään ”Toimintaa ympäristön hyväksi”. Pääotsikoiden alla on eritelty tarkemmin alaotsikoin aiheita, joita tarkemmin käsitellään. Esimerkiksi sosiaalisten aiheiden kohdalla on työntekijöiden turvallisuus, aktiivinen sidosryhmätyö ja vastuullinen toimitusketju. Vastuullisuus-osiossa käsitellään siis tarkemmin vastuullisuuden sosiaalista ja ympäristöllistä ulottuvuutta, mutta taloudellinen ulottuvuus on UPM:n vuosikertomuksessa päätetty jättää Beyond fossils -osuuteen, jossa on muutenkin yleisesti liiketoiminnan katsaus.

Tavoitteet on UPM:n vastuullisuusraportoinnissa jaoteltu itse 2030-vastuullisuustavoitteisiin, jotka esitellään Beyond fossils -osuudessa ja muihin aihekohtaisiin tavoitteisiin Vastuullisuus-osiossa. Asetetut vastuullisuustavoitteet ovat luonteeltaan varsin erilaisia 2030-vastuullisuustavoitteiden taulukon ja muiden raportoinnissa esiintyvien tavoitteiden välillä. Kymmentä tavoitetta kokonaistavoitemäärästä 39 mitataan laadullisin perustein, kun taas muissa tavoitteissa käytetyt mittarit ja tavoitteet ovat numeraalisia. Esimerkkejä kvantitatiivisista mittareista ovat esimerkiksi taloudellisen vastuullisuuden Nettovelka/EBITDA ja ympäristöllisen ulottuvuuden Kemiallinen hapenkulutus (COD) keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti, vertailuvuosi 2008 (Taulukko 2).

Taulukko 2 Kvantitatiivisia mittareita, UPM Kymmene

Esimerkkejä UPM:n kvantitatiivisista mittareista ovat vertailukelpoinen liikevoitto, vertailukelpoinen oman pääoman tuotto ja nettovelka/EBITDA.

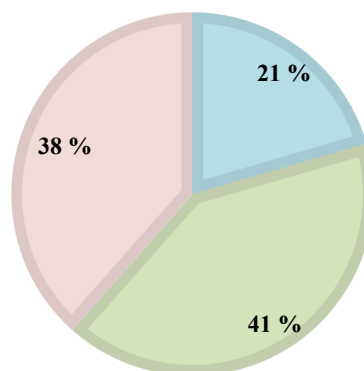
Taloudellinen						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Tulos - Omistaja-arvon kasvattaminen	Vertailukelpoinen liikevoitto	Vertailukelpoisen liikevoiton kasvu myynnin kasvun ja kannattavuuden kautta (jatkuva)	42%:n nousu	55% nousu	32% lasku	Tavoitteessa
	Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto	10% (jatkuva)	14 %	12 %	8 %	Tavoitteessa
	Nettovelka/EBITDA	2x tai alle (jatkuva)	0,94	0,35	0,04	Tavoitteessa

Vuosikertomuksen Vastuullisuus-osuudessa tavoitteita listataan varsin vapaamuotoisella tavalla. Esimerkiksi henkilöstön sitouttamista koskevassa vastuullisuuden alaluvussa tavoitteiksi asetetaan muun muassa: ”Kohti parempaa suoriutumista” ja ”Työturvallisuuden tason korottaminen”. Toisaalta Vastuullisuus-osuuden teksteissä viitataan laajasti virallisiin 2030-vastuullisuustavoitteisiin ja ne pidetään tavoitteiden keskiössä. Vastuullisuus-osuuden tarkoitus vaikuttaa olevan enemmänkin avata virallisten 2030-tavoitteiden taustoja ja toimintaperiaatteita, joiden avulla konkreettisiin tavoitteisiin päästään.

2030-vastuullisuustavoitteet on mitä ilmeisimmin haluttu esittää hyvin konkreettisesti ja yksinkertaisesti taulukoimalla. Samassa yhteydessä on esitetty yhtiön vastuullisuuden tärkeimmät kovat ja konkreettiset tavoitteet. Taulukkoa tukemassa on erilliset yksityiskohtaisemmat osuudet eri vastuullisuuden ulottuvuuksista ja niiden aiheista, joiden avulla 2030-vastuullisuustavoitteita taustoitetaan ja täsmennetään avaamalla keinoja ja käytettyjä mittareita. Olennaisena osana Vastuullisuus-osuudessa on kuitenkin myös saavutusten esittely, joka tuo mukaan vastuullisuusraportoinnin markkinointimaisen ulottuvuuden. Hieno graafinen ulkomuoto, omaa toimintaa ylistävät väliotsikot, kuten ”Edistämme yhteistyötä”, vievät myös vastuullisuusraportointia viestinnällisesti enemmän markkinoinnin puolelle, jolloin tarkoituksena on parantaa yhtiön imagoa vastuullisuustavoitteiden avulla. Samalla tekstin yhteydessä esitellyt pehmeämmät sanalliset tavoitteet ja julistukset sitoutua toiminnassa tärkeisiin periaatteisiin vahvistivat kuvaa.

2030-VASTUULLISUUSTAVOITTEET, UPM-KYMMENE

■ Talous ■ Ympäristö ■ Sosiaalinen

Kuvio 4 2030-vastuullisuustavoitteiden painopisteet, UPM-Kymmene

Vastuullisuustavoitteet ovat painotusten osalta varsin tasapainoinen kokonaisuus, kuten kuvioista 4 voidaan nähdä. 39 virallista 2030-vastuullisuustavoitetta on jaoteltu kolmeen eri osa-alueeseen perinteisen yhteiskuntavastuun Triple bottom line -teorian jaon mukaan. Jaossa vastuullisuus koostuu taloudellisesta, ympäristöllisestä ja sosiaalisesta ulottuvuudesta. Taloudellista ulottuvuutta käsittää 8 tavoitetta, 16 käsittää ympäristöllistä ulottuvuutta ja 15 sosiaalista ulottuvuutta. Taloudellisia tavoitteita käsitellään selkeästi vähemmän kuin muita ulottuvuuksia, mutta toisaalta vuosikertomuksessa on muutoin laajemmin asiaa taloudellisista teemoista. Huomion arvioista on, että metsäyhtiöille tärkeä ympäristöllinen ulottuvuus erottuu hieman laajuudellaan. Tavoitteet ovat myös laadittu eri sidosryhmiä ajatellen. Työntekijöiden kannalta on tavoitteita liittyen muun muassa palkitsemiseen, koulutukseen ja turvallisuuteen. Sijoittajia ajatellen on taloudellisen ulottuvuuden tavoitteita ja ympäristö tavoitteita on myös laadittu monesta eri näkökulmasta laajalle ympäristöstä huolestuneelle sidosryhmien joukolle ja yhteiskunnalle yleensä. Ympäristötavoitteiden teemoihin kuuluvat metsät, luonnon monimuotoisuus, ilmasto, vesi, jätteet ja tuotevastuu. Tavoitteilla vastataan laajasti yrityksen yhteiskunnalliseen vastuuseen ja legitimoidaan oman toiminnan vastuullisuutta. Samaan aikaan pyritään kohtaamaan mahdollisimman laajan sidosryhmien joukon kiinnostuksen kohteet.

Raportoinnissaan UPM sitoutuu myös ulkoisiin viitekehyksiin, jotka osoittavat yhtiön sitoutuneisuutta kansainvälisiin vastuullisuustavoitteisiin, mutta toimivat myös raportoinnin laadinnan apuna. Vuosikertomuksen vastuullisuusraportointi ilmoitetaan laadituksi GRI-standardien raportointiohjeistoa noudattaen. Lisäksi UPM on sitoutunut AA 1000 Account Ability Principles Standard (2018) -standardin periaatteisiin sidosryhmien osallistamisesta, olennaisuudesta, sidosryhmien odotuksiin vastaamisesta ja vaikuttavuudesta. UPM ilmoittaa myös olevansa mukana Science Based Targets -verkoston (SBTN) Corporate Engagement -ohjelmassa kehittämässä ja testaamassa menetelmiä tieteeseen perustuvien luontotavoitteiden asettamiseksi. Päästöjen vähentämisestä puhuttaessa viitataan SBTN-ohjelman Scope-päästöjen määritelmiin. YK:n vastuullisuusohjelmiin ja -tavoitteisiin raportoinnissa viitataan useasti. UPM on linkittänyt YK:n kestävä kehityksen tavoitteet (SDG) omiin 2030-vastuullisuustavoitteisiinsa. Tarkemmin ottaen UPM on valinnut SDG-tavoitteista 6 omasta mielestään olennaisinta, jotka ovat: tavoite 6 puhdas vesi ja sanitaatio, tavoite 7 edullista ja puhdasta energiaa, tavoite 8 ihmisarvoista työtä ja talouskasvua, tavoite 12

vastuullista kuluttamista ja tuotantoa, tavoite 13 ilmastotekoja ja tavoite 15 maanpäällinen elämä. UPM:n mukaan kaikki tavoitteet ovat heille tärkeitä, mutta näihin kuuteen yhtiö pystyy eniten vaikuttamaan. SDG:n lisäksi mainitaan yhteistyön jatkaminen YK:n Global Compact (UNCC) -verkostossa ja liittyminen UNGC:n Living Wage Think Lab -yhteistyöverkoston, joka keskittyy elämiseen riittävään palkkaan.

5.2.2 Perusteet tavoitteille

UPM perustaa vastuullisuustavoitteensa vahvasti ulkoisten viitekehysten kautta. Erityisesti tavoitteita pyritään validoimaan sitoutumalla YK:n asettamiin kansainvälisiin ja yleisesti hyväksytyihin vastuullisuustavoitteisiin. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet näkyvät vahvasti UPM:n vastuullisuustavoitteiden tärkeimmässä osiossa eli 2030-vastuullisuustavoitteissa. Toisaalta ulkoisten viitekehysten vaikutuksissa näkyy vahvasti myös GRI-standardit. Kaikkia YK:n kestävän kehityksen tavoitteita pidetään yhtiön mukaan tärkeinä, mutta vain kuusi 17 tavoitteesta on valittu. Perusteena käytetään olennaisuutta, jonka taustalla on GRI-standardien vahva keskittyminen olennaisuuden käsitteeseen.

UPM on asettanut monia vastuullisuustavoitteita ja se painottaa oman toiminnan parantamista. Kuitenkin vastuullisuusraportoinnissa olennainen osa on annettu myös omien saavutusten esittelemiselle. Tätä tuodaan esille Beyond fossils -osiossa viittauksilla kansainvälisiin indekseihin ja listauksiin, joissa UPM on pärjännyt, kuten S&P Globalin kestävän kehityksen vuosikirjassa. Vastuullisuus-osiossa keskitytään pienempiin käytännön saavutuksiin. Sitoutuminen ulkoisiin viitekehyksiin ja niiden pohjalta luodut omat tavoitteet voidaan nähdä UPM:n raportoinnin muodollisena ja asiaperusteisesti vastuullisuuteen keskittyvänä elementtinä. Sidosryhmiä pyritään vakuuttamaan kuitenkin myös muilla tavoin, mitkä muistuttavat enemmänkin yritysviestintään yleisemmin tai jopa markkinointia. UPM:n vastuullisuusraportoinnista löytyy myös iskeviä sloganeita, kuten ”Luomme arvoa ihmisille ja yhteiskunnalle”, jotka on mahdollisesti tuotu esille enemmänkin markkinointinäkökulmasta. Toisaalta sloganien ja Vastuullisuus-osiossa esitettyjen sanallisten ja epämuodollisempien tavoitteiden tukena on asioita taustoittavaa tekstiä ja konkreettisia lukuja.

Sidosryhmäkeskeisyys on myös näkyvä asia UPM:n raportoinnissa. Heti Vastuullisuus-osion alussa sivulla 60 yhtiö kertoo tärkeimmistä sidosryhmistään, jotka ovat: asiakkaat, media, sijoittajat, toimittajat, tutkijat, paikallisyhteisöt, tutkijat, kansalaisjärjestöt,

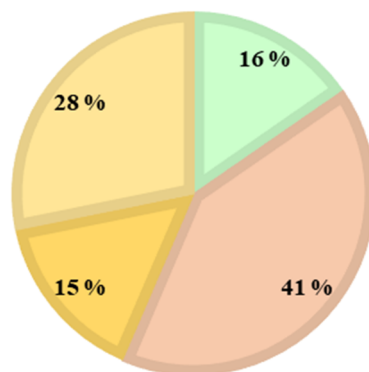
henkilöstö ja viranomaiset. Sidosryhmälähtöisyys toteutuu varsin kattavasti yhtiön vastuullisuustavoitteissa, sillä oikeastaan kaikille muille ryhmille paitsi medialle on kohdistettu selkeästi tavoitteita. Sidosryhmänäkökulmaan on haettu myös periaatteellisempia perusteluja. Esimerkiksi Vastuullisuus-osiossa sivulla 60 lausutaan, että ”Sidosryhmien näkemysten ja odotusten ymmärtäminen on ratkaisevaa yhtiömme menestyksen ja toimintamme hyväksyttävyyden kannalta”. Vaikka asiaa ei suoraan mainitakaan, tämä voidaan nähdä viittauksena yhteiskuntavastuun käsitteeseen ja tämän tutkielman taustalla vaikuttaviin sidosryhmä- ja legitimaatioteorioihin.

5.2.3 Tavoitteissa onnistuminen

UPM ei itse varsinaisesti ota raportoinnissaan kantaa asetettujen vastuullisuustavoitteiden onnistumiseen vuositasolla. 2030-tavoitteet on nimensä mukaan määritetty vuoteen 2030 mennessä saavutettaviksi eikä yhtiö ota raportoinnissaan kantaa siihen onko edistys esimerkiksi aikataulun mukaista vai ei. Lisäksi onnistumista voidaan asetetuista tavoitteista arvioida ainoastaan virallisten 2030-vastuullisuustavoitteiden osalta, sillä muualla raportoinnissa esiintyvät sanalliset tavoitteet eivät ole varsinaisesti mitattavissa tai konkreettisia. Onnistumisen arviointi jääkin lukijan vastuulle. Osa tavoitteista on helposti laskettavissa suhteessa 2030-tavoitteeseen, näitä ovat muun muassa taloudellisen ulottuvuuden teemat. Kuitenkin UPM:n tavoitteista iso osa on sellaisia, joiden onnistumiseen ei ole selkeää mittaria.

TAVOITTEISSA ONNISTUMINEN, UPM-KYMMENE

■ Tavoitteessa ■ Ei tavoitteessa ■ Aikataulussa ■ Ei selkeää määrittelyä

Kuvio 5 Tavoitteissa onnistuminen, UPM-Kymmene

Kuviossa 5 on mitattu UPM:n onnistumista vastuullisuustavoitteissa. Kaiken kaikkiaan asetetuista 39 vastuullisuustavoitteesta 11 oli sellaisia, jolle ei ollut mahdollista määrittää selkeää onnistumista. Kyseiset tavoitteet olivat usein sanallisia, kuten tuotekehitykseen viittaavia tavoitteita, jolle ei asetettu numeraalisia tavoitteita. Hyvä esimerkki epäselvästä tavoitteesta on luonnon monimuotoisuuden painopistealueen tavoite: Positiivinen vaikutus metsien monimuotoisuuteen, positiivinen kehitys (jatkuva) (Taulukko 3). Tavoitteeseen liittyen on raportoitu kaikkina tarkasteltavina vuosina: ”Mitattiin positiivista kehitystä”. Raportoitu tulos on sinänsä linjassa asetetun tavoitteen kanssa ja raportoidun tuloksen perusteella tavoitteeseen on päästy, sillä positiivista kehitystä on havaittu. Käytännön tasolla kuitenkin tavoitteelle on vaikeaa löytää perimmäistä tarkoitusta. Vuosittaisesta raportoinnista jää täysin epäselväksi tavoitteen tarkoitus ja, mitä varsinaisesti edes on saavutettu. Sanallisten tavoitteiden lisäksi oli myös määrällisiä tavoitteita, jotka olivat varsin epäselviä tapauksia. Hyvänä esimerkkinä on taulukon kolme tavoite: ”CO₂-päästöjen vähentäminen raaka-aineista ja kuljetuksista (Scope 3), vertailuvuosi 2018”. Päästöjen vähennykselle on asetettu selkeä -30 % vähennystavoite 2030 mennessä, mutta vuosittainen seuranta ei kerro ollenkaan, kuinka paljon päästöjä on tähän mennessä vähennetty (Taulukko 3). Vuodelle 2021 tavoitteen suhteen raportoitu, että: ”Tiivistä yhteistyötä toimittajien kanssa CO₂-päästöjen raportoinnin kehittämiseksi”, ja vuodelle 2022:” Kehitetty raportointia”. Vaikka UPM hyödynsikin melko paljon luonteeltaan kvantitatiivisia mittareita ja tavoitteita, tavoitteissa on paljon epäselvyyksiä ja konkretian puutetta.

Taulukko 3 Epäselviä tavoitteita, UPM Kymmene

Osa yhtiön asettamista tavoitteista jää onnistumisen ja sisällön osalta epäselväksi.

Taloudellinen			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite				
Vastuullinen hankinta - Lisäarvon luominen vastuullisilla toimintatavoilla	CO ₂ -päästöjen vähentäminen raaka-aineista ja kuljetuksista (Scope 3), vertailuvuosi 2018	-30 %	Kehitetty raportointia	Tiivis yhteistyö toimittajien kanssa	Raportointia parannettiin	Ei selkeää määrittelyä
Ympäristö			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite				
Luonnon monimuotoisuus - Monimuotoisuuden edistäminen	Positiivinen vaikutus metsien monimuotoisuuteen	Positiivinen kehitys (jatkuva)	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Tavoitteessa

Lopuista tavoitteista kehityksen suhteen tavoitteessa oli 6, ei tavoitteessa oli 16 ja aikataulussa oli 6. Kokonaisuudessaan siis vain 6 tavoitetta 39 oli tilikauden 2022 jälkeen onnistunut. Luku on varsin pieni, tosin huomioitavaa on se, että tavoitteiden aikataulu on

vasta vuonna 2030, jolloin todella nähdään, onko niissä onnistuttu. Ehkä huomionarvoisin seikka on kuitenkin ”Ei tavoitteessa” olevien tavoitteiden osuus. Näissä tavoitteissa ei siis ole viimeisen kolmen raportointikauden aikana nähty positiivista kehitystä ja osassa tavoitteista on otettu jopa takapakkia. On varmasti luonnollista, että osa tavoitteista voi nähdä muutoksia suuntaan tai toiseen, mutta huomionarvoisen asiasta tekee se, että kyse on yli 40 % kaikista asetetuista tavoitteista. Tämä herättää kysymyksen tavoiteasetannan onnistumisesta. Ovatko tavoitteet liian kunnianhimoisia, minkä vuoksi niissä ei huomata kehitystä, vai onko ongelma enemmänkin omassa toiminnassa ja sen heikkoudessa? Kyse saattaa olla myös molemmista seikoista. Monessa vastuullisuuskysymyksessä on asetettu täydellisyyttä hipova tavoite, mutta se ei selitä vuosittain heikentyvää suoriutumista tavoitteista. Esimerkiksi hallinnoinnin suhteen on asetettu tavoite: ”UPM:n toimintaohjekoulutuksen suorittaminen”. 2030-tavoitteeksi on asetettu 100 %. Viime vuosien suoriutuminen on ollut kuitenkin johdonmukaisen laskevaa: vuonna 2022 97 %, 2021 98 % ja 2020 99 %. Huomionarvoista on myös se, että yhtiö ei kommentoi tai perustele jäljessä olevia tai negatiivisesti kehittyviä tavoitteita. Samaan aikaan raportoinnissa tuodaan esille vastuullisuuteen liittyviä onnistumia. Selkeästi raportoinnissa halutaan korostaa nimenomaan positiivisia tuloksia. Kokonaisuudessaan siis ”Ei tavoitteessa” tai ”Ei selkeää määrittelyä” koostaa lähes 70 % kaikkien tavoitteiden kehityksestä. Asia ei tietysti ole mustavalkoinen, mutta joka tapauksessa iso osa tavoitteista on selkeästi epäselviä tai suorastaan epäonnistuneita niiden asetannan tai mittaamisen osalta.

5.2.4 Sisäinen vertailukelpoisuus

Sisäisen vertailtavuuden suhteen tarkastellaan vastuullisuustavoitteiden vuosittaista johdonmukaisuutta sekä muita sisäiseen vertailtavuuteen vaikuttavia seikkoja erityisesti raportin lukijoiden eli sidosryhmien näkökulmasta. UPM on asettanut tilikauden 2022 aikana peräti kahdeksan uutta vastuullisuustavoitetta, jotka muodostavat merkittävän n. 20 % prosentin joukon kaikista 39 tavoitteesta. Sisäisen vertailtavuuden kannalta uusien tavoitteiden heikkous on vertailutietojen puute. Raportin lukijan näkökulmasta uudet tavoitteet ovat ilman perspektiiviä vertailutietojen puuttuessa. UPM:n aiemmissa raporteissa ei kuitenkaan ollut huomattavissa vastuullisuustavoitteita, jotka olisi jätetty pois uusien tilalta, mikä on vastuullisuustoiminnan uskottavuuden kannalta tärkeä asia. UPM:n tavoitteet ovat siis jo kolmen vuoden takaa pysyneet johdonmukaisina lukuun ottamatta vuonna 2022 lisättyjä uusia tavoitteita. Muutoksia vuosien 2020 ja 2021

vuosikertomusten originaalitietojen ja jälkikäteen vuonna 2022 raportoitujen tietojen välillä ei myöskään ole. Yhtiö tavoitteet ovat säilyneet myös tältä osin johdonmukaisina. Yhtiön tavoitteiden aikahorisontti on keskipitkä eli tavoitteet on laadittu noin vuosikymmenen päähän. Tavoitteiden ollessa pidemmän aikavälin tavoitteita, on toivottavaa, että ne pysyvät suhteellisen johdonmukaisina. Tässä suhteessa UPM:n raportointi osoittaa johdonmukaisuutta, vaikka iso määrä uusia tavoitteita vaikuttaakin sisäiseen vertailtavuuteen.

Muu UPM:n oman vuosittaisen raportoinnin vertailtavuuteen vaikuttava seikka on yhtiön oman seurannan puute. Kuten jo alaluvussa 5.2.3 käytiin läpi, UPM ei anna raportoinnissaan itse minkäänlaista arviota oman toiminnan kehityksestä suhteessa tavoitteisiin. Arviota ei ole itse 2030-vastuullisuustavoitteiden taulukossa eikä myöskään Vastuullisuus-osiossa, jossa tavoitteista ja kauden tehdyistä toimista kerrotaan tarkemmin. Vastuullisuus-osiossa käydään kuitenkin yksityiskohtaisesti läpi kauden aikana tapahtuneita asioita ja kerrotaan tavoitteista ja niiden vuoden tuloksista. Silti lukijan näkökulmasta voi olla vaikeaa arvioida onko edistystä varsinaisesti tapahtunut suhteessa tavoitteisiin, joihin on tarkoitus päästä vuoteen 2030 mennessä. Esimerkiksi sivuilla 90–91 vedenkäytöstä kertovaa osuutta lukiessa tulee helposti mieleen, että tavoitteissa olisi menestytty. Vedenkäyttöön liittyen tuodaan esille hienoja tavoitteita ja kauden aikana saavutettuja asioita. Tekstissä lukee muun muassa, että: ”Jatkuvalla parantamisella kohti 2030-tavoitteita”. Todellisuudessa yhtiön virallisten tavoitteiden vastuullisen veden käytön painopistealueella 2/3 tavoitteista ei ole tavoitteessa ja näissä on raportoitu viime vuotta heikommat tulokset (Taulukko 4). Yksi tavoitteista on aikataulussa eli siinä on kehitytty johdonmukaisesti. Sidosryhmien näkökulmasta tavoitteissa etenemistä ei siis tuoda täysin läpinäkyvästi esille.

Taulukko 4 Vastuullinen vedenkäyttö, UPM Kymmene

Vastuullisen veden käytön painopistealueella 2/3 tavoitteista ei ole edennyt positiivisesti.

Ympäristö	Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Vesi - Vastuullinen vedenkäyttö		Kemiallinen hapenkulutus (COD) keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti, vertailuvuosi 2008	-40 %	-39 %	-38 %	-33 %	Aikataulussa
		Jäteveden määrä keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti, vertailuvuosi 2008	-30 %	-13 %	-18 %	-10 %	Ei tavoitteessa
		Kierrätettyjen ravinteiden osuus jäteveden puhdistuksessa	100 %	33 %	35 %	28 %	Ei tavoitteessa

5.3 Stora Enso

5.3.1 Vastuullisuustavoitteet

Stora Enson vastuullisuusraportointi on laadittu vuonna 2022 integroidusti vuosikertomuksen yhteyteen. Pääasiassa raportointi keskittyy omaan vastuullisuusraportoinnin osioonsa, joka sisältää sivut 51–94. Vastuullisuutta käsitellään kuitenkin myös muualla raportissa jonkin verran. Yhtiön vuosikertomuksessa on alussa esimerkiksi osuus, jossa käydään läpi Stora Enson strategiaa ja samassa yhteydessä käsitellään myös vastuullisuuden merkitystä strategian kannalta. Sivulla 19 lausutaankin, että: ”Sustainability is an integral part of our strategy”. Strateginen näkökulma keskittyy erittäin vahvasti juuri vastuullisuusnäkökulmaan. Kestävä kehitys, ekologiset tuotteet ja maapallon rajallisuus ovat kaikki strategisessa viitekehyksessä mainittuja teemoja. Virallisten vastuullisuustavoitteiden esittely on sijoitettu niin ikään vuosikertomuksen vastuullisuusosioon. Kyseisiä tavoitteita tuodaan kuitenkin esille myös muualla vuosikertomuksessa. Edellä mainitun strategiaan keskittyvän osuuden lisäksi vastuullisuustavoitteet esiintyvät jo heti raportin alussa toimitusjohtajan katsauksessa, jossa painotetaan yhtiön asettamaa tavoitetta olla hiiliposiitivinen, tarjota ainoastaan kierrätettäviä tuotteita ja olla luonnon monimuotoisuuden suhteen nettoposiitivinen vuoteen 2050 mennessä. Stora Ensolla on myös vuosikertomuksen alussa sivulla 8 osuus, jossa käydään kootusti läpi yhtiön olennaisimmat luvut. Taloudellisten lukujen lisäksi virallisista vastuullisuustavoitteista on nostettu esille neljä vastuullisuustavoitetta, jotka liittyvät hiilipäästöjen vähentämiseen, metsien sertifiointiin ja tuotteiden kierrätykseen. Vastuullisuustavoitteiden lukujen nostaminen osaksi muita liiketoiminnallisia lukuja osoittaa, että yhtiö haluaa tuoda esille sitoutumistaan vastuullisuuteen.

Stora Enson viralliset vastuullisuustavoitteet ja niitä varten suunnitellut mittarit löytyvät vuosikertomuksen vastuullisuusraportoinnin osuudesta sivulta 55. Tavoitteita käsitellään myös tarkemmin vuosikertomuksen Vastuullisuusraportointi-osuuden alaluvuissa. UPM:n raportoinnin tapaisesti, yhtiö esittää aluksi kaikki vastuullisuustavoitteensa yksinkertaisessa taulukkomuodossa, jonka jälkeen eri aiheisiin liittyvissä alaluvuissa käydään läpi eri vastuullisuustavoitteita ja teemoja tarkemmin. Stora Enson esitystapa on selkeä, sillä taulukossa luetellut eri vastuullisuusteemat, kuten ilmasto, energia ja vesi, muodostavat omat alalukunsa, jossa kyseisen teeman tavoitteita käsitellään tarkemmin. Tavoitteet on myös helppo hahmottaa kokonaisuutena, sillä yhtiön vastuullisuustavoitteet

kiteytyvät pelkästään taulukon tavoitteisiin eikä raportoinnissa tuoda esille muita tavoitteita. Viralliset vastuullisuustavoitteet esitetään tutkielman lopussa liitteessä 2.

Itse vastuullisuustavoitteet on jaettu taulukossa kahteen eri kategoriaan: Ilmaston muutokseen ja Vastuulliseen liiketoimintaan. Ilmaston muutosta koskevat tavoitteet liittyvät ilmastoon, biodiversiteettiin ja kierrätykseen. Vastuullisen liiketoiminnan vastuullisuustavoitteet liittyvät sen sijaan laajasti eri vastuullisuuden teemoihin. Vastuullisuuden ulottuvuuksia ajatellen vastuullisen liiketoiminnan tavoitteisiin on sisällytetty teemoja kaikista kolmesta ulottuvuudesta taloudellisesta, sosiaalisesta ja ympäristöllisestä. Ympäristöön liittyviä aiheita on esimerkiksi veden käyttö ja energia. Sosiaalisia aiheita ovat muun muassa yhteisö ja turvallisuus. Taloudellisia aiheita on vähemmän, mutta esimerkiksi liiketoiminnan etiikka ja kestävä hankinta kuuluvat talouden painopistealueeseen.

Varsinaista vertailua eri ulottuvuuksien välillä tavoitteiden määrien suhteen on haastavampaa tehdä, sillä yhtiön oma luokittelu toimii eri logiikalla. Ilmaston muutokseen liittyviä tavoitteita on kuitenkin asetettu 4 ja Vastuulliseen liiketoimintaan liittyviä tavoitteita on 11. Yhteensä Stora Ensolla on siis 15 virallista vastuullisuustavoitetta. Selkeästi yhtiö on halunnut tehdä painotuksen ilmaston muutokseen liittyvien tavoitteiden suhteen ja erottaa ne omaksi painopistealueeksi vastuullisuustavoitteiden joukossa. Ilmaston muutokseen liittyvien tavoitteiden aiheet ilmasto, biodiversiteetti ja kierrätys, ovat samoja asioita, joita yhtiön strategisessa katsauksessa useaan otteeseen myös käsitellään. Vastuullisen liiketoiminnan tavoitteissa on arviolta 5 ympäristöllistä, 4 sosiaalista ja 2 taloudellista tavoitetta. Kokonaisuudessaan siis tavoitteissa on selkeä painotus ilmaston muutokseen ja kestävään kehitykseen liittyviin teemoihin niiden osuuden ollessa 60 % kaikista tavoitteista.

Luonteeltaan Stora Enson asettamat tavoitteet ja niihin luodut mittarit ovat laajalti kvantitatiivisia. Painopistealueista kaikissa paitsi ihmisoikeuksissa yhtiö raportoi numeraalisesti. Ihmisoikeuksien tavoitteessa on kyse sisäisen ihmisoikeuksien huolellisuusohjelman toteuttamisesta ja vuosittaisessa raportoinnissa käydään läpi sanallisesti hankkeeseen liittyviä toimenpiteitä. Muissa painopistealueissa raportoidaan numeraalisesti, usein prosentuaalisesti. Esimerkkejä yhtiön käyttämistä mittareista ovat muun muassa naisten (%) osuus kaikista miehistä ja prosessijäämien hyödyntämisaste (%) (Taulukko 5). Selkeästi kaikkiin vastuullisuuden ulottuvuuksiin on pyritty löytämään

hyvin täsmällisiä ja konkreettisia mittareita ensisijaisesti kvantitatiivisesta näkökulmasta. Monesti sosiaaliseen vastuullisuuteen liittyvät tavoitteet voivat olla enemmänkin laadullisia kysymyksiä ja siksi mittarit suuntautuvat samankaltaisiksi. Stora Enson tavoitteissa on selkeästi pyritty löytämään numeraalia mittareita kauttaaltaan.

Taulukko 5 Prosentuaalisia mittareita, Stora Enso

Esimerkkejä Stora Enson prosentuaalisista tavoitteista ovat prosessijäämien hyödyntämisaste (%) ja naisten osuus kaikista esimiehistä (%).

Vastuullinen liiketoiminta			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	Tavoite				
Materiaalit, jäämät ja jäte	Prosessijäämien hyödyntämisaste (%).	Pysyä vähintään 98 prosentin hyödyntämisasteella.	99 %	98 %	98 %	Saavutettu
Työntekijät	Monimuotoisuus ja inklusiivisuus: Naisten osuus kaikista esimiehistä (%).	25 prosentin saavuttaminen vuoteen 2024 mennessä.	23 %	23 %	23 %	Aikataulussa

Yhtiön vastuullisuusraportointi on muutenkin varsin muodollista. Vastuullisuus-osion eri alaluvuissa keskitytään jokaisen painopistealueen tavoitteeseen tai tavoitteisiin. Esimerkiksi energian kohdalla alaluvussa keskitytään nimenomaan energiansäästöön, joka on asetettu juuri energian kannalta vastuullisuustavoitteeksi. Sivulla 68 energian alaluvussa on tuotu esille virallinen energiansäästön tavoite ja listattu kolme toimenpidettä, jonka avulla tavoitteeseen pyritään. Energiansäästön suhteen yhtiö aikoo käyttää pitkäaikaisia energian toimitussopimuksia, hyödyntää energianhallinnassa ISO 50001 -standardin sertifioimia energianhallintajärjestelmiä ja perustaa investointirahasto energian ja veden tehokkuusinvestointiprojekteille.

Asetettua vastuullisuustavoitetta käsitellään siis hyvin seikkaperäisesti. Jokaisen tavoitteen lisäksi on vielä tuotu joukko muita indikaattoreita painopistealueeseen liittyen. Energian kohdalla on esimerkiksi useita energiankäyttöön liittyviä mittareita ja paikallisen ilmanlaadun laatumittareita. Jokaisen painopistealueen kohdalla on myös erikseen esitetty aiheeseen liittyvät laskentaperusteet, jotka selittävät tarkemmin mitä käytetyt mittarit ja niissä olevat käsitteet tarkoittavat. Kokonaisuudessaan valittu lähtökohta vastuullisuusraportointiin on hyvin asiapitoinen. Yhtiö hyödyntää raportoinnissaan erittäin paljon graafeja ja taulukkoja, jotka tuovat paljon seikkaperäistä tietoa esimerkiksi yhtiön tuotannosta, päästöistä ja toimintatavoista yleensä. UPM:n 39 tavoitteeseen verrattuna Stora Ensolla on suhteellisen vähän virallisia vastuullisuustavoitteita. Vastuullisuustavoitteet on kuitenkin kytketty tiukasti niitä varten suunniteltuihin suorituskykymittareihin. Kokonaisuudessaan yhtiön käyttämiä mittareita

onkin suuri määrä jo jokaista painopistealuetta kohti. Muidenkin kuin päätavoitteisiin liitettyjen mittarien esittely tukeekin hyvin 15 päätavoitetta. Viralliset vastuullisuustavoitteet muodostavat siis kaikista painopistealueista olennaisimmat mittarit ja niihin liittyvät tavoitteet. Pelkästään niiden avulla on mahdollista seurata yhtiön vastuullisuussuoriutumista. Kuitenkin eri vastuullisuuden osa-alueilla on myös mahdollista perehtyä yksityiskohtaisemmin yhtiön muihin suorituskykymittareihin. Tavoitteet on asetettu vain 15 valittuun mittariin, mutta muidenkin mittarien kautta suoritusta pystyy seuraamaan kahden edellisen vuoden vertailutietoja vertaillen. Ennen kaikkea laaja joukko yksityiskohtaisia suorituskykymittareita antaa kontekstin virallisille vastuullisuustavoitteille ja auttaa muodostamaan tarkemman kokonaiskuvan yhtiön toiminnasta.

Ulkoisista viitekehyksistä Stora Enson vastuullisuusraportointi on laadittu perustuen GRI:n ja SASB:n (Sustainability Accounting Standards Board) metsäsektorin vastuullisuusraportointistandardeihin. Yhtiö ilmoittaa myös tukevansa kaikkia 17 YK:n kestävän kehityksen tavoitetta ja on valinnut kolme olennaisinta tavoitetta omaa toimintaa eniten ohjaavaksi tavoitteeksi. Valitut kolme YK:n tavoitetta ovat: 12 (Vastuullinen kuluttaminen), 13 (Ilmastoteot) ja 15 (Maanpäällinen elämä). (Stora Enso 2023.) Kyseisten tavoitteiden esittelyn yhteydessä raportoinnissa kerrotaan sivulla 53, miksi juuri nämä kolme tavoitetta ovat kaikkein olennaisimpia yhtiön toiminnan kannalta. Samalla tuodaan esille, mitkä omista vastuullisuustavoitteista vastaavat YK:n asettamiin tavoitteisiin. Yhtiö on myös sitoutunut YK:n Global Compact -aloitteeseen. YK:n kestävän kehityksen agendan lisäksi Stora Enso viittaa laajasti Euroopan Unionin uusiin vastuullisuuteen liittyviin toimenpiteisiin ja lainsäädäntöön. Sivulla 53 yhtiö kertoo tukevansa niin sanottua ”European Green Dealia” ja sen tuomia säätelyuudistuksia. Stora Enso ei ole varsinaisesti sitoutunut SBTi:n aloitteen tieteeseen perustuviin vastuullisuustavoitteisiin. Yhtiö kuitenkin hyödyntää vastuullisuusraportoinnissaan samoja WBCSD:n määrittelemiä standardeja, joita käytetään myös SBTi:ssä.

5.3.2 Perusteet tavoitteille

Stora Enson raportoinnissa tavoitteiden perusteet on käyty yleisellä tasolla sivuilla 52–56. Näiden ylätasoin perusteiden lisäksi vastuullisuusosuuden alaluvuissa jokaisen painopistealueen kohdalla on oma pienin kappale nimeltään ”Why it matters?”, jossa käydään lyhyesti läpi perusteet kunkin painopistealueen tavoitteiden tärkeydelle yhtiön

ja myös laajemmin yhteiskunnan näkökulmasta. Perusteissa huomattavaa on erityisesti laajempi ajattelu yhteiskunnan näkökulmasta. Esimerkiksi ilmaston painopistealueella asian tärkeyttä perustellaan yleisesti maapallon hyvinvoinnin ja olemassaolon kannalta. Kierrätyksen painopistealueella sen sijaan viitataan laajasti eri sidosryhmiin ja yhteiskunnan toimijoihin, joille kierrätys on tärkeä asia, kuten kuluttajiin, rahoittajiin ja lainsäätäjiin. Perusteluissa näkyy siis selkeästi sidosryhmäteorian kaltainen ajattelu vastuullisuudesta, jossa sidosryhmien huomiointi on liiketoiminnan kannalta oleellinen seikka.

Perusteiden ylätasolla ovat ulkoiset viitekehykset, joihin halutaan viitata ja tuoda oma sitoutuminen esille. Yhtiö esittelee myös sivulla 54 laajan listan yhteistyöorganisaatioita ja erilaisia sidosryhmien järjestöjä, joiden kanssa Stora Enso on tehnyt yhteistyötä. Sitoutuminen sidosryhmien kanssa tehtävään yhteistyöhön on tärkeä osoitus etenkin raportoinnissa mainituille järjestöille. Kansainvälisiin sopimuksiin sitoutuminen taas tuo raportoinnille yleistä luotettavuutta ja uskottavuutta. Sidosryhmänäkökulma tulee myös muilla tavoilla esille yhtiön raportoinnissa. Sivulle 52 on annettu oma kappale liittyen sidosryhmien kanssa käytävään vuoropuheluun ja kanssakäymiseen. Kappaleessa mainitaan muun muassa, että: ”Open dialogue with key stakeholders is crucial to identify concerns, global trends and market expectations successfully and proactively”. Sidosryhmänäkökulmaa voidaan siis pitää selkeänä perusteena vastuullisuustavoitteiden takana. Erityisesti lähtökohdaksi on otettu sidosryhmien odotukset, joihin vastuullisuusraportoinnilla pyritään vastaamaan.

Niin sanotusti ylätasolla käydään läpi myös olennaisuuden käsite ja, kuinka olennaisuus on määritelty yhtiön vastuullisuustavoitteissa. Sidosryhmänäkökulmaa tuodaan vahvasti esille myös vastuullisuusasioiden olennaisuutta määrittäessä sivun 56 alaotsikossa: ”When defining the materiality of issues impacting the Group’s sustainable business model, Stora Enso also considers the expectations of major stakeholders.” Sidosryhmänäkökulman lisäksi osa yhtiön ulkoisista viitekehysistä antaa ohjeistusta olennaisuutta määrittäessä. Erityisesti GRI:n standardit ohjaavat vastuullisuusraportoinnin suuntaa olennaisuuden näkökulmasta. Määritetty olennaisuus näkyy tavoitteissa erilaisina rajauksina. Vastuullisuustavoitteisiin on valittu 14 erilaista painopistealuetta ja YK:n tavoitteista olennaisimmiksi on valittu kolme kappaletta.

Stora Enson raportointi ja vastuullisuustavoitteet ja ovat luonteeltaan erittäin asiapitoisia ja osittain muodollisia. Vastuullisuusraportointi on yhtiöille työkalu, jonka avulla tuodaan sidosryhmien tietoon relevantit vastuullisuuteen liittyvät tiedot. Toisaalta sitä käytetään myös laajasti markkinointiväylänä. Stora Enson raportoinnissa painopiste on kuitenkin vahvasti asiapitoisessa vastuullisuusraportoinnissa. Tavoitteissa se näkyy konkreettisina ja kvantitatiivisina mittareina. Huomattavaa on, että ulkoasultaankin vuosikertomuksen vastuullisuusosiossa on paljon taulukoita ja graafeja täynnä erilaisia lukuja. Tämä antaa kaikkiaan hyvin asiapitoisen vaikutelman. Toisaalta yhtiö tuo myös vastapainoksi tekstien sekaan nostoja omista saavutuksista ja sloganmaisia lausahduksia oman toiminnan laadusta. Aivan vastuullisuusraportoinnin alussa sivulla 54 yhtiö tuo myös esille ulkopuolisten organisaatioiden antamia huomionosoituksia. Stora Enso on muun muassa palkittu vuonna 2021 Suomen parhaana vastuullisuusraportoinnissa.

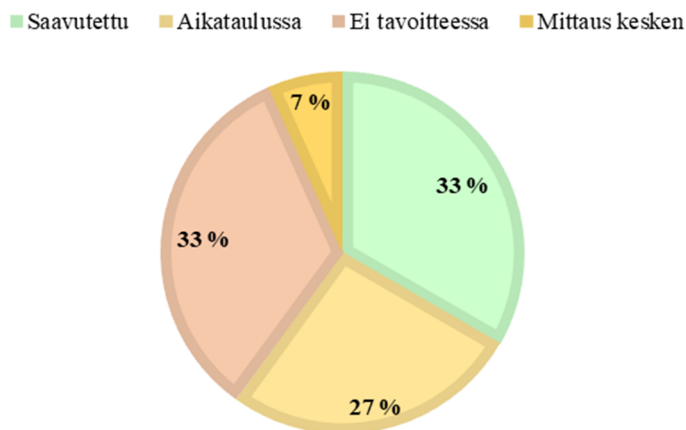
5.3.3 Tavoitteissa onnistuminen

Stora Enso ottaa kantaa omassa raportoinnissaan vastuullisuustavoitteiden kehitykseen kolmiportaisella asteikolla: Saavutettu/Aikataulussa/Ei tavoitteessa. Lisäksi yhdelle uudelle tavoitteelle on asetettu arvio ”Mittaus kesken”, sillä vertailuarvoja ei vielä ole. Samaa tavoitteissa onnistumista kuvaavaa asteikkoa käytetään kaikkien virallisten 15 vastuullisuustavoitteen kanssa. Tämän lisäksi vastuullisuusosion eri painopistealueilla annetaan tarkempaa tietoa jokaisen tavoitteen etenemisestä. Tavoitteilla on erilaisia aikatauluja ja osa niistä on jatkuvia tavoitteita. Tavoitteiden etenemistä taustoitetaan eri tavoin riippuen niiden aikataulusta ja muista yksityiskohdista. Esimerkiksi ilmaston painopistealueella on asetettu yhdeksi tavoitteeksi tuotantoyksiköiden fossiilisten CO₂-päästöjen vähentäminen (Scope 1 ja 2) -50 % vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2019 lähtötasoon. Tavoitteen etenemisen seurannan tueksi on tehty kolme eri graafia, joista ilmenee päästöjen kehitys vuodesta 2019 alkaen ja suunnitellut toimet vuosille 2023–2025, joiden avulla päästötavoitteisiin voidaan päästä. Lisäksi samassa yhteydessä on ennustuksia ja trendilinjoja osoittamassa, että tavoitteen suhteen todella ollaan aikataulussa. Kokonaisuudessaan tavoitteiden onnistumista seurataan siis hyvin selkeästi ja seikkaperäisesti. Yhtiön esittämille arvioille annetaan myös perustelut graafien ja taulukkojen muodossa.

Asetetuista tavoitteista 5 on saavutettu, 4 on aikataulussa, 5 ei ole saavutettu ja yhdessä on vielä mittaus kesken. Tavoitteissa onnistumisessa ei ole lukujen puolesta vaikutusta.

olevan mitään erityistä tai hälyttävää. Iso osa tavoitteista on pidemmällä tähtäimellä asetettuja eli tavoiteaikana on esimerkiksi vuosi 2030. Kuvion 6 mukaan noin 60 % tavoitteista on joko aikataulussa tai vasta saavuttamatta, mikä voidaan päätellä johtuvan juuri pitkistä tavoiteaikatauluista. Osuus tavoitteista, jotka eivät ole tavoitteessa on noin kolmasosan, mikä vaikuttaa kohtuulliselta. Mikäli tavoitteita on asetettu kunnianhimoisesti, on luonnollista, että osaa tavoitteista ei ole saavutettu. Tarkastellessa tarkemmin tavoitteita, voidaan huomata, että turvallisuuden ja yhteisön painopistealueiden tavoitteissa aikatauluksi on asetettu vastaavasti vuodet 2022 ja 2023 (Taulukko 6). On siis selvää, että kyseisiin tavoitteisiin ei päästä. Mielenkiintoista kuitenkin on se, mitä kyseisille tavoitteille aiotaan tehdä tulevilla tilikausilla.

TAVOITTEISSA ONNISTUMINEN, STORA ENSO

Kuvio 6 Tavoitteissa onnistuminen, Stora Enso

Muokataanko ne uusiksi tavoitteiksi vai jätetäänkö ne kenties raportoinnista pois? Tämä on kysymyksenä relevantti myös sisäisen vertailtavuuden tutkimuskysymykseen. Kokonaisuutena kuitenkin tavoitteet vaikuttavat kohtuullisilta ja tavoitteissa onnistumisen puolesta riittävän kunnianhimoisilta. Tavoitteiden kehityksessä ei ole huomattavissa erikoisuuksia, ja osuus saavutettujen ja muiden tavoitteiden välillä kertoo riittävästä kunnianhimon tasosta.

5.3.4 Sisäinen vertailukelpoisuus

Sisäisen vertailtavuuden suhteen tutkielmassa tarkastellaan vuosittaisen raportoinnin ja tavoitteiden johdonmukaisuutta sekä muita sisäiseen vertailtavuuteen vaikuttavia seikkoja erityisesti raportin lukijoiden eli sidosryhmien näkökulmasta. Stora Enson vastuullisuustavoitteissa kaikissa paitsi yhdessä on mukana kokonaiset vertailutiedot

kahdelta edelliseltä vuodelta. Tavoitteet ovat siis pysyneet johdonmukaisina viime vuosien aikana ja niihin on selkeästi sitouduttu. Vuosien 2021 ja 2020 vastuullisuusraportoinnissa ei ole myöskään huomattavissa tavoitteita, joita olisi jätetty pois tai vaihdettu kausien aikana. Muutoksia vuosien 2020 ja 2021 vuosikertomusten originaalitietojen ja jälkikäteen vuonna 2022 raportoitujen tietojen välillä ei siis ole havaittavissa. Poikkeuksen tuo viimeisimmän tilikauden uusi tavoite liiketoiminnan etiikan painopistealueelle, jossa tarkastellaan Ethics and Compliance -indeksin kehitystä. Johdonmukaisten tavoitteiden tukena on selkeä raportointimalli, joka kertoo kunkin tavoitteen kehityksestä suhteessa asetettuun aikatauluun. Lukijan kannalta sisäistä vertailukelpoisuutta auttavat myös muut tavoitteisiin liittyvät mittarit ja graafit, jotka antavat kokonaisemman kuvan jokaisen tavoitteen vuosikehityksestä.

Sisäistä vertailtavuuden suhteen positiivisena asiana voidaan nähdä myös yhtiön raportoimat yksikkö- ja konsernitason konsolidoidut vastuullisuusluvut. Stora Enso julkaisee vuosikertomuksensa sivuilla 86–91 erittäin yksityiskohtaiset konsernin laajuiset vastuullisuusluvut, jokaisesta maasta ja niissä olevasta liiketoimintayksiköstä. Tämän lisäksi raportointiin kuuluvat myös raportoinnissa esiintyvät konsolidoidut vastuullisuusluvut ja niihin liittyvät mittarit kolmen viimeisen vuoden ajalta. Raportointi on tehty samojen painopistealueiden perusteella, kuin viralliset vastuullisuustavoitteet ja niissä kootaan yhteen kaikki yhtiön käyttämät vastuullisuusmittarit. Kuten muut yhtiön julkaisemat yksityiskohtaiset suorituskykymittarit, myös konsernin laajuiset yksikkökohtaiset vastuullisuusluvut antavat sidosryhmille laajemman kuvan Stora Enson liiketoiminnan vastuullisuudesta ja ovat sisäisen vertailtavuuden kannalta hyvä asia. Kokonaisuudessaan yhtiö vastaa sidosryhmien odotuksiin erittäin laajoilla ja yksityiskohtaisilla tiedoilla, joille annetaan myös selkeä konteksti vertailutietojen ja tavoitteita tukevien suorituskykymittarien avulla.

Kuten jo edellisessä luvussa todettiin, Stora Enson vastuullisuustavoitteiden sisäisen vertailtavuuden kohdalla yksi avoin kysymys liittyy tavoitteisiin, joissa on epäonnistuttu: Kuinka epäonnistuneisiin tavoitteisiin suhtaudutaan tulevien vuosien raportoinnissa (Taulukko 6)? Raportoinnissa vuosille 2022 ja 2023 asetetut tavoitteet epäonnistuvat eittämättä ja niiden suhteen tavoitteissa joudutaan tekemään tulevina vuosina muutoksia. Muutokset voidaan nähdä sisäisen vertailtavuuden kannalta heikentävänä asiana. Tässä vaiheessa muutoksista ei kuitenkaan ole tarkempaa tietoa.

Taulukko 6 Saavuttamattomia tavoitteita, Stora Enso

Osa yhtiön asettamista tavoitteista on epäonnistunut eikä niihin päästä. Epäselväksi jää, mitä näille tavoitteille tapahtuu jatkossa.

Vastuullinen liiketoiminta			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	Tavoite				
Turvallisuus	Kokonaisrekisteröitävien onnettomuuksien (TRI) lukumäärä.	Tavoitteen 5.3:n saavuttaminen vuoteen 2022 mennessä.	5.9	6.2	6.1	Ei saavutettu
Yhteisö	Yhteisösijoitukset (CI): Työtuntien ja aineellisen panoksen osuus kokonaissijoituksista yhteisöön (%).	Nostaa osuus 70 prosenttiin vuoteen 2023 mennessä samalla kun lisätään kokonaisinvestointeja yhteisöön.	41 %	42 %	41 %	Ei saavutettu

5.4 Metsä Board

5.4.1 Vastuullisuustavoitteet

Kuten UPM:n ja Stora Enson vastuullisuusraportointi, myös Metsä Boardin raportointi on laadittu integroidusti vuosikertomuksen yhteyteen vuonna 2022. Yhtiön vuosikertomuksessa vastuullisuusraportointi on keskitetty omaan osuuteensa nimeltä Kestävyysraportti. Kestävyysraportti käsittää vuosikertomuksesta sivut 20–69. Nimi Kestävyysraportti on jäännös yhtiön aikaisemmilta vuosilta, jolloin vastuullisuudesta raportoitiin erillisellä vuosikertomuksen lisäksi julkaistavalla kestävyysraportilla. Metsä Boardin vastuullisuusraportointi keskittyy hyvin vahvasti juuri kestävyysraportin-osuuteen ja se on edelleen ikään kuin oma erillinen raporttinsa, mutta vain vuosikertomuksen sisällä. Toisin kuin UPM:n ja Stora Enso kohdalla, vuosikertomuksen muihin osiin ei ole integroitu vastuullisuusteemoja tai käsitelty siihen liittyviä tavoitteita yhtä paljon. Toisaalta vuosikertomuksen vuoden kohokohdissa kerrotaan muun muassa uusista kiertotaloutta edistävästä pakkausinnovaatioista ja vuoden aikana saaduista vastuullisuustyön tunnustuksista. Lisäksi sivulla 8 käsitellään yhtiön strategiaa, jonka tarkoitus on edistää kestävästä kasvua kuitupohjaisissa pakkausmateriaaleissa ja teollista tehokkuutta. Strategian yhteys vastuullisuuteen jää kuitenkin varsin pintapuoliseksi. Varsinaisia vastuullisuustavoitteita ei myöskään mainita, kun vasta varsinaisessa kestävyysraportissa.

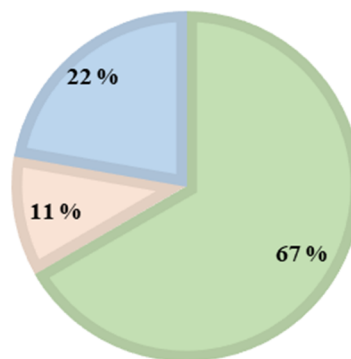
Yhtiö on UPM:n tapaan asettanut virallisten vastuullisuustavoitteidensa aikatauluksi vuoden 2030. Yhtiön asettamat vastuullisuustavoitteet ovat nähtävillä liitteessä 3. Tavoitteet kulkevatkin raportoinnissa nimellä 2030-kestävyystavoitteet. Muiden yhtiöiden tapaan, Metsä Board käsittelee aluksi kaikki tavoitteensa yksinkertaisessa taulukkomuodossa. Tämän lisäksi eri vastuullisuuden teemoja käsitellään

yksityiskohtaisemmin kestävyysraportin vastuullisuusteemakohtaisissa luvuissa. Metsä Board käyttää muista yhtiöistä poiketen vastuullisuustavoitteidensa jaottelussa ESG-viitekehystä. Tavoitteet on siis jaettu ympäristön, sosiaalisen vastuun ja vastuullisen hallinnoinnin ulottuvuuksiin. Eri osa-alueissa on vielä jaoteltu eri painopistealueita, joille on asetettu omat tavoitteet. Esimerkiksi ympäristölliseen ulottuvuuteen liittyvät painopistealueet: Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen, ilmastomuutoksen hillintä ja päästöjen vähentäminen ja resurssien tehokas käyttö ja tuotannon vastuullisuus.

Kuten UPM:n ja Stora Enson kohdalla, eri vastuullisuusteemoja ja niihin liittyviä tavoitteita käsitellään omissa luvuissaan, jotka toimivat tukena virallisille vastuullisuustavoitteille. Käsittely on jaoteltu ESG-viitekehysten ulottuvuuksien mukaan kolmeen päälukuun. Ehkä hieman epäintuitiivisesti päälukujen alla käsiteltävät vastuullisuusteemat eivät ole samat taulukossa määritellyt painopistealueet ja niihin liittyvät tavoitteet. Esimerkiksi ympäristöulottuvuuden resurssien tehokkaan käytön ja tuotannon vastuullisuuden -painopistealueille ja siihen liittyville tavoitteille ei ole suoraa vastinetta teemakohtaisissa alaluvuissa. Sen sijaan, kyseisen painopistealueen tavoitteita käsitellään kolmessa eri alaluvussa: Ilmasto ja energia, jätteet ja sivutuotteet sekä vesi. Metsä Boardin raportointi eroaa tältä osin muista tarkasteltavista yhtiöistä. Lukijan kannalta raportoinnin rakenne on epäselvempi, sillä 2030-kestävyystavoitteiden eri painopistealueiden ja niiden tavoitteiden, ja teemakohtaisten alalukujen välillä ei ole varsinaisesti yhteyttä tai viitettä.

2030-VASTUULLISUUSTAVOITTEET, METSÄ BOARD

■ Ympäristö ■ Sosiaalinen vastuu ■ Vastuullinen hallinnointi

Kuvio 7 2030-vastuullisuustavoitteiden painopisteet, Metsä Board

Metsä Board on asettanut yhteensä 18 vastuullisuustavoitetta. Tavoitteista selkeästi suurin osa eli 12 tavoitetta kuuluu ympäristölliseen ulottuvuuteen, 2 sosiaaliseen

ulottuvuuteen ja loput 4 vastuullisen hallinnon ulottuvuuteen. Yhtiö käyttää usein vastuullisuus-sanana sijaan termiä kestävyys, mikä on hyvin kuvaavaa, kun katsotaan yhtiön vastuullisuustavoitteiden jakautumista eri ulottuvuuksien välille. Yhtiöllä on vastuullisuustavoitteissa selkeä painotus ympäristöön, ilmastoon ja luonnon monimuotoisuuteen liittyen. Kuvion 7 mukaan jopa noin 67 % tavoitteista liittyy vastuullisuuden ympäristölliseen ulottuvuuteen. Sidosryhmien näkökulmasta yhteen vastuullisuuden ulottuvuuteen painottunut tavoitteiden asetanta voi aiheuttaa haasteita, jos tavoitteet eivät vastaa sidosryhmien odotuksia kokonaisvaltaisesti. Esimerkiksi työntekijöiden näkökulmasta kahdella tavoitteella vastataan varsin suppeasti sidosryhmään liittyviin aiheisiin. Toisaalta myös monia sidosryhmiä jää kokonaan tavoitteiden ulkopuolelle. Muissa tarkasteltavissa yhtiöissä on huomioitu muun muassa paikallisia yhteisöjä.

Kokonaisuudessaan tavoitteet ovat luonteeltaan ja muodollisuudeltaan lähempänä Stora Enson asiapitoisia ja kvantitatiivisia tavoitteita, kuin UPM:n tavoitteita, joissa oli nähtävissä enemmän vaihtelua muodollisuudessa. Itsessään viralliset 2030-kestävyystavoitteet ovat hyvin kvantitatiivisia ja jokaiseen vastuullisuuden ulottuvuuteen ja painopistealueeseen on löydetty niin ikään kvantitatiivisia mittareita. Stora Enson tapaan, myös Metsä Board käyttää useita muitakin suorituskykymittareita jokaisen virallisen vastuullisuustavoitteen ja siihen liittyvän mittarin tueksi. Esimerkiksi sivulla 32 ilmaston ja energian luvussa mainitaan kaikki viralliset 2030-kestävyystavoitteet ja niiden mittarit, joiden lisäksi on tuotu yksityiskohtaisempaa tietoa päästöistä ja niiden muodostumisesta viimeisen viiden vuoden ajalta. Muissa luvuissa on tuotu esille myös esimerkiksi graafeja, joissa esitellään toimenpiteitä, jotta tavoitteisiin päästään. Muita suorituskykymittareita ei ole läheskään yhtä paljon kuin Stora Ensolla, mutta joka tapauksessa muidenkin kuin päätavoitteisiin liitettyjen mittarien esittely tukee ja ennen kaikkea antaa kontekstin virallisille vastuullisuustavoitteille auttaen muodostamaan tarkemman kokonaiskuvan yhtiön toiminnasta. Huomattava asia myös niin sanottujen pehmeiden tai epämuodollisten tavoitteiden puuttuminen lähes kokonaan. Virallisten taulukoitujen tavoitteiden lisäksi myös eri vastuullisuusteemojen alaluvuissa keskitytään käsittelemään nimenomaan asetettuja numeraalisia tavoitteita. UPM:n raportoinnissa nähtyjä markkinointimaisia sloganeja tai arvoperusteisia tavoitteita ei ole havaittavissa.

Metsä Board sitoutuu myös laajasti erilaisiin ulkoisiin viitekehyksiin raportoinnissaan ja tavoitteissaan. Yhtiön vastuullisuusraportointi on laadittu GRI-standardien mukaisesti.

Standardeista Metsä Board raportoi myös noudattaen SASB Pulp & Paper Products -toimialastandardia, jossa se kuuluu SASB:n Renewable Resources & Alternative Energy -toimialaluokkaan. Lisäksi Metsä Boardin ilmastoon liittyviä riskejä ja mahdollisuuksia koskeva raportointi laaditaan TCFD-suositusten (Task Force on Climate-related Financial Disclosures) mukaisesti. Yhtiö sitoutuu tiedeperusteisiin tavoitteisiin ja päästövähennyksiin liittyvät tavoitteet ovatkin Science Based Targets -aloitteen hyväksymiä ja vastaavat Pariisin ilmastopimuksen tiukimpiin vaatimuksiin, joissa ilmaston lämpeneminen pyritään rajaamaan 1,5-asteeseen. Yhtiö kertoo tukeneensa jo vuodesta 2003 lähtien YK:n Global Compact -aloitetta ja sen ihmisoikeuksia, työntekijöitä, ja ympäristöä sekä korruption vastustamista koskevia periaatteita, sekä YK:n CEO Water Mandate -aloitetta. YK:n kestävän kehityksen tavoitteista Metsä Board on sitoutunut tarkastelluista yhtiöistä suurimpaan määrään eli kahdeksaan tavoitteeseen. Kyseiset tavoitteet ovat: 5 (Sukupuolten tasa-arvo), 6 (Puhdas vesi ja sanitaatio), 7 (Edullista ja puhdasta energiaa), 8 (Ihmisarvoista työtä ja talouskasvua), 9 (Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja), 12 (Vastuullinen kuluttaminen), 13 (Ilmastoteot) ja 15 (Maanpäällinen elämä).

Metsä Board osallistuu aktiivisesti useisiin ulkoisiin ESG- ja vastuullisuusarviointeihin, kuten CDP, Ecovadis, MSCI (Morgan Stanley Capital International) ja Sustainalytics. CDP on voittoa tavoittelematon organisaatio, joka kerää ja analysoi tietoa yritysten ilmastovaikutuksista ja ilmastoraporteista. Se toimii ympäristötietojen kerääjänä ja jakajana sijoittajille ja sidosryhmille. Ecovadis on yritysten vastuullisuusarviointipalvelu, joka arvioi organisaatioiden ympäristö-, sosiaalista ja eettistä suorituskykyä. Se tarjoaa arviointeja ja luokituksia yrityksille niiden vastuullisuusponnisteluista. MSCI on yritys, joka tarjoaa sijoittajille ja yrityksille tietoa ja analyysiä taloudellisista ja vastuullisuusnäkökohdista. Se tarjoaa ESG-tietoa ja -luokituksia sijoittajien päätöksenteon tueksi. Sustainalytics on yritys, joka erikoistuu vastuullisuusanalyysiin ja -luokituksiin. Se auttaa sijoittajia ja yrityksiä arvioimaan ympäristö-, sosiaalista ja hallinnollista suorituskykyä sekä vastuullisuusriskien hallintaa. (ESG Navigator 2023.)

5.4.2 Perusteet tavoitteille

Metsä Boardin raportoinnissa vastuullisuutta ja siihen liittyviä tavoitteita perustellaan heti kestävyysraportin alussa sivuilla 20–23. Yhtiön mukaan vastuullisuuden perustana ovat: ”hyvän hallintotavan noudattaminen, sosiaalisen ja ympäristövastuun kantaminen,

liiketoiminnan eettisyyden ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen sekä toimintamme jatkuva parantaminen kaikilla näillä osa-alueilla”. Yhtiö edellyttää omien toimintojensa lisäksi vastuullisuutta myös toimittajiltaan, asiakkailtaan ja muilta yhteistyökumppaneiltaan. Asetettuja tavoitteita ja vastuullisuuden linjaa perustellaan siis laajasti vetoamalla kaikkiin vastuullisuuden ulottuvuuksiin. Yhtiöllä on myös selvästi tahto vaikuttaa myös muuhun yhteiskuntaan edellyttämällä tietyn tason vastuullisuutta myös omilta yhteistyökumppaneiltaan. Metsä Board vetoaa siis vahvasti yritysten yhteiskuntavastuuseen ja legitimaatioteorian mukaiseen oman toiminnan hyväksyttämiseen yhteiskunnan odotusten mukaisesti.

Perustelua tukee myös laaja sitoutuminen ulkoisiin viitekehyksiin, joihin Metsä Boardin kaltaisen yrityksen usein odotetaan sitoutuvan. Esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteilla on merkittävä rooli yhtiön vastuullisuusraportoinnissa. Tavoitteista on valittu oleellisiksi suhteellisen monta ja niiden vaikutus näkyy suoraan myös virallisissa 2030-kestävyystavoitteissa. Jokaisessa luvussa käsitellyt viralliset vastuullisuustavoitteet esitetään YK:n tavoitteiden ohella. Yhtiön omien tavoitteiden taustalla on siis aina aiheeseen liittyvä YK:n kestävän kehityksen tavoite, joka toimii vahvana ulkoisena perusteena kyseisen tavoitteen tärkeydeksi.

Sivulla 23 kerrotaan tarkemmin myös yhtiön käyttämistä olennaisuusperusteista. Vastuullisuusraportoinnin ja siihen liittyvien vastuullisuustavoitteiden olennaisuusarviointi kerrotaan koostuneen kolmesta vaiheesta: olennaisimpien vastuullisuusaiheiden tunnistamisesta, asettamisesta tärkeysjärjestykseen ja vahvistamisesta. Olennaisten vastuullisuusaiheiden tunnistamisessa on yhtiön mukaan hyödynnetty vastuullisuuden viitekehyksiä ja standardeja, sääntelyvaatimuksia, trendejä ja Metsä Groupin strategiaa. Lisäksi sisäisillä ja sidosryhmien edustajien haastatteluilla on selvitetty odotuksia yhtiötä kohtaan. Metsä Board kertoo haastateltavien sidosryhmien olleen muun muassa asiakkaat, sijoittajat, tavaroiden ja palveluiden toimittajat ja kansalaisjärjestöt. Olennaisuuden määrittelyssä näkyy siis vahvasti ulkoisten viitekehysten vaikutus, mikä kertoo osaltaan yhteiskunnan odotuksista yhtiötä kohtaan. Toisaalta toinen oleellinen peruste on ollut sidosryhmien näkökulma ja odotukset. Kokonaisuudessaan siis yhtiön vastuullisuustavoitteille on haettu hyväksyntään sidosryhmiltä, mutta myös yhteiskunnalta laajemmin. Menettelytapa voidaan selkeästi nähdä mukailevan sidosryhmä- ja legitimaatioteorian näkemyksiä, joiden mukaan yritysten liiketoiminnan suorituskyky ei ole pelkästään riippuvainen sen operatiivisesta

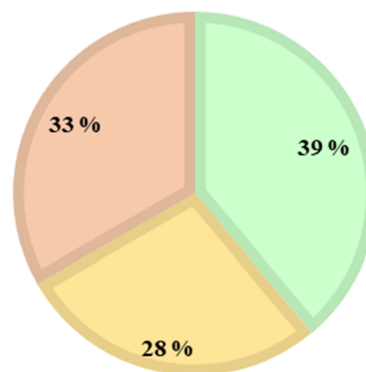
toiminnasta vaan sen toimintaympäristön ja sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyön pitää olla kunnossa. Lisäksi yrityksen pitää vastata sille kohdistettuihin sosiaalisiin ja yhteiskunnallisiin odotuksiin tyydyttävästi ikään kuin luvallistaakseen oman toimintansa.

5.4.3 Tavoitteissa onnistuminen

Metsä Board raportoi virallisten vastuullisuustavoitteidensa kehityksestä kolmiportaisen asteikon avulla. Seuranta muodostuu kolmesta eri tasosta, jotka ovat: yli tavoitteen, tavoitteessa ja alle tavoitteen. Kuten jo luvussa 5.1 käytiin läpi, Metsä Boardin kehityksen sisäinen seuranta poikkeaa hyvin paljon suhteessa Stora Ensoon, joka raportoi myös tavoitteidensa kehityksestä vuosittain. Stora Enson arvio kehityksestä on aina suhteessa tavoitteen aikatauluun, kun taas Metsä Board arvioi kehityksen aina suhteessa viime kauden tulokseen. Lukijan kannalta tämä on tärkeä yksityiskohta ottaa huomioon, sillä tavoitteen yhteydessä maininta ”Yli tavoitteen” voi harhaanjohtavasti näyttää siltä, että varsinaiseen tavoitteeseen on jo päästy, vaikka kyse on vain parannuksesta suhteessa viime kauteen. Metsä Boardin raportoinnissa kehityksen arviointia tukevat myös muut alalukujen yhteydessä esiteltyt graafit ja suorituskykymittarit. Pääasiallisia vastuullisuustavoitteita tukevat ylimääräiset vastuullisuusluvut antavat lukijalle enemmän kontekstia vastuullisuustavoitteiden kehitykselle ja auttavat raportoivaa yhtiötä perustelemaan antamansa omat kehitysarviot.

TAVOITTEISSA ONNISTUMINEN, METSÄ BOARD

■ Yli Tavoitteen ■ Tavoitteessa ■ Alle tavoitteen

Kuvio 8 Tavoitteissa onnistuminen, Metsä Board

Metsä Boardin asettamista vastuullisuustavoitteista 7 on yli tavoitteen, 5 on tavoitteessa ja 6 on alle tavoitteen suhteessa viime vuoden eli vuoden 2021 lukuihin. Kuten kuviosta

8 nähdään, tavoitteiden jakautuminen eri kehitystasojen välillä on varsin tasaista eikä tämän pohjalta ole huomattavissa mitään erityistä. Kuitenkin on hyvä ottaa huomioon yhtiön oman arvioinnin kriteerit. Metsä Board ei itse erittele raportoinnissaan, mitä eroa esimerkiksi arvioilla ”tavoitteessa” ja ”yli tavoitteen” on. Kun tarkastellaan tavoitteita ja niissä tapahtuvaa kehitystä, yhtiön arvioista ”yli tavoitteen” vaikuttaa tarkoittavan huomattavaa positiivista parannusta viime vuoteen verrattuna. ”Tavoitteessa” sen sijaan koskee tavoitteita, jotka ovat nähneet vain pientä positiivista kehitystä tai pysyneet suhteellisen samana. ”Alle tavoitteen” merkityissä tavoitteissa ei ole selkeää positiivista trendiä tai tulos voi olla jopa heikentynyt. Kokonaisuudessaan Metsä Board vaikuttaa onnistuvansa tavoitteissa odotetusti ja kunnianhimon taso on riittävä eli tavoitteet ovat vaativia ja merkityksellisiä vastuullisuuden kannalta. Analyysiä kuitenkin vaikeuttaa yhtiön oma arviointi, joka voi olla harhaanjohtava. Esimerkiksi tavoitteen, ”Fossiiliset hiilidioksidipäästöt (Scope 1 + Scope 2 markkinaperusteinen) 0 tonnia vuoteen 2030 mennessä”, arvio on yhtiön mukaan yli tavoitteen, vaikka vuoden tulos on ollut 383 098 tonnia (Taulukko 7). Selkeästi vuoden 2030 tavoitteesta ollaan siis hyvin kaukana ja siihen pääseminen seitsemän vuoden aikana on erittäin kunnianhimoinen tavoite, ehkä jopa epärealistinen.

Taulukko 7 Fossiiliset hiilidioksidipäästöt, Metsä Board

E - Ympäristö						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys (vrt. 2021)
Ilmastonmuutoksen hillintä ja päästöjen vähentäminen	Fossiiliset hiilidioksidipäästöt (Scope 1 + Scope 2 markkinaperusteinen)	0 t	383 098 t	428 838 t	Uusi tavoite	Yli tavoitteen

Kuitenkin käyttäen yhtiön omia arvioita, Metsä Boardin tavoitteissa onnistuminen on varsin kohtuullista vuositasolla. Suurimmassa osassa tavoitteista on raportoitu kehitystä ja osassa tavoitteista ollaan jo melko lähellä 2030-aikataulua. Kuitenkin kokonaiskuva tavoitteista jää epäselväksi, koska yhtiö ei ota kantaa tavoitteiden etenemisestä suhteessa tavoiteaikatauluun. Onnistumisen arviointia vaikeuttaa myös se, että monesta tavoitteesta puuttuvat vertailutiedot niiden ollessa uusia tavoitteita.

5.4.4 Sisäinen vertailukelpoisuus

Sisäisen vertailtavuuden suhteen tutkielmassa tarkastellaan vuosittaisen raportoinnin ja tavoitteiden johdonmukaisuutta sekä muita sisäiseen vertailtavuuteen vaikuttavia seikkoja erityisesti raportin lukijoiden eli sidosryhmien näkökulmasta. Metsä Boardin

sisäiseen vertailtavuuteen vaikuttaa useampi asia. Yhtiö on tuonut peräti kuusi uutta tavoitetta viimeisen kahden vuoden aikana, mikä tekee uusien tavoitteiden osuudeksi kolmasosan. Näillä tavoitteilla ei tämän vuoksi ole vertailukelpoisia lukuja viime vuosien raportoinnissa. Yhtiö on kuitenkin tuonut kestävyysraportin alalukuihin tarkempaa tietoa kyseisten tavoitteiden vertailuluvuista. Joka tapauksessa tavoitteiden uusiminen vuosi vuodelta antaa raportoinnista poukkoilevan kuvan. Vertailtavuuden vaikeutumisen lisäksi sidosryhmien näkökulmasta voi herätä kysymyksiä siitä, kuinka sitoutunut yhtiön ylipäätään on vastuullisuustavoitteisiinsa. Muutoksia vuosien 2020 ja 2021 vuosikertomusten originaalitietojen ja jälkikäteen vuonna 2022 raportoitujen tietojen välillä ei kuitenkaan ole ja vuosikertomusten kesken ei ole huomattavissa tavoitteita, joita olisi jätetty pois tai vaihdettu kausien aikana.

Aiempien vuosien muutosten lisäksi Metsä Board on suunnitellut vielä merkittävämmän muutoksen ensi vuodesta alkaen. Yhtiö on laatinut kokonaan uudet vastuullisuusteemat ja niihin liittyvät tavoitteet, joiden mukaan raportoidaan vuodesta 2023 alkaen. Yhtiön vastuullisuustavoitteet laaditaan siis kokonaan uusiksi ensi vuodesta lähtien. Käytännössä tavoitteita luodaan lisää ja ne laajennetaan koskemaan uusi vastuullisuuden teemoja. Sinänsä uudistus vaikuttaa varsin hyvältä ja kattavammalta kuin aiemmin. Kuitenkin yhtiön vastuullisuustavoitteet ovat muuttunut viimeisen kahden vuoden aikana merkittävästi ja edessä on vielä suurempi muutos. Tavoitteiden asetantannasta puuttuu johdonmukaisuus. Voivatko sidosryhmät luottaa, että nämä tosissaan ovat ne tavoitteet, joihin yhtiö on sitoutunut vuoteen 2030 asti? Aiempien vuosien perusteella tästä ei näytä olevan varmuutta.

Metsä Boardin vastuullisuustavoitteiden sisäiseen vertailtavuuteen vaikuttaa myös edellisessä luvussa käsitelty sisäinen arviointimenetelmä liittyen tavoitteiden etenemiseen. Yhtiö ei arviossaan ota kantaa edistykseen suhteessa tavoiteaikatauluun vaan viime kauteen. Arviosta nähdään, tapahtuuko tavoitteen kannalta edistystä vai ei, mutta merkittävin asia eli toteutuuko tavoite yhtiön näkökulmasta, jää epäselväksi. Osasta tavoitteista jää tästä syystä varsin positiivinen kuva, vaikka todellisuudessa tavoitteen toteutuminen näyttää melko epätodennäköiseltä. Toinen Metsä Boardin tavoitteiden sisäiseen vertailukelpoisuuteen vaikuttava tekijä on yhtiön käyttämät koko konsernin kattavat tavoitteet. Yhtiön kestävyysraportissa kyseiset tavoitteet on merkitty kirjaimilla ”MG” eli Metsä Group. Sidosryhmien näkökulmasta myös konsernilaajuiset tiedot voivat olla tärkeitä ja esimerkiksi Stora Enso julkaisee omassa vastuullisuusraportoinnissaan

myös konserninlaajuisia lukuja. Kuitenkin Metsä Board on itsenäinen kokonaisuus, jolla on oma organisaatio ja johto, ja muilla konsernin yhtiöillä on omansa. Tämän perusteella Metsä Boardin johto vastaa vain omasta toiminnastaan. Tästä johtaen voi kysyä, voiko Metsä Boardin johdolla myöskään olla muita kuin omaa yhtiötä koskevia tavoitteita?

5.5 Keskustelua yhtiökohtaisista tuloksista

Taulukossa 8 on koottu yhteen keskeisiä havaintoja yhtiökohtaisista tutkimustuloksista jokaiseen tutkimuskysymykseen liittyen. Tarkoituksena on selkeyttää tulosten ja johtopäätösten tulkintaa. Lisäksi taulukon tarkoitus on helpottaa yhtiöiden keskeistä vertailua tutkimuksen tulosten osalta.

Taulukko 8 Havaintoja yhtiökohtaisista tutkimustuloksista

Havaintoja yhtiökohtaisista tutkimustuloksista

Tutkimuskysymykset	UPM-Kymmene	Stora Enso	Metsä Board
Mitä vastuullisuustavoitteita case-yritykset asettavat ja millä perustein?	Laadulliset tavoitteet isossa roolissa Sidosryhmiä lähestytään omien saavutusten ja pehmeiden tavoitteiden kautta Ulkoisten viitekehysten rooli on suuri raportoinnissa ja tavoitteiden perusteissa	Määrälliset ja konkreettiset tavoitteet korostuvat Sidosryhmät ja yhteiskunta huomioitu laajasti perusteluissa Ulkoisten viitekehysten rooli on suuri raportoinnissa ja tavoitteiden perusteissa	Ei painotusta laadullisiin tai määrällisiin tavoitteisiin Painotus ympäristötekijöihin ja kestävyysraportointiin Ulkoisten viitekehysten rooli on suuri raportoinnissa ja tavoitteiden perusteissa
Kuinka case-yritykset ovat onnistuneet asetettujen vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa?	Raportoidusti 31 % tavoitteista on joko tavoitteessa tai aikataulussa	Raportoidusti 60 % tavoitteista on joko saavutettu tai aikataulussa	Raportoidusti 67 % tavoitteista on joko tavoitteessa tai yli tavoitteen
Kuinka case-yritysten vastuullisuustavoitteet mahdollistavat kunkin yrityksen sisäisen vertailtavuuden?	Yhtiöllä ei omaa arviointia tavoitteiden etenemisestä Arviolta 28 % asetetuista tavoitteista ei pystytty määrittämään etenemisvaihetta Haasteena suuri määrä laadullisia ja epäselviä tavoitteita	Sisäinen vertailtavuus selkeää ja johdonmukaista Epäselvyyttä epäonnistuneista tavoitteista Erotti selkeästi positiivisesti kohdeyhtiöistä	Vertailu edellisen tilikauden tuloksiin aiheutti harhaanjohtavia tuloksia Erikoisuutena raportointi konsernin kattavista tavoitteista Vastuullisuustavoitteet laaditaan uudelleen seuraavalla tilikaudella

Suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuustavoitteiden monimuotoisuus ja niiden taustalla vaikuttavat tekijät nousevat esiin tämän tutkimuksen tuloksissa. Eri yritysten välillä havaittiin selkeitä eroja tavoitteiden asettamisessa. Tämä monimuotoisuus heijastelee yritysten omaleimaisia näkemyksiä vastuullisuudesta sekä niiden pyrkimystä vastata erilaisten sidosryhmiensä odotuksiin. Tutkimus osoittaa, että vastuullisuusraportointi ei rajoitu ainoastaan ympäristö- tai eettisten tavoitteiden

asettamiseen, vaan sillä on vahva markkinoinnillinen ulottuvuus. Yritykset tuovat esiin onnistumisiaan ja saavutuksiaan, mikä on osa vastaamista sidosryhmien odotuksiin ja pyrkimys luoda positiivista yrityskuvaansa. Legitimaatioteorian näkökulmasta tämä vastuullisuuteen liittyvien saavutusten korostaminen voi toimia keinona hankkia ja ylläpitää yhteiskunnan hyväksyntää ja legitimizeettiä. Kun yritykset raportoivat onnistumisistaan vastuullisuudessaan, ne rakentavat positiivista kuvaa itsestään ja vahvistavat asemaansa vastuullisina toimijoina. Tämä taas auttaa niitä säilyttämään tai vahvistamaan uskottavuuttaan ja hyväksyttävyytensä sidosryhmiensä silmissä.

Vertailllessamme tarkasteltujen yritysten *vastuullisuustavoitteita*, voidaan havaita, että Stora Enso erottui asettamalla konkreettisempia ja mitattavampia tavoitteita verrattuna muihin yrityksiin. Yhtiön tavoitteet heijastivat selkeää sitoutumista vastuullisuuteen ja sen merkitykseen laajemman yhteiskunnan kannalta. Toisaalta UPM:n lähestymistapa oli erilainen laadullisten tavoitteiden täyttäessä suuremman osuuden kokonaisuudesta, vaikka sillä oli myös runsaasti kvantitatiivisia tavoitteita. Metsä Board puolestaan sijoittui näiden kahden ääripään välimaastoon sekä tavoitteiden konkreettisuudessa. Tämä osoittaa, että metsäalan yritykset voivat ottaa hyvin erilaisia lähestymistapoja vastuullisuustavoitteisiin, ja nämä lähestymistavat voivat heijastaa yritysten omaa strategiaa ja arvomaailmaa.

Suomalaisten metsäalan yritysten painotus ympäristökysymyksiin heijastuu selkeästi niiden vastuullisuustavoitteissa. Tämä korostui kaikkien tarkasteltujen yritysten sitoutumisessa ympäristöasioihin, jopa niin, että Metsä Board erityisesti painotti raportointinsa kestävyyttä. Tämä havainto kertoo siitä, että ympäristökysymykset ovat integroituneet olennaiseksi osaksi näiden yritysten vastuullisuustyötä. Näitä yrityksiä voidaan pitää merkittävinä toimijoina ympäristön säilyttämisen ja kestävän kehityksen edistämässä metsäteollisuuden kontekstissa. Yritysten sitoutuminen ympäristöön liittyviin tavoitteisiin vastaa nykypäivän sidosryhmien odotuksiin ja voi perustua legitimaatioteoriaan. Sidosryhmät, kuten asiakkaat ja sijoittajat, ovat entistä tietoisempia ja odottavat yrityksiltä aktiivista ympäristövastuuta. Tämä heijastaa sitä, että yritysten ympäristöpainotus vastaa osaltaan ulkoisten sidosryhmien tarpeisiin ja odotuksiin, mikä puolestaan lisää näiden yritysten legitimaatiota yhteiskunnassa. Legitimaatioteorian mukaan, että yritysten tulee säilyttää yhteiskunnan hyväksyntä ja uskottavuus, joka osaltaan perustuu niiden toimien katsomiseen oikeutettuina ja hyväksyttävänä. (Vitolla ym. 2017, White 2016.) Yritysten ympäristöön liittyvien tavoitteiden asettaminen ja

sitoutuminen ekologiseen kestävytyteen vastaa tähän tarpeeseen. Tällaiset sitoumukset ovat osa yritysten pyrkimystä näyttää vastuullisuuttaan ja sitoutumistaan kestävä kehityksen tavoitteisiin, mikä vahvistaa niiden asemaa vastuullisina toimijoina ja luo legitimitettä niiden toiminnalle. Täten yritysten ympäristöpainotus ei ainoastaan heijasta ekologista vastuullisuutta, vaan myös pyrkimystä saavuttaa yhteiskunnan hyväksyntä ja legitimaatiota toiminnalleen.

Kaikki tarkastellut yritykset korostivat sidosryhmien odotuksia *vastuullisuustavoitteidensa perusteluissa*. Tämä osoittaa yritysten sitoutumista vastaamaan sidosryhmiensä tarpeisiin ja odotuksiin. Erityisesti Stora Enso toi esille myös yhteiskunnallisen näkökulman tavoitteidensa tärkeydestä, mikä osoittaa yrityksen pyrkimyksen nähdä vastuullisuutensa laajemmassa yhteiskunnallisessa kontekstissa. Myös Metsä Board osoitti sidosryhmänäkökulman huomioinnin laatimalla vastuullisuustavoitteensa yhdessä sidosryhmien kanssa. Nämä havainnot tukevat sidosryhmä- ja legitimaatioteorioita, jotka painottavat yritysten velvollisuutta vastata sidosryhmiensä ja yhteiskunnan odotuksiin.

Ulkoisilla viitekehyksillä, kuten GRI:n raportointistandardeilla ja YK:n kestävä kehityksen tavoitteilla, on myös merkittävä rooli yritysten vastuullisuustavoitteissa ja niiden perusteluissa. Yhtiöt viittaavat näihin viitekehyksiin sekä tavoitteiden perusteluissa että sitoutumisessa. Tämä osoittaa, että ulkoiset ohjeet ja odotukset vaikuttavat merkittävästi yritysten vastuullisuusstrategioihin. Kuitenkaan tutkimuksessamme ei havaittu merkittävää kiinnostusta EU:n asettamiin vastuullisuustavoitteisiin, ja ne mainittiin yleisellä tasolla lähinnä verotuksen ja säätelyn kontekstissa.

Tavoitteiden etenemisen suhteen tutkimuksen tulokset osoittivat, että kaikki kolme tarkasteltua metsäalan yritystä - Stora Enso, Metsä Board ja UPM - pääsivät eteenpäin asettamiensa vastuullisuustavoitteiden kanssa. Erityisesti merkillepantavaa on, että vähintään 60 prosenttia näistä tavoitteista eteni myönteisesti, lukuun ottamatta UPM:ää, jonka tavoitteista vain 31 prosenttia edistyi positiivisesti (Taulukko 8). Tämä osaltaan viittaa siihen, että yritykset ovat keskittyneet ja pyrkineet toteuttamaan vastuullisuustavoitteitaan. On kuitenkin tärkeää huomata, että arviointi perustui lyhyen aikavälin tarkasteluun, joten se ei välttämättä anna täyttä kuvaa pitkän aikavälin sitoutumisesta tai menestyksestä vastuullisuuden saralla. UPM:n tapauksessa erityisesti

havaittiin, että vain noin kolmannes tavoitteista eteni myönteisesti. Tämä saattaa indikoida haasteita tai hidasteita vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa kyseisessä yrityksessä lyhyellä aikavälillä. Lisäksi yhtiön asettamista tavoitteista suuri osuus oli luonteeltaan sellaisia, ettei niille ollut mahdollista määrittää arviota edistymisestä, mikä vaikuttaa asiaan. Kokonaisuudessaan tavoitteiden edistymisen suhteen jatkotutkimus ja pitkäaikaisempi seuranta voivat tarjota syvällisempää ymmärrystä siitä, miten yritykset sitoutuvat vastuullisuuteen pitkällä aikavälillä ja mitkä tekijät vaikuttavat tavoitteiden saavuttamiseen eri yrityksissä.

Tarkastellessamme yhtiöiden *sisäistä vertailtavuutta* vastuullisuustavoitteiden asettamisessa ja seurannassa, on selvää, että tarkastelluilla yrityksillä oli merkittäviä eroja näissä käytännöissä. Yhtiöt käyttivät erilaisia lähestymistapoja tavoitteiden seurantaan ja raportointiin, mikä vaikuttaa sidosryhmien mahdollisuuksiin ymmärtää ja arvioida yritysten suoriutumista vastuullisuuspyrkimyksissään. Stora Enso tarjosi selkeää ja johdonmukaista tietoa tavoitteiden etenemisestä, joka helpottaa sidosryhmiä ymmärtämään yhtiön vastuullisuuden tilaa. Yhtiö erottui selkeästi positiivisesti kohdeyhtiöistä sisäisen vertailtavuuden saralla. Avoimena kysymyksenä jäi ainoastaan epäselvyys tavoitteista, joissa on epäonnistuttu eli tavoitteisiin ei ole päästy tavoiteajassa. Yhtiö ei ole lainkaan kommentoinut asiaa raportoinnissaan ja asia jää epäselväksi.

Tutkimuksessa havaittiin Metsä Boardin vastuullisuustavoitteissa sisäisen vertailtavuuden kohtaavan haasteita useissa osa-alueissa. Yhtiö on tehnyt pieniä muutoksia ja lisännyt uusia tavoitteita vuosittain. Kuitenkin huomio kiinnittyi suunniteltuun suureen muutokseen vastuullisuusteemoissa, jotka otetaan käyttöön vuoden 2023 alusta alkaen. Tämä antaa viitteitä epäjohtonmukaisuudesta ja herättää kysymyksiä sitoutumisesta pidemmällä aikavälillä. Johdon arviointimenetelmä ei selkiytä tavoitteiden saavuttamista niiden asettamiin aikatauluihin nähden. Lisäksi sekaannusta aiheuttaa konserninlaajuisten tavoitteiden sekoittuminen Metsä Groupin osalta Metsä Boardin omiin tavoitteisiin. Tämä herättää epäilyksiä Metsä Boardin johdon sitoutumisesta omiin vastuullisuustavoitteisiin ja voi hämärtää sidosryhmien käsitystä yhtiön todellisesta sitoutumisesta vastuulliseen toimintaan. Tämänäyttöiset epäselvyydet voivat heikentää luottamusta ja vaikuttaa sidosryhmien käsitykseen yhtiön pitkäaikaisesta vastuullisuustyöstä.

UPM:n tapauksessa tavoitteiden arvioinnin puute yhtiön toimesta asettaa merkittävän vastuun sidosryhmille, jotka joutuvat itse arvioimaan tavoitteiden etenemistä. Tämä heijastaa puutteita yrityksen omassa läpinäkyvyydessä ja vastuullisuusraportoinnissa. Lisäksi UPM:n vastuullisuustavoitteiden erittelyssä ja vertailukelpoisuudessa oli havaittavissa useita selviä haasteita. Tavoitteiden laadullisen painotuksen takia asetetuista tavoitteista tietyt olivat epämääräisiä ja niiden etenemistä oli hankala määrittää selkeästi. Jopa 28 % UPM:n tavoitteista oli tällaista laatua, mikä voi johtaa epäselvyyksiin ja vaikeuttaa sidosryhmien kykyä arvioida yhtiön vastuullisuustyön onnistumista. Tämä epätarkkuus heikentää merkittävästi raportoinnin luotettavuutta ja vaikeuttaa sen hyödyntämistä sidosryhmien päätöksenteossa ja arvioinneissa. Puutteellinen tieto saattaa antaa virheellisen kuvan UPM:n todellisesta sitoutumisesta vastuullisiin toimiin. Lisäksi vertailukelvottomien tietojen julkaiseminen voi johtaa harhaanjohtavaan vaikutelmaan yrityksen vastuullisuustavoitteiden saavuttamisesta.

On myös huomionarvoista, että vuosittain uusien tavoitteiden tuominen voi vaikeuttaa sisäistä vertailtavuutta. Vaikka tavoitteiden muokkaaminen voi olla perusteltua vastuullisuuden kehittymisen myötä, se voi myös hämärtää kuvaa yrityksen pitkän aikavälin suoriutumisesta. Yleisesti yhtiöt olivat varsin johdonmukaisia tavoitteidensa kanssa ja suuria muutoksia vuosittaisissa tavoitteissa ei ollut nähtävissä. Kuten aiemmin mainittiin, Metsä Board tekee tähän tulevana vuonna ison poikkeuksen, kun se laatii kokonaan uudet vastuullisuustavoitteet.

5.6 Ulkoinen vertailukelpoisuus

Päällepäin katsottuna tutkielmassa tarkasteltavien yhtiöiden vastuullisuustavoitteiden ulkoisen vertailtavuuden voisi ajatella olevan varsin hyvällä tasolla. Jokaisella yhtiöllä on viralliset vastuullisuustavoitteet, jotka on esitetty samanlaisessa taulukkomuodossa. Virallisia tavoitteita seuraa eri vastuullisuuden teemoihin paneutuvat alaluvut, joissa käsitellään kyseisiin eri vastuullisuuden teemoihin liittyviä tavoitteita. Yhtiöt ovat myös sitoutuneet laajalti samoihin ulkoisiin vastuullisuuden viitekehyksiin, kuten YK:n kestävän kehityksen tavoitteisiin, ja raportointistandardeihin sekä -viitekehyksiin, jotka ohjaavat tavoitteiden asetantaa. Pintapuolin yhtiöiden vastuullisuusraportointi on siis melko samankaltaista keskenään.

Kuitenkin sidosryhmien näkökulmasta ulkoista vertailukelpoisuutta on olennaista tarkastella syvällisemmin asetettujen tavoitteiden ja erityisesti niihin liittyvien mittarien

kautta. Itsessään asetetut tavoitteetkin voivat olla hyvin erilaisia yhtiöstä ja sen tilanteesta riippuen, mikä on hyvin perusteltua. Yksi yhtiö voi olla omassa vastuullisuustyössään pidemmällä kuin toinen, jolloin tavoitteiden aikataulut ja kunnianhimon taso ovat erilaisia. Toisaalta yhtiöillä on myös liiketoiminnallisia eroja, vaikka ne toimivatkin samalla toimialalla, ja tällä voi olla perusteltuja vaikutuksia asetettuihin tavoitteisiin. Joka tapauksessa, varsinaisesti asetettujen tavoitteiden tarkastelemisen sijaan on kaikkein tärkeintä kiinnittää huomiota yhtiöiden käyttämiin vastuullisuuden mittareihin ja lukuihin, joista vastuullisuustavoitteet on johdettu. Yhtiöiden vastuullisuuden suorituskyvystä kertovien mittarien avulla aitoa ja objektiivista yhtiöiden tavoitteiden välistä vertailua olisi mahdollista tehdä.

Yhtiöiden käyttämiä vastuullisuuden mittareita ja niihin liittyviä tavoitteita tarkastellessa huomataan nopeasti, että yhtäläisyyksiä kolmen metsäalan yhtiön välillä on melko rajallisesti. Ensinnäkin luonteeltaan laadulliset eli sanallisesti arvioitavat tavoitteet ovat vertailukelvottomia. Minkäänlaista suhteellista vertailua laadullisten tavoitteiden ja niihin liittyvien mittarien tai kriteerien välillä on mahdotonta tehdä johtuen niiden subjektiivisuudesta. Toisaalta myös määrällisiä tavoitteita tarkastellessa huomataan vain vähän samoja mittareita. Ottamalla kaikkien yhtiöiden käyttämiä painopistealueita ja niihin liittyviä tavoitteita vertailuun, asiantilan huomaa selkeästi.

Esimerkiksi jokainen tarkasteltava yhtiö on asettanut vastuullisuustavoitteissaan yhdeksi painopistealueeksi metsien monimuotoisuuden tai biodiversiteetin. Taulukkoon 9 on koottu esimerkin omaisena tavoitekokonaisuutena yhtiöiden monimuotoisuuteen ja biodiversiteettiin liittyvät tavoitteet, koska ne ovat keskeisiä teemoja niin toimialalle kuin ilmaston ja luonnon kannalta muutoinkin. Asetetuissa tavoitteissa ja niissä käytetyissä mittareissa ei ole yhtymäkohtia, jotka mahdollistaisivat tarkemman vertailun, kuten taulukosta 9 voidaan havaita. UPM tarkastelee luonnon monimuotoisuuteen liittyen positiivista vaikutusta metsien monimuotoisuuteen, esteistä vapaita virtavesiä, ilmastopositiivista maankäyttöä UPM:n omissa ja vuokratuissa metsissä, ja sertifioidun kuidun osuutta. Stora Enson luonnon monimuotoisuuteen liittyväksi tavoitteeksi on asetettu: ”Omistettujen ja vuokrattujen maiden osuus puun tuotannosta ja hakkuista, jotka ovat metsäsertifiointijärjestelmien kattamia.” Metsä Board sen sijaan tarkastelee sertifioidun puukuidun osuutta, harvennus- ja uudishakkuiden tekopötkelöitä hehtaarilla ja säästöpuiden määrää uudistushakkuukohteissa.

Kaiken kaikkiaan metsien monimuotoisuuteen ja biodiversiteettiin liittyvistä tavoitteista ainoastaan yksi, eli sertifioidun puukuidun osuus, on verrannollinen yhtiöiden välillä ja sitäkin käyttää vain kaksi kolmesta yhtiöstä. Luonnon monimuotoisuuden painopistealueen tavoitteet ovat yksi esimerkki, mutta saman suuntainen kehitys jatkuu myös muissa painopistealueissa, kuten vastuullisessa veden käytössä ja vastuullisen liiketoiminnan teemoissa yleisesti. On myös hyvä muistaa, että suurin osa painopistealuista eroaa yhtiöiden välillä eli yhtiöt eivät edes raportoi samoista asioista. Yhtiöillä voi siis olla ylätasolla verrannollisia tavoitteita, kuten metsien monimuotoisuudesta huolehtiminen. Silti käytännön tasolla tavoitteet ja niiden mittaamenetelmät voivat olla täysin erilaiset. Tämän takia yhtiöiden välistä vertailua ei voida tehdä, vaikka periaatteessa kaikki yhtiöt tavoittelisivatkin samaa lopputulosta eli parempaa biodiversiteettiä.

Taulukko 9 Case-yhtiöiden metsien monimuotoisuuteen ja biodiversiteettiin liittyvät tavoitteet

UPM-Kymmene						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Metsä - Kestävä maankäyttö	Ilmastopositiivinen maankäyttö UPM:n omissa ja vuokratuissa metsissä	Metsien hiilinielu (jatkuva)	2,3 milj. t CO2-ekv.	3,8 milj. t CO2-ekv.	6,1 milj. t CO2-ekv.	Ei selkeää määrittelyä
	Sertifioidun kuidun osuus	100 %	86 %	84 %	83 %	Aikataulussa
Luonnon monimuotoisuus - Monimuotoisuuden edistäminen	Positiivinen vaikutus metsien monimuotoisuuteen	Positiivinen kehitys (jatkuva)	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Tavoitteessa
	Esteistä vapaat virtavedet	500 km	174 km saavutettu	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Aikataulussa
Stora Enso						
Painopistealue	Mittari	Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Biodiversiteetti	Omistettujen ja vuokratujen maiden osuus puun tuotannosta ja hakkuista, jotka ovat metsäsertifiointijärjestelmien kattamia.	Pysyä vähintään 96 prosentin kattavuustasolla.	99 %	99 %	99 %	Saavutettu
Metsä Board						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys (vrt. 2021)
Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen	Sertifioidun puukuidun osuus	>90%	83 %	83 %	80 %	Tavoitteessa
	MG: Harvennus- ja uudishakkuissa hehtaarella neljä tekopökkelöä	90 %	90 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Tavoitteessa
	MG: Säästöpuita uudistushakkuukohteissa	100 %	95 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Yli tavoitteen

Osa yhtiöiden asettamista vastuullisuustavoitteista ja niihin liittyvistä mittareista on kuitenkin kahden tai jopa kaikkien yhtiöiden välillä verrannollisia. Esimerkiksi kaikki yhtiöt ovat asettaneet tavoitteeksensa parantaa työturvallisuutta. Kyseistä tavoitetta

kaikki yhtiöt mittaavat käyttämällä TRIF-lukua (Total Recordable Injury Frequency), joka kertoo kaikki työtaturmat miljoonaa työtuntia kohden. Esimerkiksi metsäalan työntekijä pystyy siis objektiivisesti vertailemaan kaikkien kolmen yhtiön työturvallisuutta ja siinä tapahtuvaa kehitystä. Lisäksi yhteneväisiä tavoitteita ja niihin liittyviä mittareita on jokaisen yhtiön ilmaston keskittyvässä painopistealueessa. Jokainen yhtiö on asettanut tavoitteeksensa liiketoiminnasta aiheutuvien hiilidioksidipäästöjä vähentämisen. Tavoitteissa on eroja aikatauluissa ja absoluuttisten sekä suhteellisten lukujen käytössä, mutta käytettävät mittarit ovat kuitenkin verrannolliset. Kaikki yhtiöt hyödyntävät päästöseurannassaan WBCSD:n määrittelemiä laskutapoja ja kriteerejä. Yhtiöistä jokainen huomioi vastuullisuustavoitteissaan Scope 1 ja 2 luokiteltujen päästöjen vähentämisen, jonka lisäksi Metsä Board ja Stora Enso sisällyttävät tavoitteisiinsa myös Scope 3 päästöjen vähentämisen. Yhtiön päästöihin liittyvät luvut ovat siis keskenään suhteellisia, mikä tekee ilmaston ja erityisemmin päästöihin liittyvistä tavoitteista verrannollisia. Huomionarvoista asiassa on se, että tavoitteiden verrannollisuus johtuu ulkoisesta kansainvälisestä standardista, johon jokainen yhtiö on sitoutunut. Vakiintunut ja yleisesti hyväksytty ulkoinen viitekehys on siis tässä tilanteessa muista painopistealuista ja tavoitteista poikkeava ominaisuus, joka vaikuttaa yhtiöiden väliseen vertailtavuuteen positiivisesti.

6 Johtopäätökset ja yhteenveto

6.1 Yhteenveto tutkielman tavoitteista ja toteutuksesta

Tämän tutkielman päätavoitteena oli syventää ymmärrystä suomalaisten metsäalan pörssiyritysten vastuullisuusraportoinnista erityisesti tavoitteiden asettamisen näkökulmasta. Tätä tavoitetta varten tarkasteltiin kolmen eri case-yrityksen vastuullisuusraportointia ja pyrittiin löytämään vastauksia seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

- Mitä vastuullisuustavoitteita case-yritykset asettavat ja millä perustein?
- Kuinka case-yritykset ovat onnistuneet asetettujen vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa?
- Ovatko case-yritysten vastuullisuustavoitteet keskenään verrannollisia ja kuinka ne mahdollistavat kunkin yrityksen sisäisen vertailtavuuden?

Tutkielmassa pyrittiin lähestymään tutkimuskysymyksiä subjektivistisesta näkökulmasta hyödyntämällä dokumenttianalyysissä abduktiivista lähestymistapaa. Tutkimuksen keskeisenä tavoitteena oli tuottaa uutta ja syventävää tietoa suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraportoinnin tavoitteista sekä laajentaa aiempaa tutkimuskirjallista taustaa. Tutkielma toteutettiin tapaustutkimuksena, joka käsitti kolme case-yritystä. Tämä lähestymistapa valittiin, koska haluttiin hankkia tietoa ilmiöstä, jota ei ollut juurikaan aiemmin tutkittu kyseisessä kontekstissa. Tavoitteena ei ollut löytää yleistyksiä, jotka koskisivat laajempaa joukkoa. Sen sijaan tutkimuksessa keskityttiin tarkastelemaan yksittäisten case-yritysten vastuullisuusraportteja ja niiden huomionarvoisia piirteitä, erityisesti keskittyen vastuullisuustavoitteisiin (Hirsjärvi ym. 2009, 164). Tutkielman kohdeyrityksiksi päätettiin kolme suurinta suomalaista metsäalan pörssiyhtiötä, UMP-Kymmene, Stora Enso ja Metsä Board. Kyseinen toimiala ja yritykset valittiin niiden taloudellisen sekä yhteiskunnallisen merkityksen takia, erityisesti vastuullisuuden näkökulmasta.

Case-tutkimus toteutettiin lähestymistavaltaan abduktiivisesti, jolloin päättelyssä aineistosta tehtyjä havaintoja tulkitaan ja etsitään vahvistusta tai selityksiä teoriasta. Tutkijan kiinnostus kohdistuu tärkeinä pidettyihin seikkoihin, ja tutkimus etenee vuoropuheluna aiemman teorian ja havaintojen välillä, ja niitä tulkitaan uudelleen

tutkimuksen edetessä. Kuten muun muassa Tuomi ja Sarajärvi (2018, 19) toteavat, laadullisen tutkimuksen viitekehyksen muodostumiseen vaikuttavat paitsi metodologiset valinnat myös aiemman teorian integrointi suhteessa tutkittavaan ilmiöön. Tutkielman teoreettisen viitekehyksen taustalla ovat laajasti yritysten yhteiskuntavastuun ja modernin vastuullisuusajattelun perustana toimivat sidosryhmä- ja legitimaatioteoriat. Teoreettisessa viitekehyksessä yhdistyvät lisäksi käsiteanalyttinen lähestyminen vastuullisuuden eri määritelmiin ja olennaisimpiin käsitteisiin, sekä aiempi vastuullisuusraportoinnin vastuullisuustavoitteisiin liittyvä tutkimus. Myös johtopäätöksissä korostuvat tutkijan olennaisina ja huomionarvoisina pitämät seikat. Kaikista tutkielmassa havainnoista on kerätty johtopäätöksiin tärkeimmät ja olennaisimmat tutkijan sekä taustalla vaikuttavan teorian näkökulmasta.

6.2 Johtopäätökset ja yhteydet aikaisempiin tutkimustuloksiin

6.2.1 Johtopäätökset

Tämä tutkimus valaisee suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuustavoitteiden monimuotoisuutta, niiden perusteita ja suoriutumista. Tarkastelemalla näitä keskeisiä näkökohtia voimme hahmottaa, kuinka vastuullisuus ilmenee metsäteollisuuden vastuullisuusraportoinnin kontekstissa ja taustateorioiden eli sidosryhmä- ja legitimaatioteorioiden valossa. Yksi keskeinen havainto tässä tutkimuksessa on vastuullisuustavoitteiden monimuotoisuus suomalaisten metsäalan yritysten keskuudessa. Tavoitteiden kirjo on laaja, ja ne vaihtelevat niin luonteeltaan kuin mitattavuudeltaan. Osa yrityksistä asettaa pehmeitä tavoitteita, jotka ovat enemmänkin julistuksia hyvistä toimintatavoista. Toisaalta on yrityksiä, jotka pyrkivät konkreettisiin ja mitattaviin päämääriin. Tämä monimuotoisuus voi heijastella yritysten strategiaa valintoja ja näkemyksiä siitä, miten vastuullisuus voidaan parhaiten integroida osaksi liiketoimintaa.

Eryisesti vastuullisuusraportoinnin markkinointinäkökulma nousee esiin niissä yrityksissä, jotka asettavat pehmeitä tavoitteita. Raportoinnin markkinointilähtöisyydellä viitataan tässä tavoitteiden ja raportoinnin luonteeseen. Ovatko ne enemmän asia- vai markkinointilähtöisiä, josta voi kertoa tavoitteiden painotus pehmeisiin ja sanallisiin tavoitteisiin kovien kvantitatiivisten tavoitteiden sijaan. Markkinointilähtöisyys ilmenee myös omien saavutusten korostamisella tavoitteissa, joissa on onnistuttu. (Aras &

Crowther 2009.) Markkinointinäkökulma saattaa olla strateginen valinta, joka pyrkii voittamaan sidosryhmien hyväksyntää ja luomaan myönteistä yritysmielikuvaa. Tässä mielessä vastuullisuusraportointi ja asetetut tavoitteet voivat toimia markkinoinnin välineenä, joka osoittaa vastuullisuuden nousseen strategiseksi kilpailuvaltiksi. Näissä tapauksissa yritykset pyrkivät viestimään vastuullisuudestaan tehokkaasti ja rakentamaan sillä brändiään markkinoilla. Tavoitteita korostetaan erityisesti, kun niihin on päästy, jolloin omaa suorittamista voidaan tuoda esille sidosryhmille ja luoda samalla positiivista brändi-imagoa.

Tämä havainto vahvistaa näkemystä vastuullisuuden merkityksestä yrityksen maineen ja kilpailuedun kannalta. Yhä useammat yritykset ymmärtävät, että vastuullisuus on paitsi eettinen velvoite myös liiketoiminnallinen mahdollisuus. Se voi houkutella sidosryhmiä, kuten asiakkaita, sijoittajia ja työntekijöitä, ja auttaa erottumaan kilpailijoista. Samalla se voi suojata yritystä riskeiltä, jotka liittyvät esimerkiksi ympäristökysymyksiin ja lainsäädännön noudattamiseen.

Tutkimuksen tuloksissa oli myös havaittavissa painotus ympäristöaiheisiin vastuullisuustavoitteisiin. Suhteessa muihin vastuullisuuden ulottuvuuksiin, ympäristöön liittyviä tavoitteita oli asetettu yhtiöissä eniten. Voidaan arvioida, että painotus ympäristökysymyksiin johtuu ainakin osittain siitä, että metsäteollisuus on voimakkaasti riippuvainen metsävaroista ja luonnonympäristöstä, ja siksi siihen kohdistuu erityisiä odotuksia ympäristövastuun kantamisesta ja kestävän metsätalouden tukemisesta. Metsäalan yritysten painotus ympäristöön liittyviin tavoitteisiin voi olla myös reaktio sidosryhmien odotuksiin. Tärkeät sidosryhmät, kuten asiakkaat, sijoittajat ja ympäristöjärjestöt, ovat entistä tietoisempia ympäristökysymyksistä ja vaativat aktiivisia toimia yrityksiltä ympäristövastuunsa täyttämässä. Tämä trendi painottaa yritysten vastuullisuutta ja voi motivoida metsäalan toimijoita lisäämään huomiota ympäristötavoitteisiin vastatakseen näiden sidosryhmien odotuksiin. Legitimaatioteorian näkökulmasta tämä ympäristöpainotus voi olla yrityksille keino vahvistaa asemaansa yhteiskunnallisten odotusten näkökulmasta. Yritykset pyrkivät osoittamaan sitoutumisensa kestävään toimintaan ja ympäristövastuuseen, mikä voi edistää niiden hyväksyttävyyttä ja uskottavuutta yhteiskunnallisina toimijoina. Tämä legitimitietin vahvistaminen ympäristöön liittyvien tavoitteiden kautta voi myös tukea yritysten pitkäaikaista kestävää kehitystä ja mainetta vastuullisena toimijana alallaan.

Tulokset paljastavat, että ulkoiset viitekehykset, kuten GRI:n raportointistandardit ja YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, ohjaavat voimakkaasti metsäalan yritysten vastuullisuustavoitteita. Nämä viitekehykset toimivat yrityksille suuntaviivoina vastuullisuusraportoinnissa ja auttavat niitä toimimaan linjassa kansainvälisten standardien ja odotusten kanssa. Tämä korostaa näiden viitekehysten keskeistä roolia vastuullisuuden johtamisessa ja yritysten maineen rakentamisessa. Kuitenkin voidaan sanoa, että suurista ulkoisien viitekehysten määrästä huolimatta, yhtiöiden raportointi ja vastuullisuustavoitteet olivat keskenään hyvin erilaisia. Ulkoiset viitekehykset eivät siis ainakaan vielä vaikuta tavoitteiden ja raportoinnin vertailtavuuteen merkittävästi.

Ulkoisiin viitekehyksiin liittyen huomionarvoista oli myös se, että EU:n asettamiin vastuullisuustavoitteisiin yhtiöt eivät ottaneet lähestulkoon lainkaan kantaa vaan EU:sta puhuttiin yleisellä tasolla verotuksen ja sääntelyn kontekstissa. Sen sijaan esimerkiksi YK:n hankkeille ja tavoitteille osoitettiin avoimesti tukea. Asialle ei löydy suoraan selitystä esimerkiksi aikaisemmasta tutkimuskirjallisuudesta, mutta erilaisia perusteita voidaan kuitenkin spekuloida. Yksi keskeinen tekijä voi olla tavoitteiden globaali ulottuvuus; YK:n tavoitteet edustavat maailmanlaajuisista näkökulmaa ja yritykset saattavat tukea niitä edistääkseen kansainvälistä vastuullisuutta. Yritykset voivat myös kokea velvoitteita kansainvälisen yhteisön suuntaan ja nähdä YK:n tavoitteet osana näitä velvoitteita.

EU:n asettamia tavoitteita saatetaan puolestaan pitää enemmän poliittisina tai sääntelyyn liittyvinä, ja siksi yritykset voivat käsitellä niitä yleisellä tasolla, erityisesti verotuksen ja sääntelyn näkökulmasta. Mahdollisuus yhteistyöhön YK:n hankkeiden kanssa voi myös houkuttaa yrityksiä, tarjoten käytännön mahdollisuuksia vaikuttaa kestävään kehitykseen maailmanlaajuisesti. Lisäksi yritysten suhtautuminen näihin tavoitteisiin voi vaihdella yrityskohtaisista strategisista tavoitteista, arvoista ja painopisteistä riippuen, ja se voi myös muuttua ajan myötä vastaten ulkoisiin tekijöihin, kuten poliittisiin tapahtumiin ja sidosryhmien odotuksiin.

Sidosryhmien odotusten huomioiminen näkyy myös selvästi vastuullisuustavoitteiden perusteluissa. Yritykset viittaavat tavoitteidensa taustalla oleviin sidosryhmien odotuksiin ja pyrkivät asettamaan tavoitteita, jotka vastaavat näitä odotuksia. Erityisesti Stora Enso tuo esille myös yhteiskunnallisen näkökulman, osoittaen, miksi tietyt tavoitteet ovat tärkeitä laajemmalle yhteiskunnalle. Tämä vahvistaa sidosryhmä- ja

legitimaatioteorioista nousevaa näkemystä yritysten vastuusta vastata sidosryhmien ja yhteiskunnan odotuksiin.

Yritysten sitoutuminen vastuullisuustavoitteiden edistämiseen on myönteinen havainto tässä tutkimuksessa. Yhtiöt etenivät vastuullisuuteen liittyvissä tavoitteissaan ja Stora Enson sekä Metsä Boardin tavoitteista yli 60 % eteni positiivisesti. Poikkeuksellisesti UPM:n tavoitteista positiivisesti eteni vain 31 %. Tämä voi viitata haasteisiin tai hidasteisiin UPM:n vastuullisuustavoitteiden saavuttamisessa lyhyellä aikavälillä. Lisäksi yhtiön tavoitteet ovat luonteeltaan haastavia arvioinnin näkökulmasta. Tutkimuksen tulokset antavat viitteitä siitä, että yritykset pyrkivät myös käytännössä toteuttamaan vastuullisuustavoitteitaan. Kuitenkin tarkasteluajanjakson rajallisuuden vuoksi ei voida tehdä vahvoja päätelmiä yhtiöiden pitkän aikavälin sitoutumisesta tai menestyksestä vastuullisuuden saralla. Jatkotutkimus, joka sisältää laajemman aikaperspektiivin ja syvällisemmän seurannan, voi valottaa, miten yritykset sitoutuvat vastuullisuuteen pidemmällä aikavälillä ja mitkä tekijät vaikuttavat tavoitteiden saavuttamiseen eri yrityksissä.

Tutkielman ehkä merkittävimmät havainnot liittyvät olennaisesti vastuullisuustavoitteiden vertailtavuuteen, jota tarkasteltiin sekä sisäisesti että ulkoisesti. Näitä havaintoja tarkastellessa voidaan päätellä, että vastuullisuusraportoinnin vertailtavuus on monisyinen ja haastava kysymys, joka vaikuttaa niin yksittäisten yritysten kuin sidosryhmienkin näkökulmasta. Tarkastellessa näitä seikkoja syvemmin, voidaan vetää useita johtopäätöksiä.

Sisäinen vertailtavuus, joka liittyy siihen, miten sidosryhmät voivat seurata yritysten vastuullisuustavoitteiden etenemistä vuosittain, paljastaa merkittäviä eroja tarkasteltujen case-yhtiöiden välillä. Stora Enson lähestymistapa erottuu myönteisesti tarjoamalla selkeää, johdonmukaista ja kattavaa raportointia, joka perustuu tavoiteaikatauluun ja monipuolisiin suorituskykymittareihin. Tämä luo sidosryhmille mahdollisuuden ymmärtää yrityksen tavoitteiden etenemistä vuodesta toiseen selkeästi ja objektiivisesti. Toisaalta havaitsemme ongelmia, kuten Metsä Boardin tapauksessa, jossa vertailu perustuu edellisen tilikauden lukuihin, mikä voi vääristää tavoitteiden todellista tilaa ja johtaa jopa harhaan. UPM:n tapauksessa taas ei tarjota lainkaan yhtiön omaa arviota edistymisestä, jolloin vastuu arvioinnista jää sidosryhmille. Nämä eroavaisuudet ja epäjohtonmukaisuudet heikentävät sisäistä vertailtavuutta ja vaikeuttavat tavoitteiden

seurantaa. Tämä korostaa tarvetta yhdenmukaisemmalle ja laadukkaammalle vastuullisuusraportoinnille, joka mahdollistaa paremman sisäisen vertailtavuuden.

Tarkastellut case-yhtiöt painottivat ajallisesti pitkiä vastuullisuustavoitteita, ja ne pyrkivät säilyttämään jatkuvuuden tavoitteiden asettamisessa. Tämä luo perustan sisäisen vertailtavuuden parantamiselle vuosien välillä, mutta edellyttää myös selkeää raportointia. Esimerkiksi UPM ja Metsä Board käyttävät termiä "2030-vastuullisuustavoitteet", mikä osoittaa tavoitteiden pitkäjänteisyyttä. Toisaalta uusien tavoitteiden tuominen vuosittain voi heikentää sisäistä vertailtavuutta, mutta se voi olla perusteltua, jos vastuullisuusraportointi on aiemmin ollut puutteellista.

Ulkoisen vertailtavuuden suhteen selvisi, että yhtiöiden asettamat vastuullisuustavoitteet ja niiden mittausmenetelmät eroavat merkittävästi toisistaan, mikä heikentää ulkoista vertailtavuutta. Tulokset osoittavat, että nämä eroavuudet voivat johtua useista tekijöistä, kuten epäselvistä tiedoista, laaduttomasta datasta, epämääräisestä raportoinnista ja optimististen mutta epäselvien lausuntojen käytöstä. Tämä luo vaikeuksia sidosryhmille, jotka pyrkivät vertailemaan eri yrityksiä keskenään. Raportoinnin mittausongelmat ja vertailtavuuden haasteet vaikuttavat kielteisesti vastuullisuusraportoinnin ja asetettujen tavoitteiden hyödyllisyyteen. Yritysten on tärkeää pyrkiä vastaamaan näihin haasteisiin ja pyrkiä parantamaan vastuullisuusraportointinsa laatua.

Sisäisen ja ulkoisen vertailtavuuden haasteet, sidosryhmä- ja legitimaatioteorioiden mukaisesti, ovat yleisesti ottaen haitallisia raportoinnin hyödyllisyydelle. Vastuullisuusraportoinnin mittausongelmat ja vertailuhaasteet vaikuttavat kielteisesti sidosryhmien odotusten täyttämiseen, heikentävät yritysten mainetta ja voivat vaarantaa niiden legitimaation yhteiskunnassa. Näitä puutteita ei myöskään välttämättä havaitse pintapuolisella tarkastelulla, sillä raportit ovat yleisesti hyvin muotoiltuja, visuaalisesti houkuttelevia ja rakenteellisesti vakuuttavia. Raportoinnin huoliteltu vaikutelma luo itsessään melko vahvan kuvan siitä, että yritykset ovat sitoutuneet kestäväan kehitykseen, vaikka vastuullisuustavoitteissa ja niihin liittyvissä tiedoissa olisikin merkittäviä puutteita ja epäselvyyksiä. Kokonaisuudessaan vastuullisuustavoitteisiin, niiden mittareihin ja vertailtavuuteen liittyvät havainnot korostavat tarvetta selkeämpään, luotettavaan ja vertailukelpoiseen vastuullisuusraportointiin.

Tärkeä havainto oli, että jotkin tavoitteet ja niihin liittyvät mittarit olivat vertailukelpoisia yhtiöiden kesken. Tämä johtui siitä, että nämä tavoitteet perustuivat kansainvälisesti

hyväksytyihin suorituskykymittareihin tai ulkoisiin vapaaehtoisin viitekehyksiin, kuten WBCSD:n päästömääritelmiin. Tämä ikään kuin orgaaninen standardoituminen vastuullisuustavoitteissa ja mittareissa osoittaa, että tietyt ulkoiset viitekehukset vakiintuvat ja tulevat yleisesti hyväksytyiksi ilman säätelyn ohjausta, mihin havaintojen tärkeys liittyy. Kaiken kaikkiaan ulkoisista viitekehyksistä voidaan kuitenkin todeta, että niiden vaikutus vastuullisuustavoitteiden ja -raportoinnin vertailtavuuden parantamiselle on heikko. Ulkoisia viitekehyksiä on olemassa useita ja yhtiöt sitoutuvat niihin aktiivisesti, mutta vaikuttaa siltä, että vain harva viitekehysistä edistää vastuullisuustavoitteiden vertailtavuutta esimerkiksi WBCSD:n päästömääritelmien tavalla.

Tulevaisuudessa voisi olla toivottavaa, että vastuullisuusraportoinnissa pyrittäisiin lisäämään vertailtavuutta sidosryhmien näkökulmasta. Ulkoiseen vertailtavuuteen on sinänsä vaikeaa luoda suoria kannusteita, sillä yhtiöillä on omat lähtökohtansa ja vastuu omia sidosryhmiään kohtaan, jolloin asetetut tavoitteet vastaavat niin ikään omia lähtökohtia. Kuitenkin sidosryhmiä ajatellen voisi olla toivottavaa, että samanlaista liiketoimintaa harjoittavien yhtiöiden vastuullisuustavoitteet olisivat ainakin tietyllä tasolla vertailtavia keskenään. Vastuullisuusraportointiin liittyvä säätely kehittyy vuosi vuodelta eteenpäin ja tämäkin asia saattaa muuttua tulevaisuudessa säätelyn kautta. Toisaalta on hyvä muistaa, että vastuullisuusraportointi on edelleen suhteellisen uusi aihe ja tulevaisuudessa raportointitavat vakiintuvat ja voi syntyä uusia WBCSD:n päästömääritelmien kaltaisia yleisesti hyväksytyjä standardeja ja niin sanotusti parhaita tapoja toimia.

6.2.2 Yhteydet aikaisempiin tutkimustuloksiin

Tutkimuksessa tarkasteltiin suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraporttien asettamia tavoitteita ja niiden perusteluja. Aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen viitaten, erityisesti Kühnen ja Hahnin (2013) sekä Arasin ja Crowtherin (2009) havaintoihin, löydettiin useita kiinnostavia seikkoja, jotka heijastivat vastuullisuusraportoinnin roolia markkinointitarkoituksissa ja maineenhallinnassa. Kühnenin ja Hahnin (2013) mukaan yhtiöt voivat hyödyntää vastuullisuusraportointia saadakseen sidosryhmien hyväksynnän ja rakentaakseen positiivista yritysimagea. Tämä havainto korostaa, että vastuullisuusraportointi voi toimia markkinointityökaluna. Tämä näkökulma heijastui myös suomalaisten metsäalan yritysten asettamissa vastuullisuustavoitteissa. Yhtiöt

pyrkivät tuomaan esiin vihreitä tavoitteita ja korostamaan vastuullisuutta myös markkinoinnillisista syistä. Laadullisten tavoitteiden yhteydessä konkreettisuuden sijaan tuotiin esille yhtiön vastuullisuuteen liittyviä arvoja. Toisaalta yritysimgoa voidaan rakentaa vastuullisuustavoitteiden yhteydessä tuomalla esille yhtiön saavutuksia ja onnistuneita tavoitteita. Huomionarvoinen seikka on se, että yhtiöt eivät juurikaan kommentoineet tavoitteita, joissa epäonnistuttiin tai nähtiin negatiivista etenemistä. Tämä kertoo myös halusta korostaa nimenomaan onnistumisia, vaikka se ei kokonaisuudessaan antaisikaan mahdollisimman realistista kuvaa tavoitteiden tilanteesta. Laadukas vastuullisuusraportointi on myös itsessään kilpailullisesti valttikortti (Kühnen & Hahn 2013).

Arasin ja Crowtherin (2009) havaintojen mukaisesti tässä tutkimuksessa tarkasteltavien yhtiöiden asettamissa tavoitteissa korostui markkinointilähtöisyys äskeisten seikkojen tavalla. Erityisesti havaittiin, että pehmeillä ja yleisluontoisilla tavoitteilla, joille oli vaikea löytää konkreettisia mittareita, oli enemmän yritysimgoa ja arvoja korostava tarkoitus. Nämä tavoitteet olivat enemmänkin yleisluontoisia julistuksia siitä, että yritys sitoutuu hyviin toimintatapoihin ja tukee tiettyjä arvoja. Yhtiöiden välillä oli kuitenkin suuria eroja tavoitteiden konkreettisuudessa ja mitattavuudessa. Esimerkiksi Stora Enso asetti kvantitatiivisia tavoitteita, kun taas UPM:n lähestymistapa oli selkeästi pehmeämpi eli painotti kvalitatiivisia tietoja.

Lisäksi tulokset osoittivat, että hyvin laaditut vastuullisuusraportit voivat vahvistaa yrityksen mainetta ja houkutellessa sidosryhmiä, kuten vastuullisuuteen painottavia sijoittajia ja vastuullisuustietoisia asiakkaita. Raportointi ylläpitää avoimuutta ja auttaa yrityksiä vastaamaan esiin nouseviin kysymyksiin ja haasteisiin. Tämä tarjoaa mahdollisuuden avoimeen vuoropuheluun sidosryhmien kanssa ja auttaa organisaatiota kehittymään kestäväen kehityksen suuntaan, mikä on linjassa Azapagicin (2003) aikaisemman tutkimuksen kanssa.

Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten aineistona olleet metsäalan kolme yritystä käyttivät ja hyödynsivät ulkoisia viitekehyksiä vastuullisuusraportoinnissaan. Tämä aihe liittyy laajemmin vastuullisuuden ja raportoinnin tutkimuskenttään. Yksi tärkeä havainto oli se, että case-yritykset sitoutuivat laajasti samoihin ulkoisiin viitekehyksiin, kuten GRI:n ja SASB:n raportointistandardeihin sekä YK:n kestäväen kehityksen tavoitteisiin. Tämä heijastelee niitä havaintoja, joita on tehty aikaisemmassa tutkimuksessa, erityisesti

Niskalan ym. (2019) raportissa, joka korosti näiden viitekehyksien merkitystä vastuullisuusraportoinnissa.

Niskala ym. (2019) -raportissa korostetaan, että yritysten odotetaan arvioivan toimintaansa suhteessa laajempaan kestäväen kehityksen kokonaiskuvaan ja huomioivan ulkoiset sopimukset vastuullisuusraportoinnissaan. Tämä näkökulma tulee selkeästi esiin myös tässä tutkimuksessa, jossa yritysten vastuullisuustavoitteiden perusteluissa ja sitoutumisessa viitekehyksiin nähdään vahva yhteys ulkoisiin odotuksiin ja sopimuksiin. Voidaan sanoa, että tutkimus tukee Niskalan ym. (2019) havaintoja siitä, kuinka ulkoiset viitekehykset ohjaavat yritysten vastuullisuusraportointia ja vaikuttavat siihen, miten yritykset asettavat tavoitteitaan ja perustelevat niitä. Ulkoisten viitekehysten rooli näyttää olevan merkittävä yritysten vastuullisuuspyrkimyksissä ja niiden sitoutumisessa vastuullisuuteen liittyviin standardeihin ja tavoitteisiin.

Tutkielmassa tarkasteltiin suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraportoinnin tavoitteiden vertailtavuutta, sekä sisäisesti yritysten omien raporttien kesken että ulkoisesti kohdeyritysten välillä. Tulokset osoittivat, että vertailtavuudessa oli haasteita, niin sisäisesti kuin ulkoisestikin, ja nämä havainnot liittyvät kiinteästi aiempaan tutkimuskirjallisuuteen. Aiemmissa tutkimuksissa, kuten Boiral & Henri (2017) ja Kozlowski ym. (2015), oli havaittu useita ongelmia vastuullisuusraporttien vertailtavuudessa. Näitä ongelmia olivat muun muassa epäselvät ja epätäydelliset tiedot, kvalitatiiviset ja vertailukelvottomat tiedot, epäspesifiset tiedot, erilaiset mittarit, raporttien monimutkaisuus ja epämääräisyys, sekä positiivisten elementtien korostaminen. Nämä samat ongelmat toistuivat myös tässä tutkielmassa suomalaisten metsäalan yritysten vastuullisuusraporteissa.

Cöster ym. (2020) nostavat esiin vastuullisuusraporttien vertailtavuuden puutteen ja niiden vapaamuotoisuuden keskeisiksi haasteiksi. Tämä oli havaittavissa myös tässä tutkielmassa, kun suomalaiset metsäalan yritykset asettivat hyvin erilaisia vastuullisuustavoitteita ja mittasivat niitä eri mittareilla. Yhtenäinen mittausjärjestelmä ja tavoitteiden vertailukelpoisuuden puute vaikeuttavat sidosryhmien, erityisesti sijoittajien, mahdollisuutta vertailla yrityksiä keskenään, mikä on tärkeää sijoituspäätösten kannalta. Legitimaatioteoria liittyy tähän kontekstiin, sillä se keskittyy yritysten pyrkimykseen saada yhteiskunnan hyväksyntä ja oikeutus toiminnalleen. Yritykset saavat legitimaatiota vastuullisuusraportoinnillaan, mikäli ne kykenevät vakuuttamaan sidosryhmänsä ja muun

yhteiskunnan toimintansa vastuullisuudesta. Vertailukelpoisuuden puute voi kuitenkin heikentää tätä prosessia, koska se vaikeuttaa yritysten välistä vertailua ja siten myös oman toiminnan oikeuttamista suhteessa kilpailijoihin. Täten yhtenäisen mittausjärjestelmän ja vertailtavuuden puutteet voivat haitata yritysten legitimaatioprosessia ja heikentää niiden kykyä osoittaa vastuullisuuttaan sidosryhmilleen.

Tutkielma korosti myös sisäisen vertailtavuuden merkitystä yritysten omien vuosittaisten raporttien sisällä. Stora Enso erottui myönteisesti tarjoamalla selkeää ja johdonmukaista raportointia, jossa tavoitteiden etenemistä seurattiin vuosittain saman kaavan mukaan. Sen sijaan Metsä Boardin ja UPM:n sisäinen vertailtavuus aiheutti haasteita, kuten vertailun perustaminen edellisen vuoden lukuihin, joka saattoi vääristää tavoitteiden todellista tilaa. Näitä havaintoja tukee Niskala ym. (2019), jotka korostavat GRI-raportointiperiaatteissa vertailtavuuden merkitystä.

6.3 Tutkimustulosten merkittävyys ja rajoitukset

Tutkimuksen tulokset ovat merkityksellisiä ja tarjoavat asianmukaisen ymmärryksen sekä uusia oivalluksia tutkitusta aiheesta. Kuten luvussa 6.2.2 käytiin läpi, tutkielman tulokset ovat varsin yhteneväisiä aiemman tutkimuskirjallisuuden kanssa, mikä lisää tutkimuksen luotettavuutta ja mielekkyyttä. Lisäksi tutkimuksen tarkoituksena oli tulkita havaintoja suhteessa teoriaan ja etsiä sille vahvistusta tai selityksiä, missä myös onnistuttiin. Teoreettisesti se sovelsi sidosryhmä- ja legitimaatioteorioita vastuullisuustavoitteiden asettamisen ja raportoinnin ymmärtämiseen. Tämä antoi syvempää tietoa siitä, miten yritykset pyrkivät vastaamaan sidosryhmiensä odotuksiin ja luomaan legitimaatiota toiminnalleen vastuullisuuden kautta tarjoten teoreettisen viitekehyksen vastuullisuustavoitteiden asettamiselle ja raportoinnille. Lisäksi havaittiin, että tietyt vastuullisuustavoitteet ja mittarit olivat vakiintuneet alalla luontevasti ilman säätelijän ohjausta, mikä lisäsi teoreettista ymmärrystä vastuullisuuden kehittymisestä ja standardien roolista yritysten toiminnassa.

Tutkielma tarjoaa myös tärkeitä tuloksia eri sidosryhmille. Yritysjohdolle sai arvokasta tietoa vastuullisuuden raportoinnin haasteista. Tutkimuksessa havaittiin konkreettisia ongelmia, kuten epäselvyyksiä ja mittausongelmia, joihin huomion kiinnittäminen ja ratkaiseminen voivat auttaa yrityksiä parantamaan vastuullisuusraportointiaan ja tekemään sen todenmukaisemmaksi ja vertailukelpoisemmaksi. Korostettiin myös

tarvetta johdonmukaisemmalle raportoinnille, joka voi auttaa yrityksiä rakentamaan vahvempaa legitimaatiota ja vastaamaan sidosryhmiensä odotuksiin tehokkaammin.

Sääntelijöille tutkimus tarjosi tietoa siitä, miten yritykset kohtaavat haasteita vastuullisuusraportoinnissaan. Tämä tieto voi auttaa sääntelijöitä kehittämään parempia ohjeita ja vaatimuksia vastuullisuusraportoinnille, mikä voi parantaa alan kokonaisuutta. Havainnot tavoitteiden vertailtavuudesta voivat myös kannustaa sääntelijöitä edistämään vastuullisuusraportoinnin standardeja suuntaan, joka on todettu toimivaksi ja vertailtavuutta edistäväksi.

Tutkielman validiteettiin ja reliabiliteettiin vaikuttavat erilaiset seikat, jotka ovat olleet huomion kohteena tässä tutkimuksessa. Näiden validiteetti- ja reliabiliteettikysymysten huomioimisen lisäksi on oleellista harkita saavutettujen tulosten mahdollisia rajoituksia ja niiden vaikutusta tutkimukseen. Tutkielman validiteetti, reliabiliteetti ja rajoitukset arvioidaan erityisesti aineiston ja tutkimusmenetelmän sekä käytetyn tieteellisen lähestymistavan näkökulmasta. Nämä tekijät nähdään merkittävänä vaikuttajina tulosten luotettavuuteen ja sitä kautta tutkimuksen yleistettävyyteen. (Hirsjärvi ym. 2007.)

Tutkielman näkökulmasta tarkasteltuna voidaan todeta, että aineisto on suhteellisen uskottava ja neutraali. Yhtiöiden vastuullisuusraporteissa heijastuvat yhtiöiden omat vallitsevat näkemykset ja sisällölliset painotukset. Kuitenkin voidaan olettaa, että tarkastellut raportoinnit on laadittu huolellisesti ja tarkoituksena tarjota kuvaava ja kattava kuva yrityksen toiminnasta. Vastuullisuus nähdään nousevana trendinä, ja kuten tutkimuksen tuloksissa huomattiin, vastuullisuusraportointia voidaan käyttää myös markkinointitarkoituksiin. Kuitenkin tutkimuksen kannalta oli myös oleellista havaita erilaisia tarkoituksiperiä ja syitä vastuullisuustavoitteiden ja niiden asettamisen taustalla.

Aineiston luotettavuuteen vaikuttivat olennaisesti myös tutkielmaan suunnitellut rajaukset ja niihin liittyvät tulkinnat. Kaikkien yhtiöiden raportointimenetelmissä oli hyvin paljon samaa, mutta myös perustavanlaatuisia eroja, jotka tuli huomioida tutkimuksessa. UPM ei ollut laatinut lainkaan muiden yhtiön tavoin arviota tavoitteiden vuosittaisesta etenemisestä, jonka vuoksi vertailua varten se jouduttiin laatimaan itse. Tutkimuksen kannalta valinta on rajoite aineiston objektiivisuuden kannalta, mutta kokonaisharkinnan jälkeen päätettiin, että on hyödyllistä luoda arvio itse sen sijaan, että kyseinen seikka jäisi kokonaan huomioimatta yhtiön kannalta. Tavoitteiden etenemistä

arvioidessa jouduttiin käyttämään subjektiivista harkintaa, mutta loppujen lopuksi arviointi onnistui melko helposti UPM:n informaatiota hyödyntämällä.

Rajoitteeksi voidaan nähdä myös rajallinen määrä tarkasteltavia yhtiöitä ja vain kolmen vuoden tarkastelujakso. Tutkimuksen suunnittelussa tehtiin tietoinen valinta keskittyä vain tarkasti rajattuun toimialaan ja yhtiöiden joukkoon. Tulosten sovellettavuus on siis keskeistä vain kyseisten yhtiöiden kontekstissa. Kuitenkin voidaan argumentoida, että kyseiset kolme metsäalan yhtiötä ovat Suomessa määräänsä merkittävämpi kokonaisuus, sillä ne muodostavat erittäin suuren osan Suomen koko metsäteollisuudesta. Täten yhtiöt myös määrittävät merkittävästi vastuullisuuden kannalta oleellisen metsäalan suuntaa ja toimintakäytäntöjä, joihin liittyvät luonnon monimuotoisuuteen, metsien suojeluun ja hoitoon liittyviä seikkoja. Tarkastelujaksoksi valittiin kolmen vuoden jakso, jossa päämateriaali on vuodelta 2022 ja vertailuvuosina hyödynnetään 2020–2021. Aikajakso on rajallinen ja se on eittämättä rajoite tulosten kannalta. Esimerkiksi tavoitteissa onnistumisesta ei voida tämän takia tehdä kovin vahvoja johtopäätöksiä. Kuitenkin pelkästään näiden vuosien aineisto on hyvin mittava ja perustavanlaatuisen analyysin mahdollistamiseksi aikajakson rajaaminen oli välttämätöntä.

Kaiken kaikkiaan tämä tutkimus edistää ymmärrystä vastuullisuusraportoinnista ja sen haasteista, ja se voi toimia pohjana tuleville tutkimuksille ja toiminnan parantamiselle yrityksissä ja sääntely-ympäristössä. Vaikka tulosten validiteetti ja reliabiliteetti on huomioitu, on tärkeää pitää mielessä saavutettujen tulosten rajoitukset, kuten otoskoon rajallisuus ja valitun ajanjakson vaikutus tuloksiin. Nämä rajoitukset on huomioitava tulosten yleistettävyyttä arvioitaessa. Tämä tutkimus tarjoaa kokonaisvaltaisen katsauksen vastuullisuustavoitteista raportoinnin nykytilaan metsäalalla ja sen teoreettisiin taustateorioihin. Tulokset auttavat niin yritysjohtoa kuin sääntelijöitäkin paremmin ymmärtämään vastuullisuusraportoinnin haasteita ja mahdollisuuksia. Lopuksi tämä tutkimus on osa laajempaa pyrkimystä kehittää yritysten vastuullisuutta ja vastuullisuusraportointia, mikä voi edistää kestävästä liiketoimintaa ja yhteiskunnallista vastuullisuutta.

6.4 Tutkimusetiikka ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Tutkimuksen eettinen arviointi on olennainen osa tutkimuksen suunnittelua ja toteutusta. Tässä luvussa tärkeä huomio on kiinnitetty useisiin keskeisiin eettisiin näkökohtiin. Tietosuoja ja yksityisyys ovat yksi keskeisistä seikoista, vaikka tutkimusaineisto olisikin

julkisesti saatavilla. On tärkeää taata, ettei yksityishenkilöiden henkilökohtaista tietoa paljasteta. Tutkijan on oltava tietoinen mahdollisista tietosuojan riskeistä, erityisesti silloin, kun aineistossa viitataan organisaatioiden työntekijöihin tai sidosryhmiin. Tämä voi liittyä esimerkiksi henkilöiden tunnistettavuuteen tai tietojen mahdolliseen väärinkäyttöön. Tutkimus on suoritettu laadullisesti hyödyntäen julkista internetistä löytyvää aineistoa, joten tietosuojan ja yksityisyyteen liittyvissä asioissa riskit ovat minimoitu. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–13.)

Avoimuus ja eettisyys ovat olennaisia periaatteita tutkimuksen kannalta. Tutkijan on kuvattava avoimesti, miten aineisto on kerätty ja miten se on käytetty tutkimuksessa. Tämä edistää tutkimuksen eettistä laatua ja lisää sen luotettavuutta. Avoimuus auttaa muita tutkijoita ymmärtämään, miten tutkimus on tehty ja antaa mahdollisuuden toistettavuuteen. Rehellisyys ja läpinäkyvyys ovat myös tutkimuksen perusvaatimuksia. Tutkijan on oltava rehellinen tulosten esittämisessä ja tulosten tulkinnassa. Mahdolliset ristiriidat tai intressit tulee tuoda avoimesti esille, jotta tutkimuksen rehellisyys säilyy. Tämä liittyy myös tulosten esittämiseen objektiivisesti ja ilman vääristelyä. Tutkimuksen lähtökohdat, menetelmälliset valinnat ja tutkijan rooli on pyritty tuomaan avoimesti esille tutkimuksen taustalle. Tuloksia on pyritty esittelemään vilpittömästi ja objektiivisesti. Tutkimus ei kohdistu ihmisiin, joten ihmisiin kohdistuvaa tutkimuseettistä harkintaa ei tarvita. Aiheena vastuullisuusraportointi ja vastuullisuustavoitteet eivät ole eettisen harkinnan kannalta ongelmallisia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–13.)

Lopuksi on tärkeää noudattaa alalla vallitsevia tutkimuseettisiä ohjeita ja normeja, kuten aineiston oikeudenmukainen ja vastuullinen käyttö. Näiden periaatteiden noudattaminen varmistaa, että tutkimus on eettisesti kestävä ja luotettava. Kokonaisuudessaan tutkimuksen suunnittelussa, aiheeseen perehtymisessä, toteuttamisessa ja julkaisemisessa on pyritty noudattamaan rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2019, 7–13.)

Aiheeseen liittyviä jatkotutkimusmahdollisuuksia on olemassa paljon. Tutkielmassa ei pystytty tekemään vahvoja johtopäätöksiä tavoitteissa suoriutumisesta pitkällä aikavälillä. Mielenkiintoinen aihe olisikin tutkia pääsevätkö yhtiöt lopulta kunnianhimoisiin vuoden 2030-vastuullisuustavoitteisiinsa? Lisäksi ulkoisten viitekehysten vaikutus vastuullisuustavoitteiden tai yleisesti vastuullisuusraportoinnin vertailtavuuden kannalta voisi analysoida tarkemmin. On olemassa useita viitekehyksiä,

joihin yhtiöt mielellään sitoutuvat raportoinnissaan, mutta onko niillä positiivinen vaikutus itse raportin laatuun? Raportteja yleensä luetaan ja analysoidaan yksilöllisesti, eikä niitä yleensä vertailla toisiinsa tai tehdä läpikotaisin vertailua teoriataustaa vasten, kuten tässä tutkimuksessa on tehty. Markkinaindeksit kuten Dow Jonesin kestävän kehityksen indeksit, FTSE4Good ja Domini 400 Social Index, auttavat sidosryhmiä, kuten sijoittajia tekemään vertailua yritysten välillä niiden vastuullisuuteen perustuen. Jotta vertailua voidaan tehdä, taustaoletuksena on oltava yhtiöiden julkaisemien vastuullisuuteen liittyvien tietojen verrannollisuus. Tämän tutkielman tulosten perusteella taustaoletus on kyseenalainen. Relevantti aihe olisi siis myös markkinaindeksien ja vastuullisuuslistausten tarkempi tutkiminen. Perustuvatko indeksit todella verrannollisille vastuullisuusluville?

Lähteet

- Adams, C. A. (2002) Internal organisational factors influencing corporate social and ethical reporting: beyond current theorising. *Accounting, Auditing and Accountability, Summer, 2002*. Vol. 15 (2), 223–250.
- Adams, C. A. (2007) The ‘Standardization’ of Sustainability Reporting. *Sustainability Accounting and Accountability*, Vol. 2, 70–85.
- Aden, N. (2019) Japan Is Leading on Business Climate Engagement. Will Ambitious Policies Follow? <<https://www.wri.org/blog/2019/06/japan-leading-business-climate-engagement-will-ambitious-policies-follow>>. haettu 14.5.2023.
- Adhikari, S. – Ozarska, B. (2018) Minimizing environmental impacts of timber products through the production process “From Sawmill to Final Products”. *Environmental Systems Research*, Vol. 7 (6), 1–15.
- Ahrens, T. – Chapman, C. S. (2006) Doing qualitative field research in management accounting: Positioning data to contribute to theory. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 31 (8), 819–841.
- Alves, J. L. S. – Dumke de Medeiros, D. (2015) Eco-efficiency in microenterprises and small firms: A case study in the automotive services sector. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 108, 595–602.
- Aras, G. – Crowther, D. (2009) Corporate sustainability reporting: a study in disingenuity? *Journal of Business Ethics*, Vol. 87(1), 279–288.
- Archel, P. (2003) La divulgación de la información social y medioambiental de la gran empresa española en el período 1994-1998: situación actual y perspectivas. *Revista Española de Financiación y Contabilidad*, Vol. 32, 571–601.
- Armstrong, A. (2020) Ethics and ESG. *Australasian Accounting, Business and Finance Journal*, Vol. 14 (3), 6–17.
- Association of Corporate Citizenship Professionals (2023) Corporate social responsibility: A brief history. <<https://accp.org/resources/csr-resources/accp-insights-blog/corporate-social-responsibility-brief-history/>>, haettu 25.3.2023.
- Azapagic, A. (2003) Systems approach to corporate sustainability: a general management framework. *Process Safety and Environmental Protection*, Vol. 81 (5), 303–316.

- Bebbington, J. – Brown, J. – Frame, B. – Thomson, I. (2007) Theorizing engagement: The potential of a critical dialogic approach. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 20, 356–381.
- Björnberg, K. E. (2013) Rational climate mitigation goals. *Energy Policy*, Vol. 56, 285–292.
- Boiral, O. – Henri, J. (2017) Is sustainability performance comparable? A study of GRI reports of mining organizations. *Business & Society*, Vol. 56 (2), 283–317.
- Bowen, F. (2000) Environmental Visibility: A Trigger of Green Organizational Response? *Business Strategy and the Environment*, Vol. 9 (2), 92–107.
- Brown, J. – Fraser, M. (2006) Approaches and perspectives in social and environmental accounting: an overview of the conceptual landscape. *Business Strategy and the Environment*, Vol. 15 (2), 103–117.
- Bryman, A. – Bell, E. (2015) *Business research methods. Fourth edition*. Oxford: Oxford University Press.
- Buhr, N. (2007) Histories of and rationales for sustainability reporting. *Sustainability Accounting and Accountability*, Vol. 2 (4), 57–69.
- Burlea, A. – Popa, I. (2013) *Legitimacy Theory*. Berlin: Heidelberg, Springer.
- Burrell, G. – Morgan, G. (1979) *Sociological Paradigms and Organizational Analysis: Elements of the Sociology of Corporate Life*. London: Heinemann.
- CFA Institute (2021) Global ESG Disclosure Standards for Investment Products. <<https://www.cfainstitute.org/en/ethics-standards/codes/esg-standards>>, haettu 29.3.2023.
- Okereke, C. (2007) An Exploration of Motivations, Drivers, and Barriers to Carbon Management: The UK FTSE 100. *European Management Journal*, Vol. 25 (6), 475–486.
- Clarkson, M. B. E. (1995) A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Academy of Management Review*, Vol. 20 (1), 92–117.
- Comyns, B. (2013) Sustainability reporting: The role of "Search", "Experience" and "Credence" information. *Accounting Forum*, Vol. 37 (3), 231–243.
- Cordeiro, J. – Sarkis, J. (1997) Environmental proactivism and firm performance: Evidence from security analyst earnings forecasts. *Business Strategy and the Environment*, Vol. 6 (2), 104–114.

- Cöster, M. – Dahlin, G. – Isaksson, R. (2020) Are They Reporting the Right Thing and Are They Doing It Right? —A Measurement Maturity Grid for Evaluation of Sustainability Reports. *Sustainability* Vol. 12 (24), 1–19.
- Crawford, S. – Gray, R. (2007) *Social and environmental reporting and the business case*. London: Association of Chartered Certified Accountants, ACCA Research Report 98.
- Davies, P.J. – Emmitt, S. – Firth, S.K. (2013) On-site energy management challenges and opportunities: a contractor’s perspective. *Building Research and Information*, Vol. 41, 450–468.
- De Villiers, C. – Van Staden, C.J. (2006) Can less environmental disclosure have a legitimising effect? Evidence from Africa. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 31 (8), 763–781.
- Deegan, C. – Rankin, M. – Voght, P. (2000) Firms’ disclosure reactions for major social incidents: Australian evidence. *Accounting Forum*, Vol. 24 (1), 101–130.
- Deegan, C. (2002) Introduction: The legitimising effect of social and environmental disclosures - a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 15 (3), 282–311.
- Deng, X. – Kang, J. – Low, B. S. (2013) Corporate social responsibility and stakeholder value maximization: Evidence from mergers. *Journal of Financial Economics*, Vol. 110 (1), 87–109.
- Dhiman, S. (2008) Product, people, and planet: The triple bottom line sustainability imperative. *Journal of Global Business Issues*, Vol. 2 (2), 51-57.
- Dmytriiev, S. D. – Freeman, R. E. – Hörisch, J. (2021) The relationship between stakeholder theory and corporate social responsibility: Differences, similarities, and implications for social issues in management. *Journal of Management Studies*, Vol. 58 (6), 1441–1470.
- Dubois, A. – Gadde, L.-E. (2002) Systematic combining: an abductive approach to case research. *Journal of Business Research*, Vol. 55 (7), 553–560.
- Elkington, J. (1997) *Cannibals with forks: The triple bottom line of 21st century business*. Gabriola Island, British Columbia: New Society Publishers.
- Elms, H. – Johnson-Cramer, M. – Berman, S. (2011) *Bounding the World’s Miseries: Corporate Responsibility and Freeman’s Stakeholder Theory*. Northampton, MA: Edward Elgar.

- Epstein, M. J. – Rejc Buhovac, A. (2014) *Making Sustainability Work: Best Practices in Managing and Measuring Corporate Social, Environmental, and Economic Impacts*. San Francisco: Berrett-Koehler Publishers.
- Escrig-Olmedo, E. – Muñoz-Torres, M. J. – Fernández-Izquierdo, M. A. (2010) Socially responsible investing: sustainability indices, ESG rating and information provider agencies. *International Journal of Sustainability and Economics*, Vol. 2 (4), 442–461.
- ESG Navigator (2023) ABCs of ESG Frameworks and Ratings.
<<https://esgnavigator.com/knowledge-hub/esg-ratings-library/abcs-of-esg-ratings-reporting/>>, haettu 1.11.2023.
- ESG The Report (2023) What is the triple bottom line approach?
<<https://www.esgthereport.com/what-is-esg/the-g-in-esg/what-are-the-3-components-of-the-triple-bottom-line-approach/>>, haettu 7.4.2023.
- Eskola, J. – Suoranta, J. (1998) *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Euroopan komissio (2020a) Climate strategies & targets.
<https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies_en 82>, haettu 17.5.2023.
- Euroopan komissio (2020b) 2020 Climate & energy package. Viitattu 30.11.2020.
<https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2020_en>, haettu 17.5.2023.
- Euroopan komissio (2020c) 2030 Climate & energy framework. Viitattu 30.11.2020.
<https://ec.europa.eu/clima/policies/strategies/2030_en>, haettu 17.5.2023.
- Eurooppa-neuvosto (2023) Neuvostolta lopullinen hyväksyntä yritysten kestävyysraportointia koskevalle direktiiville
<<https://www.consilium.europa.eu/fin/press/press-releases/2022/11/28/council-gives-final-green-light-to-corporate-sustainability-reporting-directive/>>, haettu 22.8.2023.
- Evangelinos, K. I. – Nikolaou, I. (2011) Measuring solid waste eco-efficiency performance through environmental accounting. *International Journal of Environment and Waste Management*, Vol. 7 (3–4), 235–249.
- Figge, F. – Hahn, T. (2004) Sustainable value added—Measuring corporate contributions to sustainability beyond eco-efficiency. *Ecological Economics*, Vol. 48 (2), 173–187.

- Figueres, C. – Le Quéré, C. – Mahindra, A. – Bäte, O. – Whiteman, G. – Peters, G. – Guan, D. (2018) Emissions are still rising: Ramp up the cuts. *Nature*, Vol. 564, 28–30.
- Fombrun, C. J. (1996) *Reputation: Realizing value from the corporate image*. Boston: Harvard Business Press.
- Freeman, E. R. (1984) *Strategic management: A stakeholder approach*. Boston: Pitman.
- Giesekam, J. – Tingley, D.D. – Cotton, I. (2021) Aligning carbon targets for construction with (inter)national climate change mitigation commitments. *Energy Build*, Vol. 165, 106–117.
- Global Reporting Initiative (GRI) (2011) Sustainability Reporting Guidelines v3.1. <<https://www.globalreporting.org/standards/>>, haettu 11.4.2023.
- Global Reporting Initiative (GRI) (2021) The global standards for sustainability reporting. <<https://www.globalreporting.org/standards/>>, haettu 11.4.2023.
- Godemann, J. – Michelsen, G. (2011) *Sustainability Communication: Interdisciplinary 151 Perspectives and Theoretical Foundations*. Weimar: Springer Science + Business Media B.V.
- Goel, P. (2010) Triple bottom line reporting: An analytical approach for corporate sustainability. *Journal of Finance, Accounting, and Management*, Vo. 1 (1), 27–42.
- Gond, J. – Herrbach, O. (2006) Social reporting as an organisational learning tool? A theoretical framework. *Journal of Business Ethics*, Vol. 65, 359–371.
- Gouldson, A. – Sullivan, R. (2013) Long-term corporate climate change targets: What could they deliver? *Environmental Science & Policy*, Vol. 27, 1–10.
- Grainger-Brown, J. – Malekpour, S. (2019) Implementing the sustainable development goals: a review of strategic tools and frameworks available to organisations. *Sustainability*, Vol. 11 (5), 1381–1398.
- Grant Thornton (2021) Vastuullisuusraportointi ja sen varmentaminen. <<https://www.grantthornton.fi/ajankohtaista/vastuullisuusraportointi-ja-sen-varmentaminen/>>, haettu 20.11.2023.
- Gray, R. H. – Kouhy, R. – Lavers, S. (1995) Corporate social and environmental reporting: A review of the literature and a longitudinal study of UK disclosure. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 8, 47–77.
- Groenenberg, H. – Blok, K. (2002) Benchmark-based emission allocation in a cap-and-trade system. *Climate Policy*, Vol. 2, (1), 105–109.

- Kühnen M. – Hahn R. (2013) Determinants of sustainability reporting: a review of results, trends, theory, and opportunities in an expanding field of research. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 59, 5–21.
- Hart, S. L. (1995) A natural-resource-based view of the firm. *Academy of Management Review*, Vol. 20 (4), 986–1014.
- Henriques, A. (2007) *CSR, sustainability, and the triple bottom line. The Triple Bottom Line: Does it All Add Up?* London: Earthscan.
- Hirsjärvi, S. – Remes, P. – Sajavaara, P. (2009) *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.
- Hopwood, A. G. (2009) Accounting and the environment. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 34, 433–439.
- Hubbard, G. (2009) Measuring organizational performance: beyond the triple bottom line. *Business Strategy and the Environment*, Vol. 3, 177–191.
- Hubbard, G. (2011) The Quality of the Sustainability Reports of Large International Companies: An Analysis. *International Journal of Management*, Vol. 28 (3), 824–833.
- International Institute for Sustainable Development (IISD) – Deloitte & Touche (DT) – Business Council for Sustainable Development (BCSD) (1992) Business strategy for sustainable development: Leadership and accountability for the 90s. *Winnipeg: International Institute for Sustainable Development*.
- Jannik G. – Norman J. – Garvey A. – Betts-Davies S. (2021) Science-Based Targets: On Target? *Sustainability*, Vol. 13, 1–20.
- Kasanen, E. – Lukka, K – Siitonen, A. (1993) The constructive approach in management accounting research. *Journal of Management Accounting Research*, Vol. 5, 243–264.
- Kearney, A. T. (2009) *“Green” winners: The performance of sustainability-focused organizations during the financial crisis*. Illinois: Kearney.
- Keating, P. J. (1995) A framework for classifying and evaluating the theoretical contributions of case research in management accounting. *Journal of Management Accounting Research*, Vol. 7, 66–86.
- Kihn, L. A. – Ihantola E. M. (2008) *Tutkimuksen laadun arvioinnista*. Tampere: Taloustieteiden laitos, Tampereen yliopisto.
- Kirjanpitolaki 30.12.1997/1336. <<https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1997/19971336>>, haettu 29.3.2023.
- Kiviniemi, K. (2015) *Laadullinen tutkimus prosessina*. Jyväskylä: PSkustannus.

- Knight, G. – Cavusgil, S. (2004) Innovation, Organizational Capabilities, and the Born-Global Firm. *Journal of International Business Studies*, Vol. 35 (2), 124–141.
- Kolk, A. – Kourula, A. – Pisani, N. (2017) Multinational enterprises and the Sustainable Development Goals: What do we know and how to proceed? *Transnational Corporations*, Vol. 24 (3), 9–32.
- Kolk, A. – Pinkse, J. (2004) Market Strategies for Climate Change. *European Management Journal*, Vol. 22 (3) 304–314.
- Kozlowski, A. – Searcy, C. – Bardecki, M. (2015) Corporate sustainability reporting in the apparel industry. *International Journal of Productivity and Performance Management*, Vol. 64, 377–397.
- KPMG (2020) The time has come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020.
 <https://assets.kpmg/content/dam/kpmg/be/pdf/2020/12/The_Time_Has_Come_KPMG_Survey_of_Sustainability_Reporting_2020.pdf>, haettu 29.3.2023.
- Kyngäs, H. – Vanhanen, L. (1999) Sisällönanalyysi. *Hoitotiede*, Vol. 11 (1), 3–12.
- Laine, M. (2009) A way of seeing corporate sustainability reporting. *Acta Universitatis Tamperensis*, Vol. 1486, 1–139.
- Li, T. – Wang, K. – Sueyoshi, T. – Wang, D. D. (2021) ESG: Research Progress and Future Prospects. *Sustainability*, Vol. 13, 1–28.
- Lindblom, C.K. (1994) *The implications of organizational legitimacy for corporate social performance and disclosure*. New York: Critical Perspectives on Accounting Conference.
- Line, M.H. – Hawley, H. – Krut, R. (2002) Development in global environmental and social reporting. *Corporate Environmental Strategy*, Vol. 9 (1). 69–78.
- Lozano, R. – Huisingh, D. (2011) Inter-linking issues and dimensions in sustainability reporting. *Journal of Cleaner Production*, Vol. 19, 99–107.
- Lukka, K. (1991) Laskentatoimen tutkimuksen epistemologiset perusteet. *Liiketaloudellinen aikakauskirja*, Vol. 40 (2), 161–186.
- Lukka, K. (1999) *Case/fieldtutkimuksen erilaiset lähestymistavat laskentatoimessa*. Turku: Turun kauppakorkeakoulun julkaisuja, Sarja C1:1999.
- Lukka, K. (2014) Exploring the possibilities for causal explanation in interpretive research. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 39 (7), 559–566.

- Maa- ja metsätalousministeri (2023) Metsien taloudellinen merkitys.
 <<https://mmm.fi/metsat/metsatalous/metsatalouden-kestavyys/metsien-taloudellinen-merkitys>>, haettu 21.3.2023.
- Marrewijk, M. (2013) Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: Between agency and communion. *Journal of Business Ethics*, Vol. 44, 95–105.
- Mebratu, D. (1998) Sustainability and sustainable development: Historical and conceptual review. *Environmental Impact Assessment Review*, Vol. 18 (6), 493–520.
- Metsä Board (2023) Metsä Board lyhyesti.
 <<https://www.metsagroup.com/fi/metsaboard/metsa-board/tietoa-meista/metsa-board-lyhyesti/>>, haettu 5.7.2023.
- Milne, M. J. – Gray, R. (2013) W(h)ither Ecology? The Triple Bottom Line, the Global Reporting Initiative, and Corporate Sustainability Reporting. *Journal of Business Ethics*, Vol. 118 (1), 13–29.
- Milne, M.J. – Patten, D. (2002) Securing organizational legitimacy: an experimental decision case examining the impact of environmental disclosures. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 15 (3), 372–405.
- Moldan, B. – Janoušková, S. – Hák, T. (2012) How to understand and measure environmental sustainability: Indicators and targets. *Ecological Indicators*, Vol. 17, 4–13.
- Neilimo, K. – Näsi, J. (1980) *Tutkimustyön perusteet*. Jyväskylä: Gummerus.
- Newson, M. – Deegan, C. (2002) Global expectations and their association with corporate social disclosure practices in Australia, Singapore, and South Korea. *The International Journal of Accounting*, Vol. 37 (2), 182–213.
- Ngai, E.W.T – Chau, D.C.K. – Poon, J.K.L. – To, C.K.M. (2013) Energy and utility management maturity model for sustainable manufacturing process. *International Journal of Production Economics*, Vol. 146 (2), 453–464.
- Nikolaou, I. – Matrakoukas, S. I. (2016) A framework to measure ecoefficiency performance of firms through EMAS reports. *Sustainable Production and Consumption*, Vol. 8, 32–44.
- Niskala, M. – Tarna-Mani, K. – Pajunen, T. (2019). *Yritysvastuu: raportointi ja laskentaperiaatteet*. Helsinki: ST-Akatemia.
- Norman, W. – MacDonald, C. (2004) Getting to the bottom of the triple bottom line. *Business Ethics Quarterly*, Vol. 2 (14), 243–262.

- O'Donovan, G. (2002) Environmental disclosures in the annual report: extending the applicability and predictive power of legitimacy theory. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, Vol. 15 (3), 344–371.
- O'Dwyer, B. (2001) Corporate environmental reporting. *Accountancy Ireland*, Vol. 33 (2), 18.
- Ojasalo, K. – Moilanen, T. – Ritalahti, J. (2009) *Kehittämistyön menetelmät. Uudenlaista osaamista liiketoimintaan*. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Oliver, C. (1997) Sustainable competitive advantage: Combining institutional and resource-based views. *Strategic Management Journal*, Vol. 18 (9), 697–713.
- Owen, D. L. – Swift, T. A. – Humphrey, C. – Bowerman, M. (2000) The new social audits: accountability, managerial capture, or the agenda of social champions? *European Accounting Review*, Vol. 9 (1), 81–98.
- Parker, L. D. (2012) Qualitative management accounting research: Assessing deliverables and relevance. *Critical Perspectives on Accounting*, Vol. 23 (1), 54–70.
- Parmar, B. – Freeman, R. – Harrison, J. – Wicks, A. – Purnell, L. – De Colle, S. (2010) Stakeholder Theory: The State of the Art. *The Academy of Management Annals* Vol. 3 (1), 403–445.
- Phillips, R. & Freeman, R. (2008) *Corporate Citizenship and Community Stakeholders*. Virginia: Edward Elgar publishing.
- Pomponi, F. – Moncaster, A. (2016) Embodied carbon mitigation reduction in the built environment – what does the evidence say? *Journal of Environmental Management*, Vol. 181 687–700.
- Print & Media (2022) Viisi suomalaisyritystä Dow Jonesin kestävä kehityksen indeksiin. <<https://pmllehti.fi/uutiset/toimiala/viisi-suomaisyritysta-dow-jonesin-kestavan-kehityksen-indeksiin/>>, haettu 18.10.2023.
- Reuters (2021) Analysis: How 2021 became the year of ESG investing. <<https://www.reuters.com/markets/us/how-2021-became-year-esg-investing-2021-12-23/>>, haettu 29.3.2023.
- Rietbergen, M. G. – van Rheede, A. – Blok, K. (2015) The target-setting process in the CO2 Performance Ladder: does it lead to ambitious goals for carbon dioxide emission reduction? *Journal of Cleaner Production*, Vol. 103, 549–561.

- Roberts, R. W. (1992) Determinants of corporate social responsibility disclosure: An application of stakeholder theory. *Accounting, Organizations and Society*, Vol. 17, 595–612.
- Robson, C. (1994) *Real world research: A resource for social scientists and practitionerresearchers (Repr.)*. Oxford: Blackwell.
- Roome, N. (1992) Developing environmental management strategies. *Business Strategy and the Environment*, Vol. 1 (1), 11–24.
- Rugman, A. M. – Verbeke, A. (1998) Corporate strategies and environmental regulations: An organizing framework. *Strategic Management Journal*, 19 (4), 363–375.
- Saarela-Kinnunen, M. – Eskola, J. (2010) *Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus?* Juva: PSkustannus.
- Sachs, J.D. – Schmidt-traub, G. – Williams, J. (2016) Pathways to zero emissions. *Nature Geoscience*, Vol. 9, 799–801.
- Schönherr, N. – Findler, F. – Martinuzzi, A. (2017) Exploring the interface of CSR and the Sustainable Development Goals. *Transnational Corporations*, Vol. 24 (3), 33–49.
- Schramade, W. (2017) Investing in the UN Sustainable Development Goals: Opportunities for companies and investors. *Journal of Applied Corporate Finance*, Vol. 29 (2), 87–99.
- Science Based Targets (SBT) (2023) Companies taking action. <<https://sciencebasedtargets.org/companies-taking-action/>>, haettu 17.6.2023.
- Science Based Targets Initiative (SBTi) (2019) Science-Based Target Setting Manual—Version 4.0. <<https://sciencebasedtargets.org/resources/files/SBTi-manual.pdf>>, haettu 26.3.2023.
- SDG Compass (2015) SDG compass. The guide for business action on SDGs, developed by: GRI, united nations global compact, WBCSD. <https://sdgcompass.org/wp-content/uploads/2015/12/019104_SDG_Compass_Guide_2015.pdf>, haettu 23.6.2023.
- Shrivastava, P. (1995) The role of corporations in achieving ecological sustainability. *Academy of Management Review*, Vol. 20 (4), 936–960.
- Siew, R. Y. J. (2015) A review of corporate sustainability reporting tools (SRTs). *Journal of Environmental Management*. Vol. 164, 180–195.

- Spangenberg, J. (2005) Economic sustainability of the economy: Constructs and indicators. *International Journal of Sustainable Development*, Vol. 8 (1/2), 47–64.
- Stake, R. E. (1995) *The art of case study research: perspectives on practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Stenberg, J. (2001) *Bridging gaps – sustainable development and local democracy processes*. Gothenburg: Oberursel.
- Stora Enso (2020) Lehdistötiedote. <<https://www.storaenso.com/fi-fi/newsroom/press-releases/2020/10/stora-enson-vastuullisuusraportti-valittu-kymmenen-parhaanjoukkoon-kansainvalisessa-vertailussa>>, haettu 26.3.2023.
- Stora Enso (2021) Lehdistötiedote. <<https://www.storaenso.com/fi-fi/newsroom/press-releases/2021/11/stora-enso-palkittiin-vastuullisuusraportistaan>>, haettu 26.3.2022.
- Stora Enso (2023) About Stora Enso. <<https://www.storaenso.com/fi-fi/about-stora-enso>>, haettu 5.7.2023.
- Suchman, M. (1995) Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academy of Management Review*, Vol. 20 (3), 571–610.
- Suomen YK-liitto (2021) Kestävän kehityksen tavoitteet. <<https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/kestava-kehitys/kestavan-kehityksen-tavoitteet>>, haettu 14.5.2023.
- Threfall R. – King A. – Schulman J. – Bartels W. (2020) *The time has come: The KPMG Survey of Sustainability Reporting 2020*. KPMG IMPACT: London.
- Tinker, T. – Lehman, Cheryl R. – Neimark, M. (1991) Falling down the hole in the middle of the road: Political quietism in corporate social reporting. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 4, 28–54.
- Topple, C. – Donovan, J. D. – Masli, E. K. – Borgert, T. (2017) Corporate sustainability assessments: MNE engagement with sustainable development and the SDGs. *Transnational Corporations*, Vol. 24 (3), 61–71.
- Tuomi, J. – Sarajärvi, A. (2018) *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi (Uudistettu laitos)*. Helsinki: Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (2019) Ihmistieteiden eettisen ennakoarvioinnin ohje. <https://tenk.fi/sites/default/files/2021-01/Ihmistieteiden_eettisen_ennakoarvioinnin_ohje_2020.pdf>, haettu 19.10.2023.

- Ullmann, A. A. (1985) Data in search of a theory: A critical examination of the relationships among social performance, social disclosure and economic performance of U.S. firms. *Academy of Management Review*, Vol. 10, 540–557.
- United Nations (2015) United Nations Adoption of the Paris Agreement. <<https://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>>, haettu 15.4.2023.
- United Nations (UN) (2015) Transforming our world: The 2030 Agenda for sustainable development. <<https://sdgs.un.org/2030agenda>>, haettu 26.3.2023.
- United Nations (UN) (2020) The 17 goals. <<https://sdgs.un.org/goals>>, haettu 17.6.2023.
- UPM (2022) Lehdistötiedote. <<https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/medialle/tiedotteet/2022/12/dow-jonesin-kestavan-kehityksen-indeksi-listaa-upmn-alansa-johtavaksi-toimijaksi/>>, haettu 26.3.2023.
- UPM-Kymmene (2023) Tietoa meistä. <<https://www.upm.com/fi/tietoa-meista/>>, haettu 5.7.2023.
- Valentin, A. – Spangenberg, J. H. (2000) A guide to community sustainability indicators. *Environmental Impact Assessment Review*, Vol. 20 (3), 381–392.
- Vitolla, F. – Rubino, M. (2017) *Legitimacy theory and sustainability reporting*. 10th Annual Conference of the EuroMed Academy of Business: Global and national business theories and practice: bridging the past with the future.
- Weiser, J. R. (2006) Drive strategy execution through strategy focused governance. *Journal of Cost Management*, Vol. 20 (4), 40–47.
- White, G. (2016). *Sustainability reporting: getting started (Second edition.)*. New York: Business Expert Press.
- Whittingham, K. – Earle, A. – Leyva-de la Hiz, D. – Argiolas, A. (2022) The impact of the United Nations Sustainable Development Goals on corporate sustainability reporting. *BRQ Business Research Quarterly*. Vol. 26, 45–61.
- Wilmshurst, T. – Frost, G. (2000) Corporate environmental reporting: a test of legitimacy theory. *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, Vol. 13 (1), 10–26.
- World Business Council for Sustainable Development (WBCSD) (2000) *Eco-efficiency. Creating more value with less impact*. Geneva: World Business Council for Sustainable Development 32.

- World Business Council for Sustainable Development (WBCSD); World Resources Institute (WRI). (2004) A Corporate Accounting and Reporting Standard. *Greenhouse Gas Protocol*, 1–116.
- World Commission on Environment and Development (1987) World commission on environment and development. *Our Common Future*, Vol. 17, 1–91.
- Yin, R. K. (2014) *Case study research: Design and methods. 5th edition*. Los Angeles: Sage.
- Ympäristöministeriö (2022) EU:n ennallistamisasetus.
<<https://ym.fi/ennallistamisasetus>>, haettu 4.10.2023.
- Zak, A. (2015) Triple bottom line concept in theory and practice. *Research papers of Wroclaw University of Economics*, Vol. 387, 1–19.

Tutkimusaineisto

Metsä Board Vuosikertomus 2020. <<https://www.metsagroup.com/globalassets/metsa-board/documents/investors/annual-report/2020/metsa-board-vuosikertomus-2020.pdf>>, haettu 14.2.2023.

Metsä Board Vuosikertomus ja kestävyysraportti 2022. <<https://www.metsagroup.com/globalassets/metsa-board/documents/investors/annual-report/2022/metsa-board-vuosikertomus-ja-kestavyysraportti-2022.pdf>>. haettu 14.2.2023.

Metsä Board Vuosikertomus ja vastuullisuusraportti 2021. <<https://www.metsagroup.com/globalassets/metsa-board/documents/investors/annual-report/2021/metsa-board-vuosikertomus-ja-vastuullisuusraportti-2021.pdf>>, haettu 14.2.2023.

Stora Enso Annual report 2020. <https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2020/storaenso_annual_report_2020.pdf>, haettu 14.2.2023.

Stora Enso Annual report 2021. <https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2021/storaenso_annual_report_2021.pdf>, haettu 14.2.2023.

Stora Enso Annual report 2022. <https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2022/storaenso_annual_report_2022.pdf>, haettu 14.2.2023.

UPM-Kymmene Vuosikertomus 2020. <<https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2020/upm-vuosikertomus-2020.pdf>>, haettu 14.2.2023.

UPM-Kymmene Vuosikertomus 2021. <<https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2021/upm-vuosikertomus-2021.pdf>>, haettu 14.2.2023.

UPM-Kymmene Vuosikertomus 2022. <<https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2022/upm-vuosikertomus-2022.pdf>>, haettu 14.2.2023.

Liitteet

Liite 1. UPM-Kymmene vastuullisuustavoitteet

Taloudellinen			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite				
Tulos - Omistaja-arvon kasvattaminen	Vertailukelpoinen liikevoitto	Vertailukelpoisen liikevoiton kasvu myynnin kasvun ja kannattavuuden kautta (jatkuva)	42%:n nousu	55% nousu	32% lasku	Tavoitteessa
	Vertailukelpoinen oman pääoman tuotto	10% (jatkuva)	14 %	12 %	8 %	Tavoitteessa
	Nettovelka/EBITDA	2x tai alle (jatkuva)	0,94	0,35	0,04	Tavoitteessa
Hallinnointi - Selkeät vastuut ja ohjeiden noudattaminen	UPM:n toimintaohjekoulutuksen suorittaminen	100% (jatkuva)	97 %	98 %	99 %	Ei tavoitteessa
Vastuullinen hankinta - Lisäarvon luominen vastuullisilla toimintatavoilla	Hankintojen arvo toimittajilta, jotka ovat hyväksyneet UPM:n Toimintaohjeen toimittajille ja kolmansille osapuolille	80% (jatkuva)	88 %	86 %	84 %	Tavoitteessa
	UPM:n raaka-ainehankintojen arvo toimittajilta, jotka ovat hyväksyneet UPM:n Toimintaohjeen toimittajille	100 %	96 %	96 %	96 %	Ei tavoitteessa
	Jatkuva systemaattiseen riskien arviointiin perustuva toimittajien auditointi	Jatkuva	121+360 auditointia	124+300 auditointia	117+350 auditointia	Ei selkeää määrittelyä
	CO ₂ -päästöjen vähentäminen raaka-aineista ja kuljetuksista (Scope 3), vertailuvuosi 2018	-30 %	Kehitetty raportointia	Tiivis yhteistyö toimittajien kanssa	Raportointia parannettiin	Ei selkeää määrittelyä
Ympäristö			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite				
Metsä - Kestävä maankäyttö	Ilmastopositiivinen maankäyttö UPM:n omissa ja vuokratuissa metsissä	Metsien hiilinielu (jatkuva)	2,3 milj. t CO ₂ -ekv.	3,8 milj. t CO ₂ -ekv.	6,1 milj. t CO ₂ -ekv.	Ei selkeää määrittelyä
	Sertifioidun kuidun osuus	100 %	86 %	84 %	83 %	Aikataulussa
Luonnon monimuotoisuus - Monimuotoisuuden edistäminen	Positiivinen vaikutus metsien monimuotoisuuteen	Positiivinen kehitys (jatkuva)	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Mitattiin positiivista kehitystä	Tavoitteessa
	Esteistä vapaat virtavedet	500 km	174 km saavutettu	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Aikataulussa
Ilmasto - Ilmatoratkaisujen kehittäminen ja toimet kohti hiilineutraaliutta	Energiantuotannon ja ostoenergian (Scope 1 ja 2) fossiiliset hiilidioksidipäästöt, vertailuvuosi 2015	-65 %	174 km saavutettu -34 %	-27 %	-20 %	Aikataulussa
	Hiilen ja turpeen käyttö omassa energiantuotannossa	0 %	3% nousu vuodesta 2021	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei tavoitteessa
	Vuosittainen energiatehokkuuden parantaminen	1% (jatkuva)	Ei saavutettu	Saavutettu	Ei saavutettu	Ei tavoitteessa
	Uusiutuvien polttoaineiden osuus	70% (jatkuva)	65 %	70 %	72 %	Ei tavoitteessa

	Happamoittavien savukaasupäästöjen (Nox /SO2) määrä keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti vertailuvuosi 2015	-20 %	-28 %	-27 %	-19 %	Tavoitteessa
Vesi - Vastuullinen vedenkäyttö	Kemiallinen hapenkulutus (COD) keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti, vertailuvuosi 2008	-40 %	-39 %	-38 %	-33 %	Aikataulussa
	Jäteveden määrä keskimääräistä UPM:n tuotetta kohti, vertailuvuosi 2008	-30 %	-13 %	-18 %	-10 %	Ei tavoitteessa
	Kierrätettyjen ravinteiden osuus jäteveden puhdistuksessa	100 %	33 %	35 %	28 %	Ei tavoitteessa
Jätteet - Materiaalitehokkuuden ja kiertotalouden edistäminen	Kaatopaikkajätteen määrä tai jätteen poltto ilman energian talteenottoa	0	90% jätteestä kierrätetty	89 %	89 %	Aikataulussa
Tuotevastuu - Koko elinkaaren huomioon ottaminen	Ilmastopositiiviset tuotteet	Jatkuva	Tehty tieteellinen tutkimus	Tehty tieteellinen tutkimus	Aloitettu tieteellinen tutkimus	Ei selkeää määrittelyä
	SDG-tavoitteisiin vaikuttavien tuotteiden ja palveluiden kehittäminen	Jatkuva	Tuotesuunnittelun konseptin toteutus alkoi	Jatkettiin pilotointikonseptiä	Käynnistettiin hanke	Ei selkeää määrittelyä
	Ympäristömerkittävässä olevien soveltuvien tuotteiden osuus	100 %	87 %	84 %	82 %	Aikataulussa
Sosiaalinen						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Jatkuva oppiminen ja kehittyminen -	Keskustelut tavoitteiden asettamisesta pidetty ja henkilöstön kehityssuunnitelmat laadittu	100% toteutumisaste	Henkilöstöstä 83%:lla keskustelut, 58%:lla suunnitelma	Henkilöstöstä 88%:lla keskustelut, 70%:lla suunnitelma	Henkilöstöstä 82%:lla keskustelut, 63%:lla suunnitelma	Ei tavoitteessa
Jatkuvan ammatillisen kehittymisen mahdollistaminen henkilöstön työn tuloksellisuuden, kasvun ja tulevaisuuden työllistymisen varmistamiseksi	Henkilöstö pitää oppimis- ja kasvumahdollisuuksia hyvinä	Selvästi yli vertailuarvon henkilöstökyselyssä	8 pistettä alle vertailuarvon	9 pistettä alle vertailuarvon	3 pistettä alle vertailuarvon	Ei tavoitteessa
Vastuullinen johtaminen -	Henkilöstön sitoutuminen	Selvästi yli vertailuarvon henkilöstökyselyssä	5 pistettä alle vertailuarvon	9 pistettä alle vertailuarvon	2 pistettä alle vertailuarvon	Ei tavoitteessa
Painopiste arvopohjaisessa ja innostavassa johtamisessa sekä hyvissä liiketoimintatavoissa						
Monimuotoinen ja osallistava työympäristö -	Henkilöstön yhteenkuuluvuus	UPM on yritysten parhaan 10% vertailuryhmässä	12 pistettä alle vertailuryhmän	13 pistettä alle vertailuryhmän	14 pistettä alle vertailuryhmän	Ei tavoitteessa
Monimuotoisen ja osallistavan yrityskulttuurin ja työympäristön kehittäminen liiketoiminnan menestyksen varmistamiseksi						

	Naisten osuus asiantuntija- ja johtotehtävissä kehittyi jatkuvasti. Johtamista ja päätöksentekokykyä kehitetään lisäämällä monimuotoisuutta	Naisten osuus 40%	31,4 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Aikataulussa
	Monimuotoisuushanke	Jatkuva	Yhdenvertaisuus tarkastelu, vuoropuhelu	Yhdenvertaisuus tarkastelu, vuoropuhelu	Vuoropuhelu ja kehitys	Ei selkeää määrittelyä
Oikeudenmukainen palkitseminen -	Elämiseen riittävän palkan varmistaminen koko henkilöstölle perustuen vuosittaiseen arviointiin	Jatkuva	Korjattu palkkatasoa	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei selkeää määrittelyä
Henkilöstön oikeudenmukainen, yhdenvertainen ja kilpailukykyinen palkitseminen	Sukupuolten välisen palkkatasa-arvon varmistaminen perustuen vuosittaiseen yhdenvertaisuusselvitykseen, jonka avulla tunnistetaan ja poistetaan selittämättömät palkkaerot	Jatkuva	Korjattu palkkaeroja	Tehty selvitys asiasta	Uusi tavoite	Ei selkeää määrittelyä
Turvallinen ja terveellinen työympäristö -	Kuolemaan johtaneet tai vakavat tapaturmat	0	3+5	0+3	0+2	Ei tavoitteessa
Henkilöstön, urakoitsijoiden ja paikallisyhteisöjemme turvallisuuden ja terveyden varmistaminen	TRIF-luku, mukaan lukien urakoitsijat	alle 2	6,4 ja 5,9	6,3 ja 7,2	5,3 ja 6,2	Ei tavoitteessa
	Prosessiturvallisuus integroitu turvallisuusjohtaminen	Kaikki yksiköt ja liiketoiminnot	Turvallisuusstandardi julkaistu	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei selkeää määrittelyä
	Henkilöstön työ- ja vapaa-ajan yhteensovittaminen	UPM on yritysten parhaan 10% vertailuryhmässä	7 pistettä alle vertailuryhmän	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei tavoitteessa
	Poissaolojen määrä	alle 2% työajasta	4,5 %	4,1 %	3,9 %	Ei tavoitteessa
Paikallinen sopiminen -	Tehdaspaikkakuntien sidosryhmäsuhteiden arviointi ja toimenpiteiden määrittely	Jatkuva	Paikallisyhteisön mallia päivitetty	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei selkeää määrittelyä
Paikallisen sitoutumisen ja positiivisen vaikutuksen varmistaminen ympäröivissä paikallisyhteisöissä	Paikallisyhteisöjä koskevat pitkän aikavälin hankkeet Biofore Share and Care -ohjelman mukaisesti	Kaikki liiketoiminnot (jatkuva)	Painopiste Ukrainan tukemisessa	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Ei selkeää määrittelyä

Liite 2. Stora Enso vastuullisuustavoitteet

Ilmaston muutos			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Ilmasto	Tuotantoyksiköiden fossiilisten CO ₂ e-päästöjen vähentäminen (scope 1 ja 2)	-50% vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2019 lähtötasoon.	-27 %	-14 %	-13 %	Aikataulussa
	Fossiilisten CO ₂ e-päästöjen vähentäminen toimitusketjussa, kuljetuksissa ja asiakkaiden toiminnoissa (scope 3)	-50% vuoteen 2030 mennessä verrattuna vuoden 2019 lähtötasoon.	-27 %	-4 %	-10 %	Aikataulussa
Biodiversiteetti	Omistettujen ja vuokrattujen maiden osuus puun tuotannosta ja hakkuista, jotka ovat metsäsertifiointijärjestelmien kattamia.	Pysyä vähintään 96 prosentin kattavuustasolla.	99 %	99 %	99 %	Saavutettu
Kierrätys	Teknisesti kierrätettävien tuotteiden prosenttiosuus.	100% vuoteen 2030 mennessä.	94 %	94 %	n/a	Aikataulussa
Vastuullinen liiketoiminta			2022	2021	2020	Kehitys
Painopistealue	Mittari	Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys
Materiaalit, jäämät ja jäte	Prosessijäämien hyödyntämisaste (%).	Pysyä vähintään 98 prosentin hyödyntämisasteella.	99 %	98 %	98 %	Saavutettu
Energia	Ennakoidut energiansäästöt, % (säästetyt MWh / kokonaisenergiakulutus MWh, sähkö ja lämpö).	0,8 prosentin vuotuinen energiansäästö vuoteen 2030 asti.	-1,10 %	-0,60 %	-0,90 %	Saavutettu
Vesi	Prosessiveden purkaus myytävää tonnia sellua, paperia ja kartonkia kohti (m ³ /t).	Laskusuuntaus vuoden 2016 perustasosta (27 m ³) alkaen.	31	31	31	Ei saavutettu
	Kokonaisveden otto myytävää tonnia sellua, paperia ja kartonkia kohti (m ³ /t).	Laskusuuntaus vuoden 2016 perustasosta (59 m ³) alkaen.	61	60	66	Ei saavutettu
Ympäristöönnettomuudet	Merkittävien noudattamattomuustapahtumien lukumäärä.	Nolla noudattamattomuustapahtumaa.	15	8	8	Ei saavutettu
Työntekijät	Monimuotoisuus ja inklusiivisuus: Naisten osuus kaikista esimiehistä (%).	25 prosentin saavuttaminen vuoteen 2024 mennessä.	23 %	23 %	23 %	Aikataulussa
Turvallisuus	Kokonaisrekisteröitävien onnettomuuksien (TRI) lukumäärä.	Tavoitteen 5.3:n saavuttaminen vuoteen 2022 mennessä.	5.9	6.2	6.1	Ei saavutettu
Liiketoiminnan etiikka	Ethics and Compliance -indeksi	Positiivinen trendi	8.7	n/a	n/a	Mittaus kesken
Yhteisö	Yhteisösjoiutukset (CI): Työtuntien ja aineellisen panoksen osuus kokonaisjoiutuksista yhteisöön (%).	Nostaa osuus 70 prosenttiin vuoteen 2023 mennessä samalla kun lisätään kokonaisinvestointeja yhteisöön.	41 %	42 %	41 %	Ei saavutettu
Kestävä hankinta	Supplier Code of Conductin alaisen hankinnan prosenttiosuus	Pysyä vähintään 95 prosentin kattavuustasolla.	96 %	96 %	96 %	Saavutettu
Ihmisoikeudet	Sisäisen ihmisoikeuksien huolellisuusohjelman toteuttaminen.	Varmistaa ihmisoikeuksien huolellisuusohjelman tehokas toteutus.				
			2022 3 pilottihanketta, jotka kohdistuvat keskeisiin riskialueisiin.	2021 Kaksi jäljellä olevaa kehitystoimenpidettä saatu päätökseen.	2020 22 kehitystoimenpidettä saatu päätökseen ryhmätoimintojen prosesseissa 24:stä.	Kehitys Saavutettu

Liite 3. Metsä Board vastuullisuustavoitteet

E - Ympäristö						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys (vrt. 2021)
Metsäluonnon monimuotoisuuden turvaaminen	Serifioidun puukuidun osuus	>90%	83 %	83 %	80 %	Tavoitteessa
	MG: Harvennus- ja uudishakkuisia hehtaania neljä tekopötkelöä	90 %	90 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Tavoitteessa
	MG: Säästöpuita uudistushakkuukohteissa	100 %	95 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Yli tavoitteen
Ilmastonmuutoksen hillintä ja päästöjen vähentäminen	Fossiiliset hiilidioksidipäästöt (Scope 1 + Scope 2 markkinaperusteinen)	0 t	383 098 t	428 838 t	Uusi tavoite	Yli tavoitteen
	Fossiilittoman energian osuus kokonaisenergiakulutuksesta	100 %	87 %	85 %	83 %	Yli tavoitteen
	Osuus kohderyhmään kuuluvista toimittajista, jotka ovat asettaneet SBT:n mukaiset tavoitteet (Scope 3)	70 %	15 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Alle tavoitteen
	Fossiilittomien raaka-aineiden ja pakkausmateriaalien osuus kuivapainosta	100 %	99,3 %	99,2 %	99,3 %	Tavoitteessa
	MG: Uuden metsän perustaminen ja taimikonhoidon määrä vuoden 2018 tasosta	100 %	2,8 %	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Alle tavoitteen
	MG: Puutuotteisiin sitoutuneen hiilen määrä vuoden 2018 tasosta	+ 30 %	- 12,4%	Uusi tavoite	Uusi tavoite	Alle tavoitteen
Resurssien tehokas käyttö ja tuotannon vastuullisuus	Energiatehokkuuden parantaminen vuoden 2018 tasosta	>+ 10 %	2,7 %	1,9 %	2,10 %	Alle tavoitteen
	Prosessiveden käytön vähentäminen / tuotettu tonni vuoden 2018 tasosta	- 30 %	- 12,2 %	- 13,5 %	- 7,7 %	Alle tavoitteen
	Tuotannon sivuvirtojen hyödyntäminen	100 %	99,9 %	99,8 %	99,3 %	Tavoitteessa
S - Sosiaalinen vastuu						
Painopistealue	Mittari	Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys (vrt. 2021)
Vastuullinen yrityskulttuuri ja tapaturmaton työympäristö	Eettisyysbarometrin eettisyysindeksi	100 %	85 %	n/a	85 %	Tavoitteessa
	Työtapatumien taajuus (TRIF) miljoonaa työtuntia kohti	0	6,7	9,8	8,4	Yli tavoitteen
G - Vastuullisuuden hallinnointi						
Painopistealue	Mittari	2030 Tavoite	2022	2021	2020	Kehitys (vrt. 2021)
Vastuullinen toimitusketju	Toimittajien sitoutuminen eettisiin toimintaperiaatteisiin, osuus kokonaisostoista	100 %	99 %	98 %	96 %	Yli tavoitteen
	Toimittajien taustatarkastus läpäisty, osuus kokonaisostoista	100 %	96 %	92 %	84 %	Yli tavoitteen
	Toimittajien vastuullisuusarviointi läpäisty, osuus kokonaisostoista	100 %	63 %	54 %	54 %	Yli tavoitteen
	Raaka-aineiden jäljitettävyys, osuus kokonaisostoista	100 %	97 %	98 %	97 %	Alle tavoitteen